

Biblioteca Centrală Universitară
București

COTA ~~211093~~ 211039

INVENTAR 427048

BOLIAC

MEDITATII SI POEZII

CEZAR BOLIAC

MEDITAȚII
ȘI POEZII

CU O PREFAȚĂ DE

PETRE V. HANEȘ

PROFESOR SECUNDAR

„MINERVA“, BUCUREȘTI

1915

211039

DE PETRE V. HANEȘ :

1. Alexandru Russo, o pagină ignorată din literatura română (tipărită cu cheltuiala Fundațiunii Universitare Carol I-ii), București, 1901. 2.—
2. Din ineditele lui Nicolae Bălcescu — Manualul Bunului Român, București, 1902 1.—
3. Desvoltarea limbii literare în prima jumătate a secolului al XIX-lea (premiată de Universitatea din București cu premiul Hillel de 1.000 de lei), București, 1904 3.—
4. Alexandru Russo, Scrieri (tipărite cu cheltuiala Academiei Române), București, 1908 5.—
5. Studii de literatură română. (Cum trebuie scrisă istoria lit. rom. — Edițiuni de texte rom. — Din ineditele lui Gh. Asachi. — M. Kogălniceanu. — N. Bălcescu. — O polemică între Ardeleni și Moldoveni. — B. P. Hasdeu. — Iliada în românește. — Ion Ghica și Ion Creangă. — Delavrancea portretist literar. — Scriitorii și războiul independenței. — C. Negruzzi și prozatorii de astăzi. — Vlahuță și limba literară. — Motivele lit. pop. în lit. cultă. — Al. Lahovari ca orator). vol. I-II, București, 1910 2.—
6. Evangeliarul românesc din 1561 în comparație cu cel slavonesc, Buc. 1913 1.—
7. Curs de limba română pentru învățământul secundar al băieților (cl. I—VIII), București, 1904—1914 26.50
8. Idem, pentru învățământul secundar al fetelor (cl. I—IV), București, 1910—1913 12.—

IN BIBLIOTECA SCRITORILOR ROMÂNI (Minerva).

10. M. Kogălniceanu, Scrisori (1834—1849) 2.—
20. B. Katargiu, Discursuri Parlamentare 3.—
30. Ion Ghica, Scrieri, vol. I-II. — Partea I-a din Convorbiri Economice 2.—
40. Idem, vol. al II-lea. — Partea II-a și a III-a din Convorbiri Economice. 2.—
50. Idem, vol. al III-lea. — Scrisori către V. Alecsandri. 2.—
60. Idem, vol. al IV-lea. — Amintiri din Pribegie, Academice, O cugutare politică, Pământul și omul, Ochire asupra științelor, Despre căile noastre de comunicație, Invățătura Publică, etc. 2.50
70. Antim Ivireanu, Predici și Cuvântări funebre 2.—
80. Const. Goleșcu, Insemnare a călătoriei mele 2.—

P R E F A Ț A

CEZAR BOLIAC POET.

REAUA ATMOSFERĂ DIM-
PREJURUL LUI BOLIAC.

Cezar Boliac a trăit dela 1813 la 1881 și a fost în plină activitate tocmai dela 1840 la 1870, când evenimentele consacrau pe cine știă să scrie și să propage. A fost consacrat și Boliac. Dar spre sfârșitul vieții și după moarte numele său a fost discreditat: numele arheologului, de Odobescu; și al omului, de chestiunea diamantelor contelui Zichy. Boliac este începătorul studiilor arheologice la noi și ca începător are merite incontestabile. După el, arheologia a progresat cu Alexandru Odobescu, după cum, după acesta, a progresat cu Gr. Tocilescu. Dar Odobescu nu s'a mulțumit să reprezinte progresul, ci a căutat să-și discrediteze predecesorul. Și nu i-a fost greu, într'o epocă în care controlul chestiunilor în discuție n'avea cine să-l facă și hazul avea precădere înaintea dreptății. Așa se explică cum hazliul articol al lui Odobescu «Fumuri arheologice scornite din lulele preistorice de un om care nu fumează», apărut în *Columna lui Traian* (1873), a fost pentru

marele public tot ce trebuiã să știe despre Boliac ca arheolog.

Chestiunea diamantelor e povestită în *Amintiri din Pribegie*¹. Ion Ghica par'că ar vrea să apere pe Boliac; dar îl apără ca funia pe spânzurat, fiindcă nu vorbește hotărît. Cum stă chestiunea aceasta? Boliac se împrietenise la Brașov, în vremea revoluției din 1848, cu generalul Bem. Acesta a avut nevoie într'un moment dat să cumpere pe Omer Pașa și a trimis pe Boliac să transmită lui Kossuth la Pesta această idee. Kossuth a aprobat și a trimis pe Boliac la conservatorul tezaurului să-și aleagă un obiect de valoare. Boliac a ales niște nasturi de diamant, foști ai unui conte Zichy, ucis de Unguri în timpul revoluției. Boliac a dat chitanță de primire și a plecat la Omer Pașa. Ce s'o fi întâmplat în timpul acesta, că Boliac, întâlnind pe Kossuth la Orșova, îi dă înapoi diamantele și primește o adeverință. Ghica chiar a văzut adeverința, dar mai târziu a auzit că adeverința avea un post-scriptum, în care ar fi stat scris: «rămânând asupra d-lui Boliac numai pietrele de diamant dela bumbi», frază pe care, zice Ghica, nu i-o arătase Boliac. Afacerea aceasta a luat proporții mari, fiindcă ambasadorul Austriei a intervenit la Poartă, care a cercetat pe Boliac, fără să poată dovedi ceva, și care apoi a plătit 2.500 galbeni, despăgubire pentru diamante.

Deși în contra lui Boliac nu s'a dovedit nimic, deși faimosul post-scriptum nu știm dacă a existat,

¹ A se vedea Ion Ghica, *Scrieri*, «Minerva», IV, 39.

totuși povestea îngânată a lui Ghica a învăluit într'o atmosferă dubioasă numele lui Boliac.

REABILITAREA.

Faptul eră însă un păcat, nu numai contra omului, dar și contra operei sale, o operă demnă de altă considerație. De aceea și reabilitarea n'a întârziat să vină. A contribuit la ea întâi d-l Ov. Densușianu în Cursul său de Istoria literaturii române¹ (vol. II, pag. 296), prin păreri ca următoarea: «Scriitorul acesta este uitat aproape la noi astăzi și pe nedrept; el ar merita să i se consacre un studiu amănunțit, unde acela care l-ar redacta ar avea multe puncte frumoase de relevat. C. B. a fost, alături de Bălcescu și de oamenii din întâia jumătate a secolului al XIX-lea, cel mai activ nu numai ca om de acțiune, dar și ca scriitor²». În al doilea rând, d-l Iorga, prin justele și caldele aprecieri pe cari i le-a consacrat într'un capitol special, unde l-a numit «poetul libertății, dușmanul privilegiilor, osânditorul boierilor³» și «credincios al libertății, ca un Béranger, el are același simț al milei pentru omul sărac, apăsător, lipsit de mai toate binefacerile și mângâierile vieții...⁴».

¹ litografiat, păstrat și în biblioteca Academiei Române.

² Ca reflex al acestui curs, am introdus pe Boliac în prima edițiune a cărții mele de cl. VII-a (*Ist. lit. rom. mod.*, Buc. 1904, pag. 83—87 și 332—333), dar în edițiile următoare a fost scos de dispozițiunea medievală a programelor analitice cari opresc pe autorii de manule să introducă alți autori și alte opere decât cele indicate — și dintre cari Boliac lipsește. În același an, am studiat limba lui Boliac în *Desvoltarea l. lit.*, pag. 172—173, 222, 225, 234—236.

³ *Ist. lit. rom. în veacul al XIX-lea*, II, 1908, pag. 179.

⁴ *Idem*, 181.

POEZIILE LUI BOLIAC.

1. *Operele lui Cezar Boliac, Meditații*, Buc. 1835, 84 pag. cu două prefețe: una către I. Câmpineanu, alta către tinerime, ambele reproduse aici.

2. *Din poeziile lui C. B.*, partea întâi, Buc. 1843, 213 pag., având ca prefață două scrisori: una către doamna L. Văcăreasca, a doua către doamna C. Ghica, ambele reproduse aici.

3. *C. B., Poezii Nouă*, Buc. 1847, xxii + 234 pag., ca prefață având un studiu despre poezie, reprodus și aici.

4. *C. B., Poezii, Renașterea României*, Paris 1857, 16 pag.

5. *C. B., Colecțiune de poezii vechi și noi*, Buc. (fără dată), xx + 424 pag.; ca prefață are studiul despre poezie din ediția dela 1847. Deși nedatat, volumul acesta este cel din urmă¹, fiindcă cuprinde în el toate volumele anterioare de poezii.

Volumul din urmă este ediția definitivă dată de poetul însuși; și o ediție populară — cum e cea de față — nu poate decât să-l reproducă. Totuși o edițiune critică va trebui să ia în deaproape cercetare edițiunile lui Boliac, ca să dea un text definitiv, deoarece al poetului e prea influențat de preocupările lingvistice depe la 1860, când neologismele înăbușiseră limba. Citim: *angel, belă, a pară* (a împodobi), *parfet, renă* (regină), *solemnel* și construcții barbare ca *de-un râu* (a unui râu), *de-un soare* a (unui soare).

Boliac, ca și alți poeți contemporani — unii superiori totuși ca talent — n'a avut simțul termenilor poetici, ceea ce a mai adăugat la discreditul activității lui. Întâlnim *a gădelă, geană creață, ochiadă*², iar

¹ D-l Ov. Densușianu îi presupune data 1857—1858 (pag. 304 din *Cursul de ist. lit. rom.*, II); D-l Iorga îl datează «după 1850», (*Ist. lit. sec. XIX. II*, 179).

² ba și pe *a intrată*.

în subiectele din viața rustică chiar pe *alde lelea* și *ăla*; de asemenea greșeli urite de acord, expresii prozaice, scăpări compromițătoare, ca *un june tânăr*, creațiuni personale ambigue, ca *văros* (văratic) și *împreună* (cu înțeles de «ansamblu», cu termen muzical). Nici versuri armonioase nu făcea, fiindcă în epoca lui nu era un lucru prea ușor. În contra lui pledau deci atâtea condițiuni exterioare, cele dintâi cu cari vine în contact cititorul la vederea unui volum de poezii.

Insemnătatea lui pentru literatura noastră se justifică totuși prin două considerațiuni: 1. A cultivat specii poetice numeroase; 2. E cel dintâiu poet social.

Să nu uităm că suntem înaintea de Alecsandri și după Văcărești și Conachi. Poezia era sărăcăcioasă în forme și ușoară, prea ușoară, ca sentimente. Se cultivă numai poezia erotică și aceea redusă la câteva note monotone, în mare parte sensuale. Ele apar și la Boliac câte odată:

O, unde este timpul când, plin de tinerețe,
 În brațele fecioarei, fecioarei ce iubiam,
 Sorbiam al vostru balsam; și-a voastră frumusețe
 Răpia a mea simțire pe sânul ce-adoram.

(*Dimineața pe malul lacului*).

Dar în genere erotismul lui e mai delicat: *Pe-un album, Un suvenir*, cu versuri ca acestea:

Și arburele 'ntocmai ce focul mistuește
 Și-i sughe sucule cu n'cetel și pe-ascuns,
 Când rădăcina-i arsă, când frunza 'ngălbinește,
 Când cenușa-i sboară, când focul l-a pătruns.

Mai stă tot mândru încă și capul nu își pleacă
 Stă cu brațe 'ntinse zefirii înfruntând.
 Privește însă vântul ce-acuma o să treacă
 Și-o s'auzi un trosnet și focu-i viforând.

La * * * cu strofa aceasta :

Aceă cătare dulce ce veșnic scânteiază
 În ochii tăi cei negri, în cari împărătesc
 Doi sori ce n'au eclipsuri și care înviază
 Chiar inimi împietrite, sub ei când se gălesc.

Autopsie, iarăși cu o strofă de remarcăt :

Frumoasă ca vieța aceluia ce iubește
 Frumoasă ca speranța aceluia ce trăește
 În raiul viitor ;
 Frumoasă ca și visul, pe care-l dă plăcerea ;
 Frumoasă ca suspinul ce scapă din tăcerea
 Răpirii din amor.

Poezia lirică până la el mai cântase patriotismul, cu Iancu Văcărescu și Cârlova. În aceeași direcțiune dă și el *Spada*, *România solidară*, *Chemarea*.

De aci înainte, alături de Gr. Alexandrescu, el cultivă specii literare noi, sub influența poeziei franceze. Lamartine și Boileau sunt și măștrii săi, ca și ai lui Alexandrescu. Imită și el *Meditațiile* și cântă nestatornicia operei omenești în *Cugetare* ; nădejdea, în *Speranța 'n ziua de mâine* ; șubretimea cercetărilor omului în *Adevărul* ; veșnica transformare a lucrurilor, în *Cugetarea I-a* ; frumosul rol al poetului între oameni, în *Cugetarea II-a* :

Ființă ne'nțeleasă ! Pentru dureri streine,
 Tu gemi și plângi mai tare decât și pentru tine,
 Când ei, spre răsplătire, te blestem, te gonesc.
 Tot astfel e gonită și pasărea miloasă

Ce vine să jelească în noaptea 'ntunecoasă
 Cu cel ce e 'n durere; și'n plângerea-i duiosă,
 În loc să-i dea scăpare, o bat și n'o primesc.

Ca și Alexandrescu, Boliac a scris epistole literare,
 cum e cea adresată poetului Alexandru Șuțu, ca să-i
 laude talentul:

Sună lira ta departe; a ei coarde sunt de foc;
 Unde-or merge-a lor acorduri, străbat inimi și-și fac loc.

și ca să-i aducă aminte de buna primire pe care
 revoluționarii greci au găsit-o în țările noastre:

Aste țări, azil al vostru, știi prea bine că-a 'nlesnit
 Și cu brațul și cu mintea la-acel plan ce v'ați croit.

A scris de asemenea epistole-satire, cum e *La
 Maior Voinescu al II-lea*, de peste 400 de versuri. La
 început zugrăvește casta preoțească și pe cea nobi-
 liară, contra cărora poezii și filozofii nu puteau nimic:

Filozoful sau poet
 Nu putură să-i dărâme; căci sau prinții ocoliau
 Sau că 'mbrățișau altarul ce pe-ascuns cărciumăriau.

Își precizează atacul contra călugărilor greci și a
 boierilor de origină grecească, cari

Ne-au stricat și caracterul și au format între noi
 Casta rea, spurcata castă, care o numim ciocoi.

Aceștia au ținut pe poet șapte luni la închisoare
 și i-au cercetat hârțiile ce s'au găsit la el:

Ce mândre scâlâmbări unul făcea!
 Se 'ntindichiă, clătia capul cu un rânjet de schelet
 Se spetiă, sbârciă din buze, ca pisica de oțet.

Totuși, deși nici hârtie, nici cerneală nu i-au îngăduit să-și aducă în închisoare, poetul a continuat să trăiască sufletește, inteligența nu i-a putut fi încătușată, el tot a putut visă :

Pe-âl de vreți să pedepsiți
Osândiți-l să vă vază, numai atunci izbutiți.

Face apoi apologia amintirilor și arată rînd pe rînd cât au suferit marii poeți.

Milton iar, fără vedere, îl priviam când a vîndut
Pentru zece lire-sterling acest colos: «Raiul Pierdut» ;
Și-un librar, cruntat în gânduri, îl vedeam când numără
Foile nemuritoare, spre a nu se înșelă.

și încheie, despre soarta poetului :

Și în care parte-a lumii va găsi azilul lui
Ăst llot etern al lumii, ce nu e al nimănu.

În această soartă vitregă a poeților sunt gradații: în vechime și în evul mediu, tot eră mai puțin vitregă decât astăzi. Acum lumea a devenit materialistă, sunt la modă calculele, afacerile, plasamentele de acțiuni, trăim într'o vreme

Când orice entuziasm ațintează tot la *bani*,
Când orice mister în lume nu mai are-ai săi profani,
Când *bani* sunt toată plăcerea, *bani* credință, *bani* amor,
Când patriotismu-i *bani*, când pe *bani* neamuri s'omor.

Ca poet satiric, Boliac se apropie și mai bine de Gr. Alexandrescu: *Un vis în Carpați* reamintește *Profesia de credință*; *Se naște sau se face omul* reamintește *Scrisoarea către Iancu Văcărescu*; *Epistolă* reamintește *Satira Duhului meu*: cu mai puțin haz decât Alexandrescu, totuși pe un tot susținut,

ridiculizează și Boliac pe tinerii cari își studiază mișcările în vederea vizitelor prin saloane și cari își reduc preocupările la felul de a-și purta pălăria și lorgnonul. Alte satire, ca *Trădătorul*, *Lepădatul*, ne duc în epoca de luptă între supremația turcească și rusească și batjocoresc pe cei ce-și vindeau cugetele, iar *România* prevestește *Satira III-a* a lui Eminescu.

POEZIILE SOCIALE.

Nota personală a lui Boliac o constituiesc poeziile sociale. Un merit cu atât mai mare, cu cât până la el felul acesta de poezii n'a fost cultivat, iar după el abia cu 3—4 decenii în urmă, cu mai mult talent de sigur, dar nu cu stăruința lui. Trei din poeziile acestea, *Muncitorul*, *Sila* și *Clăcașii* i-au menținut reputația de poet până aproape de timpul nostru.

Versuri ca :

O Doamne fie-ți milă
De bietul muncitor

sau

O Doamne fie-ți milă
De rob și de clăcaș

deveniseră foarte cunoscute.

În câte și trei ni se înfățișează cu accente de realism, duse uneori până la melodramă, suferințele îndurate de omul nevoiaș; de când se naște până moare. Pricina sunt bogații, e stăpânirea. Tonul este de socialism sentimental, un ton la modă dela scrierile abatelui Lamennais¹. Boliac a încercat doar o adap-

¹ Iorga, *Ist. lit. rom. în veacul al XIX-lea*, II, 1908, pag. 181.

tare, reușită când puneà în scenă pe iobagii ori țărani noștri, silită însă când înfățișă pe Țigani, ca în *Țiganul vândut*, *Pedeapsa cu moarte*, *Ocna*, *Fata de boier și Fata de țigan*, unde versifică programul generației dela 1830—1840 pentru desrobirea Țiganilor :

Nu suntem și noi oameni ca ceilalți ce ai făcut?
Nu suntem și noi oare făptura mâinii tale?

sau o *Țigancă cu pruncul său la statua libertății în București*, în care o Țigancă își duce copilul la statua libertății, ca la un altar, și făgăduiește în numele lui credință poporului românesc care l-a desrobit.

N'a să simță el robia
N'a să simță tirania,
Vieța tristă și amară,
Vieța care-am trăit eu,

zice Țiganca.

MEDITAȚIILE. Dela 1835, *Meditațiile* lui Boliac nu s'au mai reeditat. Poate el însuși le-a considerat ca încercări. Totuși în istoria literaturii noastre ele sunt dintre primele producțiuni de proză poetică, genul în care *Cântarea României* a lui Russo a reprezentat culmile. *Speranța*, *Prietenia*, *Iubirea*, *Despărțirea* procură poetului prilejul să scrie cugețări, aci avântate, aci desnădăjduite, și pe alocuri pline de poezie. Ele au realizat și un simțitor progres pentru limba literară, căreia — împreună cu alte scrieri, fi-rește ¹ — i-a format sintaxa, prin introducerea simetriei.

PETRE V. HANEȘ.

¹ *Desvoltarea l. literare*, pag. 234—235.

Notă. — Despre alte opere literare ale lui, Boliac vorbește singur în opera sa despre Mănaștirile din România (pag. 155—157) :

«Hărțile mele au avut nenorocirea să fie puse la index, ba încă să fie și furate de câte ori a fost un Ghica la putere : adecă, pe când eră Mihalache Ghica vornic, pe când eră Costache Ghica vornic și acum când este Dimitrie Ghica vornic.

«La 1839, fiind Mihalache Ghica vornic și Manolache Florescu agă, poliția, mai fără diplomație pe atunci, mi-a călcat casa francamente într-o seară pela 2 ore după miezul nopții, a intrat în casă vătaful agiei cu vestitul căpitan Costache, a intrat după dâșii Rafailă cocoșatul, cu o ladă în spinare, a pus câte doi dorobanți la fiecare ușă, mi-au spus că au pitac, — pentrucă atunci eram boier și nu putea, după regulament, să-mi calce casa fără pitac — au strâns toate hărțile de orice natură, scrise și nescrise, le-au băgat în ladă și au plecat cu dâșele fără mai multe fasoane. Cu aceste hărți nu m'am mai întâlnit. Matilda, întâia dramă tratată în limba română și reprezentată mai de multe ori, fără să fie tipărită ; Tăierea boierilor la monastirea Dealului, altă dramă în versuri, care dase ocaziune Curierului Românesc să-mi facă atâtea laude, acelui Curier care schimbând mai multe nume deveni astăzi, la capătul curierii sale de 30 de ani, mârșavul instrument, gazeta bazei poliției ; Matilda și drama ce făcuse pe Eliade să mă numească Victor Hugo al Românilor, să-mi facă atâtea laude cu aceeaș nerușinare cu care mă defaimă astăzi, se pierdură amândouă în acele vrafuri de hărți cu cari nu m'am mai văzut.

«Fiind Costache Ghica vornic, în timpul căimăcămiei lui Vodă Ghica, aveam un fecior, om foarte de omenie, dar cât de cu omenie să fie o slugă, poate fi mai cu omenie decât un ministru ? Precum s'a aflat mai în urmă, feciorul meu Ghiță aveă doi galbeni pe lună dela mine și patru dela poliție. Intr'o zi mi-adună hărțile ce i s'au părut lui mai interesante și se făcu nevăzut. Ce să mai intru în multe amănunte ! Peste trei luni de zile, hărțile mele, lăsându-și fulgii pela comisar, pela agă și pela vornic, mi s'au restituit de către D. George Ghica postelnicul. Negreșit, d-lui, văzând că nu sunt decât lucrări de istorie, i-a fost milă să le răpue ; dar în această lungă expediție a hărților mele, mi s'a pierdut un caet mare, în care tratam pe larg despre armele României, din care tratat mi-a mai rămas numai un extras în limba franceză, care s'a publicat într'o revistă științifică și pe care îl voi da într'o zi vreuncea din revistele noastre.

Acum subt vornicia d-lui Dimitrie Ghica, nepotul lui Mihalache Ghica și fratele lui Costache Ghica, și în agia lui Alexandru Florescu, fiul lui Manolache Florescu, amatori de hărțile mele, au organizat treaba mai constituționalicește (rog pe fiecare să nu-mi atribue că fac vreo aluziune

la guvern). Se zice (nu afirm, căci mi-e teamă să nu-și ceară cineva onoarea) se zice că s'ar fi alcătuit o comisiune de cinci membri preșezută de *un protopopă chiar ! de un protopopă !* auzi prea sfinte Metropolitite ? în mâna cărei comisiuni s'ar fi dat suma de bani, ca cu orice preț să-mi fure hârtiile.

LA MUZA MEA

I.

Cântă o muză ! Cântă o muza mea creștină !
Pe antihriștii, pe impii, pe omul ce suspină
 Îi chiamă a te-ascultă.

Pe coardele sonore vibrează libertatea,
Și toată armonia să-ți fie-egalitatea,
Și mila fie-ți legea, și pacea ținta ta.

Prostituate muze le du la pietate ;
Lucește între ele și dă-le demnitate,
 Delirul de profet.
Societatea geme, — și păsul omenirii,
Durerea de confrate, întâmpinul cruzimii,
E misia prescrisă creștinului-poet.

Aci să stai, o muză, de-aci te aripează,
De-aci să dai semnalul ; și-adună, 'mpreunează
 Erantele ¹ scânteii !
O faclă fă din ele, o faclă de lumină ;
Înalță peste lume acea lumină lină,
Recheamă 'n datorire modernii Prometei.

¹ rătăcitoarele.

În dezunirea noastră, întoarnă, muză, glasu-ți!
 Întinde armonia pe unde trece pasu-ți,

Și fă a ascultă

Și sclavul și despotul, și slabul și cel tare
 Motivul înfrățirii în toată-a ta cântare,
 Anunțând pre Domnul¹ ce vine 'n urma ta.

Bogatului ce strânge cu multă lăcomie
 Semănături, cireade ce 'nneacă-a sa câmpie,
 Grânare pământești,
 Ii spune că tot spicul cu care miluește
 Pe un sărac ce plânge, rodește, se 'nsutește
 În câmpuri empiree, în holdele cerești.

Săracilor zi iară: Pe ăst pământ voi treceți;
 Vă poartă grija Domnul, și cât aci petreceți
 Voi credeți și răbdați.
 Nu pismuiți bogatul ce seamănă și strânge
 Râzând de munca voastră, râzând de cel ce plânge;
 Iertați-l voi pe dânsul și-l binecuvântați.

Cu înăcrirea urii nu vă 'ndoți mâhnirea;
 Și la durerea voastră n'adăogați căirea
 Ce vine după rău.
 Uniți-vă în Domnul, sfințiți-vă cu mila;
 Săracul în iubire își ușurează sila, —
 Ea-i răcorește mintea și 'ndură corpul său.

Unirea 'mbărbătează, unirea mântuește,
 Și mila și amorul, popoarele 'nfrățește, —

¹ Mântuitorul.

Vă ajutați! Iertați!

Iertați și pe bogatul, orbit de lăcomie,
Iertați și pe tiranul turbat de-a sa mânie,
Veghiați, pândiți minutul și nu vă spăimântați.

Combate, muză sacră, combate egoismul
Care viclean se-ascunde, și ia patriotismul,
la nume de creștin

Să poată să-amăgească. Te du fără sfială
La cei ce stau pe tronuri, le spune că se 'nșeală;
Căci unul este Domnul, și frați câți i se 'nchin.

Fii mândră în tot timpul și cântă în tot locul.

Pe unde auzi plângeri și crunt este norocul,

Te-oprește consolând;

Și orice chin, durere, și orice apăsare

Impacă și alină cu sacra ta cântare;

Depune tu speranța în omul suspinând.

Amenință, inspiră, pe cei ce ne fac lege;

Intâmpină cu trăsnet o mână sacrilege

Frăției omenești.

Și poezia toată, gândirile 'nzeite,

Pe care Provedința neîncetat trimite,

Misionari de pace, misionari cerești,

Adună împrejuru-ți; alțați un împreună¹

Un imn la mântuire, ca o vestire bună

¹ ansamblu.

Că vine Dumnezeu.

A doua Lui venire de-aproape ne sosește : —
Profeți ! prelude harpa ; căci iată-l se ivește.
Și răul se ascunde la glasul Lui cel greu. —

București, 1847 Noemvrie 15.

MEDITAȚII

PREFEȚELE LUI BOLIAȘ

I. — *Către Colonelul I. Câmpineanu.*

Domnul meu,

Interesul ce iei spre înaintarea literaturii românești, jertfile ce faci spre formarea Teatrului Național, ale cărui isprăvi literare s'au văzut în atâta scurtă vreme, ostenele ce pui spre a sprijini acest început și a încuraja tinerimea întru cele ce pot să-i aducă cinste și laudă neamului; iată pricinile cari mă fac a-ți închină scrierile mele și mi-e fală a aveă în capul lor numele D. T., care este atâta de drag în gurile tinerilor români. În slabele-mi începuturi ce vă consfințesc am îndrăznit a scrie o tragedie, și având de model virtuțile d-tale am format pe Guliam, Adel și Motmorensi; v'am împărțit calitățile într'înșii, și lui Guliam am dat pietatea și patriotismul; lui Adel generozitatea și lui Motmorensi curajul și statornicia.

Primește dar, domnule, nu lingușirile ce se obișnuesc a se da la cei mari din partea celor ce au trebuință de dânsii, ci recunoștință ce mă simt dator, acea recunoștință ce o insuflă oamenii cei mari, prin faptele lor, și credeți-mă că dacă alt cineva îmi insuflă acest mare și înalt sentiment de recunoștință, atunci negreșit aceluia închinam scrierile sale, mântuind modestia dumitale de niște laude ce totdeauna strâmtorează pe aceia ce s'au învățat a-și află mulțumirea și fericirea în faptele lor.

A d-tale plecată slugă

CEZAR BOLIAȘ.

II. — *Către tinerime.*

Tineri Români,

Până să nu intrați în citire, mă socotesc dator a întâmpina cugetarea voastră cu oareșicare îndreptări despre greșalele ce veți întâmpina în slabele-mi începuturi.

Dacă neîngrijitele-mi încercări, atât de în grabă scrise, nu vor putea ascunde neîndreptatele-mi greșeli, de cari negreșit trebuie să fie pline, nu fiți atât de aspri a le judecă, fără a vă închipui greutățile ce trebuie să cerce un începător, și piedicile ce trebuie să întâmpine la orice rând.

Poate însă să-mi adauge cineva că cine m'a silit a mă da însumi înaintea unei critici atât de prevăzute? Eu îi laud și îi cinstesc al lui cuvânt de sfială, dar se vede că este firească acea nerăbdare de a-și vedeă cineva ostenele tipărite, o patimă ca și toate celelalte, ce nu se poate domoli decât cu dobândirea lucrului. Patima este pe urmă sfială: îți pune înaintea felurimi de admiratori; din toate părțile judecăți blânde și felurimi de mulțumiri închipuite. În sfârșit, am îndrăznit; și iată o carte mai mult românească.

Am intitulat «Meditații» scrierile mele, pentru că mi-a plăcut să gândească oamenii că eu am fost absorbit în cugetările mele, când am scris. Le-am făcut așa de scurte, căci nu-mi prea veniă bine s'o țin întins, când luam condeiul, și m'am socotit că și cititorul o să-mi mulțumească că isprăvește mai curând capul ce a început odată. Pe lângă aceștea la sfârșitul fieștecărui capitol, până începe altul, se obișnuiește a lăsa ceva hârtie albă; cu aceasta, cartea mea pedeoparte va semăna voluminoasă și pedealta în multe rânduri mi-a venit în gând că hârtia albă de multe ori prețuește mai mult decât cea scrisă.

Imi pare rău că cam dau în satiră și niciodată n'am vrut să aleg această urâcioasă ramură de scris. Providența, îngrijind de a nu încetă niciodată mirarea omenirii asupra fiilor Romanilor, ne puse într'o climă mai deopotrivă cu aceea ce a produs duhurile cele mari ale strămoșilor noștri; și cât

mă bucur a vedea în toate zilele crescând sentimentul de patriotism, întrecerea la învățătură, produse literare, și întinderea luminilor, cu atâta mă întristez când pe mulți cei de o vârstă îi văd a-și întrebuința duhul și mijloacele într-o a iuți veninul satirei, într'o vreme când patria noastră are trebuință de alte scrieri. Boalele morale sunt foarte grele și doctoriile mai dulci, dacă cele eroice sunt primejdioase.

Dar am ieșit din pricina mea, căci eu nu-mi propui în scrierile mele să tămăduiesc boale morale, nici să îndreptez lumea cu umărul. Mi-a plăcut să-mi fac niște visuri dulci și să mă rătăcesc într'o lume ideală. Am scris fără țință și fără șir, și n'am făcut decât să presăr niște idei vage și să le încălzesc cu un sentiment căruia singur nu știu ce nume să-i dau. Indreptarea mea a fost către voi, tineri români, vârsta mea, nici încercarea nu mă iartă a mă posomorî și a vă da poveți. Tot ce am a vă zice sunt acele ce mi le-am zis și mie, și nu fac decât să-mi destinez ideile ce neîncetat mi s'au înfățișat în cugetările mele.

EPOCA ÎN CARE AU
APĂRUT „MEDITAȚIILE“.

Epoca noastră este mult mai fericită decât a părinților noștri. Pe temelul așezământurilor celor nouă se înalță cu înțelepciune zidirea cea mare a fericirii noastre și a urmașilor noștri! Avem un prinț patriot, carele pătruns de adevărul și foloasele acestor mântuitoare întocmiri, se silește ca să ne aducă un viitor vrednic de cugetările făcătorilor noștri de bine și de cunoștințele veacului nostru. Sub a lui îngrijire școalele pășesc cu atâta înțelepciune și sporire. Cei mai mari ai patriei noastre, însuflați de sentimentul ce au caracterizat totdeauna pe bărbații cari au lucrat pentru fericirea noroadelor, se străduiesc a pune în lucrare și a veșnici dispozițiile constituției ce au dobândit; jertfesc felurimi de întocmiri ce se așează pentru binele și fericirea obștească.

Două societăți s'au întocmit: una agricolă și alta filarmonică, ale căror isprăvi au început a se vedea peste nădejdea

publicului. Cea dintâi, fundată de însuși fratele înălțatului nostru domn, alcătuită de cei mai înrâvnați și cu cunoștințe soți, va rodnici brazda muncitorului și va răsplăti sudorile lui. În cea dealdoilea, întemeiată pe bazurile cele mai patriotice, prin soții săi cei mai hotărâți a sluji pentru cinstea neamului, s'au aruncat niște semințe fericite, care așa de curând și-au dat rodul pentru hrana duhului. Teatrul național mai s'a statornicit, publicul simțitor a început a cunoaște folosul ce poate dobândi din această școală de moral. Literatura românească a început a-și lua sborul său. Nu sunt doi ani de zile și repertoriul teatrului s'a îmbogățit cu atâtea traducții și bucați originale, spre a căror tipărire s'au și pus fonduri în destule și s'au luat măsuri spre publicarea și altora. Mădularele acestei societăți, aprinsă de cea mai nobilă căldură, fac cele mai simțitoare jefte: dăniile însemnătoare s'au văzut în atâta scurtă vreme. Numele Manu va fi scump pentru totdeauna tinerimii ce se va folosi de școala filarmonică și tuturor Românilor ce vor dobândi a lor petrecere și învățătură în teatru ce se gătește a se zidi.

ELIADE RĂDULESCU.

Fondatorii acestei societăți sunt cunoscuți: pe cel mai de seamă îngrijitor și ostenitor nu este de trebuință să vi-l spui. Numele lui este înscris în zidurile din Sf. Sava, în fieștece vorbă a limbii românești care în mâinile lui s'a făcut atât de mlădioasă, în «Curierul Românesc» care a fost un mergător înainte al Regulamentului Organic; în tipografia sa pe care a întemeiat-o cu ale sale însuși osteneli și din care totdeauna o parte a consfințit-o pentru faceri de bine; în Teatrul acesta Național, în care a deschis un deosebit drum literaturii românești, în inimile tinerimii și în gurile tuturor cari citesc scrierile lui. Nimeni dintre Români n'a cântat patriotismul cu mai mare căldură și entuziasm, nimeni n'a suspinat dragostea cu mai multă tinerețe; nimeni nu s'a închinat cerului cu mai multă credință, și nimeni n'a blestemat și a înfruntat iadul cu o mai mare mânie. El a fost admiratorul și idolatru al

al virtuții și biciul cel mai grozav al viciului, patriot și cosmopolit totdeodată, cetățeanul cel mai înrâvnat și supusul cel mai credincios. O, bărbat fericit! Căci nu poți uni pana ta cu râvna și recunoștința mea, ca să poți a te lăuda pe cât ești vrednic! Dar, tineri, voi îl cunoașteți; vieța lui va putea fi de pildă la cei care întru neavere vă osteniți a vă folosi din facerile de bine ale învățaturii. Pana lui povățuește de model pe tot care voește această limbă, ce a ajuns atât de frumoasă în mâinile lui. Acest duh, trimis într'adins spre a deschide drumul literaturii noastre, și credincios împlinitor al datoriei sale, pășește cu statornicie și fără abatere către preursirea sa. Mândru de a răspunde prejudecățiilor ce nu-l ating, departe de orice trufie, afară de aceea de a face binele fără răsplată, și-a format fericirea în faptele sale și în conștiința sa. Care nu l-ați văzut, mergeți și veți cunoaște pacea și liniștea sufletului său pe în veci zâmbitoare față. Și voi cari n'aveți încă îndrăzneala de a publică scrierile voastre, cari doriți a află un prieten povățuitor al penii voastre, mergeți la dânsul și-l veți află gata a jertfi ceasuri întregi și plin de bucurie a vă censura cu blândețe, a vă povățui pe drumul simțului celui bun, a vă curăți stilul, a vă împărtăși ideile sale cele sănătoase, a vă arăta metoda cel mai înlesnitor și a vă însuflă dragostea virtuții și a buneii cuviinți.

Mergeți la dânsul și în veci îl veți află ca să zică ca el:
«Blând, dulce, vesel, și aspru nu l-am văzut vreodată».

IANCU VĂCĂRESCU.

Vorbind pentru literatura noastră cu toată vorba, mi se înfățișează și autorul Primăverii Amourului, acel geniu, ca să zică așa, creator al limbii românești, acea mlădiță acelei familii stăpâna aceștii limbi, și care în cele mai nenorocite epoce ale decadenței neamului nostru în veci a avut fala de a se numi și a se arăta Români, și a scri și a vorbi limba națională și a-i deschide drum prin gramatica cea dintâi, vrednic moment al duhului de care în veci a fost însuflată și s'a moștenit din generație în generație: și acest teatru, care astăzi se privește cu atâta mulțumire și trufie de

toată românia, este un rod tot al semințelor celor dintâi ce s'au aruncat de acest bărbat prin traducția bucăților sale : Regulu, Ermiona, Britanicul, Ceasul de seară și Grădinarul cel orb.

Când mă gândesc la cariera cea plăcută a literilor, acești doi bărbați îmi sunt neconținut înainte și pe aceștia vi-i aduc vouă, câțiva înflăcărați de nobila arsură a scrie.

CEZAR BOLIAC.

MEDITAȚIA I

INȘĂLĂCIUNEA NĂDEJDII.

Sfântă nădejde! fiica cerului! tu ce ești venită a astâmpără turbatele furii ale nenorocirii! tu ce ne aperi de toate năpustirile desnădăjduirii, arătându-ne în veci viitorul plin de fericire!..

Tu! a cărei priveghere dacă un minut ar lipsi din lume, negreșit cerul ar rămâne fără slăvitori, pământul fără moștenitori, și toată ființa cuvântătoare ar umplea numai decât încăperile Tartarului.

Tu te cobori din sânul cerului în inima nenorocitului scârbit de nemulțumire, îl mângâi și-i arăți cererile lui ca cum ar fi gata să le apuce mâine... Dar vai, mâine al tău nu are sfârșit; făgăduielile tale, presărate într'un spațiu nemărginit, întocmai ca sburătoarele fantome ale înșelătoarelor vice, fug numai decât ce noi gândim că le-am prins... Ei bine, atâtea vacuri n'au putut a nimicnici puterea ta?

Au putut farmecul minciunilor tale cel amăgitor a înșelă și marile inimi ale acelor vestiți bărbați ce au spăimântat pământul? O, cât trebuie să tremure cineva mai mult de tine, decât de moarte! Moartea, dând numai o lovitură, odihnește pe nenorocit. Tu îl faci să cerce înzecită acea lovitură la toată înșelarea, și cu toate acestea mângâietoarea-ți ghiară îl păstrează ca să-i mai dea și altele, și înecându-i simțirile în abisul minciunilor tale, slobozi a lui credălităte până la cele mai mari fericiri, numai ca să fie mai veninată durerea, când

ridicându-i după ochi vălul ce nu-l lasă a cunoaște adevărul le-o vedeà departe de dânsul.

O oameni! ființe în vechi supuse acestei desfrânate puteri! voi ce vă gândiți mai fericiți decât cele ce voi stăpâniți! voi vă îngâmfați socotindu-vă peste puterile ce-și bat joc de voi! Stați !...

Veniți-vă în simțiri! vedeți că nu sunteți nimic mai 'nalt decât o jucărie a acestei cumplite zeități!.. Ea vă arată comorile, făgăduindu-vă cu ele toate bunurile și chiar nemurirea, și voi, beți de rătăcirea cărei sunteți sujet, alergați, jertfiți prieteni, părinți, fii, ca să câștigați un product al globului ce au produs și pe voi; vă arată slava și voi, amețiți, orbi, înfumurați în vălul ce nu vă lasă să vedeți sfârșitul celor asemenea vouă, dedați înapoi ceea ce ați strâns, pe pierderea aproapelui vostru ca s'o câștigați, ș'apoi tocmai când sunteți aproape a vă gândi fericiți, iată îngerul orânduit a nu lăsa să vă apropiați de acelea ce nu e dată vouă, vine vă sugrumă, vă răpește de lângă acelea, după cari și atunci când nu mai sunteți oftați... Voi intrați în veșnica nesimțire, și pomenirea voastră abia se ține pe ruinele monumentelor ce vă rădică urmașii voștri, asupra cărora lăsând ca o moștenire lipicioasa orbire, să dedă în urmașii voștri, îi fac să se mire de voi, și râvnind la ale voastre nesocotințe, să se silească și ei, cu asemenea cruzimi și vărsări de sânge, a ridică ca voi, și-așa ale voastre, unite cu ale lor și cu ale urmașilor lor, să slujească numai spre a arăta viitoarelor veacuri, ticăloșia voastră, și împlinirea scoposului acestei fatale zeități, care năpustită asupra-vă, cu un biciu de scorpii, v'a împilat să munciți voi până la cea după urmă răsufolare.

MEDITAȚIA II-a

CEASUL AL TREILEA DUPĂ MIEZUL NOPTII.

Lină trecere! Balsam vindecător al turburatelor suflete!.... Tu, al căreia plăcut nectar, favorit inimilor simțitoare, deșteaptă ținerea de minte, ne bucură repetându-ne mulțumirile ce în trecut am gustat, și arătându-ne viitorul ca un veac aurit, ne făgăduiește într'insul dobândirea celor mai mari fericiri!

Toată suflarea tace! toată făptura visează în pace plăcerile ce au a le gustă mâine!.. Nimic nu turbură somnul cel după urmă al norocitului, pe care ziua îl așteaptă, ca să depue în mâna-i muncitoare uneltile hrănii!...

....Abia când și când cântarea cocoșului sau lătratul vreunui câine vine să bată auzul nenorocitului părăsit de somn.... Dulce tăcere! cine au știut a se folosi de tine, și n'au găsit înzecită mulțumirea, ce fiii chinurilor cu atâta osteneți o caută în baluri și ospețe de mare cuviință? Care, de nenorociri apăsate, alergând la al tău liman, n'au aflat într'insul azilul cel mai adevărat?... Tu verși în tinerile inimi acea dulce melancolie, ce adoarme cumplitetele furii ale nenorocirii; și făcând să curgă în ele un nămol tămăduitor, asemenea pacinicii pârâiaș al grădinilor, odihnești simțirile obosite de cumplitetele varietăți ale soartei, întocmai ca un milos stăpân, ce descurându-și calul, căzut de oboseală și de arsura zilei, îi desface toate chingile, îl bate pe spate c'o mângâietoare mână, și-l sloboade în răcoarea înserării a paște troscotul cel răcoros al câmpiilor... O cât este de plăcută întristarea ce tu aduci!...

Omul, depărtat de tot sgomotul lumii, într'armat cu făgăduielile nădejzii, sboară pe aripele idolului sau la scumpu-i obiect; își inchipuește pozițiile în cari s'ar fi aflând, repețea vorbele ce i-au zis, răspunsurile ce au luat, face o plăcută critică slabului înțeles ce scoate din ele, numără căută-

turile ce au câștigat dela ea, oftările ei, vorbele ce se repetă în delirul cel dulce, le dă o culoare după voia lui, își face o idee de ceace gândește acum; și încântat în farmecul plăcerii, îngânat de un somn întrerupt, așteaptă un vis care vine și-l aruncă în brațele ei.

MEDITAȚIA III-a

NEÎNCREDEREA ÎN PRIETENE.

Dulce prieteșug! Inger trimis din ceruri spre a uni pe oameni prin compătimire! Tu ce ne înmulțești fericirile făcând să le gustăm de atâtea ori, de câte ori le dobândesc aceia cu cari tu ne unești, și ne micșorezi durerile, făcând să le împărțim cu dânșii!

Tu ești un alt soare duhovnicesc, ale cărui raze purtătoare de nădejde, incredințare, încălzești sufletele aceloră în cari intră. Cine, găsind în acela ce el a vrut, un sentiment însuflat de tine, n'a mărturisit că ești o icoană ce ne înfățișezi aevea fericirile ce religiile dau credincioșilor? O, cât sunt de plăcute darurile tale!... Tu la săvârșirea unei mici jertfe ce ceri dela noi ne dai neprețuite comori... Tu zici: «iubiți-vă ca să fiți, și fără zăbavă plătești cu prisos făgăduielile tale celor ce te-au ascultat... O! Dar de ce făgăduielile tale cele sfinte, blânzi, nevinovate și neprimejdioase, să fie mai nesocotite decât ale îndrăcitului, aspru vinovat și primejdios neprieteșug...

El zice «vrăjmășiți-vă, ca să vă sfâșie o vecinică crudă nenorocire» și iată-l gata a plăti cu dobândă făgăduielile sale. Dar tu ne unești cu cerul; lanțurile tale țin un sfârșit raport între inimile generoase și între îngeri... Tu ne aliezi în sfârșit cu însuși Dumnezeu.

...Noi fără porunca ta nu facem nimic bun și nimic iarăși rău cu voia ta.

Ei bine, dar pentruce eu să nu mă împărtășesc din como-

rile tale?... Ce fel! pentru mine nu este nici o inimă care să păstreze în sânu-i o scântee din tine? Eu singur fui osândit a trăi fără prieteni? Ce fel! Inima-mi tare, fieroasă fără cuvânt, nu se încrede la nimeni din nimeni din câți mă înconjoară...

Sunt ei oare toți nevrednici de credință ca acela ce odată mă amăgi?... Ei se arată triști, simțitori la durerile mele, ei născocesc felurimi de petreceri, mi-arată mii de nevinovate plăceri, ca să mă smulgă din absorbirea vinovatelor gânduri, ei se întristează văzând că mă topesc în arșița delirului sfâșietor; jură că vor fi părtași la durerile mele, jură că cu primejdia lor îmi vor ajuta... Ei! dar ei jură numai până atunci până n'or cunoaște covârșirea patimilor mele. Poate fi oare între ei vreunul cu atâta tinerețe pentru mine care să primească în el un vierme fără somn și să-și dea inima pradă acestui foc mistuitor? Ei mă iubesc numai până atunci până când mă socotesc că doresc fericirea lor; mă mai pot iubi oare, când m'or cunoaște al lor rival?

Negreșit că nu. Ei bine, să zic că prieteșugul, înrădăcinat în inima lor, îi va sili să jertfească și acel dulce sentiment, ca să folosească pe un iubit părăsit de noroc, va putea gelozia mea a împărți cu dâușii un foc prin care simț, răsufliu, și fără care n'aș putea trăi un minut? Voiu putea eu imprăști un sentiment sfânt, ce mă insuflă, mi-arată bunul cel neprețuit, și mă povățuește la fericirea cea adevărată, în vreme când gelozia-mi aprinsă fierbe, că nu are acea putere electrică a-l strânge după unde îl vede împrăștiat, ca să-l adune tot la sineși?... Ce folos îmi poate da oricare, de-mi va afla focul ce mă mistuește întocmai ca ceața cea groasă vâlul pământului cel alb de zăpadă și mă crește totdeodată cu dulcea ambrozie, ce zeitatea oarecând își alese spre hrană?

Mai mult negreșit nu voiu câștiga decât dela rivali o ură, ce totdeauna este dată lor; dela indiferenți batjocora, de o molicioasă slăbiciune; și dela prieteni o milă, fără putere a mă ajuta.

Nu, oricare din astea voi câștigă, îmi va fi mai nesuferită decât însuși moartea; nu, mai bine să mă sfârșesc după cum m'am început, în chinuri, în spumegoasele valuri adăogate de vijelia nenorocirilor, decât să mă dau sujet criticii desfrânatei omeniri.

MEDITAȚIA IV-a

SUICIDUL¹.

Stăpân prea puternic! creator nemărginit! tu! împărat al totului întreg!...

Pentruce ai înrădăcinat în inima mea astă veninoasă nemulțumire? Pentruce pe mine numai nădejdea nu mă poate înșelă? ce turburări grozave!.. ce simtimente necunoscute mă sfâșie, de cum m'am pomenit în lume! Cumplit stăpân!... Ce neiertat păcat a putut face pruncia mea, de le-ai năpustit deodată cu junia a mă sfâșia! Părinte prea slăvit! aste grozave turburări fură orânduite a mă primi în lume? ori a trebuit a se naște deodată cu mine? Dumnezeu adevărat, dacă fără ele nu mă puteam naște, dacă pe-ăst amărit pământ, eu nu-mi puteam găsi fericirea, de ce m'ai înființat? care așa mare trebuință fu a mă naște? ce te sili a-mi tulbură odihna ce gustam în sânul nesimțirii, până a nu te cunoaște, și a-mi da un trup, un suflet, ca să fie pradă pământeștilor chinuri...

Eră trebuincios atomul meu la podoaba acestui glob? Lipsa lutoasei mele îmbrăcăminte putea opri armonia universului?...

...Ei fie! țărânosul meu trup fie trebuincios a-ți mobilă nemărginitul palat; lipsa slabei mele înțelegeri, putea să micșoreze înalta slavă, ce ceri dela zidirea ta; cu un cuvânt, trebuia eu să fiu; apoi neatârnată-ți voință mă făcù, fără a mai îngriji de soarta mea? neînțeleasa-ți putere, numită prevedință, să lenevi a mai îngriji de fericirea mea? Intâmplarea

¹ In original *sinucidul*.

mă aruncă în voia ursitei, fără nici un fel de condiție? Ți lipsește dar ție cugetul ce jucăriile tale poruncești să-l aibă, încât vrei a înființa un norocit Nimica, spre a-l lăsa în voia valurilor ticăloșiei? Este de crezut că părinteasca-ți îngrijire să facă rău unde nu poate face bine? dacă nu vrei, sau nu puteai a mă mulțumi, de ce, luându-mi moartea, mi-ai ridicat și aceea ce în vieță. nu mi-o poți da? Eu nu te-am rugat a-mi da ființa; pe mine nu m'ai întrebat la hotărîrea ce-ai făcut pentru zămislirea mea; părerea mea, de-ar fi fost întrebată, negreșit că n'ar fi priimit vieța de-o zi măcar; de mi-ar fi fost încărcată de toate coroanele lumii, negreșit că n'aș fi schimbat acea liniștită nesimțire, nici chiar cu scaunul tău, dacă și pe el ar fi trebuit să fiu viu!...

...O, fatală ființă! cari sunt bunurile ce vrei să-mi faci a crede că mi-ai dat? simțiri mi-ai dat, ca să mă mir de mărirea ta și să cunosc ticăloșia mea; hrană, ca să pociu târi o vieță trândavă și monotonă, iar pentru scoposul tău. Ce mi-ai dat pentru fericirea mea? Soare? nu mă încălzește; Schimbarea timpurilor? nu mă mulțumește. Înplinind toată voia ta, necunoscută nouă, ce o să-mi dai mai mult decât acestea? Fiindu-ți împotrivor, ce-o să-mi iei mai mult decât ce mi-ai dat? vederi? auz? simțitate? tot ce mi-ai luă, îmi iei; că recâștig o parte din odihna ce aveam mai înainte d'a fi, n'oiu să mai pociu simți căldura soarelui? n'oiu să mai văz schimbarea timpurilor? n'oiu să mai auz armonia sburătoarelor? de acestea toate nici acum nu mă bucur: pentru mine ori negură, sau senin, ori vară, ori sgomote, sau armonie, sunt tot una.

Apoi să crez iarăși că tu poți a mă mulțumi și nu vrei!... Nu știi; poate că și tu spânzuri¹ de acea soartă de care spânzură totul! poate că și tu cerci ca și noi nemulțumiri! poate că și tu ești supus vreunei puteri mai înalte ca tine, necunoscute nemărginitei noastre pătrunderi! Ce să zic! Sau că glasurile noastre, umilite și revoltate, nu pot ajunge până la

¹ atârni.

înalta-ți locuință!... Apoi iarăși dacă ființa-ți umple totul, dacă nemărginita-ți întindere cuprinde toate, dacă tu ești stăpân al soartei, prea puternic, milostiv și bun, ce te oprește de a ascultă duioasele gemete, ce natura întreagă scoate sub apăsarea nesuferitei nenorociri?... Ce te oprește a precurmă dureroasele țipete ce să răsgomolă, răsbubue în acest deșert, din rărunchii suferitoarei omenirii?...

...Vezi șâroaele lacrărilor cum curg în templurile tale; vezi la picioarele miniștrilor altarelor tale îngenuchiată omenirea, ca să-i roage a trimite la scaunul tău, prin cădelnița lor, tămâia și fierbintele lor rugăciuni; vezi pe acești cuvioși, propoveduiți ai tăi, aleși prin monumenturile ce ni-ai lăsat, umiliți la apăsata omenire, lăcrămând înaintea tabernaclului tău, cerând cu mâna pe semnile credinței lor a trimite și pe pământ parte din fericirea, ce toată nesațul tău o păstrează pentru tine.... O, Dumnezeu slăvit! părinte și stăpân! ziditor prea puternic al totulului întreg! Deschide poarta vecinicilor țării; ascultă glasul ce se rătăcește, neputând a străbate până la tine, trimite mâna-ți prea darnică a mă scoate din labirintul chinurilor...

Părinte prea drepte! aridică-mă în azilul tău, trage-ți înapoi raza ce ai depus în mine; smulge-mă din groaznica turtură a agoniei! vino, cu o moarte prea grabnică odihnește-mi tulburatul suflet: sparge-i printr'înșa întunericul ce-l îneacă, vezi-l cum te caută desnădăjduit! trage-l în scânteietoarele lumini ce-ți strălucesc locașul! Intoarce-ți ochiul mărinimos asupra ființii mele! umilește-te! îmbrățișază o slabă neputincioasă creatură! vezi-o spăimântată, îngrozită, în ghiara ursitei! vezi-mă în genunche, smuls, sfâșiat dedesuptul bolților tale!... Tremur!... Părinte!... Of!... puteri nu mai am!... ziua se ivește iară, nevoile se deșteaptă, și cerul încă nu s'a deschis: O cruzime! Tiran neînduplecat!... Urechea-ți nesimțitoare nu se apleacă, decât numai la concertele cântăreților și organelor; tu nu-ți tulburi a ta trândăvie, ca să ascuți țipete jalnice; nu, văitări, lacrimi, gemete, pe tine nu umilesc, crude! inima-ți tare nu se mișcă, nu se atinge de

milă; tu nu reprimești întristarea ce odată ai depărtat dela tine.

«Răscoale-se sbieretele acestor nimicite făpturi, răscoale-se țipetele viermilor mărginiți; stavila ce am pus puterilor e destul de departe de țăriile mele. In sgomote atmosfera lor, până pe rându-i fieșcare va întoarce împrumutata țărână de unde a luat-o; în tarele mele bolți, nici mâna lor, nici glasul nu va putea răsbi în veci». Ah! De ce nu pociu să răslesc la tine! Cum aș ști să-mi răsbum! aș scăpa cel puțin lumea necunoscută încă; aș uscă izvorul efemerelor tale lucrări, ca un potop m'ai vedeă stingând focul, ce, plin de venin, ațâți pentru învierea nevinovatei nesimțiri! ah! dar asta...

...Este o zadarnică cugetare; asprul despot a știut a se asigura; suflete nenorocite! păstrează și afară din mine dreapta ură, ce ca o moștenire îți las cu jurământ. Depărtează-te de dânsul, cât vei putea, fugi de îngrijirea lui, vezi-l pregătindu-ți îndoite fiare decât acestea, cari ți le sparg eu acum! Vezi-l pismaș pe nemuirea ta, cum te așteaptă a-ți da o rolă mai grea, mai ostemitoare decât aceasta pe care ți-o precurm eu; vezi o altă formă ce-ți este gătită; vezi-l cu o mână slobodă la împărțeala chinurilor cum grămădește în ea necazurile și te așteaptă a te împovăra cu dânsa... Dar, necăjit suflet! fugi de dânsul... Fugi cât vei putea... Și unde poți fugi? In care azil poți scăpa de dânsul? In care ocean? In care gaură te poți apăra de sugrumătoarea-ghiara!

...Of! sufletul meu nu-l voiu putea scăpa!... Ah! stăpân nestrămutat! dă-i, de este în mâna ta, dă-i și lui moartea. Destul! Mulțumește-te cu chinurile ce sufer în mine, destul! oprește-te de ai mai da un trup!... Dară către cine vorbesc! cine m'aude? o rătăcire! rugăciunile mele, totdeauna absurde, nu se vor ascultă în veci? Cine altul îmi poate da și mie, și sufletului meu odihna, decât eu? eu însumi numai îmi pociu da fericirea, ce cer dela el; sufletul meu, de va putea, urmeze-mi; dar eu numai; acum când mâna-mi sinucidă, grăbind fulgerul morții, îi va întoarce înapoi darul

ce, fără să-i cer, mi-a dat... Țeava vulcanică ce nenorociții cei mai înainte de mine au născocit-o, nu este în mâna mea? plumbul, stăpânul morții, n'așteaptă mișcarea degetului meu? Ce mai aștept.

Adio, prieteni! muritori nenorociți! urmați-mă; umple-ți-vă-ți țevile; înflăcăreze-se grindina de plumb; aprinze-se silitra; turbeze Etna, verse-se Vezuful; ardeți... Dărâmați... Pustiți pământul... Vă jur... Vă jur pe odihna morții: urmați-mi... Urmați...

MEDITAȚIA V-a

NĂLUCUL SAU PESTE UN AN.

Au ce 'n tot minutul mi-arăți lungimea ta! treci, grăbește ale tale timpuri!.. sfârșește, du-te cu ale mele chinuri! fugi, târăște cu tine a mea restriște și-al meu apăsător!.. zi, ce peste un an mi-arăți nașterea mea! saltă, înalță-te din al anului șir! și pe ale tale aripi, cu a doua-mi ursită aridică-mă din iad. Soarelui vestește că a cerului lumină, de azi semnată, este dator a-mi da; spune-i că cu moartea în zadar mă amenință în al lui zăbavnic curs; vieța-mi se renaște, cerul nu voește a-mi rămâne dator, el a mea durere oprește și al meu instinct vestind, nădejdea îmi sădește de al său prea mare dar. Iar dacă natura întreagă, pismașă pe al meu de zeu noroc, îmi va grăbi sfârșitul până a nu-l gustă; atunci tu iarăși spune-i că acel prea scump odor, pe piatră-mi consfințit, eu îl aștept în cer. Adaogă-i că atuncea când voiu mai fi trăind, el tot să-mi mai vestească al ei prea dulce nume; și pe ale sale raze, purtând al meu amor, să-i ducă, să-mi aducă în tot rontu-i câte un sincer raport. Și tu cuget, ce ai puterea în tot omul muritor! tu, ce spre musturarea crimelor te înfuriezi! du-te, aleargă, până ai vreme; strigă, spune-i, până trăesc; vestește-i a mea moarte, neputința d'a trăi, spune-i că ea poate a mă scăpă; mai adaogă-i că știe,

poate bine, dar nu vrea. Iar de vei vedea-o tristă l'ale tale imputări, tu atunci oprește-ți gura și mă lasă a muri. Dar tu mormânt, când, rece, al ei dar vei primi, atunci tu în ea sădește un suvenir nestins: spune-i că și în moarte, sub tine adâncat, eu pentru ea și aci, în veci sunt neschimbat. Și tu puternică stea, când eu grabnic oi u pieri, formează-i dintr'ale mele zile, de timpuriu pierdute, o mulțumită vieată; imprăștie-i într'insa acea fericire ce mie-mi hotărî. Dar însă în tot locul, în tot lucrul ce-o gândi, adânc tu sapă al meu nume, în toată urma ce-o păși.

MEDITAȚIA VI-a

INSERAREA.

Bradul cel mândru se înceață în munții Carpați! Norii se joacă cu al lui mlădioas creștet și zefirul inundează verdeața dela tulpina lui cea nestrămutată. Pleopul cel argintuit fâlfâie ale lui late frunze; sgomotosul vâlcii face să se auză falnicele sale vărsări în conrăspunzătoarele văi și spumegând se prăbușește din râpă în râpă, până la trufașul râu. Undele Prahovii coboară toată varietatea cerului în adâncă prăpastie, și șerpuid abia albesc, sub o neagră stâncă ce le înghite ne'ncetat. Soarele, rușinat și rănit totdeauna de frumusețea interesantei, bălăei lune, neputând sta față dulcșii aceleia ce totdeauna fuge de dânsul, s'ascunde dinainte-i, lăsându-i numai lumina ce-i este dator; și măreața fecioară, împotrivindu-se negrului întunec al nopții, cu un pas lin, pompos și plin de dulceață se înalță din Orientul său. Încă se văd, sângeraticii munți de aburi, înrubițați de murindul foc al soarelui, când Vinerea ¹, repezită peste orizon în toată strălucirea ei, se înrivală cu dumnezeoica cinstii ². Neputincioasa

¹ Luceafărul.

² Diana, luna.

noapte, răsipită, nedestoinică a se împotrivi biruitoarei ei, își ascunde învinsele-i umbre și subțel cel mai mic copăcel.

O înalte lucrări! secreturi grozave, ce, puse înaintea curiozității noastre, ne fermecă simțirile numai decât ce îndrăznim să le judecăm...

Mare Dumnezeu! de ce nu pociu, lăsându-mi pământea haină, împreună cu conurile, (?) pe astă rece stâncă, ca un fulger meteor să sbor prin ăst hrănitor văzduh în lăcașul fericirii, și slujind împrejurul scaunului tău, să privesc d'acolo luptele vânturilor, armonia sferelor și tot ceace visez aici?

Iată ceasul în care fiul morții sună al său plumbos sceptru și își întinde ocrotitoarea-i mantă peste asudatul muritor. Țasta este ceasul în care al meu suflet așteaptă căutând pe-al său stăpân ce ațintă într'o lume care ochilor nu este iertat a vedeă. Acum eu, până a nu-mi da încă somnul, plata ostinelilor de ziua, viu singur în astă înălțime, ca să-mi fac religioasa închinăciune către al meu și al totului Dumnezeu pe ăst răcoros creștet al globului, viu singur a-mi face datoria către stăpânul meu...

Misterioasă putere, ce vii a-mi deschide drumul, prin care sufletul meu zărește pe-al său Creator! Tu ce-mi spargi norul care mă desparte de dânsul! Dă până în ale lui auzuri sincerile-mi mulțumiri, pentru bunurile ce-mi dete până acum și fierbintele rugăciuni a mi le da și pe viitor.

Părinte! tu ce luminând întunerecul nesimțirii, spărgând adâncă tăcere a haosului, formași ăst pompos univers, numai pentru a cuvântului fericire! Tu ce, depuind în focoasa-mi simțire raza duhovniceștei lumini, îmi arătași în tot lucru al meu simbol! Primește din a ta înaltă locuință recunoștința ce mica-ți ființă îți trimite de vieața ce i-ai dat! Primește slaba strigare a tarei credințe ce îți înalță din astă singurătate cu Apusul unui soare, din care îi dăruși! Primește respectul cu care șoptește numele tău!..

Iată ceasul în care, sburând pe aripele credinței mele, ajung față în față a întâmpina nevăzuta, dar de față în ochi-mi putere, ce mă face a trăi!..

Bun stăpân! Tu, ce pentru a mea fericire lucrezi atâta! Ține a mea întregime, ce din rărunchi, pentru a sa nelipsă, mulțumiri, adânci recunoștințe îți trimite. Lucrul, simbolul ființii mele! Primește din a ta înaltă locuință, recunoștința ce mica-ți ființă rezemată de astă piatră îți trimite din vieța ce i-ai dat. Primește slaba strigare a tarei credințe, care îți trimite între Apusul și Răsăritul ăstor două îndreptătoare făclii ce-i dăruieși.

MEDITAȚIA VII-a

A M O R U L .

Când atotputernicul Stăpân, spărgând tăcerea nimicului, unelti universul și ființele lui, despărți și o parte din neînvinșia-i putere și o trimise zicându-i: «du-te, cuprinde toate viețuitoare și neînsuflețite, întemeiază în ele unirea și fă-le a te cunoaște stăpân». Și așa acest suflet al naturii, sburând din înălțimea cerului, se întinse în tot coprinsul nemărginit; depuse în toată făptura câte o scântee din flacăra torții sale și o sili a se închina lui. D'atunci acest semeț, fatal Dumnezeu, despicănd vremea, înaintează în capul anilor, poruncind veacurilor să-i împodobească triumful. Tot universul, de când răsufflă natura, i s'a supus; nici un muritor nu s'a găsit atât de îndrăzneț, ca să i se împotrivescă; legile lui sunt destul de primejdioase; sfârșiturile împlinirii poruncilor lui destul de amare; însă acest împărat al sufletelor, acest Dumnezeu al simțirilor, știu a-și acoperi veninul său sub masca celei mai dulce plăceri, și momind credulitatea țicăloasei omeniri până la vârsta cea după urmă, își scoate masca, îi ridică vălul, și o face pradă recelui pământ.

.....

O putere, ce în tot lucrul ridici mărirea ta! tu ce'n soare, în lună, în stea, în cuvânt, în necuvânt, tu ce'n văzduh, pământ și apă vărsași al tău venin, tu nu ai vreun sfârșit?

Toată zeitatea, și chiar dreptul Creator, de multe ori și'n multe locuri fu necunoscut; dar tu în toată vremea, în om, în dobitoc, în tot locul, în tot veacul apurarea să triumfezi? Zeu spurcat, ce'n a ta cauză lumea toată o târăști!... Cer nedrept, ce la a lui cruzime atâta ne-ai supus, tu, ce atâtor rele furii ne zidiși! Vezi în turmele-ți un duh ce se scutură să salte dintr'ale voastre nedreptăți, ce s'ardică, se folosește de-al său puțin cuvânt, ce cunoaște, vede și-alergă la absoluta fericire; se bucură, se mândrește d'un azil ce își găsi; se înalță, se duce, și de voi își bate joc.

MEDITAȚIA VIII-a

O SEARĂ DE PRIMĂVARĂ LA COLINTINA.

Suflați o dulci zefiri! suflați aicea iarăși,
 Suflați pe-ăst verde câmp, viat¹ acum de voi!
 Suflați pe astă vale, ce variată 'n flori
 De roditori copaci, mă îmbălsămește-aci.
 Suflați pe astă undă, ce lin se încrețește,
 Suflați pe a ei pânză, ce 'ncet se înfășoară
 Suflați pe-o înverzită coastă 'mparfumată,
 Ce veșnic cununează acest limpede lac.
 Suflați pe-ăst verde șir de tei mirositori,
 Suflați pe-ăst neted câmp, înrubinat la-apus
 Suflați pe-ăst drum neted, suflați drept pe o cale
 Ce merge colo întins la-acel palat frumos,
 Acı pe-ăst pavilion ce stă 'ntre lac și tei,
 Ca în lacaș al vostru vedeți-mă-ți viind.

¹ însuflețit.

Eu vin, copaci, aici
Cu lira-mi, la-ăști zefiri,
Ca ajutat de dâșșii
Să pociu trimite-o odă
La cel ce vă sădi.

Da¹, zefiri! La voi viu,
La voi și iată-mi coarda
Cum toată 'n deșteptare
Numai pe² el visând
Și-adaogă puteri.

Adiați, dulci zefiri!
Veniți în astă seară
A fâlfâi de-asupra,
Pe-ăst falnic monument;

Și cu al filomelei
Acel variat glas
Cântați o odă lină
La-acel mormânt prea sfânt.

Cântați a lui virtute,
Cântați a lui dreptate,
Ce plină de mărire
In cer se însenină.

Sculați cu al lui nume
Noroadele și lumea
Ce sub a lui iubire
Fericele-au gustat.

¹ în original, *dar*.

² în original, *pă*.

Nu vă sfiți vreodată
Ale-ăstui bărbat fapte
Ce nu se sting cu moartea
Prea falnic să cântați.

Iată-mă eu în rontu-mi
Îi dau acum tămâie
Ce-o văz mergând deadreptul
Pe frunte-i a fumă.

Și el iată-l că-acolo
Cu brațele deschise
Ca să-mi primească vine
Ruga ce-eu îi fac.

Prin el acum cu cerul
Vorbesc de-a lui ferice
Ce după el aicea
Cu-al nostru îl uni.

Auzi-l și de-acolo
Cum strașnic poruncește.
Trimite-aici dreptatea
Să se 'ncuibeze 'n noi.

Spuneți că al său scaun
Acî de-asupra noastră
În centrul miezei-zilei
Veșnic și-a întărit.

Cântați, și-ecoua voastră
Sboare, meargă-a se uni
Cu armonia sfântă
Ce umple-al lui auz.

Cântați, la veacuri spuneți,
Spuneți că vecinici martori,
Cât va trăi pământul.
In veci, îl veți cânta.

Că-odată aici un Domn,
Vrăjmaș al nedreptății,
Via¹ cu-un veac de aur
In ăst norod tristat.

Și spuneți la tot omul
Ce soarta-l va îndreptă
Aci înpreajma voastră
Să calce-acest pământ..

Spuneți că-acel prea mare
Bărbat, Român de sânge,
Ce-o lume-a fericit,
Acum aicea stă.

Sub astă rece piatră,
Aci pe-al său pământ,
Al României reazăm
Se-așează adormit.

¹ trăiă.

Dar însă-a lui virtute
Cea 'n stele desinată
Și pe pământ viindă¹
Slujește de model.

A ei curată față
De aur nepătată
Brilează² după dânsul
In veacuri a-l numi.

Ferice de acela,
Poet sau și istoric
Ce cu-un bărbat ca-acesta
Putu a se 'nsemnă

Și fără-a luă titluri
Ce neagră pată naște
Ca îngeri drepti trecură
In veacuri a se 'nscrî.

Ferice și de-acela
Prea norocit norod,
Ce la cârmaci ca-acesta
Inima sa și-a dat.

Vază în el tiranii
Prea marea-le rușine
Și spre-a luă iertare
Ăci cază'n genunchi.

¹ trăind.

² strălucește.

Și dintre stele vază-l
Cum ochii-aci și-ațintă
Și conștiința blândă
Cum stă la dreapta lui.

Cum în a lui vieață
Pe vremea-aceă de foc
Se străduia el singur
O lume-a mulțumi.

Și sub o lege blândă
De dreaptă-oblăduire
Tot înmuiat în dafini
În inimi guvernă.

De-auzi în capitală
Numele lui răsună ;
Auzi, în țara toată
Pe urmă-i tot jelind.

Și zidurile astea
Ce'n ele lumini nasc
Vor spune 'n multe veacuri
Că el le-a întemeiat.

În uliți, în spitaluri,
În inimi de săraci
Cu-un sfânt tipar acest nume
Va fi în veci săpat.

Strigări la-a sa țărână, simțirea-mi scoate acum.
 Iat' o e ațintată, vie, toată 'nfocată
 Se saltă să deștepte, acum în miezul nopții,
 Și prejmile, s'aducă pe piatră-a se închină.

Sonet, la-a sa virtute, răsună coarda-acum,
 De-o înfocare sfântă auze-o bubuind
 Spre-a-i învia țărâna, lira-mi toată 'n muncă
 Strigă și iar strigă, chemând numele lui.

.....

In monumenturi sgomot se-aude detunând...
 Și'n apele dorminde, în șirul ăst de tei...
 O echo vie vine, sunând numele lui..

Trăească — auzi ea zice, — trăească! în vânt iară,
 Trăească în cer s'aude, trăească iar în mal,
 Trăească! tot răsună, în veci numele lui...

MEDITAȚIA IX-a

DESPĂRȚIREA.

Lin, trăitor miros din bolta senină se răvarsă în pieptu-mi
 ce ocnă de dureri, oftează dupe-o urmă sfințită de aceea ce
 nu mai este aci; Galbena lumină a unei eclisite varsă în
 mine trista-i umbră ce m'apasă; aci în sânu-mi veșted vine
 să-mi aducă lumina-i ce n' o simț! Tăcere afundă acum vine
 să îndoească al meu amor fraged ce în veci eu am trăit!
 Iat' aci pastorul, pe cârja-i rezemat, doarme în turma-i dulce
 dincolo din râu; un car colo în vale pe¹ verde dejugat, ocolit

¹ în original *pă*.

de focuri și de țărani culcați, stă strejuit numai de un câine deșteptat ce latră, răspunde celui din ochi deștept... Iată pavilionul ce ea își alesese. Iată malul colo ce ea încunună. Aci ochiul zillii de dânsa laudat apuse în departe, după acel mal râpos ; de-aci sfințirea-i ieri, de ea bine zisă, plecă să vestească Sirina ce văzù ; ieri deșteapta undă ce acum departe a ajuns, trecù cu al ei nume pe grabnicul său râu.

Iată colo piatra pe care ea așezată, tristă, toată în gânduri, prea dulce suspină. O dulce răcoare, ce urma-i parfumă ! Sfânt, răcoros senin, ce eu nu pot gustă ! unde e aceea ce ieri te înviă ! Spune ! Noapte ce face ea acum

...Ei bine ! numele ei îl știu ! Eu nu voi un nume ce toate mi-l răspund, eu nu voi icoana-i ce'n umbră-mi e în veci, eu voi o știre de ceea ce ea acum în pace gândește, când eu departe sunt...

...Ah ! ea poate acuma în brațe de soț strânge pe acela ce nu au fost al ei, dar eu neroditor, în lume rătăcit, ca prundul acesta ars de piatră, nisip, târâsc sub cer trupu-mi, ce putred de dureri și în veci în chin oftând, ca moaște a ajuns !... Scump objet, ce în lume eu nu pociu aveă ! Inger ce în mine cărarea ai aflat ! Floarea omenirii și-a sexului tău ! Steaua lirii mele și viu-mi Dumnezeu ! Eu nu mai pociu în ascuns acum să te iubesc, nu mai pociu în taină acum a te slăvi ? Strig, o spui pe față, că tu ești care în lume, tu ești ce în viață pe mine astăzi mă ții ! Prieteșug, amor, religie, respect, virtutea întreagă în tine am cunoscut !!! Legile tale îmi plac ! Fiarele-ți sunt scumpe ! Pieptu-ți bunătatea și gura-ți e nectar ! ochii tăi ca pacea, verzi de tinerețe, aprind foc în pieptu-mi și setea de a-i privi ! Tu ești ce în lume cerul îmi arăți ! Tu ce în tot locul eu văz neconținut. O sfântă ființă, ce raiul îmi vestești ! Dulce zeităte ce sufletu-mi încânți ! De ce nu pociu în lume cu tine să fiu ! Să văz a ta cătare, să sorb a ta suflare, să uit reaua-mi soartă, pe pieptul tău să mor !

MEDITAȚIA X-a

MOARTEA.

Inger grabnic al tarelui cabinet! Sol urâcios al iesmosului lăcaș! Negru ministru al tribunalului răsplătitor! Repede Fulger purtător de întuneric! Noptoasă, spăimântătoare, nevăzută săgeată, ce desființezi ființele! Unde duci tu viețile ce scoți din trupuri? pe care pământ transporti aceea ce nu știi purtă? cu ce mijloc poți tu duce cu tine acea lumină, a cărei față tu n'o poți vedeà?

.... Blestem groaznic, răsplătitor păcatului lui Adam! pentru tine muncile neostenite; ție făgăduelile-ți, cu tine odihna întunericului; fugi, sfiește-te de acel ce te urâște; depărtează-te de cel ce nu te chiamă; tremură de puternica lumină ce vezi în mine; nu, nu este nici o vreme, nici un ceas în care să fi chemată. Odihna-ți nu o voiu, fericirea ți nu-mi trebuie. Fantomă înspăimântătoare! Groaznic hrăpitor de fericirea ce cerul dăruie nesimțirii! Târâște-te, pustiile fie al tău lăcaș! Incetează odată de a-ți învârti înfricoșata coasă prin împopulatele vetre; vezi sfâșiata rămășița ce lași lângă prada ta; vezi duioasele răcnete ce-ți urmează urlând; auzi părinții, fiii, frații, prietenii nenorociților sugrumați de tine cum te blestemă; vezi că nu este nici o formă, sub care să fii dorită; fie în biruințe, fie în nenorociri, în desnădejde, în răsbunare, în fericiri, în averi, în neaveri, tot o icoană porți!

.... Ei bine! asta e moartea; apoi se poate ca dreptul creator să hotărască la tot omul a ei necesară față, fără să contribuască la a lui fericire? Se poate vecinicul Tată, blândul oblăduitor acela, să hotărască la toată ființa acest groaznic pahar, fără a vedeà un tot așa de mare bun într'insul? Nu nu, Stăpâne, ce vecinica moarte ai omorit! Chibzuirilor tale celor sfinte nu este ființă care pe drept să le poată impută; nu Părinte! ăst nestrămutat hotar între valoroasa, vremelniceasca vieță și între vecinica ta nemurire trebuià negreșit

să fie. Nu. Tu nicidecum nu vei primi a pune astă urâcioasă putere, ca să înghiță pentru totdeauna, în vecinica nesimțire, duhovniceasca acea lumină, ce singur, de buna-ți voe, dăruiești ființelor. Nu, ea nu are mai multă putere, decât săfacă o prefacere.

Asta nu e moarte, este un paznic ce ne transportă în nemurire din curățitorul foc ce-l numim lume, în care suntem veniți numai să ne spălăm de nesimțire, ca să putem trece în a Ta vecinicie; asta nu e vieață, este un puțin mai luminos loc decât nesimțirea, prin care curățindu-se de întuneric, sufletele ce înviași să poată trece în vecinica nemurire, ce li se hotărî, fără a cercă acea greutate ce cearcă ochiul închisului sub pământ la cea dintâi vedere a soarelui. Dar, oameni, acolo ne e locul cel hotărît de Dreptul, acolo, de față cu nevăzutul aici Părinte, vom cunoaște adevărul care atât de întunecat ni se povestește aici, sub felurimi de neadevărate descrieri! Fă simțirile mele a prețui acest bun, ăst sfânt instrument, ce așa lesne precurmă chinurile și varsă adevărata fericire!...

MEDITAȚIA XI-a

SCHIMBAREA SOARTEL.

Soarele dulce acum răsare
 În pieptu-mi veșted ce-abiă suspină
 Luceafăr falnic, acum pășește
 În drumul negru ce m'a crescut.

Aură¹ lină acum se vede,
 Negura piere, în care eram;
 Prin raza zilei via-mi simțire
 Acum zărește drumul la cer.

¹ vânt ușor.

Dureri! Necazuri! Din sânul vostru
 Al meu ferice acum eu aflu,
 Din voiu eu traiul din cer lăsatul
 Din voi eu tristețea-mi acum primesc!

Ah! Facă cerul ca aste chinuri,
 Ce până acum am suferit,
 Ca niște visuri ce nu se întoarce,
 Ca râul grabnic piară 'n trecut.

Cu ele rele; cu ele patimi;
 Cu ele noaptea din care-ieșii;
 Vieață dulce, vieață lină
 Vieață noastră acum să gust.

Chinuri, pedepse, acum departe
 Se văz ca valuri ce se răscoală,
 Se lupt, se saltă ca să înghiță
 Pe desbarcoul, când e la port.

MEDITAȚIA XII-a

DECLARAȚIA.

Verde pânză însmâlțează răcoroasele dealuri. Trufaș, stejarul, ca un împărat al arborilor, fâlfâie amerințător. Luna, ca o insulă de flacări, izbește plină în albitele, unde ce o împart însgomotate; Stele toate nestrămutate păzesc armonia ce li să hotărî...

Iată una mică! Fi-va doar a mea?...

Coboară-te negru meteor! strivește-ți nenorocitul!... Dar

ce; un nor ce se înalță deadreapta-mi, negru ca un munte de plumb, îneacă luna! Infulgerat de trăsnete, tună și răstună în boltele d'aramă. Tună, și ca acele din iad organe, lung răsbubue în munți. Echò le însoțește și, ca urlet de cutremur, răsurlă în pieptu-mi obosit!...

Cădea-và el pe¹ mine? Cază, că eu îl primesc! Dar ce glas s'aude?... Un coborîtor mister mormăe în uriașa stâncă!...

...«Destul, îmi zice, lasă vinovatele gânduri». Trebuie s'ascult? Nu! nu împelițat mister! ăsta e norul ce mă ține în această vină! ăsta e, și trebuie să se spargă-odată! Dincolo de el e luna-mi, și eu trebuie să-l despici! Mă duc! dar ce! trăsnet deodată scapă din tartara negură, înemerit izbește în cremenea stâncii, cu trosnet o sfarmă și iat'o în bucăți... Pe² mine ochi ăst trăsnet!...

Fie! cremenea vecină să sfăramă, dar hotărîrea-mi, mai tare decât ea, rămâne nestrămutată! ca Marț³ infuriat alerg să-mi omor restriștea! astăzi, dar astăzi negreșit, precum o soartă de Tantal, astăzi, sau călcând iadul ce mă îneacă gust cerul cel adevărat, sau ca acel obraznic Gigant gădesc vecinul Tartar, — mă duc!... Ei bine, iată am ajuns, iată ceasul, iată cerul, iată iadul, vai! fior din unghii până'n creștet mă petrec numai decât! Mai nesimțitor decât trăsnița stâncă, rămâi încremenit!

...Ceasul e aproape a trece, și eu slab fără putere... cer ajutor.

.....

¹, ² În original *pă*.

³ Marte, zeul războiului.

POEZII

CARNAVALUL

I.

Incepe carnavalul ! și 'n salele bogate
Se cerc artiști și muzici plăceri mai noi s'arate

In nouă veselii !

O ! ce de griji acuma la nouă toalete !

Ce visuri dulci, frumoase în junele cochete !

Ce mai de bucurii !

Fetița tot visează la flori, la-a ei ghirlantă,

La gaza cea subțire, la rochia-i elegantă

Și la a ei cercei ;

Gândește la răspunsuri, la grații, la cuvinte : —

Își râde în oglindă, de loc ce-și pune 'n minte

Cevă ce-i place ei.

Corsetul aci-și pune ; își cearcă iar rochița,

Panglica care-o prinde, — săracă copiliță !

Vieța-i e romanț !

O ! cât a să mai joace ! Ce bine a să-i vie

Și păr și rochi, panglice, buchet de iasomie

La sol în contra-danț !

Mulțime de mașine prin case de neveste!
 Femei și croitori abia le prinzi de veste
 Când vin, când se strecor!
 Părinții schimbă țifre în foile de zestre;
 Galații 'n neastâmpăr citesc pe sub ferestre
 Bileturi dulci d'amor.

O! câte case nouă și câte case sparte!
 Ce visuri își mai face bătrâni și juni în parte
 In lungul carnaval!
 Tot fierbe 'n capitală! Și lumea își propune
 Un lanț de fericire, un șir de lucruri bune
 Dela întâiul bal!

La câți vă râde soarta, gândiți că'n aste zile
 Stau sub pământuri, ocne, prin temniți și exile
 Atâți nevinovați,
 Pe care pizma, ura și neagra calomnie
 I-au părăsit cruzimii, și oarba tiranie
 Îi ia necercetați!

II.

Când armăsarii voștri, cu coama lor pletoasă,
 Alerg și scapăr iute pe-o-ghiață alunecoasă,
 Ca fulger, ca năluc;
 Și lângă drumul vostru, — oh! tremură în cale
 Un biet bătrân ca iarna, cu piept, picioare goale,
 Flămând și fără suc;—

Se-oprește, ia căciula, spre voi mâna întinde,
 Și trista lui cătare de rugă se aprinde,

Văzând că nu-l vedeți;
 Și tremurându-i barba, spre ceruri mormăește,
 Când sania din urmă de ziduri îl strivește; —
 Voi treceți și râdeți!

Nebunilor ce sunteți! Vă pare că e glumă
 Un cap strivit de ziduri, un om ce se consumă
 De foame și de frig!
 Vă pare că e glumă, când cruntă desperarea
 Și țintă către ceruri; — vă râdeți voi de starea
 Victimelor ce strig:

.

III.

Când o căldură dulce de samur, catifele
 Sub draperii bogate de stofe, de dantele,
 V'adoarme pe-un divan;
 Când mii lumini ascunse în lampe colorate
 Resfrâng și vă 'nmulțește 'n oglinzele — ardicate
 De jos până 'n tavan; —

Și-o copiliță dulce, râzândă, grațioasă,
 În reverențe intră ușoară și frumoasă
 Ca și un ingeraș, —
 Și după ea un june măreț, voios și tare
 Cu fața vie, plină, cu fruntea 'ntinsă, mare,
 Și șed pe-un scăunaș;

Când vă vedeți într'înșii pe voi miniatură, —
 Și gest, organ, accente, oricare-a lor trăsură

E-a voastră, — îi iubiți!

Își vede muma soțul, și tata iar soția;
 Și știți c'aveți mijloace! vă iartă avuția
 Să-i faceți fericiți; —

Oare gândiți atuncea că poate 'n altă casă
 Au doi bătrâni o fată tot astfel de frumoasă,
 Dar e trăită rău;

Și plâng; căci mâine poate copila o s'apuce
 O cale... n'au de hrană; și vieța este dulce,
 Că-așa vrea Dumnezeu.

IV.

Când cina vă așteaptă în sala de mâncare,
 Și 'n jurul vostru vase cu flori mirositoare
 Vă 'nbată de miros;

Când ochii vi se pierde pe mese încărcate,
 D'argint, de porțelanuri, cristaluri tot săpate,
 De-un viu foc luminos;

Și când pe masa voastră, cea plină de legume
 Ce globu 'ntreg produce, d'esenții și de spume,
 De vinuri spumegând,
 Vedeți îndestularea ce cară, grămădește,
 Și-un șir de servi în preajmă că-alerg, vă ocolește
 Punând și ardicând; —

Atunci, atunci, gândit-ați că lângă casa voastră
 Este-o căsuță veche și spartă, mică, proastă;

Și crivățul luând

Hârtia din ferestre, un viscol o petrece,
Bagă în ea zăpada; e frig într'însa, rece,
Căci toată e în vânt.

Gândit-ați vreodată că-aci 'n astă cocioabă,
O văduvă săracă, bolnavă, goală, slabă,

Cu șase copilași

Stau în ocol pe vatră abiă cu un tăciune?
Le-e frig, le-e somn, le-e foame și pic de slăbiciune.
O mult sunt dragălași!

Când unul dintre dâșii ardică-o mândușită

Scuț, roșie ca racu, și zice: «Măculiță,

«Te scoal', nu mai dormi!

«Ni-e frig și ne e foame: te scoal', fă focu mare,

«Dă-mi pâine! Pune masa». Și ea, 'n delir, tresare!—

Nu poate-a-i mai minți.

Se scoală-și smulge părul și iese pe zăpadă,

Și vede casa voastră în veci tot în paradă,

În veci în veselii:

Ferestrele 'ndoite ce crapă de lumină;

Și vesele-vă umbra răsândă, dulce, lină,

Săltând în bucurii...

Curând! Dați în genuche! Uitați! O! piară slava!

Blestemele s'asvârlă, precum s'asvârlă lava

Ce-o varsă un vulcan!

O! tremurați! căci glasu-i în ceruri e puternic!

Mai greu decât sentința cu care un nemernic

Strivește un sărman!

ERMITUL

Ce geniu te împinse om trist, nenorocit,
S'ajungi în astă stâncă unde cocoș nu cântă,
Și câinele nu latră, și iârna își împlântă
Eterna-i locuință, și vara n'a răsbit?

Fugiai tu oari de lume, sau de-un dușman al tău?
Fugiai de tine însuți, fugiai de nedreptate;
Cătai să afli pacea și sfânta libertate
Pe unde însă omul n'a 'mpins veninul său?

Cu șoimii și vulturii ai vrut a locui?
Cu vântul care geme, cu fiara ce mugește,
Cu fagi de când pământul, granit ce nu rodește
Ți s'a părut mai lesne că poți a viețui?

Mâhnit ai fost, bătrâne, aci când te-ai oprit!
Sălbateca natură și stânca scorboroasă,
Și peșterea ce urlă, și râpa cea noptoasă,
Au dat ecò mai blândă la sufletu-ți rănit

Decât acele fețe de tot fără amor,
Decât acele inimi răcite în păcate.
Și sufletele-acelea, de patimi ferecate,
Ce nu le-ating nimica, nimic nu le mai dor.

În peșterea-ți cea rece pământul s'a'ncheiat.
De doi bușteni e ușa de care e închisă,
Și patu-ți, așternutul, e un frunzar de tisă
Mai verde decât vara de care-ești depărtat.

O Biblie și-o cruce e avutu-ți simbolic: —
E legea și credința. — Din bolta cea 'negrită
Și verde de-umezeală, în vreme cumpănită,
Lovește-o picătură pe-un lesped granitic.

E poate din izvorul ce trase Moisi;
E poate picătura ce'n boală-ți te adapă:
Te-adapă când e vifor și nu-ți poți căta apă,
Când cotropesc troienii și nu mai poți ieși.

E chiar un cronometru secunt' a despărți;
Și cade, trist, ca lacrimi din pleopele sclaviei,
Ca orele fatale din mâna veșniciei
Ce omul le privește, dar nu le poate-opri.

De-aci tu poți mai lesne s'ascuți pe Domnul tău
Și acvila, ce-ațintă lumina cea cerească,
Ba vârfuri ce-ating cerul, ba munți să locuească;
Câmpia-i prea departe de creatorul său.

Și om al cărui cuget trăește numa 'n cer,
Ce fuge de mulțime când încă o iubește,
Și oamenii cu cerul a-i uni voește,
Își cată un Sinae¹ la sfântu-i minister².

Și Crist se roagă 'n munte la Tatăl-Creator.
Profetul află 'n munte ce trebui să vestească,
Ce trebuie să crează 'și ce să nimicească;
Mântuitorul lumii s'arată în Tavor.

¹ Muntele Sinai.

² rugăciunile către Dumnezeu.

Eu mă unesc cu tine :-mi place să privesc
 Aceste vârfuri albe, mai 'nalte decât nori,
 Pe care scântează câteodată sori
 Ce din câmpia-afundă de loc nu se zăresc!

Imi place s'ascult râul mugind într'un abis ;
 Îmi place-a privi brazii în formi de piramide,
 Moliftul și cu tisa, ce malurile 'nchide,
 Ca tari cetăți în aer, spre cer numai deschis !

Imi place s'ascult vântul tunând din mal în mal ;
 Îmi place să văz capra sărind din piatră 'n piatră,
 Îmi place s'aprinz zeada pe o întinsă vatră,
 Și cerbul pe-o sprânceană să-l văz fără rival.

Să stau la obârșia gărliții de cristal,
 Mai rece decât gheața, și'n unda-i cea mărunță
 Să văz suind un păstor și lostrița cărunță
 Mai iuți decât săgeata, pe piatra de metal.

S'ascult la păsări triste ce noaptea se deștept ;
 S'ascult tempeste negre departe 'ntârătate,
 Și prăvălind copacii, torente 'nfuriate,
 Și văile să urle de un potop ce-aștept.

Și trăsnete în cremeni izbînd neîncetat,
 Să umple tot eterul de aburi de pucioasă,
 Să surpe în prăpăstii o stîncă scorboroasă,
 Să sbiere pe ea ursul de groază spăimîntat.

Și liniștit în mine, când preajma văz turbând ;
Mai liniștit, mai pașnic decât într'o cetate,
În care mii de condici și clase separate
Imi spune că-este pace, când tot eu văz gemând.

Imi place să-mi las gândul să sboare neoprit,
Ca acvila măreață când stă o vijelie,
Ce-mi ia 'n eter avântul, cătând cu bucurie
În strălucitul soare din cerul limpezit.

Imi place să-mi las gândul să sboare ne'ncetat,
Să sboare peste lume, s'asoarbă 'n veci în sine
O faptă rea sau bună, s'o tragă tot în mine,
Ca soarele bând roa ce noaptea a lăsat.

Imi place s'afund gându 'n al timpului noian,
Al vremilor trecute, al celor ce-or să vie,
Și 'n ele să renască, ca într'o mare vie,
Cum spun că renasc vulturi în ape din Iordan.

Eu aș dori cu tine aci să viețuesc,
Să 'mpărtășesc cu tine și gândul și vorbirea, —
Ăst dar, cu care cerul dotează omenirea,
Și care anticriștii pe buze ni-l șoptesc.

Dar nu te văz bătrâne! Tu poate că-ai pierit
Sub ghiara vreunei fiare, cătând cu ea 'mpreună
Vreo rădăcină moale, vreo coaje-oricum mai bună,
Că să-ți rechemi puterea ce te-a fi părăsit.

Sau poate c'a fost timpul să vezi pe Dumnezeu
 În faţă, căci eu aflu ca iarna că albiseşi
 Şi tremurai ca frunza, la schit când te iviseşi,
 Ca să-ţi mai ceri tămâie ; — ca moartea-erai de greu.

Oricum, ermit ferice, de încă eşti p'aci,
 Eu strig şi-ţi doresc pace ; iar de-ai ajuns cu bine
 În corul cel de îngeri, mă trage şi pe mine,
 Mă trage, căci e timpul a nu mă mai munci.

LA C****

Cu dulcea-ţi poezie, ca tine de frumoasă,
 Sărut acum hârtia pe care-a odihnit
 O mână pânditoare de rimă-armonioasă,
 Şi care dă speranţa în sufletu-mi mâhnit.

Ferice de acela ce poate să te vază,
 Când râzi şi când eşti tristă, deşteaptă şi când dormi,
 Asupra lui s'aştepte acea cerească rază
 Ce scapă printre pleoapă-ţi, când gata eşti s'adormi !

Ferice de acela ce poate să te-auză
 Scoţând un glas de înger, ce până 'n cer îl sui.
 Şi 'n via ta simţire, ce faţa-ţi va s'ascunză,
 Să poată înţelege că scapi numele lui !

Ferice de acela ce poate să respire
 Etern acelaş aer pe care tu îl scoţi,
 Şi-etern tot la picioare-ţi să poată să-ţi inspire
 Acea compătimire ce tu depui în toţi !

Ferice de acela ce va putea vreodată
Să-aprinză a ta vervă a ne mai da un rând
De dulce poezie, de-o rimă-aşa bogată,
De-idei aşa sublime pe-acelaş stil curgând !

SONET LA ***

Eu nu pot, surioară, să fac portretul tău :
Sburdalnică-aşezată, tăcută-vorbitoare,
Cochetă-virtuoasă, modestă-muşcătoare,
Orice trăsuri ți-oiu face, eu văz că iese rău.

Pe-un serios profesor, îl faci a fi ținău ;
Pe-un libertin de frunte, ce patimi nu-l mai doare,
Un simplu al tău zâmbet e 'n stare să-l omoare ;
Orice 'nțelept te vede, s'a dus curajul său.

Dacă schimbări la față aş şti că se cuvine
Să crez în timpul nostru ; — privindu-te pe tine,
Aş mai croi un basmu l-al Vinerii fecior¹.

Atunci, cu 'ncredințare, ştiu că-aş brodi-o bine :
E tânără, — încântă, — schimbarea e în sine, —
Ce alt să fie, aş zice, decât, decât Amor !

¹ Cupidon, zeul amorului.

Să văz înflorind roza pe crinii fecioriei, —
 Ca cerul când se-aprinde de focul vecinicii,
 Că-apune în departe ;
 Tuleele pe față-i simțirea cum învie,
 Precum pe-un lac zefirii înfiorați adie
 Și'n mii de unzi împarte ;

Să știu că al meu nume, bătut de răutate,
 Trăește 'n suvenirea-i ca în eternitate,
 Ca 'ntr'un azil ceresc ;
 Să știu că a mea harpă în inimă-i răsună.
 Dorința-mi și suspinul se urcă împreună,
 Ca 'n sânul îngeresc ;

Și-n lacrimă-i durerea-mi încet să se privească ;
 Ca 'ntr'o fântână salcii și bolta cea cerească ;
 Ca într'o mare norii ;
 Ca dânsa în oglindă, ca lebăda în apă !
 Ca 'n unda unei gârle un mal care se sapă ;
 Ca'n ochii ei amorii ¹ ;

Atunci, atunci eu aflu și cer și vecinicie ;
 Atunci mă fură vise pe dulce armonie ;
 Atunci sunt încântat ;
 Atuncia al meu suflet se 'nalță în tăcere ;
 Atuncia a mea coardă din nou mai ia putere ;
 Atunci sunt stremutat !... ²

¹ amorurile ; ² transportat.

II.

Dar te-am văzut a plânge și'n altă întâmplare,
 Dar am văzut că fața-ți își face silă mare
 Să poată a zâmbi, —
 Ca zori în zile rele de tomni întunecoase ;
 Ca paza unui soare prin ploii vijelioase.
 Ce stău a ne izbi. —

Și am privit pe chipu-ți ascunsă ta durere
 Și mă miram de-atâta tărie și putere,
 De-atâtea înfruntări :
 Precum privesc botanicii o plantă care crește
 Cu mii insecte 'ntr'însa, și nu se ofilește,
 Stă mândră 'n apăsări. —

Am admirat natura în oricare-ți mișcare :
 Deschis am privit cerul în oricare-ți cătare,
 În tot suspinul tău.
 Mă adânciam în gânduri : De ce oari bunătatea
 E prada răutății ! De ce oari pietatea
 E pradă celui rău !

De ce oari frumusețea e pradă lașității !
 De ce oare dreptatea e pradă nedreptății ! —
 Cine-mi va da cuvânt¹ ?
 De ce iubirea focu-i tot în dureri resfrânge !
 De ce simțirea geme ! De ce un înger plânge
 Aicea pe pământ !...

¹ motivul.

Și-am așteptat pe gânduri, doar mi s'a da cuvântul ¹ —
 Urlă în vas vaporul! Suflă în pânze vântul,
 Și Dunărea curgea!
 Așa se fierbe omul în gânduri pieritoare;
 Așa ne-ar purta soarta pe vremea trecătoare
 Cât lumea va țineă

LA CEA ÎNTÂI CORABIE ROMÂNEASCĂ ²

Corabie frumoasă! Te du, te du, grăbește!
 Pe țarmuri depărtate aleargă, prevestește
 Că lesne-așa nu moare un neam care-a trăit;
 Că tirania poate pe-un om să prăpădească;
 Dar vieața unei nații nu poate să sleească,
 Până 'n sfârșit dreptatea etern a biruit.

Când vei ajunge bine în porturi depărtate,
 Și alte neamuri mândre, crescute 'n libertate,
 Vor vrea să te întrebe de numele ce porți,
 Atunci tu pavilionu-ți să-l lași să fâlfâească,
 Să spui că al tău nume e lesne să-l ghicească:
 E scris în istorie pe-ale măririi nopți.

Iar vrând să te întrebe de au vreo 'ncredințare,
 Și daca în pământu-ți nu cerc vreo strâmtoare,—
 Tu spune-le că neamu-ți nu știe vicleșug,
 Că-i este prunc comerțul, nu-s reguli așezate:
 Dar este drept și pacinic, și fără răutate,
 Măcar că n'avu condici ³, măcar că fu sub jug.—

¹ motivul; ² Marița; ³ Codici de legi.

Robitul când își sparge obezile odată
 Și peste-ale închisorii țării se mai arată,
 Atunci mai ager este, atunci e mulțumit,
 Atunci îi place cerul, dorința lui s'aprinde;
 Și-atunci cu anevoie în curse se mai prinde:
 Experiența 'nvață pe cei ce-au suferit.

Le spune că pământu-ți e țara generoasă,
 Săracă'n meșteșuguri, dar clima-i e văroasă ¹,
 Produce mii de bunuri ce pot a-i mulțumi;
 Că lânuri scoate bune, mătăsurii minunate;
 Bogate are holde de feluri de bucate,
 Și n'or să se căească în ea când vor veni.

Păduri că are întinse cu multă lemnărie;
 Că munții ei încuie o mare bogăție;
 Dar rar sunt care știe comorile din ei;—
 O pescărie mare, și vinuri de minune;
 Cirezi și turme grase, căci are dulci pășune;
 Și faguri de zăpadă, in, cânepă și tei.

Adaogă la astea că țara-ți nu hrănește
 Nici fiare veninoase, nici plantă ce-otrăvește, —
 Și ei, expuși naturii, nimic n'or pătimî.
 Pădurile ei, spune, n'au umbră-omoritoare;
 Livezile 'n gizdee n'au ierbi otrăvitoare; —
 Urs alb, hienă, tigru, viperi n'or întâlni.

Stejarul, ulmul, pleopul, și bradu 'n veci tot verde,
 Corn, frasinul, aninul, ce vârfu 'n nori își pierde, —

¹ de vară.

Ei singuri fac cunune pe trâmbele de munți.
 Mistrețul, căprioara și mii de cerbi și sute,
 În râuri de cristaruri se plec ca să se uite
 La păstrăvi, ce se joacă cu lostrițe cărunți.

Că sunt, le spune, liberi la orice vânătoare;
 Că boalele năprasnice nu pot să mai omoare,
 Și hrana vieții-oricine prea lesne va găsi;
 Că foametea aicea abia se povestește;
 Că frica de răsboaie, părinți nu îngrozește,
 Și rănilor-i cumplite, ei nu le vor simți.

Corabie frumoasă! Te du, te du, grăbește!
 Pe țărmuri depărtate aleargă prevestește
 Că lesne-așă nu moare un neam care-a trăit!
 Că tirania poate pe-un om să prăpădească,
 Dar vieța unei nații, nu poate să slească,
 Până în sfârșit dreptatea etern a biruit.

IDEALUL ȘI POZITIVUL

I.

Când primăvara vine pe cer și pe câmpie,
 Când aerul se umple de dulce armonie,
 Când crângul și gărlița șoptesc într'un deșert,
 Poetul atunci iese pe coasta ce răsună
 Și inima-i, ca harpa, sloboade un împreună¹ —
 La marele concert.

¹ ansamblu.

Cotește rândurica, se 'nalță în versuri nouă,
 Alunecă pe iarbă ce scânteie de rouă
 Și ageră se 'ntoarce, se pierde leșinând.
 Se gudur porumbeii; se 'nalță turturica;
 Aleargă mieluşeaua; zâmbește florica;
 Sticleți și filomile se sparg pe crăci cântând.

Acestea văd poeții, când soarele răsare;
 Când soarele de prier¹ cu dulcea sa vâlvoare,
 Îl chiamă să-l salute pe creasta unei văi;
 Pe-atunci, pe când bogatul s'adoarmă abiă poate, —
 Și în somn, numai răstimpuri! — Ce visuri speriate
 De griji și oameni răi!

Când soarele 'n domenuri de raze luminate
 Se 'ntoarce ca eroul din lupte depărtate
 Și 'mprăștie căldură și vieață, și amor,
 Când brazde muncitorul, în trâmbe înegrite,
 Intinde în departe pe maluri însmăltite;
 Precum artiști dau umbre la peisajul lor;

Când ies pe bătătură, pe prispele lipite,
 Grămezi, grămezi copiii cu plete aurite,
 Cu grase piciorușe, cu ochii scânteind;
 Și mumele lor tineri, cu furcile în brâuri,
 Privesc la pânze 'ntinse pe margine de râuri
 Spuind și povestind;

Când soarele apune pe văi și pe colnice;
 Când satul tot se umple de vaci și de junice:

¹ Aprilie.

Când sare vițelușii și ugerul e plin ;
 Când rumene copile, flăcăii numai zale
 Iși râd cu dinți de lapte, se trag de mâini din cale,
 Iși spun câte o glumă, își iau un măr din sân; —

Atunci, atunci poetul natura contemplează,
 Se miră și se 'ncântă, și crede, adorează
 Cu pruncul și cu firea pe Tatăl creator.
 Bogatul însă-atuncia pogoanele măsoară,
 Tot numără clăcașii ce-l văd și se 'nfioară,
 Gândind la dijma lor.

De este vreun lac pacinic, de este vreo pădure,
 Bătrână ca pământul, ce n'a văzut secure ;
 De este vreo livede de flori și de miros,
 În care saltă iepuri și presuri ciripește,
 Și prepelița paște, cârsteiul șerpuește
 Și-insecte purpurate plec spicul undoios, —

Poetul le privește cu-o sfântă bucurie,
 În orișice nuanță citește-o poezie,
 Se lasă pe-o visare, explică un mister. —
 În vreme ce bogatul, străin la-astă plăcere,
 Se uită cu ochiu rece și calculă 'n tăcere
 În inima-i de fier :

Cât dă, în ierne grele, ăst lac ca să sleească ?
 Pădurea ca să taie ? Livezi ca să cosească ?
 Și camăta ce-aduce cu sumele pe ani ? —
 Sărac este bogatul, când astfel calculează !
 Bogat este poetul, când firea adorează !
 Sărac este bogatul cu sacii lui de bani !

II.

De e câte-o frumoasă ce scânteie privirea-i,
 Ce 'ncântă frumusețea-i, ce fermecă zâmbirea-i
 Și-al căror sân se saltă de-o flacăra d'amor;
 De-al căror organ dulce poetul se 'nfioară,
 Bogatul le privește, se uită, le măsoară,
 Și spune dintr'o vorbă cât face-amorul lor.

De e un bun prieten ce'n dulcea sa iubire
 Iși uită interesul l-a altui fericire;
 Sau țara unde omul lumina a văzut;
 Sau sclav ce duce viața sub biciu, sub tiranie:
 Sau gârbov care zace în lungă agonie;
 Vădane ce pierd bunul și-un reazăm ce-au avut,—

Poetul la-astea toate, pătruns de grea mișcare,
 În palpît crud sloboade o lungă suspinare
 Și cerul cu-al său suflet șoptește-un sfânt mister,
 Căci țara lui pe dânsul la suflet îl atinge;
 Căci lacrimi de sclavie cuțite 'n el împinge;
 Căci gârbov, orb, femeie din gândul său nu pier.

Bogatul însă spune și țara lui cât face,
 Și sclavul câțibani tae.—Lui gârbov, orb, nu-i place:—
 Când astfel cred bogații, sunt însuși chiar satani.
 Eu plâng bogatul care în bani tot prețuește!
 Ferice e poetul ce plânge și iubește!
 Nemernic e bogatul cu sacii lui de bani!

Și veacuri mai uitate le 'ntoarce înapoi;
 Când scena unei crime, virtuți încet ne fură,
 Ne-amestecă cu-Edipi, cu Bruții ce conjură
 Și ei renasc în noi, —

Ah! Arta pe poetul cu farmec îl învinge!
 Cu Bruții el turbează, cu Iocasta plânge,
 Și inima-i se umple de rane, de balsami, —
 Bogatul însă, prețul intrării socotește, —
 Bogat este poetul când arta îl uimește!
 Sărac este bogatul cu sacii lui de bani!

LA D-I IOAN VĂCĂRESCU

Etern tot delăsată să stea citera ta?
 Zefirii primăverii, a dragostei zâmbire,
 Cântarea filomelei, a viselor uimire
 Nu va mai imită?

Sfârșitu-s'a amorul, sau danțul s'a desprins?
 Pierit-au oari păstorii, a răgușit oari cucul,
 În dealuri, în dumbrave nu circulează sucul,
 Sau focul tău s'a stins?

S'au veștejit oari timpii, restimpii a 'ncetat?
 Nu mai suspină frunza, sau nu mai geme râul?
 Nu plânge rândurica, nu murmură pârâul?
 Ce? firea s'a surpat?

Ce? Acvila Daciei va sta fără Tirteu?
 Ce? Teocrit adoarme? Durerea nu-l mai doare?
 Plăcerea nu-i mai place? Scânteia cântătoare
 S'a întors la Dumnezeu?

Ce? Ai luat cu totul simțirile lumești?
 Apusul, Răsăritul, natura nu-ți zâmbește?
 Cereasca armonie Apolon nu-ți șoptește,
 Când stai de te gândești?

Ca harpă-eoliană, dai drumul a sbură
 Câte-un acord în aer; și când întreb de unde,
 De unde vine-ăst sunet?— De loc mâna-ți s'ascunde,
 Mă lăsă-a mă miră...

Însă în darn s'ascunde, e sunet ce înțeleg,
 E de citeră veche, — dă sunete curate;
 Nu e citeră nouă cu tonuri îngânate,
 Ce nu pociu să le-aleg.

E muza, chiar aceea ce a creat pe-a mea,
 Pe care-am ascultat-o 'n a mea copilărie;
 Ce i-am rostit cântarea în toată-a-mea junie,
 Căci prea mult îmi plăcea.

Îi recunosc preludul care de-atâtea ori
 M'a legănat pe vise, mi-a alinat durerea.
 Mi-a reîntors epoce sfințite de plăcerea
 În brațele d'amori;

Îi recunosc acordul ca prin instinct firesc ;
 Precum cunoaște-albina o floare priincioasă ;
 Precum cunosc cocorii o climă călduroasă
 În care viețuesc ;

Precum cunoaște cerbul izvorul de-unde bea ;
 Precum cunoaște orbul o pază ce 'ncălzește :
 Precum cunoaște pruncul pe muma ce îl crește,
 Când îi e dor de ea ;

Precum o turmă simte un fluer de păstor ;
 Precum păstorul simte un bucium sus pe munte ;
 Precum, dormind iubitul, ghicește pe-a sa frunte
 Un sărutat d'amor.

CUGETARE

Nous naissons, nous vivons, bergère.
 Nous mourons sans savoir comment
 Chacun est parti du néant :
 Ou va-t-il?... Dieu le sait, ma chère.

VOLTAIRE.

Prieteni, priviți zidul acela chinezesc,
 Și templii, elefanții, colosuri egiptene,
 Pagode suterane, pagode indiene,
 Ce se mai lupt cu timpul ca neamul omenesc,

Și spuneți, unde-i omul ce-odată le-a zidit ?
 Priviți Memfis, Efesul ; priviți Babilonia,
 Cetățile gigantici din Indii și Asia,
 Cui vreți a le ști vârsta din stilul ce-a pierit.

Priviți Sidonul, Tirul, ce pe profeți au dat;
 Gândiți la-a lor putere, pe lumea cunoscută; —
 Cătați-le-ți ruina! A! este prefăcută
 'n acele elemente din care s'a creat!

Oari unde e mulțimea ce-atuncea le măriă?
 Și unde le-e comerțul? Unde le e oștirea?
 Unde le este legea? Ce s'a făcut mărirea,
 Știința, avuția ce-atunci le înfloriă?

Mirați-vă-ți acuma de cărămida lor!
 Umpleți-vă-ți muzeul de sapături, inscripții!
 Cătați cei d'alfabeturi! Croiți-vă-ți descripții!
 Râdeți de-a lor credință, de epopea lor!

Trei mii de ani vor trece și alți pitici turbați
 Vor populă deșerturi acuma neumbrate.
 Ca mâine Paris, Londra pe pietrele surpate,
 'și vor spune epopea la altfel de 'nvățați.

.....

Ca mâine 'n aste templuri, palaturi și cețăți,
 Locaș al veseliei, al pompei, al trufiei,
 Săracul unde-ațintă pe-ăl beat de bucurie
 Și unde desfrânarea se 'mbată în nedreptăți,

Castori or să s'adune ; maimuțele jucând,
 Or să se strâmbe în cioburi din lustrurile sparte ;
 Și bufnița, ciovlica, țipând pe-un colț departe,
 Vor trage prin palaturi haitic de lupi urlând....

SPERANȚA ÎN ZIUA DE MÂINE

Mâine și iar mâine ; și de mâine, mâine ;
 Astăzi e durerea, mâine fericirea :
 Astfel crede-acela care n'are pâine,
 Astfel și bogatul : — Toată omenirea
 Crede și așteaptă mâine 'ntr'ajutor !

Dar ăst *mâine* oare când se isprăvește ?
 O ce rătăcire ! *Mâine* e vecia.
Astăzi este viața, cât omul trăește :
Astăzi e 'ntristarea ; *mâine*, veselia :
 Vieța este vrajbă, Moartea e amior.

ALAIUL UNUI CERȘĂTOR

The proper study of mankind is man.
 POPE.

Popor, faceți loc ! — Trece-un călător !
 Un sfeșnic înainte și-un preot după dânsul.
 De săraci se duce un trist cosciug de lemn.
 Infășurat în trențe, un corp este într'însul,
 Lacrime sau doliu tristarea nu însemn.
 Cei mari, vă plecați ! trece-un cerșător !

Bogaților, loc! Trece-un călător!
 Acel cerșător care chiar ieri nu avea pâine.
 Clopotul răsună, că a ajuns la port:
 I-a încetat durerea și grija pentru mâine:
 Regi-s d'opotrivă cu cerșătorul mort.
 Stați țari și cezari! Trece-un cerșetor!

Loc! loc suverani! Trece-un călător!
 Țărâna-i se depune în urna vecinicii,
 Unde concheranii¹ pe-a lor o au depus,
 Și viermii putrejunii dau pânteci lăcomiei —
 Sufletele toate se văd acolo sus.
 Indărăt bogați! Trece-un cerșător!

Stăpânilor, loc! Trece-un călător!
 Vă trageți, plecați capul, gătiți-vă-a răspunde;
 Creatorul ascultă pe cerșătorul mort.
 Din câte a tras² aicea, nimica nu ascunde; —
 Greu or să răspundă acei ce griji nu port!
 Tiranilor, loc! Trece-un cerșător!

PE UN ALBUM

LA M. G.

Când lași bălăia-ți pleoapă spre ceruri să se urce
 Și păru-ți să undeze pe-al grațiilor far;
 Când geana-ți încrețită o lași să se încurce
 'N albuele acelea tulle de canar;

¹ cuceritorii.

² a suferit.

Când mâna ta cea albă o lași să rătăcească
 În dusă absorbire prin bucla sa de fir;
 Când gânduri fără țintă himeri lași să gonească,
 Și-n giuru-ți sbor ușure amorii pe zefir:

Când amaranți¹ în față-ți melancolia-i stinge;
 Privirea când îți lepezi pe-o lume de dureri;
 Când cerul tot azuru-i în ochii tăi resfrânge;
 Când fruntea-ți e încinsă de-a Vinerii² puteri, —

Ah! spune, bălaiu înger, atunci la ce gândești?
 La balul ce-a să vie? La nouă biruințe?
 La vreun costum de renă³? La vreunul de caprițe?
 Sau simți tu ceva tainic și nu te domirești?

Ah! spune-mi, frumos înger! Tu nu știi cât îmi place
 Să aflu care geniu ghicește-a gâdelă
 Acea ascunsă coardă ce poate a desface
 Atâtea nouă grații pe dulce fața ta!

1840.

L. A ***

Cât sunt gelos, *** când știu că azi ești pusă
 Să-ți lași sărutul dulce la câți te felicit!
 La câte vederi astăzi vei fi tu oare-expusă,
 Și câți la-a ta ochiadă se crede fericiți!

¹ diamantele.

² zeița Venus.

³ regină.

Acele roze fragezi ce lași ca să se vadă
 Pe fața ta ca crinul, la oricare-al tău pas,
 Acele bucle negre, ce-adeșea lași să cază
 Pe sânu-ți de zăpadă, când scoți frumosul glas ;

Când geana ta cea lungă o lași să se unească
 Cu cea de corb sprânceană, la care Mihail¹,
 S'adauge s'ar teme chiar linia-i cerească
 Și să-și prefacă-ar face Madona Rafail ;

Aceà cătare dulce, ce vecinic scânteiază
 În ochii tăi cei negri, în cari împărățesc
 Doi sori ce n'au eclipsuri și care înviază
 Chiar inimi impietrite, sub ei când se gășesc ;

Modesta ta mișcare, accentele-ți ce 'ncântă
 Pe oricare ființă de orice caracter,
 Și toată frumusețea-ți ce'n inimi se împlântă
 Când știi că este-expusă la un întreg parter, —

S'alerg îmi vine îndată, să nu gândesc la lume,
 Să sbor din aste maluri, s'ajung în cercul tău,
 Să strâng pe buze-mi mâna-ți urând la al tău nume,
 Să iau pe-ascuns un zâmbet și sărutatul tău.

¹ arhanghelul.

FATA DE BOIER ȘI FATA DE ȚIGAN

Comme elle belle au soir ! aux rayons de la lune
Peignant son col blanc, sa chevelure brune ;
Sous la tresse d'ébène ou dirait, à la voir,
Une jeune guerrière avec un casque noir !

ALFRED DE MUSSET.

I.

Vedeți colo pe-o piatră în dosu-unui oltar,
O fată 'ngenuchiată cu mâini prea rugătoare,
Cu fruntea către ceruri, cu fiarele 'n picioare,
Tremurându-i buza și plângând amar?

Vedeți cât e de slabă și cât e de frumoasă !
Ce galbenă albeață, și talia ei trasă
Poți s'o coprinzi în mâini !
Vedeți cea buclă neagră pe sân cum îi undează,
Vedeți ce geană creață și cum se 'npreunează
Cu-a ei sprincene lini¹. —

Vedeți ce ochi vii, negri, și focul ce-au în ei !
Vedeți ce gură mică și ce trăsuri plăcute, —
Ce veștede s'arată ! — Pare c'ar fi trecute, —
Cine-ar putea spune care-i vârsta ei ?

Vedeți cum stă din geană-i o lacrimă să pice !
Auzi!... abia s'aude cuvintele ce zice ;
Oh ! stați s'o ascultăm !
«De ce nu ascuți, Doamne, și la a mea durere ?
«De ce nouă, Țigani, nu dai tu mângâere,
Când ție ne rugăm ?

¹ line.

«Nu suntem și noi oameni ca ceilalți ce-ai făcut?
 «Nu sutem și noi oare făptura mâinii tale?
 «De ce ne zice crudul ființe ale sale,
 «Spune că noi suntem lucruri de vândut?»

«Ce-oiu fi greșit eu, Doamne, de sunt acum în fiare?
 «Căci am iubit odată, au drept să mă omoare?
 Dar ei de ce iubesc?»

«De nu-mi este iertată iubirea, — ce mi-ai dat-o?
 «De vatămă simțirea-mi, — de ce nu mi-ai luat-o?
 «Ce-i lași de mă muncesc?»

«Când ăști stăpâni la care ai vrut a ne-aruncă
 «Intră 'n lăcașu-ți, Doamne, ca ție să se 'nchine,
 «Le-aduci tu oare aminte că asta nu e bine?
 «Munca¹ ce ne face, nu e voia ta?»

«Ce! Pentru noi, Țigării, tu n'ai făcut nimica?
 «În loc s'avem speranța, noi n'avem decât frica?
 «În loc a ne iubi,
 «Ne osândești, stăpâne, ca să trăim în ură?
 «Așă ți-e voia, Doamne? E dreaptă-astă măsură
 «La alții a robi?»

«Și cum am putea, Doamne, noi legea-ți să ținem?
 «Iubirea și speranța și milă, rugă, credința
 «Ne sunt oprite toate! Ne iei și chiar voința! —
 «Poți da îndatorire, când drepturi nu avem?»

Oftă și vărsă lacrimi, săraca biată fată!
 «Grăbiă să meargă iute, când o chemă s'o bată,

¹ că munca — că chinul.

Dar n'aveà nici un spor ;
 Căci fiarele-i sunt scurte, și nu puteà s'alerge! —
 Oh, ascultați, sărmana! O ceartă ; cere verge!
 O bat până-o omor.

II.

Fetițe norocite ce soarta vă zâmbește
 De când erați în leagăn ; pe care vă iubește
 Aceia ce iubiți !
 Rugați părinții voștri, rugați-i să nu bată,
 Să nu muncească astfel pe sărăcuța fată
 De tați nenorociți !

Ea e de vârsta voastră, — ca voi de frumoșică, —
 I-e drag și ei pe lume! Și nimului nu strică
 Cândvã a întâlni
 Pe-a acela ce-o iubește! — Ea nu știe să-i scrie,
 Să-i însemneze ora pe când poate să vie, —
 Îl va, când a veni.

Căci nici el nu e liber, când a voi, s'o vază ;
 Cu mare grijă vine ; cu frică și cu pază ;
 E rob și-are stăpân.
 De n'a ieși la dânsul atuncia când o vede,
 El tare să mânia și nicidecum n'o crede
 Că-are stăpân păgân.

Ea nu are saloane, ea nu are mijloace,
 Teatruri, să s'arate aceluia ce-o place,
 Concerturi și plimbări. —
 Să iasă până 'n noaptă¹, i-e toată fericirea !
 Să n'o vază stăpânii, i-e toată norocirea,
 Când ia îmbrățișări.

¹ inoptează.

III.

Voi, când sunteți acasă, ieșiți într'un balcon,
 Și-alene, fără grijă, cocheta ne'ngrijire
 Vă 'ngroapă pe-un fotoliu în dulcea-vă răpire.
 Invârtind pe deget al vostru lornion ;

Simțiți inima voastră din ce în ce a bate
 La sgomotu-unei droșce, unui galop departe
 Ce-auzu-vă-l ghicesc.
 Pe nesimțite, mândre, priviți pe om, și calul
 Ce spumegă și țipă să stea în loc rivalul
 Cu calu-i englezesc.

Atunci, puind lornionul, spre el îl ațintați,
 Băgați de seamă bine să nu fiți înșelate
 La-alegerea ce face o inimă ce bate,
 Spune trebuința să vă 'nduplecați. —

Intocmai ca monarhul când merge 'n bătălie
 Și-și vede căpitani, ce stau cu bucurie
 Comanda-a priimi ;
 Și se gândește bine ca nu să se greșească
 Cu-alegerea ce face, și-apoi să se căească
 Când timp nu va mai fi.

O! câtă mulțumire aveți, când vă priviți
 Inconjorate 'n cercuri de juni pe cari aprindeți !
 Ce vie bucurie, pe taină când le prindeți
 Ochii sau suspinul ! — și-i vedeți uimiți !

Când la clavir vă puneți rugate de mulțimea
 Ce încântați cu-un zâmbet ; când toată tinerimea

Stă mută-a ascultă ;
 Când degitile voastre, lungi, albe, subțirele,
 Aleargă pe octave spre forte cele grele,
 Și 'ncep a detună ;

Când cearcănul sub buza de un mărgean în foc
 Mărgăritarul-și lasă pe sânu-vă să curgă ;
 Când pieptul vostru saltă cu glasul ce se urcă ; —
 Ochii-asvârl scântee ce prin lustruri joc.

Când îndrăznețul ager, ce ochii vă 'ntâlnește,
 Iși lasă semicercul și vine, se lipește
 La spate-așteptând
 Când să întoarcă foaia, — atunci se adâncează
 Prin sânu-vă ochiada-i — atunci el înviază, —
 Voi vă pierdeți cântând.

Dar însă osebite e mare între voi
 Și 'ntre Țiganca voastră ; — ea stă și se pitește,
 Când va voi să vază pe cel ce o dorește ; —
 Se văd, și îndată s'ascund amândoi.

Ei nu au vreme multă, ca să se tot gândească : —
 Le-e jale și le-e milă ca să se tot privească,
 Și-ascund chinul, se înșel.
 E plină de vii rane, e slabă, trențăroasă,
 Și moare de rușine, cu toate că-i frumoasă
 Și-iubită mult de el.

Se strâng în brațe numai oftând, plângând amar,
 Unind a lor suspinuri, unind ale lor flacări,
 Plângând a lor junie, sorbind ale lor lacrimi,
 Blestemând robia fără de hotar.

Și cât le e de scurtă chiar astă mulțumire !
 Ce scump este plătită ! Amară chinuire,
 Sărmanii, îi aștept !
 Ce trist e-al lor adio ! se despărțesc cu groază ;
 Nu știi ce-o să se 'ntâmples, de pot să se mai vază,
 Căci nu au nici un drept.

IV.

Priviți la Țigăncușa ce-acum întâi iubește !
 Grăbiți a-i luă partea când crudul o muncește, —
 Scăpați-o din bătăi !
 Ea s'o rugă la ceruri vieața să vă 'ndulcească,
 Să vă iubească lumea și ca să vă păzească
 Să n'aveți bărbați răi !

Gândiți câte odată, când intră-astă copilă
 În camerele noastre, pe taină sau de milă, —
 Pe alte slugi rugând,
 Și vede-atâtea lucruri la care se uimește ;
 La ce pot să servească, ea nici că bănuiește ;
 Le-admiră 'n ea tăcând.

Când vine înaintea unei psișe, a voastre
 Și-și vede goliciunea în niște trențe proaste.
 Ce-abiă se țin de ea.
 Incepe de-și ia seama ; — se uită, se privește,
 Și nu vede motivul ce o deosibește
 De-acela ce-o bătău.

Privește bine chipu-i: ochi, frunte, mână, gură,
 Picior, piept, brațe, mijloc și oricare trăsură

Făcută-a da plăceri ;
 Dar însă toate astea într'o cumplită stare :
 Sdrobite rău de bice și roase adânc de fiare,
 Pârlite de dureri !

Și își închipuește cât i-ar veni de bine
 În lucia mătase, în blondurile fine
 Și într'o catifea...
 Da 'n visul ăsta dulce, un crud lacheu, obraznic,
 O îmbrânțește afară. — Oh! ce blestem greu groaznic
 Se revoltează 'n ea,

Când se combin în minte-i a ei cumplită stare
 Și fericirea voastră ; când va ca să compare
 Ăst traiu ce v'osibesc ;
 Când nu se domirește, ca ce să fie oară
 De se muncește astfel, ce vină o omoară,
 De ce o chinuesc. —

Oh! Vorba care trece prin limba minții sale
 Infiorează cerul! — Ar strămută în jale
 Și însuși pe satan !
 Popoarele acelea ce-au suferit robie
 S'au șters din foaia vieții : — a cerului mânie
 Sdrobește pe Titan.

V.

Feriți-vă, fetițe, ca dor de-ți scăpă voi
 De grelele blesteme astor nenorocite
 Ființe asuprite și-atât de chinuite,
 Inpotriv' acelu ce trăește 'n noi !

Vai de legiuitorul ce le nimicnicește !
 Vai de nenorocitul care le chinuește
 Cu' dreptul de stăpân !
 Cristos mântuitorul, cum spune-a noastră lege,
 Când va veni d'aldoilea, oari cum își va alege
 Creștinul din păgân ?

El drage¹, poruncește ca noi să fim toți frați ;
 El a adus iubirea, blândețea, caritatea,
 Credința 'n răsplătire și dulcea libertate,
 Care le o. hrănește aști nerușinați.

Fiara-apucă prada și 'ndată-o și sfâșie ;
 Creștinul, când ia robul, măsoară-a lui mânie :
 L-omoară 'ncet, încet.
 Adună instrumenturi găsite în turbare,
 I le aplică rece, dar nu va să-l omoare :
 Va a-l privi schelet !

Gândiți la copilița ce răii chinuesc,
 Ce n'a gustat, sărmana, plăcerile vieții ; —
 Se trece în robie, și floarea tinereții
 Sub bice de scorpії cruzi veștejesc !

Gândiți la ea, săraca ! Gândiți că este smulsă
 Din brațul unei mume, spre-a fi etern expusă
 S'o bată cine-o vrea !
 Prin curtea-vă de grajduri, în pulbere, să zacă
 Fără părinți sau rude. — N'o hrănesc, n'o îmbracă,
 Nu le-e milă de ea.

¹ Așa e și în *Din Poezii* (1843) și în *Colecțiune de Poezii* (nedatată.)

Ea nu are speranță a se căsători ;
 Să aibă soț odată, să fie și ea mumă! —
 Nu, fetițe, nu râdeți ; nu vi să pară glumă
 Soarta-i ce n'o iartă până va muri !

Și-atunci când interesul va s'o căsătorească,
 Ea știe că durerea-i mai mult încă-o să crească,
 Căci atunci va simți
 Și-a soțului robie, și-a fiilor ce-o naște : —
 O! cât plânge Țiganca când vede că pășaste
 Copilul ce hrăni !

Pe ea o fac să creadă că este de alt soi ;
 Să nu spere nimica, nimic pe astă lume ;
 În etern să se roșească de ea, de al său nume ;
 Bând a sale lacrimi, goală în gunoiu.

De-i este frig sau foame, ei o încarc de fiare,
 Îi dau fărâmi de pâine călcate în picioare
 De-al slugilor rânduș! —
 Oh, Doamne ! Fă stăpânii, fă-i, fă-i să se gândească
 Că ei sunt frați cu robii ! Și c'or să se unească
 În sfântul tău lăcaș !

ADEVĂRUL

Ami, ne creusez pas trop l'abîme de
vos pensées, la spirale est profonde
et l'on revient pâle du voyage.

VICTOR HUGO.

I.

Și m'am gândit adesea : Ce este adevărul?

Îl știe oare-acela ce-aleargă în răsboaie

Ca tigrul fără sațiu, ce'n noată în șiroaie

De sânge omenesc ?

Îl știe oare-acela ce-aleargă în departe

Să strângă avuția care comerțu împarte

În câți negustoresc ?

Îl știe muncitorul ce înoată în sudoare ?

Îl știe ipocritul ce adoarme 'n nelucrare,

În fundul unui schit ?

Îl știe curtezanul ce linge ca un câine

Piciorul unui găde s'apuce un pic de pâine,

O vorbă : Favorit ?

Îl știe pamfletistul ce 'n veci nimic nu-i place,

Ce-a putrezit în temniți, ce 'n veci în fiare zace,

Ce n'are 'n veci pământ ?

Îl știe filozoful ce 'n noapte, zi gândește,

Ce-așintă o idee pe care o gonește

Și până în mormânt ?

Îl știe cel ce sboară pe-aripile puterii?

In fundu-unui palat?

Îl știe oari martirul în sacra sa credință?

Îl știe oari un sceptic la chiar a ființă,

Un tânăr amorat?

Oh! Adevărul este un caos fără seamă

In care-orice gândire, și cea mai fără teamă

Ce crede că-l străbate, se întunecă în nor.

Un caos de 'ntunerec în care s'adânțează

Popearele de gânduri, precum se 'nvălmășează

Insectele în aer și păsări care sbor.

Oari acvila aceia ce sboară către soare,

Și toate celelalte popoare sburătoare

Le lasă în urma sa,

Pătrunde ea tăria cu agera-i pornire? —

Te-oprește trufaș geniu! Oprește-a ta trudire,

Oprește râvna ta!

Căci crede: adevărul, gândirea omenească,

Să-alerge mii de secolii nu poate să-l găsească,

Nu poate să-l ajungă, el piere nălucind.

Când ochiul minții noastre fantoma-i chipuește

Și 'n fundul ăstui caos la ea se năpustește,

E 'n buzele adâncimii, stă în față rătăcind.

UN SUVENIR

Nu, nu se uită lesne, când din copilărie
Cinevã iubește precum te-am iubit eu;
Și blestem pe aceia care, prin viclenie,
Mi-au amărit vieța și tot amorul meu.

Mânia mea din urmă, mândria-mi cea silită,
Când ai ști acuma cu ce preț le plătesc,
Și cât, sub fața-mi rece, mi-e inima zdrobită,
Tu te-ai miră poate că pociu să mai trăesc.

Aș geme la picioare-ți, mi-aș arătă căirea!
Dar ca să fiu vrednic în veci de-amorul tău,
Inec durerea în mine, măcar că-mi văz pieirea
In rana ascunsă ce-o roade-un vierme rău.

Și arburele, 'ntocmai, ce focul mistuește
Și-i suges sucul cu 'ncetul și pe-ascuns, —
Când rădăcina-i arsă, când frunza-ngălbinește,
Când cenușa-i sboară, când focul l-a pătruns —

Mai stă tot mândru încă și capul nu își pleacă:
Stă cu brațe 'ntinse zefirii înfruntând;
Privește însă vântul ce-acuma o să treacă,
Și-o s'auzi un trosnet și focu-i viforând.

O CĂLĂTORIE

Eră frumoasă seara 'n acea călătorie!
 Ce gânduri dulci visează, ce plan de veselie
 Iși face-un călător,
 Când întâmplarea-l duce ca să călătorească
 Cu chiar acea ființă ce 'ncepe să iubească
 Și-i va jură amor!

Mult timp acum trecuse de când nu mai iubisem:
 Eram la toate rece și harpa-mi părăsisem; —
 Uram orice 'ntâlniam;
 Dar cerul ne păstrează câte-o ființă nouă.
 Cu care ne întoarce când o arată nouă
 Sub forma ce iubiam.

Așa trimite roua ce udă, răcorește
 O floare -veștejită de-arșița ce-o pârlește,
 Și-o 'ntoarce înapoi.
 Da, pentru toată fapta-i se ține, se păstrează
 Pe taină câte-o rouă, prin care re'nviază
 Și plantele și noi.

El totdeauna are o aură 'ncropită¹
 Cu care să 'ncălzească natura amorțită
 De crudul Achilon;
 Prin stele el dă faruri acelu ce plutește
 Pe valuri furioase, și-atunci când rătăcește,
 I-ardică pavilion.

¹ vânt cald.

II.

Aura¹ ce îmi da vieață eră o răsufflare
 Numai parfum și balsam : gândiam că printr'o floare
 Răsufală un zefir.

Ochi ei îmi erau fari² ; sânul ei, pavilionul ;
 Eu o priviam pe dânsa ca un diadoh³ tronul :
 Trăiam într'un delir !

O să mă cerc a spune ce fel de frumusețe
 Aveà această fecioară ; — dar unde găsesc fețe !...

 Cătați în Lord Biron,
 La ovreești armonii : acolo se găsește
 Portretu-unei Evreice ; — prea mult se potrivește
 Fecioara de Sion

Cu tânăra-mi vergină⁴. Nici Euftrat, nici Iordanul,
 Nici soarele cel ager ce-a îpodobit Libanul
 Nu crez să fi produs

Mai vii ochi și mai negri. Platanul nu păstrează
 Pielită mai curată ; Coranul nu visează
 Huria ce-a propus.

Nici cu un păr mai negru, nici cu organ mai dulce ;
 O zână mai plăcută la fii ce-or să se culce, —
 În somn, — nu le poftim.

Cine a produs-o, nu știu ; hurie sau perie⁵,
 Știu că gândesc la dânsa, și simț o bucurie :
 Eu îi zic heruvim.

¹ vântul.

² faruri.

³ moștenitor, ⁴ fecioară.

⁵ Așa e și în *Din Poezii* (1843) și în *Colecțiune de Poezii* (nedatăta).

Zâna-mi fugiã înainte, eu fugiam dupã dânsa ;
Izbiã d'adrepul 'n mine resufletul dintr'însa. —

De ce 'ntâi sã mã mir !

Ea-și întorceã adesea capul sã mã priveascã :

Pãreã cã este-o nimfã, o nimfã câmpeneascã,

Gonitã de-un satir !

AUTOPSIE

....! joyeuse d'une main ravie
Elle allait moissonnant les roses de la vie,
Beauté, plaisir, jeunesse, amour !

V. HUGO.

Vezi tu aști ochi, amice, afunzi și fără vieață

Pe care puse moartea sigilul său de ghiață

Și 'nchise pleopa lor ?

Acum câteva zile se luminau de-o rază,

De-o rază ce da vieață în câți puteã sã-i vazã

Și cred cã este-amor.

Vedeți această gurã pârlitã și stricatã,

Sdrobitã 'n agonie, în torturã încleștatã,

Încât n'o poți privi ?

Accentu-i erã în stare un om sã fericeascã ;

Și pe-un murind, o vorbã-i, sã facã sã trãeascã,

Sã-l facã a iubi.

Ăst sân, în care umblã înfiorat cuțitul,

Erã Eden deunãzi. Ar fi lãsat iubitul

Și tron și globu 'ntreg
 Pe o sferă depe dânsul, pe-o sferă de zăpadă¹
 Cu un mărgean în centru. — Medici, pe-a voastră pradă
 Cuțitele se 'ntrec;

Voi râdeți rupând pieptul ce-acuma nu mai bate!
 Dar știți sub aste sfere și coaste sfâșiate
 Ce sfânt amor fierbea?
 Ce palpită, zăstâmpuri, plăcere, bucurie,
 Ce vise răpitoare, ce dulce armonie,
 Ce raiuri se creă!

Știți voi ce cerc de tineri, frumoși ca niște îngeri,
 Se 'nfiorau în gânduri, se înecau în plângeri
 Privind la un buchet
 Ce răsăria pe pieptu-i, privind o modestie
 Ce tremură pe sânu-i, privind o simetrie
 Pe bustu-i cel parfet?

Știți voi ca ce răpire, știți voi oari încântarea,
 Știți voi ca ce transporturi simția, sorbind suflarea
 Acestui silf ușor,
 Un june ducând valțul ce brațele încurcă?
 Văzut-o-ați vreodată fugind într'o mazurcă,
 Galop, danț sburător?

Oh! nu striviți zambila atunci când înflorește!
 Nu cereți, nu dați moartea femeiei ce iubește,
 Femeiei de iubit!
 Nu rupeți trandafirul pe când se colorează!
 Nu smulgeți micșuneaua, grădini când parfumează
 Un crin când e înflorit!

¹ Aferele sânelui.

II.

Frumoasă ca vieața aceluia ce iubește,
 Frumoasă ca speranța aceluia ce trăește
 În raiul viitor ;
 Frumoasă ca și visul pe care-l dă plăcerea ;
 Frumoasă ca suspinul ce scapă din tăcerea
 Răpirii în amor,

O magică putere aveai a sale grații ;
 Mișcările-i, cătarea erau electrizați
 Și'n oameni cei mai grei.
 În ochi-i erai soarta ; pe buze-i, fericirea :
 Și vieața, zeitatea, Edenul, nemurirea
 Eră 'n suflarea ei.

ȚIGANUL VÂNDUT

I.

«Vai ! eri aveam soție, aveam și tată, mamă,
 «Aveam un copilăș ! —
 «Vieața-mi părea lesne, robia-mi părea glumă,
 «Privind al meu sălaș !

«Când triști veniam pe noapte din munca cea în silă
 «În care ne-osândiam,
 «Și dam o roată vetrii, oh ! ne priviam cu milă,
 «Dar tot ne mângâiam ;

«Măcar că dela muncă veniam obosiți foarte
 «De foame și bătăi ;
 «Măcar că-adeseaoară rugam a noastră moarte,
 «Ca să scăpăm de răi.

«Când este între-ai săi, omul își află mângâierea,
 «De-ar fi-oricât mâhnit !
 «Dar când străin e omul, atunci e grea durerea
 «Și focul îndoit !...

II.

«O ! oameni fără lege ! Stăpâni fără 'ndurare
 «Cu inimă de fier !
 «Când smulgeți unei mume un singur fiu ce are,
 «Gândiți atunci la cer ?

«Gândiți oari la durerea ce cearcă-aceà săracă ?
 «La-acele reci sudori,
 «In care disperarea și lacrima îi seacă,
 «La-acele cruzi fiori

«Ce se deștept într'insa, când își aduce aminte
 «Că nu mai are fiu,
 «Că nu o să-l mai vază ! — îi piere dinainte ! —
 «Il dă 'n mormânt de viu ?

«O ! când ne dați botezul, ziceți că suntem rude ; —
 «Ziceți că suntem frați !...
 «De domnul nu vă temeți ? Nu știți că el v'aude ?
 «Gândiți că-l înșelați ?

«Când vă jucați cu oameni, întocmai ca cu vite, —
 «Și ce zic! — mult mai rău!...
 «Căci voi cătați de vite; sunt mult mai îngrijite;
 «Iar noi, munciți mereu!...

«Un cal în grajdul vostru ce îngrijire n'are?
 «Pe-un cal câți robi n'ați da!
 «Țiganul rob, sărmanul, ar fi el oare 'n stare
 «Cu-un cal a măsură?

III.

«M'or fi plângând părinții!... De muma mea mi-e teamă
 «Că-a fi murind jelind!
 «Când îi întreabă fiu-meu: «unde e tata, mamă»
 «Oh! cum l-or fi mințind!

«Când să-l mai văz odată, par'că mi-ar fi mai bine,
 «Par'c'aș putea să mor!...
 «Nevasta mea, săraca, a fi plângând de mine,
 «A fi murind de dor!

«Acela ce ne vinde, nu vinde și gândirea;
 «Măcar că s'a tocmiț
 «Pe *sufletele* noastre; măcar că omenirea
 «Nemic a socotit!

«Și-a răs el de-astea toate! și-a răs el de durere
 «Pentru puțin venit!...
 «Să-i fi luat lui fiii, părinții și muere, —
 «Oari cum ar fi trăit?

«O! cât ar fi mai bine să fim ca dobitoace,
 «Să nu simțim de loc
 «A noastră chinuire! Să nu știm ce ne face
 «Pe când în cărți ne joc!

IV.

«Ce-a fi luat pe mine!... A fi 'n mai bună stare!
 «Of! rănile mă dor
 «Și lanțul rău mă strânge! M'au strâns, cumpliții, tare,
 «Cum aș voi să mor!...

«Vedea-va fața-ți, Doamne, stăpânul ce mă vinde?
 «Copiii i-or trăi?
 «Pe neamul său păcatul oari nu se va întinde,
 «Când el nu va mai fi?

«Oari îmi păstrezi acolo ceea-ce-aci-mi lipsește?
 «Voiu fi eu răsplătit
 «De muncile și chinuri, la care m'osândește
 «Acest nelegiuit?

«Bagi tu de seamă, Doamne, la astă omenire, —
 «Cum merge treaba-aci?
 «Știai ce am a trage, când îmi dedeși simțire,
 «Și ce fel voiu trăi?

«Când îmi dedeși vieață, când îmi dedeși soție,
 «Când tată m'ai făcut,
 «Știai ce-mi scrie soarta? — Născut că-s în robie,
 «Și c'o să fiu vândut?»

V.

Așà vorbià 'ntr'o noapte, flămând 'nchis în casă,
 Țiganul cumpărat.
 Privià gemând la lună ; dar nu puteà să iasă,
 Căci strâns erà legat.

A doua zi stăpânul mai că se întristase,
 Aflând c'a păgubit
 Patrusprezece galbeni ; — atâta cumpărase
 Țiganul ce-a murit.

TRĂDĂTORUL

Vedeți colo în umbră un om cu păr sbârlit ?
 Căutătura rece, cu fața speriată,
 Ce'n jurul lui se uită, pare c'ar zice : iată
 Acum or să mă prinză ! Eu sunt afurisit ?

De umbra lui i-e frică ; dar tot nu se căește,
 Vedeți cum mișcă buza pe gura lui cea largă ?
 Acuma la vreo crimă, sau la vânzări gândește.
 Și nu vânzări trecute, — la altele aleargă.

Ca pacoste s'arată : e iadul întrupat.
 Se infectează locul pe-acolo pe-unde trece ;
 Pe urmă-i nu rodește ; suflarea lui e rece :
 Se uscă, se stârpează orice a sărutat.

Căci a mușcat adesea din a vânzării pâine ;
 Căci inima-i e locul ce naște calomnia ;
 Căci noaptea se gândește la crima pentru mâine
 Căci faptele-i și chipul arăt neomenia.

II.

Intră în viezuină-ți! Ascunde-te de tine!
 Te pierde în deșerturi cu iesmele spurcate!
 Te-afundă 'n umezeală, strigoii unde vine
 Cu umbre serbezite, cu gnome¹ necurate,
 Să cânte-al lor sabat!

Fugi cu arginții 'n mână și pe obraz cu palme!
 Ascunde-te de soare, ascunde-te de lume,
 Confundă a ta bârfire 'n a iadurilor larme,
 Cu-al lui satan alături inscrie și-al tău nume ;
 Căci locul ți-e lăsat!

Mergi, umbra lașității, la locul de muștrare!
 Mergi, Jidov rătăcite, fără pământ și lege!
 Ce mai îngâni cuvinte? — vezi, nu e apărare:
 Îți este 'nscris păcatul; oricine te 'nțelege, —
 Mergi fără ajutor.

Fără amici și rude și fără locuință!
 Grăbește-a-ți roade banul în mâna încleștată!
 Mergi, mergi în defăimare, în lepră umilință!
 Mergi, mergi, gonit de cuget, pe calea semănată
 De spin neroditor!

¹ spirite.

Mergi, mergi pribeag și bolnav ! Când ochii vei dechide,
 Să nu vezi decât iesme și lilieci, și gnome,
 Și umbră fără corpuri ; și când îi vei închide,
 Să vezi a tale fapte, să vezi scrâșnind fantome
 De oameni ce-ai vândut !

Etern s'auzi în juru-ți pas rar că te gonește !
 S'auzi murmuind râuri și să te frigi de sete !
 Mergi, mergi până'n Tartaruri ¹ ! Acolo te priimește
 Al tău prieten Iuda, sugând un om pe spete,
 Cum Dante l-a văzut.

L E P Ă D A T U L

Ce ! asta-ți e morala, și asta e-a ta lege,
 Să blestemi pe aceia ce zici că-ai ajutat ?
 Prin facerea de bine, doctrina-ți va să lege
 Etern într'o sclavie ce cel ce-a apucat ?

Virtute este asta ? E facere de bine
 Să chemi un om din cale, zicând că-l folosești,
 Și-apoi să-i ceri viața să n'aibă traiu de tine,
 Etern în totă lumea să-ai drept să-l ocărăști ?

Și dacă tu, de sineți, împins de-a ta credință,
 Plătești o datorie, când știi că ești dator,
 Oare poți tu pentru asta, în bună conștiință,
 Să tragi în judecată pe cei ce-și uit pe-a lor ?

¹ iad.

Virtutea este-o taină ce rar se desvăleşte;
 E chiar instinct ce naşte cu omul virtuos;
 Indeamnă a face bine, răsplată nu primeşte,
 Şi-acel ce-şi spune fapta etern, e vişios.

Nemernic! Mai nemernic decât acel ce simte
 Un preţ, o răsplătire în conştiinţa sa,
 Ți-alergi bătrâna limbă, și care etern minte,
 Ca fierea, strânsă 'n tine, în alții a vărsă.

Pierdut nu este-acela ce încă este 'n sine,
 Nici este slugă-acela ce 'ncepe cum tu zici;
 Acela este slugă ce minte ca și tine,
 Ce cugetul și-l vinde și linge cum tu lingi.

Ori care e păcatul ce-ți face-acum mustrare?
 Zi, care este culpa¹ ce-acuma te-a turbat?
 E cugetul tău însuși ce-ațăță-a ta turbare;
 E chiar Cristos acela de care-ești lepădat.

Din câți cu-a tale lacrimi, ce ai etern gătite,
 Păgâne, spune unul pe care-ai cunoscut,
 Care-a crezut, sperjure, viclenile-ți cuvinte;
 Și care, până'n urmă, n'a fost și el vândut?

Vânzările adună-ți, o Iudă lepădate!
 Se văd pe frunte-ți, iată, aci s'au înfierat
 În sarbadele pete de fulgere 'nplântate. —
 Rabdă, de poți, oglinda ce-ți strigă: *șelerat!*²

¹ greșala.

² *scelerat*, ticălos.

Țsta e bunu-ți nume : vânzător. Tu îl știi
 De când cu negri idoli, cu care ai tratat
 Vânzarea țării, Iudo, a țării ce tu n'ai ;
 Dar lumea te cunoaște ; și d'aia ai turbat.

Strigoi ce după moarte sugrumi pe-ai de iubiai !
 Dacă eră pierzare în locul ce îmbeli ¹,
 De ce mugiai în somnu-ți și te încolăciai
 Strigând : aci e raiul ! Voiai să ne înșeli ?

Tartuf ! Viclean călugăr ! Ce 'ngâni Evangelismul ?
 Nu, nu ți-e timpul ăsta ; te du de-unde-ai venit ;
 Pe buza-ți infernală, ce spurci cristianismul ?
 Te-afundă 'n întuneric, de une ai ieși !

Apostat ! spune-odată ce ți-ai făcut credința ?
 De ce te-ascunzi de lume ? Ce ! boala-ți n'are leac ?
 Căci ai trădat misterul ; căci ți-ai mâncat credința,
 Te-ai prefăcut, ateie, din *șoarec liliac*.

Te du, profită încă, mai speculă și-acuma,
 Prilej mai iată și-altul ca să apuci un os,
 Deschide-ți ochii însă ; din el ecsală ciurma,
 Și de-or mânca și pui-ți, să duc la iad prinos.

O, cât oiu să râz iară aflând depe la lume
 Că-acel cui lingi piciorul, te lupți într'al său nume,
 Furiși te simpte 'n somnu-i că, tremurând de frică,
 Răpezi și'n gâtu-i noaptea o ghiară de pisică !

¹ mânjești.

Cu mult este mai nobil un dobitoc sălbatec,
 Ce naște în pădure cu-al răului instinct,
 Decât un om nemernic ce'n adunare, paciinic,
 Târîndu-se tot mușcă, ca cel mai prost insect.

Un om fără iubire, ce nu știe ce crede,
 De astăzi să închină la-acel ce ieri huli,
 De vieață nu e vrednic, dar nici acel ce-l pierde,
 Onoare așa mare nu poate dobândi.

Un vierme e în tine, sperjur d'a treia oară !
 Iți roade-acum rărunchii că-ai vrut să-ți faci comoară,
 Vânzând pe vinașii ce știi că n'au putere
 Ca să-ți răspunză, gădeo, la-ata nelegiuire.

Acei ce vezi în somnu-ți că vin să te sugrume,
 Sunt draci, ai tăi tovarăși, ce sbier îți fac sermon ¹,
 Voind să-ți ia suflarea într'al satanii nume,
 Și dacă n'o pot face e cauza, demon,

Că-a ta spurcată gură a dat o sărutare
 Acelor bărbați vrednici, ce-acum te-au oropsit ;
 Și sufletu-ți să iasă, în neagra sa turbare,
 Pe gură-ți nu cutează, căci este-afurisit

Iar soarele ce vine de draci ca să te scape,
 Este Cristos, sărmane, cultul cel sfânt ceresc :
Lăsați-l pre el, zice, de ce-l siliți să crape ;
Nu știe ce-i se face ! Și dracii se 'ngrozesc.

¹ discurs, predici.

LA ROMÂNIA

I.

De ce suspini, o belă brunetă despletită ?
 De ce-ți întorci cătarea și fața ți-e pălită ?
 Te rușinezi de starea în care te-a adus
 A ta chiar frumusețe, natura ta divină
 Și belica ¹ ta frunte, și acvila-ți sublimă
 Ce răspândiă teroarea spre Răsărit și-Apus ?

Te rușinezi că 'n pace pierduși cea diademă
 Ce n'a putut vreodată resbel a ți-o lua,
 Sau plângi că-ți vezi ființa ajunsă o problemă
 Și frații fără milă priyind pieirea ta ?

Tu fuși cu dâșii altfel, pe când veniă cu fală,
 Triumfător în toată Europa-orientală,
 Să 'mplânte Saracinul ² luna în continent.
 Tu singură cu spada-ți fuși pavază ne'nvinsă,
 Și ardicași de-alungul pe Dunărea-ți întinsă
 Stindarde libertății și crucii monument.

Văzuși pe frunte-ți spinii a se 'mpleți cu lauri
 Și-aceasta-ți fu răsplata. De s'ar fi apărat
 Și Spania ca tine, Europa despre Mauri,
 Despre barbare ginte nu, nu s'ar fi călcat ;

Și cununași cu gloriei, trecuși la nemurire
 Pe fii tăi aceia ce cu a ta mărire

¹ răsboinică ; ² Turcii.

Știau să-și facă nume de-eroi în triumfări.
 Nu se cătau atuncea dezonorate-onoare
 La inemici, tiranii pizmași pe-a ta splendoare ;
 În câmp eră onoarea, nu se cătă 'n trădări.

Ei nu făceau atuncia comerț mârșav cu tine ;
 Nu-și căutau aceia în găzii tăi patroni !¹
 Muriau cu spada 'n mână, căci sânge aveau în vine :
 Superbi îți erau fii, și ageri campioni.

II.

Frumoasă-ți e natura, o belă Românie !
 Avută și întinsă e vesela-ți câmpie,
 De Dunăre udată, umbrită de Carpați.
 De ți-ar fi dat norocul cât ai dela natură,
 De n'ai fi fost trădată de bruta impostură,
 Coreligionarii ce ai privit de frați,

Ai fi mai onorată, ca o suror mai mare,
 De rudele-ți de-aproape, ce te nesocotesc !
 Printr'o fatalitate fuseși greșită tare
 De te rupseși de Roma. O, ritul cel grecesc !

Aceasta-ți este culpa de n'affli mângâiere
 În sânul casei tale, în care, cu plăcere,
 Se bucură toți frații de bunul cel comun ;
 De n'affli simpatie în rude-aristocrate,
 Ce se mândresc, s'orgolă² că sunt civilizate,
 Căci s'au ținut de mână și nu se despreun.

¹ nu-și căutau patroni în găzii tăi.

² se îngâmă.

Rău te-ai unit de-atuncea cu ginte-eterogene,
Cu gintele slavone, mânjite la Fanar!
Pe-o cale retrogradă vei merge mult alene?
Veninul tot, în pismă, vei scurge din pahar?

Oh! Turcul te umilă și țarul te corumpe,
Gotul cumplit te sugă și ne 'ncetat îți rumpe,
Furiși câte o parte din nestimații tăi!
Și Fanariot, ciocoiul, rărunchi-ți descompune,

Pe fii-ți desfrânează și-orice costume bune,
Orice averi morale, trădau la-ai tăi calăi!
Și până și'n biserici duc mâna sacrilege.
Pe junii tăi de arme-i duc de-i tund Slavonii,
Și limba ta maternă ți-o fură din colege¹,
Și cât îți cresc copiii ți-i pâgăresc spionii,

Le-ascund a ta splendoare și belica-ți tărie
În catihisme false, ce zic că-i istorie;
Nu spun de Academii ce răspândiau lumini
Și 'n statele vecine; nu spun de căpitani
Neîncetat în lupte ca bunii lor, Romanii,
Cari duceau teroarea monarhilor vecini!

Nimica despre Mircea, nimica despre Vladul
Ce-a pus viziri în țeapă, despre Mihai nimic,
Ce l-a 'nzeit învinșii, nimica despre Radul,
Nimica despre Neagul, al muzelor amic,

¹ școli.

Ce ne lasă atâtea mărețe monumente,
 Ce ne dotă cu prese, cu condice prudente,
 Pe când Muscalii, barbari, de regi nici că visau,
 Ce sute de volumuri făcù de se traduse,
 Și limba țării sale pe tron alturi puse
 Cu pacea și dreptatea care guvernau.

Triumfele 'n Dacia plântate pe coloane,
 Cetățile mulțime, de-a Romei legioane,
 Gigantice 'n tot locul, pe Istrul, pe Carpați,
 Troianele ce taie câmpii și munți și Istrul
 În sus, în jos dealungul Dacia până 'n Nistrul
 Și tablele de-aramă ce stau la *Romanți*,

Odoare de templuri, morminte, sarcofage,
 Monede și medalii cu care te-a dotat
 Din casa părintească, ce plugul'n sus le trage
 Pe brazdă, — toate astea, azardul le-a-aruncat!

III.

Tu plângi, tu plângi în doliu, o belă Românie!
 Căci fiii tăi de astăzi sunt mai denaturați:
 I-a prăpădit cu totul cumplita tiranie
 Prin legile molatici sunt toți afemeiați!

S'au dus Buzești și Farcași, s'au dus Calomfireștii,
 Fustașii, dorobanții și șefii lor Căpleștii:
 Biciu poartă dorobanțul pe neamu-i verșunat:
 Fustașul numai este; lăncerul și arcașul
 Și-atâtea alte arme: spătar, hatman, armașul,
 Triști, înfășați în rochii, s'au și desființat.

Ți-au stins orice putere și fizică, morală ;
 Dar și-astăzi chiar viclenii tot vor a te 'nșelă,
 Spuind că toți plămânii îți sunt mâncați de boală,
 Și-arterele-ți se rupe, de loc ce vei strigă !

Se tem și azi tiranii de-antica ta virtute,
 De agera ta minte, de văile-ți avute ;
 Să tem, căci Istoria ți-o știu ei toți de rost ;
 Se tem că-a venit ziua în care zeitatea
 Trăsnește tirania și-acordă libertatea
 La națiile acelea ce subjugate-au fost.

Minciuni sunt câte-ți spune, o belă Românie !
 Așa cât ești de slabă, las' părul despletit,
 Dă-ți fiilor tăi sânul, ce-apar în letargie,
 Strigă-i pe toți la arme, — și dă un demințit ¹ !

Fă pe tirani să afle că-o nație nu moare,
 Că-o belă fiică a Romei nu pot să dezonoare ;
 Până mai are vieță, se poate apăra ;
 Nu va ca al său nume, de-o naștere ilustră,
 Să și-l unească 'n nume de ieri. Pe ea o muștră
 Cuget, a Romei arme, pălit (?) a mărită.

Puțin mai ai tu sânge ; dar de Lucreță ² sânge ;
 Fierbe când este vorba de brute siluirii !
 Incoardă dară brațul, nu-i timpul de-a mai plânge,
 Te apăra, — sau mortea în belice ³ loviri.

¹ o desmintire.

² Lucreția, model de virtute ; ³ răsboinice.

ODA LA BAIA LUI ERCULE

(MEHADIA)

Izvor de viață nouă și demn de-orice cântare.
De unde-ți vine cursul cu astă fierbântare

Licuidul gumvital?

Pucioasă, fier ce împrimă 'n marmură calaiul,
Prelins din Etna este, sau Ecla-ți ține traiul?

Ce ocne de metal?

Prin unda-ți cea fierbinte, reîntorci tu oari din viață?
Re'ntorci puteri din moarte? a bătrâneții ghiață

Vii tu a re'ncălzi?

Ești ramură din focul ce totul cârmuește?
De unde-ți iei puterea? Ce soare te 'ncălzește?

Ce mână te porni?

Pe frigul lui Aheron, de care tot se teme¹,
Aduni scânteii din viața ce moartea fără vreme

Și tineri neboliți

O las trecând la iaduri? Ești poarta-eternității,
La care vine omul să lege firul vieții

Cu vieți din cei pieriți?

Nici Baia, nici Abano, ce unda-i șerpuește
În șopta-armonioasă și pacinic prăvălește

Timavul linistit,

Nu au a ta putere. Nici chiar acea fântână
Ce 'n Rinul lin își varsă prea lăudată vână,

Unde Corol s'a mărit.

¹ iadul.

Când unda ta cea caldă, în colcăiri spumate,
La obârșie-ți fierbe cristaluri colorate
 Și 'ntinde curcubeu,
Intocmai ca într'acela ce curmă vijelia,
Bolnavu'n el privește speranța, bucuria
 Și chiar pe Dumnezeu.

Puternice părinte! în orișice schimbare
Pe globul ăsta-ai face, păstrează-a ei izvoare
 A nu și le slei!
Curgi; curgi fântână lină, cât va țineà tăria!
La-a vieața-ne cea scurtă, mai dă din vecnicia
 Ce ceru-ți dăru!

Bătrânului cel gârbov, ce 'n cale șovăește,
Mai dăi din nou vieață și sângele 'ncâlzește,
 Și fă-l a mai trăi!
Fecioarei ofilite, ce patima o stinge,
Mai dă-i vioiciunea, și fă câți te-or atinge
 Puteri a dobândi!

DEȘERTUL MI-E O LUME

Deșertul mi-e o lume, cu chipul tău de față ;
 Și lumea mi-e dezertă, când vrei să nu trăesc.
 În tine mi-am speranța, în tine am vieață,
 Și fără tine toate sunt negre, le urăsc ;
 Dar mi-ești etern de față, și-etern sunt fericit.

De sunt în adunare și saltă veselia,
 Când danțul se răpede pe pasuri de zefir,
 Când nimfe trec, aleargă, aleargă bucuria,
 De ești, ori nu cu mine, te-aduce-al meu delir
 Și ești etern în minte-mi și-etern sunt fericit.

Și atuncia, ca un geniu, ca vie zeitate,
 Cu păru-ți cel de aur, în unde respirat,
 Într'o mulțime rece, faci pieptul meu a bate ;
 Prin ceruri sbor atuncea, și raiul am aflat,
 Și mi-ești etern de față, și-etern sunt fericit ;

RUGĂCIUNEA

I.

Trece noaptea. Un luceafăr s'a ivit spre Orient,
 Stelele-și pierd lumina, și luna va să-apue.
 Ca o femeie din somnu-i, ce mijește un moment,
 Răsăritul își revarsă, peste aburi ce se sue,
 Niște plete aurite.
 Numai poate rândurica
 Cântând. Toată păsărica

Se spală 'n rouă oprită
Sub frunza unde-a dormit.

Tuciul solemnel resună, ne chiamă a ne 'nchină
Toată ființa se roagă, simțirea sa se renaște :
Muma își privește pruncul, oaia mielul care paște ;
Păsu 'ncepe a fi simțit,
Fiara hrană a-și cătă.

II.

Dar, stăpâne : în tot locul este 'nscrisă mâna ta.
Sau în umbră sau în soare, sau pe stâncă sau pe unde,
Sau pe iarbă, pe zăpadă, — pe tine-oiu întâmpină.

In elefantul gigantic,
Intr'un mieluşel, hienă,
In găoace, în balenă,
Chiar în ateul cel groaznic,
Te explic și te onor.

Până mă-i trage, stăpâne, într'un alt domen al tău,
Până-mi vei lăsa gândirea, până când mi-i lăsa graiul,
Până când, subt astă formă, sunt, trăesc și-mi gălesc raiul,
Pe eternul îl ador, —
Mă cunosc că sunt al său.

III.

Ăst soare ce mă 'ncălzește ; aerul cel trăitor ;
Apa care mă adapă ; pământul care mă poartă ;
Aste timpuri ce se schimbă, fiecare roditor ;
Astă mare fără margini ; astă noapte înstelată ;
Vederea ce mi le-arată,
Auzul ce mi le spune,
Oari, ce ființă spurcată
Vreodată-a tăgăduit ?

Cum poate omul să fie, să trăească, făr' a ști
 Că este, trăește, simte? — Și dacă este, trăește,
 Cine l-a făcut? Ce-l ține? Unde? Cine îl hrănește?
 Prin ce? Cum s'a zămislit? —
 Scepticul s'ar ameți!...

IV.

Nu e nici un om, stăpâne, ce n'a avut Dumnezeu: —
 Nu pot să te înțelegă, pentru asta n'ai un nume.
 Înțelepții, toți te cată: Brama, Odin, Prometeu;
 Dar ne este scurtă mintea, nu poate pătrunde 'n lume.

Te-au aflat însă, te crede;

Dar nu te pot înțelege,

Căci e-adâncă a ta lege!

Moisi, și el te vede:

Dar nu spune ce fel ești.

Zoroastru, Minos, Solon, Socrat și cu Ciceron,

Se mir și ei cu plugarul ce simte tainile sale,

Vede ne'ncetat efectul în toate muncile sale,

Se gândesc, — unde trăești?

Dar s'opresc toți cu Neuton.

V.

Stoicii cei tari și mândri, Pitagori cum și-ai de 'njur; ¹

Democrit care își râde, Eraclid care ne plânge;

Din Plafon ce ne mângâie, până 'n crudul Epicur; —

Luter și Calvin, Saint-Simon; Mahomet ce cere sânge,

Când pe-ascuns și când pe față,

Când numind, când fără nume,

Cum că astă mare lume

¹ dimprejur.

Are un stăpân ne 'nvață
Care trebuie-a-l slăvi.

Și baza voinței tale fiecare a simțit: —

«Omul, omului să facă aceea care dorește

«Să-i facă și lui iar omul». Nimeni nu tăgăduiește
Cum că, stăpâne, ai voit
Omul a fi fericit.

VI.

Unul, un miel fără pată depune la templu tău ;

Altul, colo îți înjunghie ecatomba cea bogată ;

Altul, vezi că-ți sacrifică soția, sângele său ; —

Și-un cațic, taie, mănâncă prada lui cea necurată

In fața statuiei tale.

Știu că rătăcesc părinte ;

Dar, vai ! ce alte cuvinte

Îl fac crud cu ale sale,

Dacă nu iubirea ta ?

Trudele care martirii de când lumea au prădat ;

Acele-otodafe groaznici, cari îți aprindeau creștinii,

Răsboaiele sângeroase între creștini cu păgânii,

N'au fost în onoarea ta ?

Stric ei, dacă au stricat ?

VII.

De când tu liberași vieța ; de când ai făcut pe om !

De când, ca să te cunoască, i-ai spus marea trebuință,

De când, ca să te găsească, el sfărâmă orice-atom ;

De când mintea-i se trudește, ca să facă-a ta voință

*Intr'o pasăre ce sboară,

Intr'un fenomen departe,

Intr'un fum ce se împarte,

Chiar în victima ce-omoară,
 De-atunci oare-ai măsurat,
 Stăpâne, din aste neamuri, care mai mult te-a mărit!
 Dar ți-au dat schiloade forme! dar te micșorà 'n ținemonii¹;
 Cultul lor erà onoare, sbieretele lor, armonii!
 Credeà că te-a 'ndatorat
 Cu-o cruzime de 'ngrozit.

VIII.

Tu vei primi deopotrivă și pe-ăl rău ca și pe-ăl bun;
 Tu ai lăsat în om însuși pe om cin' să pedepsească,
 Cine să-i facă muștrare și cine să-l pedepsească: —
 Țst stăpân ce-ai pus în mine
 Fără clipă privegează:
 E-aci blând, aci turbează, —
 Când mă depărtez de tine,
 Mă întoarce înapoi.
 Și când sunt fără păcate, când de rele sunt plătit,
 El atuncia mă liberă și sânul tău mă primește: —
 De tot ce-am făcut aicea, unde voia-ți m'osândește,
 La ora mea de apoi,
 Sunt curat cum am venit.

IX.

Eu nu te-am crezut, părinte, cu slăbiciuni omenești: —
 Nici de lemne, nici de piatră, nici în mantelă albastră,
 Nici pe acvilă călare, nici pe nori că te-odinești, —
 Slabe simboluri ce naște mintea mărginită-a noastră!
 Le-am disprețuit pe toate,
 N'am hotărit locuința-ți,
 N'am crezut că știi voința-ți,
 N'am crezut că daruri poate

¹ ceremonii.

Pe tine a 'nduplecă.

Și ce daruri avem, Doamne, care să putem să-ți dăm?
Tămâie? sânge sau aur? — Orice-avem e dela tine. —

Iartă, Doamne, pe aceia care se privesc pe sine,

Și voesc a-ți aplica

Slăbiciuni ce noi purtăm!

X.

Iartă pe toți deopotrivă: și pe cel ce te va om,

Și pe cel ce te va șarpe, și pe cel ce te va soare;

Pe cel ce te mărginește într'un fel sau un atom;

Pe cel care, ca să-ți placă, se pornește să omoare

Pe cel ce cu bani în mână

Vine să te mituească!

Pe cel ce va să zidească

Un templu unde te mână,

Și-a-ți da pravili ei cutez!

Pe cei ce-au a tale daruri și-ți mai cer și-alt ajutor,

Iartă pe cel ce se roagă să-i ajuți, când face crime;

Pe ateul ce te'nbală¹, blestemă a ta asprime! —

O! ăst blestem este: crez *

In eternul Creator!

XI.

Când durerea ne gătește fericiri nouă-a gustă;

Când lenea nu ne dă hrana, sau când sub tirani ne-apasă;

Când cugetul ne trudește; când pisma ne-a revoltă:

Vrând ca să scăpăm de toate câte aci ne apasă.

Atunci alergăm la tine:

Unii rog, alții blesteamă —

Te gonesc, alții te chiamă;

¹ mânjește.

Căci nu știu cum e mai bine,
 Și le trebuie-ajutor !
 Când cugetul se mânia, unde putem alerga ?
 Atunci, zăpăciți, stăpâne, te căutăm și dăm năvală ;
 Te chemăm ca să dai pacea 'n ăst demon ce se răscoală ;—
 Când n'am crede-un creator,
 Atunci nu l-am blestemă.

XII.

Iartă, Doamne, deopotrivă pe tot neamul omenesc !
 Pe tiranii ce turbează, când încep ca să bea sânge !
 Care, orbi 'n a lor turbare, sug pe-acei ce se smeresc,
 Și sburlez ca niște fiare, când privesc pe cei ce plânge.
 Iartă-un preot ce te vinde !
 Pe-ăi de-și uită datoria ;
 Pe-ăi de 'ncurajez sclavia ;
 Pe cel care se întinde
 Să ia hrana-ălui sărac !
 Pe cel ce nedreptățește, ca și pe-ăl nedreptățit
 Iartă pe-ăl de 'ncurajează crimele cele spurcate !
 Pe cel ce se veselește de un rău ce altul pate !
 Pe cel care, după plac,
 Dă dreptate la-ăl greșit.

XIII.

Iartă pe cel ce în umbră a 'nfipt fier omoritor !
 Pe cel care, orb de gloriei, chiar pe frații săi strivește ;
 Pe cel ce își smulge însuși vieața care ți-e dator ;
 Pe cel ce cumpără, vinde omul care îi robește ;
 Pe cel care ce supune ;
 Pe cel care lingușește ;
 Pe cel care să târaște ;

Ca pe cel cu fapte bune
Ca pe cel folositor !

Pe spionul ce-și dă frații găzii ce l-a cumpărat ;
Pe cei ce-și blestem copiii ; pe cei ce-și îmbal părinții ;
Pe cei care, beți de poftă, își rod vieța lor cu dinții ;—
Lași ce-au calomniat,
Și mârșavul trădător !

SCHITUL

Acum e miezul nopții, și tuciul, deșteptat,
Lovește și resună din 'nalta-i locuință,
Ca glasul ce pornește o oaste în biruință,
Și 'n munți, din stâncă în stâncă, eco l-a repetat.

Și preajmile 'n departe parc'ar spăimântă :
Par'c'a sosit și ora d'a doua înviere ;
Par'că se înalță tronul, la care ni se cere
Și cugetul și fapta resplată a-și cătă.

Ca suflete întocmai când strigă Mihail ;
Ca umbre, căror moartea locașul le arată ;
Ca oaste ce se cearcă de este 'n veci tot gata ;
Ca emigrați ce află că-i chem de prin exil,

Pe sute de potece bătute ne 'ncetat
De grei sandali negri ce 'n nopți fără de stele,
In zile fără soare, pe lapovițe grele,
Pe vijelii, pe vifori, de loc n'au pregetat, —

Se mișc prin întuneric părinții singuriți,
 Mai negri decât noaptea, mai vechi decât stejarii,
 Cu pletele ca blana pe care 'nbracă țarii,
 De privigheri și posturi neincetat slăbiți.

Și când lucește-un fulger pe câțivă gârbovi, orbi,
 Al căror sânge 'nghiață în vinele slăbite,
 Se văd jucând pe raze acele barbe-albite,
 Ca fulgii unei ierne pe penele de corb.

Orbiți de bătrânețe, slăbiți de-al rugii jug,
 Se leagăn în toege, căci mai le-au trecut seara; —
 Sunt grei ca și pământul, și galbeni ca și ceara
 Ce luminează groapa de morți fără cosciug.

Se mișc încet spre centrul în care e 'nălțat
 Un templu-a cărui cruce de nori se ruginește,
 Precum se roade piatra-i de plânsul ce pistește
 Din fruntea încrețită a celui genuchiat.

Nimic nu îi conduce spre templul înegrit,
 Nimic, decât o lampă ce par'că licurează
 În fundul monastirii, precum ne luminează
 O rază de speranță, când sufletu-i mâhnit.

«Frați, vom muri!» șoptește pământu 'n preajma lor;
 «Vom muri!» răspund pacinic, în loc de salutare;
 «Vom muri!» se 'ngână și mai în depărtare,
 Și moartea se urează ca un ceresc favor.

Sprânceană lor ascunde o pleopă ce-a secat
 Privind icoana morții în hârca cea uscată,
 Ca sălcii plângătoare o piatră înghețată,
 Sub care focul, vieța, speranța a 'ncetat.

Dar însă-a lor speranță e vie ca Christos ;
E verde ca tulpina, a cărei crăci pârlite
Se 'ncarcă în miezul iernii de scuțurile-albite,
Când mâna-eternității vieța-i dă din jos.

Așa se hrănesc și ei de mana cea din cer ;
Așa credința vine pe-ascuns de îi nutrește,
Pe când asprimea rugii și postul îi slăbește
In lunga lor veghere pe un toiag de fier.

Și tânărul acela ce 'ntreagă vieța sa
In ast locaș petrece în trudă, pocăință ;
Ce a crescut în rugă, în posturi, umilință,
Și n'a avut prilejul de rele-a se 'mbătă, —

Ca și bătrânul care în crime-i obosit,
S'adun să-și ia resplata ; căci nu e osebire :
Mântuitorul lumii, în marea sa iubire,
Primește pe-ăl din urmă ca pe-ăl întâi-venit.

S'adun ca să se roage de Tatăl Creător
A ușură țărâna la ginte repodate,
La mii de generații de lume nevisate,
Cu care 'ngroașă globul sârmanul muritor.

O! generații care strate, strate se întind
Pe stratele învechite, ca undele de valuri
Ce se adun din vârfuri, se prevălesc din maluri,
Se 'ntind pe oceanuri, vechi valuri cotropind.

O! pentru generații ce trec neîncetat
Pe ăst ținut de doliu, cum trec și niște turme
De oi fără putere etern pe aceleași urme,
Ce turmele trecute, trecând, au însemnat.

Acum sunt toți în strane ca în mormântul lor.
 Ochiu 'n pământ așintă trufia pieritoare
 Și mintea-le se 'nalță la vieța viitoare,
 Unde și-au pus comoara prin rugă și amor.

Moisi, Isaia, Daniil se deștept;
 Ai' lui Iehova preoți ce-au profetat în lume,
 Ce-a fost și ce-a să fie, — al mântuirii nume, —
 Le strig ca din morminte la câți vreun bine-aștept.

Ascultă tu oare Doamne, de unde locuești,
 Cum s'urcă cu tămâia un: *Doamne miluește?*
 Pe-ăști gârbovi care-ți strigă un: *acuma slobozește,*
 Îi ții să vază lumea cum ei s'o mântuești?

Trei mii de ani mai bine, stăpâne, au trecut,
 De când aceste imnuri, în trista armonie,
 Inalță omenirea, s'aline-a ta mânie,
 S'o mântuești de Răul cel voia-ți a făcut!

Ai hotărît tu, Doamne, sfârșit la ura ta?
 Vre-un Hanaan ne-așteaptă sau a Sodomii soartă?
 Mai e vreo cercare la-a fericirii poartă?
 Mai sunt cutremuri, groaze, până te-i arată?

O! mintea mea se pierde, cu cât o duc mai sus!
 Se pierde 'n mii de gânduri, ca urma 'n labirinte,
 Ca ruga și ca plânsul vărsate pe morminte;
 Se pierde ca tămâia pe vânturi de apus!

Se pierde, se-adâncează într'un deșert noptos;
 Se pierde să strebată voința-ți, vecinicia,
 Ca acvila ce-aleargă să măsure tăria,
 Și-orbită în lumină, se prevălește 'n jos.

GUGETARE

Etern aceleași patimi pe ăst pământ hulit!
 Etern aceeaș luptă, etern aceleași trude!
 Și omul vine vesel la jugul unde-aude
 Gemând împovoratul, sub sarcina-i zdrobit.

Ca și milionarul, așa și-un cerșător,
 Se plâng de-a lor vieață, de-a lor nemulțumire;
 Ca și un sclav ce geme în fiare, asupra,
 Așa și concheranii¹ se plâng de soarta lor.

Și unde este bunul de-aici depe pământ?
 Unde-l cățați, prieteni? în lupte sângeroase?
 Saraiuri desfătate? În biruinți pompoase?
 În inventări mărețe, pe-al fantaziei vânt?

Cățați de moștenire *Hotelul d'invaliți*?
Panteon, Piramidă, de-un Sardanapal soartă²? —
 Oricare vă-a fi țința, a fericirii poartă
 E dincolo de vieață, — și-acolo vă gândiți.

Egalitate, pace și oricâte dorim;
 Frăție, libertate și toate-aste cuvinte
 Fără 'nțeles, deșarte, cu care omu-și minte
 Dorințele și patimi, — acolo le găsim!

Socrat ce află raiul, Columb și Galileu,
 Cezar și Bunaparte avură-amară vieață,
 Ca cel care cerșaște și viforul înghiață,
 Ca sclavul care geme, uitat de Dumnezeu!

¹ cuceritorii, ² soarta unui Sardanapal.

Egalitate-aicea e numai în dureri;
 Pe cea adevărată mormântul o vestește,
 Unind pe animale cu om și-orice trăește,
 Și confundând săracul cu putredul de-averii.

Ce s'a făcut virtutea lui Lafaet de ieri?
 A lui Roșild avere? a lui Rusò gândire?—
 Cătați-le țărâna!— aflați vreo osebire?
 Oari pe Traiani cunoașteți din Neroni sau Tiberi?

Dar au lăsat un nume!— și ce le pasă lor!
 Mai simt ei oari acuma a noastre comparații?
 Mai simt ei vreo plăcere la-atâtea venerații?
 De onorăm ăst nume, sau e îngrozitor?

EPISTOLA

LA D. K. A. K.

Ei, prietene, ia spune-mi din voiaj ce ne-ai adus,
 Au în țară-ți tot acelaș te-ai întors, precum te-ai dus?
 Ai adus vreo *mantelică*, vreo lornietă, vreun lornion?
 Invățat-ai să-ți faci haine dup'al Franții frumos ton¹?
 Franțuzește învățat-ai cărlionți să-ți învărtești?
 Și, *âl' imbesil*, crăvata mai cu *gras*² să potrivești?
 Invățat-ai acea sticlă într'un ochiu a o țineă,
 A ochiă frumos pe dame și 'n caleașcă a ședeă?
 Invățat-ai de se cade deodată a intră
 În salonul unde-i *cercul*, sau de trebuie-a cătă
 Alte uși mai indirecte, și-aci, făr' a te simți
 Adunarea, cu încetul, să te vază a zâmbi?
 Invățat-ai de se cade sau de nu a salută
 La intrare, la ieșire, — pălăria a-ți fură?

¹ bon ton, ² cu grație.

Știi, intrând la vreo damă, când mânuși va fi purtând,
 Cum să ceri ca o pisică, și abia din ochi rugând
 Mânușița să-și golească și apoi a 'naintă
 Cu-o strânsoare lin simțită frumos a i-o sărută ?
 Dar când vei vorbi cu dânsa, învățat-ai cum să stai,
 Cum să joci prin geană ochii și ca ce miros¹ să ai ? —
 Pieptul trebui scos afară, dosul dat mai înapoi :
 Piciorul drept înainte, și pe-ăl stâng să-l încovoi.
 Pălăria 'n mâna stângă, mâna dreaptă 'ntr'un buton² ; —
 Astea, crez, vor exersate până-a nu intră 'n salon.
 Ai băgat și tu de seamă, când cu dama vei mânca,
 Cum s'o îndopi pe tot minutul, *asieta*³ a-i schimbă,
 Cum să-i torni și vin și apă spre a nu se osteni
 Și cu toată înbucătura, s'o întrebi cum se mulțumi ?
 Cea de *gintilom* deviză știi acum a combină
 Și pe viziera voastră câte creste a săpă ?
 Știi ce însemnează : nouă, șapte, șase, cinci și trei ?
 Știi când trebuie piezișe și când drepte să le închei ?
 Dar coroana de deasupra, când va fi de prinț, câți colți
 O să 'aibă ? Dar de ducă, de baroni, de conți, viconți ?
 Cu un cuvânt, spune-mi : *tonul*, *heraldica*-ai învățat
 În această lungă cale pe pământ civilizată ?

Aș ! dar ești tu om de aceia ? — Mie-mi pare că te-auz
 Făcând pasuri mari prin⁴ casă, când pe gânduri, când comfuz,
 Să-mi spui că-are Englitera mașini, prăvili⁵ și-ăst venit ;
 Canaluri, drumuri curate și comerțul înflorit.
 O să-mi spui că-au instituturi, școli și fabrici, n'au censuri,
 Și că toți muncesc pe-acolo, nu se plimbă în trăsuri,
 O să-mi spui cum că în Franța iată ce s'a mai ivit ;
 Și că 'n Camera d'acolo, iată ce s'a mai vorbit ;
 Cum că sunt țărani noștri asupriți și ne 'nvățați
 Și că nici că au să fie ocrotiți sau apărați.

¹ parfum, ² nasture, ³ farfurie, ⁴ în original *p'in*, ⁵ legi.

Că subt ăști arendași jidovi și subt otcârmuitori
 Gem, precum gemeau și servii subt toiege de tretori.
 Și-o să te aprinzi cu 'ncetul, să te-ntinzi la ăst cuvânt,
 Să postești deșarte vorbe, să asvârli cuvinte 'n vânt;
 Că-ar fi adică mijloace și ei vieața a-și vedeă,
 Neamul boeresc să scază, privilegiul a cădeà:
 S'avem legi și școli ca lumea, și teatru, și tipar,
 Să 'nceteze și-astă boală de paharnic, de pitar,
 Voi sunteți de vrajbă oameni, toți sunteți din Câmpineni;
 Voi ați merită, grămadă, s'o porniți la *Mărgineni*.
 Astea-s vorbe de un nobil? Ai tu sânge boieresc?
 Tu pare că-ai fi opincă: ești din neamul românesc!
 Auzi că să aibă drepturi un mojiç, un *opincar*,
 Rumânoiul dela țară, muncitorul, — un plugar!
 Măine-i zice că se cade și în Cameră să-l bagi,
 Și să șează cu boierii când vorbesc despre iobagi!

Tu, de-ai fi precum se cade, *ca cocon, și ca boier*
 Eră să aibi stare astăzi și poate și minister.
 Fuși comandir în oștire; întâi avuși escadron
 Și întâi, și mai la urmă, tu umblai tot cu cuvânt
 Să înveți pe¹ soldat *slujba*: nici o coastă nu i-ai frânt,
 Nu i-ai deslipit ureche, n'ai scos ochi, de păr n'ai tras,
 Nici măcar cu *bobârnace* nu l-ai ciocănit în nas.
 Un ostaș, când va să bată, nu dă douăzeci și cinci;
 Strigă: Toți undr-ofițerii¹ dați până veți da pe² brânci
 Soldatului mâncă-i hrana, leafa; nu-i da nici mondir;
 Dă-i de muncă, dă-i bătaie, de ești sdravăn comandir.
 Numai munca și bătaia ține 'n frâu pe³ un soldat;
 Cât îl ții flămând și 'n muncă, nu te temi de revoltat.
 Fuși ispravnic la Brăila, la un port cel mai frumos;
 Favorat și plătit bine, cu speranțe spre folos;

¹ unter-officieren, *subofițerii*.

¹, ², ³ în original *pă*.

Dar și-aci tot îndărătnic: Tu vrei a administra
 După cum rezonul cere, după conștiința ta.
 Dă la dracu conștiința și te-apucă de câștig! —
 Lasă-te de propagandă, lasă-te de cei ce strig.
 Ce-aveai tu, daca țăranul, de-arendaș năpăstuit,
 L'a înșelat neguțătorul și ciocoiul l-a căznit;
 Că nu mai are opincă, n'o să aibă ce mânca, —
 Vino-ți, omule, 'n simțire! Asta nu e treaba ta.
 Nu-i aicea stăpânire? Nu sunt prăvili? Nu e domn?
 Nu e țara o *grădină*? Eu mă mir cum tu n'ai somn;
 Culcă-te și dormi în pace subt acești frumoși tufani,
 Lasă-ți punga-a sta deschisă; căci acuma plouă bani,
 Cum ploă cărnați odată; starea-ți faci din lucru mic;
 Astăzi e tot meșteșugul: să știi să nu faci nimic.
 Ce-aveai tu s'oprești podvada, să nu lași pe negustori
 Să mănânce săptămâna proștilor de muncitori,
 Să strici vechile-obiceiuri, să pui a da îndoit
 Câți au jefuit opinca? — Ești un om nesocotit.

Voi sunteți vrăjmași ai țării și-ai neamului boieresc;
 Vreți să mojiciți noblețea *cinstită* pe¹ cal domnesc.
 Voi v'ați pus să stricați lumea și să spuneți la țăran
 Că e și el om în lume, deopotrivă cu un ban;
 Voi și barbe vechi, lăsate prin timp, epoci... dar, să tac;
 Căci aveți naturi ciudate; cele bune nu vă plac.
 Ce-atâta nemulțumire! Ce huliți! Ce tot strigați!
 N'ați avut *chiverniseală*? Nu sunteți înaintați?
 Care alți, atât de tineri, ca voi au înaintat?
 Ce voiți să fiți? Ia spuneți — Nemulțumitor! ingrati!
 Vreți să fiți tot cu cordonuri? Domni voiți să fiți aleși? —
 Dar, să mai vorbim grecește ca să nu fim înțeleși:

¹ în original *pă*.

Ti! k'esi telis n'a ginis afendis? o, xo! o xo!
*Alos ta gini afendis, alos. To ksero ego*¹.
 Dar, destul vorbii în pilde; să-i lăsăm la Dumnezeu
 O să schimb acuma tonul; ăsta nu e felul meu.

Tu erai profet odată: îmi spuneai că-ăști *montaniari*,
 Când li se va scoate masca, o să văz că sunt mușari.
 Ce ciudată combinare! Se șopti că'n minister
 O să fie o schimbare, și că pân' la vistier
 O să se împartă ranguri, și, iată-i, plecați în jos,
 Toți se leapăd de-opincă ca alți Petre de Christos.
 Mi-a pierit orice speranță, stricați suntem foarte rău;
 Nu-i Obștească adunare, de când nu e unchiul tău.

Publica părere² încă până-acum nu s'a format;
 Pilde nu sunt, tipar nu e, obiceiul e stricat.
 Ce speranță de 'ndreptare putem oare așteptă?
 Să privim la ruinare? Trebuie-a ne deșteptă.
 Să găsim și noi vreo armă; sau, cel puțin, un azil.
 Ce ne îngrozim atâta de-o gonire, de-un exil?
 Ce e astă amuțire? Până când să lăudăm
 Tot ceeace nu ne place? Până când să ne'nșelăm?
 Cel puțin o faptă bună să 'ncetăm a defăimă;
 Să 'ncetăm a întrebă pe-alții ce e bine-a lăudă.
 Să învățăm a fi ai noștri; să învățăm a ne gândi; —
 O să pierdem, o să pierdem, până când vom izbândi.
 Să pășim și noi cu lumea; avem timpul ajutor.
 Să știm, cel puțin, a zice: ăsta-i bun judecător,
 ăsta este bun ministru, ăsta-i bun de deputat,
 ăsta poate-o fi profesor, și-ăstălalt un avocat.

¹ Aceste vorbe sunt zise de consulul Minciaki, care prezidă la făcerea Regulamentului Organic (Boliac).

² opinia publică.

Până când, tot din grămadă, o să tragem la noroc?
 Până când, ca în băjenii, să n'aflăm al nostru loc?
 Până când ce a fost tata, să fiu și eu neapărat?
 Dacă tata fu de treabă, și eu sunt un om stricat,
 Dacă tata, din potrivă, fu om rău și ticălos,
 Și eu am capacitate, pot fi țăarii de folos;
 Numai pentru astă vină, că el n'a înaintat,
 Trebuie ca eu din locu-mi să fiu astăzi depărtat?
 Sau, dacă al meu părinte, printr'un chip particular,
 A putut să înainteze subț un domn dela Fanar,
 Oare eu, care atuncea încă nu eram născut,
 Am a lui îndemănare? Pentru toate sunt făcut?
 Ce sunt aste ranguri multe, care nu se mai sfârșesc:
 Conșipist, pitar și-atâtea care mai nu le brodesc:
 Văz că ies câte o mie pe¹ tot anu 'n sărbători,
 Și, de ne-i aveà vreunul, nu poți nici să te însori.
 E o boală lipicioasă ce s'a întins între Români,
 Mai rău și decât holera; face oamenii păgâni.
 Să despoaie ziua 'n uliți, părinții omor pe fii
 Ca să moștenească banii, — taxa unei serdării:
 Un serdar, măcar la groapă, decât vieață fără rang!
 Să-i șoptești că-l faci paharnic și își pune muma în ștreang.
 Care oare e onoarea celor ce se porecesc?
 Nu mai știi nici cum îi chiamă; nu știi cum să-iscălesc.
 Aci-i zic pitar, paharnic, — mâine agă sau clucer;
 Ieri știași că-i zic postelnic și-acum îi zic vistier.
 Nu mai spui de-al nostru *Apolon* ce strigă: sunt în zadar,
 Slăbiciuni sunt aste ranguri, și acuma e *pitar*.
 Nu-ți vorbesc de-atâți profesori ce virtutea tâlcuesc,
 Și apoi declar, din suflet, fără rang că nu slujesc.
 Ce mă pune în mirare, este numai un bărbat
 Care-l știu că este tare, nu e nicidecum stricat,
 Care-avù și cutezarea a trimite înapoi
 Rangul ce îi oferiră, fără-a-l cere ca-alți ciocoi,

¹ în original *pă*.

Ce declară simtimente și virtuți de un Caton
 Și s'arată, întru toate, democrat de-ai lui Platon, —
 Se 'mbătă și el deodată de ăst otrăvit nectar
 Al tiranilor? Ce dracu! — văz că și el e *serdar*.
 Ce sunt aste lungi cordonuri? Aste cruci plântate 'n piept?
 Toți sunt oare de vânzare? — n'aș voi să fiu nedrept —
 Ei de sine *iși pun cruce*, sau de alți-i la mezat?
 Sau spre a li se ști prețul, de stăpâni s'au înfierat?
 Pentru că văz osebite; nu sunt toate tot un fel:
 Una mică, alta mare, și-altele nici într'un fel, —
 Cu coroni incolțorate. — Aș dori acum să știu,
 Țștia ce-atât le poartă, ce 'nsemnează *crucea* știu?
 Știu ei pentru ce o poartă? știu ei cât o pângăresc?
 Știu ce mare este crucea și cum o nimicnicesc?
 Știu că cel ce poartă crucea e apostol, mucenic,
 Cavaler al libertății? — Mai stați oameni de nimic!
 Odată eră și crucea simbol sfânt, simbol frumos;
 Dar acuma, cine-o poartă, este luda lui Christos.
 Cine ia acuma crucea? Cel ce știe sugrumă;
 Sau acel ce 'n câmpul vrajbii mai mulți oameni va trădă.
 Dar acei ce primesc semne depe la mai mulți tirani;
 Care, «pentru» și-«'n potrivă» sunt la cei dintâi tâlhari,
 Astora ce-am zice oară! — De vânzare sau vânduți?
 Și, la care dintre dânșii? Unuia, sau la mai mulți?

Cată orice stat să aibă un mijloc a respălăi
 Și, din contra, iar să aibă altele a pedepsi;
 Inșă trebuie gândire, spre a nu se profană
 Nici pedeapsa, nici respălata; trebuie a combină
 Ca și una și ceailaltă să poată contribui
 Oarecum ca să mai dreagă pe acel ce le-a primi.
 Orice premiu de răsplată e căzut, e profanat,
 Când s'a dat acelor oameni care nu l-ar merită.
 Idealul într'un premiu în veci prețurile a dat:
 Dafinii sunt buruiane când nu știi cin' i-a purtat.

Se cuvine și pedeapsa tot așa a cumpăni,
 Ca să fie cât și vina ; trebuie a gândi
 Ca pedeapsa să servească oarecum a corijă,
 A mai îndreptă morala, nu a o mai degradă.
 În aceste argumente două neamuri izbutesc :
 America pedepsește și Englezii resplătesc.
 Însă nici un stat ca-al nostru n'a știut a se gândi

Cum să-și strice el poporul. — Oare nu ne vom trezi !
 Cel ce a furat găina e tot astfel pedepsit
 Ca și cel ce tâlhărește toată vieța nelipsit.
 Cei ce-au jupuit poporul sunt tot astfel resplățiți
 Ca și cei ce-au servit țării și-au știut a fi iubiți.
 Sau, mai bine, chiar din contra, cei onești sunt exilați,
 Și tâlharii 'n capul țării onorați și laudați.

Când ating această coardă, să mă crezi, mă revolttez ;
 Și când văz că-așa-o să meargă, simț că mă înfiorez.
 Înțeleg că-ar fi mai bine să fiu ceva mai sceptic,
 Să mă îndoesc de toate și să nu mai văz nimic. —
 Un *știu și eu !* sau *ce-mi pasă !* să fie tot ce răspunz
 La oricare întrebare, pentru ori și ce abuz,
 Să mă închiz în vreo casă, și, pe gânduri rătăcind,
 Să stau cu-un poet în mână când dormind și când citind :
 Pe-o hârtie poleită fapte mari să nascocesc,
 Să scriu imnuri, dedicații la cei ce ne stăpânesc.
 Să fac o apologie, să scriu un panigiric
 Acestor pitici gigantici și la-alți oameni de nimic.
 Dar ce faci când ai un dimon care vine a-ți strigă
 Că prin rău se scoate răul, că nu trebuie a arăta
 Vișul nici în părinte, că-ai nevoie să gonești
 De aproape criminalul, ești silit ca să izbești
 Pe tâlhar deadrept în față ; cum că, pentru un boier
 Nu e altă îndreptare decât un Robespier ?

Viu să mă deschiz la tine ; — poate că e un blestem ! —
 O idee ce mă roade, și, aceea ce mă tem,
 Este frica cum că în vieață-mi n'o să văz a-și răsbună
 Aste trupe dezarmate ! N'o să văz, a se 'nchină
 Capetele pângărite la opinci de muncitor ;
 N'o să văz săteanul nostru a-și fi el legiuitor !

Credința mea îmi spune că-ăst timp ne va veni ;
 Dar, până atuncea, oare, voiu putea și eu trăi ?
 Nu cumvâ va fi târzie ca Mesia ¹ ce-așteptăm ?
 Nu cumvâ ne minte răul, ca să facă să-l răbdăm ? —
 Fie, căci până atuncea misia mi-o împlinesc :
 Până când n'oiu luâ fierul, pana mea nu-mi părăsesc.

REFLECȚIE

I.

O, câte trebuințe chiar omul și le face,
 Pismași pe sine însuși, se lasă-a se târi
 De patimi și de pofte, își vinde a sa pace
 Și-aleargă el de sine sub jug a se vâri.

În veci fără simțire, trăesc ca dobitoace,
 Stăpâni își cată singuri, le zic că sunt păstori ;
 Ca vita fără voie la glasul lor se 'ntoarce,
 Și gem, se 'mpovărează, sunt aspri protectori.

¹ Vezi Ioan evangelistul, 14—15.

Găsesc de fericire sub jug ca să târască ;
Genuchii lor să 'nmoaie și capul le-e plecat.
Și oricare povară sunt gata să primească ;
Se 'ntrec, sărut piciorul ce simt că i-a călcat.

Se bucur și sunt veseli, când capăt vreo poruncă ;
Și mândri de onoarea că sunt deosebiți,
Alerg, cu mare fală, și'n valuri se aruncă ;
Își uită-a lor ființă la câte-s porunciți.

La slujbe rușinoase se 'ntrec să le 'mplinească
Și faptele cu fală ca merite își spun,
Și tremur ca stăpânul să nu își necăjească
Și liberându-l pe-altu s'aleagă mai de bun.

Ce dulce e viața acelu ce trăește
Stăpân pe sine însuși, și nu e-al nimănui,
Se bucură de toate și toate îi priește ;
Natura, universul, întregi sunt ale lui.

Iar trisă este starea acelu ce se vede
Legat, că nu mai poate de sine-a dispoză ;
Mașină fără suflet, nici știe, nici prevede
De-i dreaptă acea lege ce vin a-i impoză.

Și dacă vreodată simțirea-i se desgheață,
Îi cere socoteală de câte a făcut ;
Sau va și el odată să schimbe astă viață,
Un glas din iad răsună, îi strigă : ești vândut !

Departe toate astea ! In turme ei trăească,
 Cu pielea și cu vieața tiranii a-și hrăni ;
 Eu crez în libertate, și ea mă cârmuească,
 Nu-mi trebuie protector în lanț a m'ocroti.

Departe astă vieață de omul cel ce simte,
 Rămâie pentru-acela născut automat,
 Ce n'are-inteligență, nici poate da cuvinte¹
 Spre ce veni în lume, spre ce fu întrupat.

Ce e acea onoare ce tremur a o pierde
 La miclele caprițe a unui îngâmfat
 Stăpân ce îi sugrumă, și ne 'nțetă îi crede
 Născuți pentru serviciu, la câte a visat ?

Ce este acel aur, din care-și fac podoaba,
 Spre fala unui mândru despot ce le-a luat
 Și sufletul și mintea, și le-a depus otrava
 Ce-omoară-inteligența ce cerul le-a lăsat ?

Acel ce'n sărăcie nu poate să trăească,
 El sclav a fost să fie și sclav etern va fi !
 Servească dar, de-i place atât să se-umilească,
 Târască-se pe praguri, căci sclav el va muri.

II.

Îmi place vieața lină, speranța înainte ;
 Și'n locuri singuratici, în sine-mi mulțumit,
 Să nu port acea grijă ce duc cei fără minte ;
 Să dorm îmi place pașnic, de cuget ne-trudit.

¹ motive.

Și pură, tot vergină rămâie a mea pană;
 Să nu mă facă 'n vieață-mi de mine-a mă roși.
 Corupția departe; tentații de satană
 Să nu găsească 'n mine cărare a veni.

Eu las societatea și grijile ce-omoadă
 Pe toți nesocotiți ce-un bine-și nălucesc,
 Ce-ațint vreo himeră și 'n ea se dezonoară,
 Ce-o duc în agonie și 'ntr'insa se sfârșesc.

Deștept cu aurora, să stau la o fântână;
 Și roa dimineții pe fruntea mea căzând,
 Să-mi cânte rândurica și fluerul din stână,
 Să văz cum paște ziua și turmele născând.

Să văz pe muncitorul cum țelina despică,
 Și 'n brazda lui adâncă să-l văz a semăna
 Speranța unei toamne; sudoarea lui ce pică,
 Să-l văz privind-o vesel, când brazda-i va udă,

La pașnica murmură de-un râu¹ ce șerpuește
 Prin văile verzite cu unda-i de clistar,
 S'adorm în murgul serii, când mierla fâlfâește
 Prin frunzele stufoase a unui vechiu stejar.

S'ascult privighetoarea, pe când se desmierdează
 Pe-o cracă înverzită în noaptea fără nor,
 Acololo unde lațuri și pușca nu cutează
 Să turbure-al ei cântec, să-i dea vreun fior

¹ a unui râu.

Veniți, iubite muze ; etern să fiți ca mine ;
 Să nu gândiți vreodată că eu vă voi trăda
 La câte vă degradă acei ce nu-s în sine
 Și vând pudoarea voastră, tiranii a cântă.

Veniți, frumoase zâne ! Cu voi eu toată viața
 O patrie și-amoru-i în pace voiu cântă ;
 Cu voi eu împreună doresc să gust dulceața
 Ce-o gust aceia numai ce știu a vă visă.

ȘI CE-AR FI POEZIA

I.

Și ce-ar fi poezia
 Când n'ar fi frumusețea ?
 Ce-ar fi și-un muritor
 Când n'ar simți amor ;
 Ce-ar fi și veselia,
 Când n'ar fi tinerețea ;
 Ce-ar fi niște comori
 La cei din închisori ;
 Ce-ar fi mărșul soare
 La cel ce vederi n'are
 Sau geme 'n chinuiri ;
 Ce-ar fi o moștenire,
 Ce-ar fi o fericire,
 Ce-ar fi a ta simțire
 La cel fără simțiri.

II.

Albastra ta privire
E-atât de-atingătoare,
Ca și un cer senin,
Ce scoate un suspin
De cel ce, 'n absorbire,
Își uită ce îl doare.
Spre cei ce-i aruncă
Dulcea cătare-a ta, —
Abstracție 'n simțire, —
Își pierd a lor gândire ;
In tine toți trăesc.
Recoarea cea de sine
Ce 'n preajmă-ți simți că vine,
Ast vânt ce tragi în tine,
E suflet omenesc.

O LACRIMĂ

I.

Inima ce pătimește
De-un souvenir ne'mpăcat ;
Inima a cării rană
S'a închis vremelnicește ;
Inima ce încă-i hrană
Viermelui ce-o otrăvește,
Prin lacrăma ce-a vărsat,
Simte că s'a ușurat.

Când va inima să spuie
 Cât de mult s'a întristat
 Și că'n tot prăpăstii vede, —
 O! privirea-ți flăcărată
 Atunci când, ca să supue
 Pe acela ce n'o crede,
 Vreo altă speranță nu e,
 Prin lacrima ce-a vărsat
 Simte că l-a 'nduplecat.

Atunci când inima bate
 Pe un piept inflăcărat
 Și se 'mbată de plăcere;
 Când iubitul vrea s'arate
 Amorul ce altu-i cere
 Și gurile sunt legate,
 Prin lacrima ce-a vărsat
 Par'că s'a îndestulat.

II.

O, vezi lacrima-mi și crede
 Că eu nu te-am înșelat!
 Inima n'ari altă limbă
 Pentru-acela ce n'o vede
 Atunci când a ta se schimbă,
 A mea toată se prevede,
 Spune tot ce a răbdat
 Prin lacrima ce-a vărsat.

Eră înțeleasă-odată
 Astă limbă ce-ai uitat;
 Țineà loc de jurămintे

Când da gura încleștată
 Suspîn în loc de cuvinte ;
 De câte ori m'a 'ncântat
 Lacrima ce ai vărsat !

Aste suflete, odată,
 Pe buză-ți s'au sărutat,
 Și, din inima-ți fecioară ;
 Curgea lacrima curată,
 Care încă mă 'nfioară
 Când în minte-mi se arată ; —
 De crezi că te-am înșelat
 Vezi lacrima ce-am vărsat.

Pentru orice îndoială
 Vezi lacrima ce-a picat ; —
 E ca-atuncea de fierbinte !
 Numai lacrima nu 'nșală,
 Numai lacrima nu minte !
 Pentru orice bănuială
 Inima-mi ți-a arătat
 Lacrima ce a vărsat.

Omu-o varsă-n bucurie
 Ca și când e întristat.
 Numai o simțire-o stoarce
 Din inimi în agonie ;
 Arde însă, când se 'ntoarce
 În dureri, o bucurie : —
 Cearcă-aceasta ce-am vărsat.
 Și vezi de te-am înșelat

EPISTOLA LA COLONELUL I. CÂMPINEANU.¹

Tu règnes cependant! Tu règnes sur toute âme
Dont ce siècle glacé n'a pas éteint la flamme.

VICTOR HUGO.

.....

Destul! — omul, a sa soartă, trebuie a-și întâlni;
Când va vrea să ocolească mai turbată-l va izbi. —
Num-acela este mare care știe a răbdă,
Care știe cu mândrie un răstimp a înfruntă:
Nu e nici o vijelie după care-un curcubeu
Să nu vie să vestească că trăește Dumnezeu!
Astfel cerul hotăraște și trimite'n veci martiri
Să se-arate în popoare care gem în chinuri,
Să vestească mântuirea, să sdrobească tron de fier: —
Ei sunt prada tiraniei; dar sunt toți plătiți în cer! —
Când toiagul tiraniei cade peste un erou,
Fama-i este avocatul, și protector Dumnezeu.
Deși cade'n întreprinderi cel ce face 'ntâiul pas,
Adevărul, istoria în uitare nu îl las. —
Volontirul ce s'asvârlă înainte el în foc,
Deși cade, fără-a prinde biruința-acî pe loc,
Însă gloria-i trăește, el e 'n veci învingător,
Îl onor etern urmașii ca 'nainte mergător.
Dar se folosesc urmașii de-acest rod al mâinii lor;
Ei au toată fericirea; gloria, acei ce mor.
Al lor nume, fără moarte, trăesc chiar între vrăjmași,
Amicii-l rostesc cu fală și dușmanii sunt pismași.
Toată cumpăna dreptății se ardică'n viitor;
Cântărește-a noastre fapte fără de prigonitor.

¹ Censura a desfigurat mult această epistolă când s'a tipărit pentru
intîia oară. Părțile cele scoase nu s'au mai putut găsi (Boliac).

Istoria-i nemurire, și într'însa cin' s'ar scri,
 De pedeapsă sau răsplată nu se poate mântui.
 Ca și Tiții¹, și Tiberii² tot de-o mână sunt plătiți;
 Unii, glorii au eterne; alți, sunt de toți huliți. —
 Dar tu prea te-ai lăsat moale, prea îți râzi de găzii tăi;
 Ei, desprețul tău nu-l simte; cât îi lași, se fac mai răi.
 Și chiar Christ vrea să se scape, când se vede 'ntre păgâni: --
 Trebuie ca să te aperi, când ești presurat de câini.
 Provedința, chiar ea însăși, nu te poate ajuta,
 Dacă ne-i mai da din mână când noianul te-a înecă:
 «Dintr'o inimă, curajul, zice marele Voltaire,
 «Face, sau un erou mare, sau un mare criminal».
 Cât de neagră-o faptă mare are punctul ei frumos;
 Numai mediocritatea este lucru urâcios. —
 Din osândă la răsplată e adesea chiar un pas:
 Cugetul e rea pedeapsă în aceia ce se las
 Dintr'un drum ce poate duce la o țintă ce-a avut;
 Cât e calea mai spinoasă, atât prețul e avut.
 Știu că Cromwelii se schimbă, — se înșel bieți pământeni,
 Dar, tot timpul, știm prea bine, a produs și Câmpineni.

.

Când să știi ce bine-mi pare că ești astăzi exilat;
 Ca prizonier al curții, și'n Rusia defăimat,
 Ca să pociu, fără rușine, și de față-a arătă
 Până unde-a ta virtute mă silește-a te stimă,
 Tu, cu toată amicia, crez că te-ai fi îndoit,
 Și ai crede cum că'n taină, în veci răul ți-am voit;
 Dar am martor conștiința și mă jur pe țara mea,
 Că de aș dori o soartă, este numai soarta ta
 Pe-un exil atât de nobil și-astfel de nenorociri,

¹ Titus; ² Tiberius, împărați romani.

Chiar tiranilor le-e pizmă, afundați în fericiri.
 Dacă cugetul cu tine este blând, este 'mpăcat,
 Dacă conștiința-ți spune că tu rău nu ai urmat,
 Las' s'alerge calomnia ; — tu ești vesel, liniștit ;
 Când în pace ești cu tine, pururea ești fericit.
 Calomnia n'are arme, ecò nu poate găsi,
 Se întoarce, — și varsă fierea acolo de-unde ieși, —
 Când vieța ce pâraște este limpede ca-a ta,
 Când într'însa fapte bune le găsești fără-a cătă.

Însă ținta-mi acum nu e ca să-ți fac panigiric,
 Nici să-ți fac apologia, eu mă simț cât sunt de mic.
 Aș voi să aflu numai acum ești mai sănătos ?
 Țst voiaj, la sănătate, datu-ți-a vreun folos ?
 Acel înger de femeie care tu ți l-ai găsit
 În nenorociri, cu tine, este și el mulțumit ?
 Costantin, seamănă tat-său ? poate 'n temniță a trăi ?
 Sabia ce i-ai adus-o poate a o mânuî ?
 Să-l înveți cât poți răbdarea ; secolul ce l-a produs,
 Vreun leagăn de mătase n'aș crede să-i fi adus.
 La-ale tale interese, poate a te supără,
 Dacă-ai tăi sinceri prieteni în exil te vor urmă ?
 Spune-mi : Vrei să aibi cu tine vreun om ce te-a iubit ?
 Vrei să viu și eu acolo ? — hotărăște-mi deslușit.

La această întrebare voiu să aflu ce gândești ;
 Și, nerăspunzând, voiu crede că tu nu mă mai iubești.

V A R A

I.

Frumoasă este vara!
E cerul cu lumină
Și pomii, cu verdeață;
Natura este plină;
Roșatică e seara,
Gâlbuie dimineața.

Câmpii prea colorate
Exal miros din flori,
Și viersuri variate
In cerul fără nori,
Ca dintr'o harpă mare
S'aud în depărtare
Și 'n inimi dau fiori.

Imi place astă dată,
April când înflorește
Și pomii și câmpia,
Pădurea cea uscată
Să văz cum înverzește,
Cum naște bucuria.

Să văz cum se destinde
Azurul cel ceresc;
Să văz cum se aprinde
Cu focul pământesc,
Cu munca și cu sporul,
Speranța și amorul
In toți câți viețuesc.

Imi plac și gândăceii,
 Cu-aripe mititele
 Cu felurimi de fețe,
 Imi plac și flutुरei
 De smalt pe floricele,
 Când sbor cu aripi crețe.

Imi place rândurica
 La cuib s'o văz zidind,
 Imi place păsărica
 S'o văz pe pui hrănind,
 Imi plac și brotăceii, —
 Se îmbuc și porumbeii
 Iubind și gunguind.

Imi place-atunci grădina
 Și florile 'ngrijite; —
 Să văz crescând zambila;
 Să văz roind stupina
 Pe coaste însmăltite;
 Să văz răsând copila.

Să văz șezând la soare
 Copilul mic și blând;
 Să văz că nu mai moare
 Un orfelin flămând.
 Să văz înbelșugarea
 Pe cer și pe pământ.

Atunci cel ce iubește,
 Sau a iubit vreodată,
 S'absoarbe în tăcere,
 De vise se răpește,
 De vise ce-i arată
 Trecuta lui plăcere

In unda care fuge,
In crângul cel întins,
In mielul care suge,
In focul cel aprins,
In umbra ce se'nparte,
In dealul cel departe,
In danțul ce s'a prins.

Atunci el par'că vede
Ieșind din crini, lalele,
O nimfă ce visează ;
Atunci pare c'ar crede
Că vede 'n viorele
Cătări ¹ ce-l așintează.

Zefirii, când prin frunze
Adie în brebenei,
El simte pe-a lui buze
Trecând suflarea ei ;
O simte 'ntr'o cântare
De cuc, privighetoare,
O simte 'n fluturei.

Se 'nsoară atuncia firea ;
Sărbează universul
Ateii și păgânii !
Fetițe 'nvăț iubirea,
Poetul află viersul,
Intineresc bătrânii.

¹ Priviri.

In om e fantazia,
Amoru în trandafir ;
In ochi e bucuria,
Plăcerea în zefir ;
Plăcerea în gândire,
Plăcerea în unire ;
Natura e 'n delir.

II.

O! Mult îmi place vara
Cu verzi păduri stufoase,
Cu pomii plini de roade.
Cu grânele, secara
In holde mari, frumoase,
Cu spicul care cade !

Cu noaptea înstelată
Cu cerul cel senin ;
Cu luna cea curată ;
Cu aerul cel lin,
Cu pasări cântătoare
Cu fluturi peste floare
Cu stupi cu fagul plin.

O! Vara, călătorul,
Să umble-i este lesne
Și 'n munte și 'n câmpie ;
Căci rece e izvorul,
Căci rar se află 'n besne,
Căci tot e veselie ;

Căci roua scânteiază,
Când ziua s'a ivi :
Căci raza-l luminează,
Și când o osteni,
O umbră se destinde,
In brațe-i il coprinde,
In somn a-l odini!

Atunci mulțimi de glasuri,
De pasări certătoare
Il fur încet pe vise ;
Atunci el simte pasuri
De nimfe jucătoare
Cu sânuri tot deschise.

O! Vara, orfelinul
Părinții și-a aflat!
O! Vara pierde chinul ;
Săracul e bogat ;
Vieața e frumoasă ;
Natura e pompoasă ;
Coliba e palat!

CELE TREBUINCIOASE

Un talent va și știință ;
 Concheranul ¹⁾; conștiința ;
 Diputatul, semeție ;
 Ministrul, ipocrizie,
 Și un prinț mărinimie.
 Judele va iscusință ;
 Preotul va umilință,
 Și ostașul va credință.
 O fetiță, modestie ;
 Și-amorezul va mândrie.

Galantului trebui stare ;
 Bărbatului inimă mare,
 Și nevestii viclenie.
 Amоруlui 'npiedicare ;
 Moralului, puțină sare ;
 Temătorilor, plimbare ;—
 Iar cornaților, răbdare,
 Și-orășencii 'nobilare.

Astea toate, în credință,
 Sunt de mare trebuință.

¹⁾ cuceritorul.

LA Z. F.

Tot ce noaptea lină,
Când zefir suspină,
Par'că 'nchipuește
Celui ce plutește
Pe unda albind,
Văz pe a ta față
Unde, fără ceață,
Umbra și seninul,
Ebenul și crinul
Deodată se 'ntinde.

Dar, între fei¹⁾, Perie²⁾,
Ce cați din Orient?
Vestești tu pe Hurie
Aci în Occident?

Când a ta zâmbire
Vine din iubire,
Amarant, grenată
Fața-ți de zăpadă
Pare c'a 'nflorit.
Ca corb ce-o să sboare
Peste o ninsoare,
Bucla îți cade-alene
Pe-al tău sân iubit.

1) zâne.

2) spirit, bine sau rău făcător la Orientali.

Dar, între fei, Perie,
Ce cați din Orient?
Vestești tu pe Hurie
Aci în Occident?

Când a ta privire,
În vreo absorbire,
Plimbă, rătăcește
Ochiul ce privește
Lumea de profani,
Prin a ta sprânceană,
Creață, lungă geană,
Inger blând din ceruri,
Inger de misteruri
Plânge pe orfani.

Dar, între fei, Perie,
Ce cați din Orient?
Vestești tu pe Hurie
Aci în Occident?

Timbrul tău încântă.
Ochiul tău înlântă
Vieață, bucurie,
Dulce armonie
În cei ce-l privesc.
Raza din cătare-ți,
Viul din mișcare-ți,
Neagra-ți șevelură¹⁾,
Dau a lor căldură
Ca un foc ceresc.

¹⁾ părul.

Dar, între fei, Perie,
 Ce cați din Orient?
 Vestești tu pe Hurie
 Aci în Occident?

RECHEMAREA

O, iartă-mi îndrăzneala, sublima mea ființă,
 De chem iubitului-ți nume pe-ăst loc ce-ai părăsit,
 E singura 'ndulcire la cruda-mi suferință!
 E balsam ce alină un piept prea obosit.

În toată întristarea-mi, de n'aș avea icoana
 Ce lași tu după tine 'n ăst suflet dureros,
 Ce altă mângâiere mi-ar ușura povara
 Ce-atât de greu m'apasă pe globul cel spinos?

Vieța mi-e întreagă în astă suvenir
 Ce vine ca speranța să-oprească-al meu suspin.
 Vederea umbrei tale mi-e dată moștenire,
 Și nu rostesc alt nume când cerului mă'nchin.

Să văz cu nepăsare aceste sfinte locuri,
 În care fui odată atât de fericit!
 Să nu mai simți fioare, gândind la-acele jocuri,
 Ce 'n brațele naturii cu ea am săvârșit!

Să viu pe aste maluri, să văd astă dumbravă,
 Să calc aste colnice, fără a-mi repeta
 Plăcerile de-atuncea, și-a uitării-otravă
 În inimă-mi să-o facă-a nu mai palpită?

Aceste sacre-inscripții ce timpul adâncează
În coaja noduroasă copacilor ce cresc,
Ce ore de viață, de-amor înfățișează,
Să fiu străin de ele? Să nu le mai citesc?

Să nu mai țin eu minte acele nopți de vară,
Pe când, cu ea 'mpreună, ăst lac îl ocoliam;
Când, fără-a prinde veste, gândind că-i decuseară,
Vedeam că iese ziua și nu ne mai treziam?

Să uit, când rătăcită, cu frica 'n cătătură-i
Din brațele-unei mume, în brațe-mi s'aruncă;
Când sânul ei pe pieptu-mi și gura mea în gură-i
Uită și datoria și chiar ființa sa?

Să nu adun în patu-mi, și plin de nerăbdare,
Să iau aceste rânduri cu lacrimi a udă?
Ființa-mi cea mai scumpă, să cază în uitare?
Să nu am mângâierea, măcar a o cântă?

Nu, spirit al vieții mele; num'astă suvenire
Imi poate 'ndulci viața din care tu scăpași.
Mai fie dar cu mine și până la unire,
Când, lepădând povara-mi, voi fi 'n al tău lăcaș.

Acolo, împreună, scăpați din astă-urgie,
Vom fi etern în pace; de-acolo ne-om ruga
Eternului părinte să nu se mai mânie,
Să nu mai hotărască în lume-a ne-arunca.

ȚII TU MINTE OARE

I.

Ții tu minte oară,
La băi, astăvară,
Când pe râpi tăcute,
Pe vârfuri de munte,
Noi ne întâlneam ?

II.

Ții tu minte oară,
Pentru 'ntâia oară,
Când la tulpiniță,
Jos lângă gârliță
Noi ne sărutam ?

III.

Ții tu minte oară,
Când ieșiam pe seară,
Ne-ascundeam de lume
Și-adunam alune
Intr'un aluniuș ?

IV.

Ții tu minte oară,
Aceà căprioară,
Ce de-asupra noastră,
Coborà pe coastă
Când noi stam pitiș ?

V.

Ții tu minte oară,
 Bura cea ușoară,
 Când pe sub umbrare,
 Fugiam, fuga mare,
 Tot într'o mantă ?

VI.

Ții tu minte oară,
 Noaptea dela moară ;
 Grămadă în droșchiță,
 Când eu pe chichiță
 Țineam mâna ta ?

VII.

Ții tu minte oară,
 La zapciu pe scară,
 Când toți cărți în casă,
 Jucau lângă masă ?
 Cum ne 'mbrățișam ?

VIII.

Ții tu minte oară,
 În acea cășcioară,
 Abia după boală,
 Culcat pe-a ta poală,
 'n ochi cum ne citiam ?

IX.

Ții tu minte oară,
 Acea dumbrăvioară,
 Devale la gârlă
 Când privind la târlă,
 Stam la-acel izvor ?

X.

Ții tu minte oară,
 Toți când ne cătară,
 Și noi în trăsura,
 Strânși, și gură în gură,
 Ne juram amor ?

S'A DUS! EU ORI CE-OIU FACE

S'a dus ! și ori ce-oiu face
 Sunt toate 'n zadar !
 Dar cugetul mi-e în pace,
 Căci tu-mi dai ăst pahar.

Tu mergi la bogăție
 Și uiți că te-am amat¹ ;
 Când eu, pe avuție,
 Nu te aș fi schimbat.

¹ iubit.

Mai bine lângă tine
 Pe praguri aş robi,
 Decât, cu alta în mine,
 Pe tron a 'mpărăţi.

Când vieaţa-mi se precurmă,
 Gând gata sunt să mor,
 Credinţa mea din urmă,
 Eşti tu 'şi-al meu amor.

UN VIS IN CARPAŢI

I.

Noaptea este neagră, şi pe-ăst colţ de munte
 Frigul cel de toamnă lasă pe-a mea frunte
 Bruma sa-cea rece.
 Tot tace împrejur-mi, şi-ochiul nu pătrunde
 Astă ceaţă deasă, ce în văi afunde
 Lumea va să 'nece.

Umezile bolte fulgerul despică.
 Tunetul detună, pe maluri se-ardică
 Fără precurmăre.
 Crivăţul 'n pădure departe mugeşte,
 Şi cremenea stâncii ce-un şoim lăcueşte
 Varsă gărlă mare.

II.

In astă umezeală, un somn de grele vise
 Aripa sa întinse pe pleoapele-mi închise,
 Și sufletu-mi zări un ce de 'nfiorat :
 Intr'un palat de flacări, o sală-i luminată
 De mii făclii și lampe, în stofă îmbrăcată,
 Și-un om într'insa sta pios ingenuchiat.

Pe searbăda lui față a lampelor lucire
 Lăsă să se 'ntrevază adâncea lui mâhnire,
 Când mâinile spre cer își ardică rugând
 M'apropii cu încetul să-i aflu tânguirea ;
 Doriam să-i aflu starea, să-i știu nenorocirea,
 Și iată ce-auzii din gura lui ieșind :

III.

«Doamne ! la-a ta prevedință
 «Cu toată-a mea credință,
 «Eu viu a mă rugă ;
 «Și dacă a mea dorință
 «Va fi și-a ta voință
 «Grăbește a ascultă !

«Ajută-mi deocamdată să-mi fac întâi un nume ;
 «Să poată să mă crează și bun și rău în lume ;
 «Căci a lor credință voi și 'ntrebuiță.
 «Voiu prigoni tiranii cu totul să se stingă ;
 «Cruzimea tiraniei pe nimeni să n'atingă,
 Tot nedreptățitul la mine-a alergă.

«Apoi, după aceasta, i-oiu face să 'nțeleagă
 «Mulțimea că e oarbă și trebuie să-aleagă
 «Cine s'o conducă, — și în față voiu sta eu.
 «Oh ! dă-le lor credință ; și mie dă-mi putere ;
 «Dă între dânșii ura, și mie prevedere
 «Ca să-i fac să vază 'n mine Dumnezeu.

«Atâta cer, Stăpâne, și celelalte toate
 «Le-oiu face-așa de bine, cât crez că nu se poate
 «Să nu vii din ceruri cu mine-a locui.
 «Voiu stinge suvenirea a oricărui nemernic
 «Ce-avù puterea toată, și nu știù fi vrednic
 «De absolutul bine ce tu lăsași aci.

«Tiberii, Caligulii, Neronii și Cristierii,
 «Și-atâția slabi de îngeri ce vrură-a da puterii
 «Aripa întreagă și nu știură cum,
 «Li voiu șterge cu-o faptă 'n a lumii suvenire ;
 «Voiu face și demonii de mine să se mire ;
 «Cap să mă numească în iaduri de-acum

«Voiu face tot supusul la mine să se 'nchine,
 «Și orice apăsare să zică că e bine :
 «Eu să fiu stăpânul și toți să-mi fie robi.
 «La orișice caprice să-i văz cu bucurie,
 «Că-alerș să le 'mplinească ; nimic ei să nu știe ;
 «La a mea poruncă, să moară toți ca orbi.

«Pe orice îndrăzneată ființă gânditoare
 «Voiu pune 'n temniți negre să nu mai vază soare
 «Sub pământ să geamă și-acolo va pieri.
 «Cu preotu 'mpreună să-mi râzi de omenire ;
 «Prin lege să-i iau mintea, prin sceptru-a sa simțire :
 «Corp, simțire, minte voiu ști a le strivi.

«Și dacă nesupușii vor ardică o frunte
 «Să-mi ceară socoteală, sau legea-mi să înfrunte,
 «Voiu ști să-i pun eu bine prin însăși frații lor.
 «Le-oiu ști eu stinge neamul cu însăși a lor mamă,
 «Și liniștind iar pacea, peste a lor țărână
 «Voiu ardică templuri la bunu-mi Creator.

«Iar după ce voiu face întreagă-le pierirea,
 «Să puiu să se omoare, să piară omenirea
 «Și să las un Noe să poată povesti
 «La alte generații că-a stat un prinț în lume,
 «Ce cu a sa putere și-a dobândit un nume
 «Demn de toată stima, cât globul va trăi,

«Și-n zilele-mi din urmă, spre jalea cea obștească,
 «Voiu face din tot locul tot cerul să roșească
 «De cetăți aprinse în flacări de rubin.
 Și-atunci, prin munți de corpuri, un ocean de sânge,
 «Impurpurând tot globul, în aburi va resfrânge
 «Numele-ți, prea sfinte, în linii de senin».

Intr'o grozavă spaimă, de loc¹ sunt în picioare,
 Și'n ochi-mi sta aievea icoana 'ngrozitoare ;
 O sudoare rece întreg m'a petrecut.
 Mi-arunc în ceruri ochii și nu-mi vine-a mai crede
 Că ochiul nemuririi, prin neguri, mai prevede
 Unde merge lumea și ce plan s'a făcut.

¹ îndată.

LA MAIOR ION VOINESCU al II-lea

Astfel tot strigă 'n Atena casta cea de Eupatrizi
 Ce o cam sdrobise Solon ; care însă'n Eumolpizi
 Invăță mereu cu popii tainele de-a amăgi,
 Și-așteptă monarhul tare toți pe el a năvăli
 Să-i deă lui puterea toată și 'ntrupându-i în favor,
 Să-l întoarcă cum le place, și să și-o împarță lor.
 De aci, apoi și'n Roma astă castă s'a ivit ;
 Și-a avut și-aci epoce ; și-aci iar a izbutit. —
 Căci Romanii, tari și aspri, de ăști Greci se lingușiau,
 Și-orice vițiu, orice crimă dela dânșii învățau.
 Astfel au lucrat pe taină la corupții propagând
 Vărsând fierea dezunirii, crime negre 'ncurajind. —
 Iată-imperiul se'mparte și ăști nobili *paraziți*
 Se formară două cete foarte bine chibzuiți.
 Pe monarhi înconjurară și-și făcură lumea lor,
 După ce le ajutară ca să-i vază pre cum vor,
 Se-'npărțiră iar prin lume : unii mai fierbând la sfinți.
 Alții 'n rasa vicleniei născocind la sfinți părinți,
 Ucigând filozofia, manuscrisele arzând,
 Sau falsificând în ele câte nu le eră la gând.
 Cel ce nu va să muncească, este 'n veci născocitor,
 Spiritu-i, în viclenie, totdeauna-i creator.
 Câte rele n'aduseră aste caste 'n orice loc !
 Câte rătăcirii ; ce groază ; ce pieiri ; ce munci ; ce foc !
 Religia pângăriră, și politici au smintit ; —
 Aste două mari principuri care omul a găsit,
 Sufletul ca să-și mângâie, și vieța inlesnind,
 Să-și petreacă traiul dulce ; însă ăști ciocoi ieșind,
 Aste doă mari științe le făcură instrument
 Lumea ca să o subjuge. Filozoful sau poet
 Nu putură să-i dărame ; căci, sau prinții ocoliau,
 Sau că 'nbrățișau altarul ce pe-ascuns cârciumăriau.

Insfârșit veni tiparul ; — ei pun mâna, îl hrănesc
Și încep a 'ntinde răul în tot neamul omenesc.

S'au opus înaintării, rațiunea au ucis.

Ne-au acoperit trecutul smintind orice manuscris.

Dar tiparul, cu încetul, își ia dignitatea sa

Și se face armă tare în poporul ce-apăsă.

Incepù să-i biciuească de prin curți și mănăstiri

Și-au pierit cu mare grabă numa'n câteva izbiri.

Numai slabă rămășiță pe lângă *devlet*¹ iviți,

Se țineau de meserie : când ei găzi, când osândiți.

Câtevâ grecești provincii abia îi putea ținea,

Țara noastră ortodoxă și avută îi trăgea

Tot aci le țintia ochiul, și aci erau plătiți,

Când în crimele de-acolo ajungeau nesuferiți.

Și încetul cu încetul îi vedem a'naintă,

Pe boieri, pe domni, episcopi, căpitani a dezarmă.

Eupatrizii din vechime se zic astăzi eugheniști².

Îți prescriu câteva versuri ca să pot a-ți arăta

Cum să satiriă 'ntre dânșii, și în ce chip se certă

Pe frumoasa țară-a noastră : Știi ca câini ce mârâesc

Când văd alți câini că apucă oasele ce ei ochesc :³

Vei să vezi deșteptăciunea care'n noi s'a încuibat

Unde-și are origina ? Iată cine ne-a stricat :⁴

Turcu-i privia cu răceală până când să 'nbogăția ;

Firman ! Le luă averea, și pe ei îi curăția.

Carierea lor fu asta, dar pe noi ne-au vătămat ;

Nu zic pentru jafuri, piedici, drepturi care ne-au trădat ; —

Ne-au stricat și caracterul, și au format între noi

Casta rea, spurcata castă care o numim *ciocoi*.

¹ curtea sultanului ; ² nobili ; ³ urmează câteva versuri grecești ; ⁴ idem.

Te miri și te întrebi, poate, ce e vorba și ce cer ;
Ce-are aface cu ciocoiul acel vers al lui Omer ? —

Asta îmi erà răspunsul la inchizitori când vream
Să cer tribunal sau prăvili sau atunci când le numiam :
Procedură, judecată. — Noi avem stăpânitor !
Cum o vrea stăpânitorul ! Dați-mi un judecător
Să știu care-mi este vina ? — Un stăpânitor avem !
Cum o vrea stăpânitorul ! — Dar ce-am făcut ? Să vedem
— Cum o vrea stăpânitorul ! Ast răspuns tot poftorit
Făcù să-mi aduc aminte versul care ai citit.
Șapte luni fui la 'nchisoare cum alții n'au mai cercat ;
Un prizonier în Tunis, într'o stâncă de pirat,
Crez că-o vieață mai cumplită nu ar fi putut cercă ;
Mi-e și jale, mi-e și scârbă amărunte-a-ți arătă ;
Cărți, cerneală și hârtie nu puteam ca să zăresc.
Imi erà oprit cu totul și să scriu și să citesc.
Nu puteam să văz pe nimeni, nici pe chiar paznicul meu ;
Numai sentinela mută care m'așintă mereu,
Intr'o umedă cămară, strâmtă cât să mă'nvârtesc :
Asta e arestul nostru ce corecție-l numesc.
Infernalele torture cât colo s'execută ;
Țipete, răcniri grozave, ce nenorociții da,
Fură singurele vorbe ce'n ăst timp am ascultat.

Cincizeci poate de taciruri mi-au luat, neapărat.
Ceeace am scris în ele să mă crezi că-am și uitat.
Unele erau frumoase, căci vedeam că nu plăcea
Comisarilor. Ce mândre scâlămbări unul făcea ;
Să 'ntindichià, clătià capul cu un rânjet de schelet,
Să spetià, sbârcià din buze, ca pisica de oțet.

Cu toate astea 'nchisoarea are și ea ceva bun :
E un înger ce mângâie când fiarele 'ncep de sun.
Strămutările ¹ 'nchisorii se pot bine comparà

¹ Transporturile, mulțumirile.

Cu acele ce ne spune că deșerturile da
 În profeții din vechime. Zile trei, cât au trecut,
 Spiritul găsește cerul; omul tot s'a prefăcut
 Într'o altfel de ființă, în ceva mai ideal:
 Par'că spiritul l-ardică acolo unde e dus,
 Și, și spiritul și omul pare că-ar trăi tot sus.

O cât se înșel tiranii! Ei gândesc că-au izbutit
 Să omoare-inteligența, când la sbiri au poruncit
 Să oprească prăzii¹ lucrul, sau lectura sau de scris; —
 Și ce trebuie de lucru când tot cerul i-e deschis?
 Cât se amăgesc cumpliții; căci se tem, ei se sfiesc
 Să rămâie cu ei însuși; pentrucă ei se 'ngrozesc
 Când rămân cu al lor cuget, se gândesc că-unu-i martir
 A să-aducă închisoarea vreo furie, delir! —
 Amăgire! neștiință! Pe-ăl de vreți să pedepsiți
 Osândiți-l să vă vază, numai atunci izbutiți.
 Crez că știi destul de bine aste ore de visări
 Când în aromire omul uită asprele cercări
 Și realitatea toată o dărâmă ca de mal; —
 Peste aripi de-altă lume, plană într'un ideal,
 Și fantezmele a avea ce de față ne strămut
 Scene tinere frumoase ce în viață am avut;
 Scumpele obiecte-acelea care-odată ne-a 'ncântat,
 Vin pe rând, ne-aduc aminte câte-un zâmbet, un oftat,
 Câte-o lacrimă curată din izvorul călduros,
 Dintr'o inimă fierbinte în delirul amoros,
 În plăceri încântătoare și uitare în amor.

Ori din câte daruri Domnul dete unui muritor,
 Suvenirea e mai dulce. O! de câte ori gustăm
 Fiecare din plăcerea ce în viață-ne cercăm!
 Până și nenorocire, orele cele amari
 Lacrime, necazuri, grije și dureri cele mai tari,

¹ celui închis.

Suvenirea le 'ndulcește în domenu-i, când le-a prins,
 Și e mai ferice omul, mintea-i când le-a reatins,
 Tu cunoști acele visuri ce se cerc a ne răpi
 Pe-aripe legănătoare și-și fac silă a zâmbi
 Patimilor ce ne roade, slăbiciunilor ce-avem;
 Dar când ne uităm cu totul, când în ceruri ne credem,
 Atunci răul se deșteaptă, vede cum că l-am uitat,
 Și-și înfige coada-i ghiară și mai ager, mai turbat.
 Tocmai când sburam pe vise, găzii mei când îmi uitam,
 Câte-o javră slută 'n ușă-mi mă făcea de trăsăriam:
 Întâlniam cătări de mână a vreunui sbir pitic,
 Sau vedeam pășind spre mine vreun mușar paralic.
 Să mă crezi că num' atuncea, eu, scârbit, am blestemat
 Pe Fenicianu-acela cui în creeri a intrat
 Să invente niște semne, ca prin ele să putem
 Opri sunetul vorbirii și ideia ce avem.

Cea mizerie sublimă înaintea mea trecea
 Și a avea a ei scene una, una îmi venia:
 Aci Torcoato Taso brațu 'n fiare încordând,
 Spumegă închis în temniți a lor volte ațintând:

«Non avendo candella per scrivere i suoi versi!»

Milton iar, fără vedere, îl priviam când a vândut
 Pentru zece livre-sterling acest colos: «Raiul pierdut»;
 Și-un librar, cruntat în gânduri, îl vedeam când număra
 Foile nemuritoare, spre a nu se înșelă.
 Camoens gol în spitaluri vedeam bolnav că zăcea,
 Primind mila dela orbul ce pentru poet cerșia;
 Și-acest nobil rob, dar tânăr, lângă patul său lipit,
 Sta ca câinile ce geme lângă-al său stăpân iubit.
 Și Cervantes iar, în lipsă, stând pe-un pat de lemn mai gol,
 Intinzând o mână slabă către-un rece-Espaniol;

Și Lesaje cu plete albe și de fiice însoțit,
 De mânie și de boală ne'ncetat tot chinuit,
 Se târâ, ca să-și găsească o colibă a-l umbri,
 Pâine ca să dea soției, căpătâiu când o muri.
 Chiar Corneille, la care toate scenele se închin,
 Eră 'n lipsă de fiertură, după cum ne-a spus Racine.
 Dreidin gârbov, alb de vârstă, în neajungere murind
 Rătăcind pe-astrologie să se poată mângâia
 De a lumii nedreptate, ce-așa rău îl prețuia.
 De aci iară, 'n Irlanda, întâlneau pe-acei Spenser
 Singur, fără locuință, spărgând ceața-acelei cer, —
 Rozalinda 'n veci pe roze-i, capul lui de fee plin, —
 Vai! și nici un pic de pâine! Vondel cărui se închin
 Olandezii, mort de foame: Paisprece poezi în cor
 Vedeam că-l duceau la groapă. — Oricâți și-au luat în sbor,
 Cei mai mari, iluștri oameni, rar e când s'a întâmplat
 Câte unul ce în vieța-i fu de soartă arătat.
 Vedeam dintr'un pod de casă pe Samuil—Roier tras ¹
 Mort de frig și nemâncare. Poetul lui Hudivras,
 Butler, mort în sărăcie. Floier-Sidenham și Rușvort
 Incărcați, târiți în fiare. Malfilatre, și el mort
 De foame. Russeau acela, îl vedeam a s'omori
 În ideia că-a s'ajungă a cerși a se târi.
 Gilbert înghițind o chee, ne-având pistol, cuțit,
 Moare 'n podul unei case flămând, bolnav, părăsit
 Din cauza sărăciei; moare fără a gustă
 A vieții mulțumire, și pe care-o căută
 Fără ca să o cunoască. Îl auziam recitind:

«Au banquet de la vie, infortuné convive,
 J'apparus un jour et je meurs;
 Je meurs, et sur la tombe où lentement j'arrive,
 Nul ne viendra verser des pleurs».

¹ retras.

Și muriã pe buza-i glasul, ochii se stingea țintind.
 Sceaterton, când bea otrava, îl vedeam cum își rupeã,
 Ardeã scrierile sale, și 'n cãrceie reci crãșniã
 Corpul sãu ca sã se vãnzã, spre a se puteã plãti
 Trei ginee, plata casei unde Bel abiã-l primi.
 Pare cã-mi erã de fațã :

«He was violent and impetuous to a strange degree».

In minutul când Betfor,
 Ca favor îi zise slugã, al lui cel întâiu fãciur.
 Vedeam mânia sãngeroasã crudului Robespierre
 Arãtãnd spre eșafodul ce primiã pe Chénier,
 Și poetul blãnd și dulce, — sau al doilea Teocrit —
 Strãnge fruntea sa și strigã, simțind ora cã-a venit :

«Mourir ! et pourtant j'avais quelque chose la !..».

Pentru asta mori, sãrmane, pentrucã aveã ceva !
 Ar fi fost cu mult mai bine sã rãmãie unde-erã
 Cea schinteie de luminã ce mã face sã blestem
 Scrisul, care ne vãdește la tirani ca ce suntem.
 Riga, ast Tirteu modern, al Greciei bard, profet,
 Sã sfãrșãște 'n agonie... Melancolicul poet
 Galoa, pe care-Hugo, spre rușine-i ne-a vestit,
 Autorul *Intristãrii* și-al *Comedii-Lumești*,
 Se sfãrșãște fãrã martor. Pellico, prin închisori,
 Dã Italiei suflarea-i, când ea zace 'n sãrbãtori.
 Și în care parte-a lumii va gãsi azilul lui,
 Țst llot etern al lumii ce nu e al nimãnuui ?
 Parie în societate, caucher în particular,
 Se torturã de trei goane ce n'au nici de cum hotar !

Tiranii se tem de dânsul, și în frică-le-l strivesc,
 Filozoful se mepriză, speculanții îl urăsc.
 Dela Omir, simbol vecinic al ursitei de poet,
 Până 'n zilele de astăzi, — acest secol, ăst schelet
 Gol și negru al icoanei unui simț material, —
 Un poet, vrăjmaș puterii, cum o zice și Pascal,
 Avu 'n veci rivali vrăjmașii adevărului. Gonit
 În tot locul de putere, fu 'n tot locul biruit.
 Și de-om aruncă privirea peste timpuri dela început,
 Vom vedeà un lanț de chinuri printre care au trecut
 Ăști martiri, de când e lumea. Temnițe și sugrumări,
 Precum lebăda cea tristă veselă e num'atunci
 Când vieața aceasta lasă, ca cum ar scăpă de munci,
 Astfel și poetul geme: vieața lui e de dureri;
 Lumea-i este lui exilul, cerul este-a sale-averi,
 Oamenii-l gonesc în vieață; după moarte, i se închin, —
 După moarte e-a lui vieață, cât trăește e 'ntr'un chin.
 Preursit martir de ceruri adevărul a cântă,
 A urmă în sfinte misii și 'nteresu-i a uită,
 El e un simbol cu vieață al credinței creștinești:
 Lasă bunurile lumii, ca să ia plăceri cerești;
 Par'că dincolo de lume ar fi vieața ce-a lăsat;
 Par'că ast loc e osândă pentru vreun vechiu păcat.

O Platon! pricep prea bine pe poet de ce-ai gonit
 Din republica aceea care ți-ai închipuit!
 Crez prea bine că poetul e un spirit, e un vis
 Rătăcit din vreo sferă, sau și într'adins trimis
 Să imite creatoru-i. Fără-a duce vreun alt spor,
 Se hrănește din pătulul care-și umple un popor.
 Când îi va veni modelul, n'are-atunci ce copiază;
 Când ambarul i s'a 'nchide, nu mai are mîncă.
 El s'aseamănă prea bine păsărilor care vin
 Ca să ne desmierde numai printr'un viers, care se 'nchin
 Celui care le trimite: ele-și cânt în voia lor,
 Se nutresc în vreo livede și-a lucră de loc nu vor;

Nu vor, pentrucă nu știe : ele fac ce-au învățat ;
 Ceeace le-a învățat Domnul, când aicea le-a 'ndreptat.
 Tu nu faci privighetoarea ca să cânte cum vrei tu,
 Nici o bufniță să-mi lase vocea'n care începù.
 Oare barza care vine pe-a ta casă a cuibă,
 Nu-ți plătește destul, Platon, preajma-ți când va curăță
 De jiuvinii ? Și-a da exemplu de vieață la ai tăi ? —
 Când o rândunică vine să-și zidească cuibul său
 Pe sub strașini sau în preajma largului palat al tău,
 Nu-ți plătește și ea oare, când la geam îți va veni
 Să leșine cântând ziua, dimineața a-ți vesti ?

Fiece poet aicia are misiunea sa ;
 Fiecare și-o 'mplinește ; încetați a discuta !
 Tasso de Montaigne se rupe și tu sfâșii pe Omer ;
 Pascal toată poezia, și Saint-Just pe Chénier. —
 Filozofi ! gândiți mai bine ! și chiar voi sunteți poeți ;
 Vă numiți precum vă place, însă nu știți ce sunteți.
 Lumea este poezie, ca și Politia¹ ta ;
 Osebirea-i că poetul se exprimă 'n limba sa ;
 Intr'o limbă de magie care îngerii-o vorbesc ; —
 Oamenii de ea se 'ncântă, fiarele se înblânzesc ;
 Limba 'n care toți profeții au vorbit cu Dumnezeu ;
 Limba care da eroii prin organul lui Tirteu ;
 Care reformează Cerul, care lumi a reformat,
 Care-a liberat popoare, ceruri mii a populat.

Dară ; mai de când e lumea, un poet fu rău plătit ;
 Însă ori în ce epocă a fost mult mai mulțumit
 De ce cât vedem acuma : înainte mergător
 Artelor celor frumoase și de cult născocitor,
 Pe când lumea eră jună, pe când inima domniă,
 El, ce 'n ideal îi e vieața, întâlnea orice doriă ;

¹ Cetatea.

Dar când inima-amorțește și când capul face tot,
Când principu-i interesul, a trăi poeți nu pot.

De-om vrea să luăm vechimea, când materia domniã :
Când simțualismul singur chiar virtuții porunciã ;
Când virtutea se da lesne unui rău luptaciu vârtos,
Unei frumuseți văzute și-unui corp mai mlădios ;
Când lo sau când Elenii armii, nații pustiind,
Da în Elizei¹ eroii pe care-i vedeã murind ;
Când eroii chemã zeii, ca să bea din cupa lor ;
Zeii coborau din ceruri ca să dea al lor favor
Hrăpitorilor de fiice, și de case spărgători,
Când un Marț, o Vineri, Bacus, erau mari cârmuitori.
Și Âmfiion, Anacreon cârnurile când cântau ;
Aspasia, Cleopatra, pe bărbați când încântau,
Sardanapali, Luculi, Neroni, atâți regi, atâți cezari,
Insemnară-acele-epoce de plăceri fără hotari : —
In acel amestec mare de plăceri în pipăiri ;
In acel contrast gigantic de virtuți și rătăcirii ;
In varietatea-acea, un poet întâmpinã
Un Olimp ca să-l inspire, un Ilot a-l întristã ;
O cunună să-l înalțe : sculptor a-l eternizã ;
O Frine ca să-l înbie și-o Lucrețã a stimã ;
Olimpice să-l asculte și un stad a mai scurtã ;
Discoboli să întărească și-un atlet a 'ncurajã ;
Circul fumegând de sânge, șirul tigrilor turbați,
Și-un Cezar, turbând de poftă, privind robii sfâșiați.

Și in secolii de mijloc, timpî morali și sufletești,
Astă epocă întinsã de virtuți moralicești,
Când blândețea, caritatea, — aste fiice-a lui Christos,
Clădiã numai pe Speranță acest cult așa frumos ;

¹ Câmpiile Elizee.

Când un Atanase vine, un Ioan, un Augustin
 Idealizând virtutea într'un nume de *Creștin*.
 Când cu crucea se armează Europa în Saint-Bernard ;
 Și valuri pornesc de oaste sub Filip și sub Richard ;
 Când Saint-Louis e pe scenă ; când Guesclini se iviau ;
 Când truverii, trubadurii armiiile cârmuiau ;
 Când cavalerismul strigă în Roland și în Baiard ;
 Armele lucesc și sună pe un Maur sau Lombard ;
 Când materia-și dă spiritul prin strivirea lui Pascal
 Și martirul triumfează, Christos nu are rival ;
 Pe când simțul amorțise ; când comandă Bossuet :
 Când se reformează Cerul, — în fața unui poet
 Vin icoanele grămadă și se simte inspirat.

Acum Dante, Milton, Tasso, nu e lucru de mirat ;
 Atalia și Estera, și Tancred și Polieucte,
 Vin, resar, se nasc de sine, ca să fie subiect. —

În epoca noastră însă, începută de Voltaire,
 Spiritul se materiază și se 'ngână-orice mister : —
 O crepusculă ! dar care ? — Tălmăciți-o depe plac ;
 Întrebați pe sectatorii ai lui Smidt, Condilliac ;
 Căci acuma este vorba ca să fii folositor,
 Să 'nlesnești nedomirirea, și 'n câștig născocitor.

O poet ! vino ! la-ți harpa ! vino a te inspira
 Pune-mi algebra în versuri ! cântă-mi un manufactor
 Ce ieși falit aseară ! Spune-mi c'a rămas dator !
 Lasă circ și-anahoreți, turnuri, lupte și asprimi
 Lasă tot intusiasmul din barbarile vechimi ;
 Lasă-onoarea și credința ! Vino ici a-mi calculă :
 Acția-mi în care parte e mai bine a băgă ?
 Lasă pe tiran să-alerge și pe rob a suferi ;
 Lasă văduva să geamă și-orfelinul a muri ;
 Lasă să se lupte 'n aer Jupiter și cu Titan ;
 Lasă sfinții să se roage la Christos sau la Satan. --

Vino ici de-mi spune mie, cum aş face să câştig
 Două sute la o sută, fără frică să mă frig.
 Spune-mi ce societate poate a-mi asigura
 Un venit pe toată vieaţa — şi cât am a număra?

O vârstă bătrână-a lumii! Secol rece, amorţit!
 Anticrist fără îndoială e de mult aci venit!
 Pe când magi, brahmini, cabirii, consfinţiţii demagogi
 Invitau şi-opriă poporul, luminaţii astrologi;
 Când şi văile şi munţii la-al lor semn se despică,
 Şi plecau pe nori cu corpul înzeiţii pelerini, —
 In epocile acelea, de-antici faraoni devini,
 Un Pontif îmi lăsă sceptrul ca să cânte psalmii săi,
 Să-şi confese-a sale crime, să blesteme pe cei răi.
 Când încununaţi cu dafini Pindarii să preîmbă
 Prin Olimpicele lupte, ode, imnuri a cântă;
 Şi Filipi, Ieroni se da jos din tronul lor
 Să se lupte cu atleţii din poporul privitor;
 Când în Panteon artiştii faptelele lor expunea,
 Zeuxis învia lemne prin Elenii ce vorbiă;
 Când Fidias zeitatea într'un Jõe coboră,
 Praxitel împlântă graţii într'o piatră ce săpă,
 Un poet se 'ncălziă lesne admirând un Partenon,
 Admirând vreo coloană 'nălţată de Xersifron,
 Un întins amfiteatrul, sau ospăţul strălucit,
 Sărbătorile vestite, sacrificiul de 'ngrozit,
 Acel lux atât de mare de femei, de sclavi, de zei.
 Adunările armate ce-i încunună pe ei.

In secolii de mijloc, iară, secolii cei creştineşti,
 Secolii de meditare şi-ai virtuţilor cereşti;
 Când Christos desfiinţează mărimea depe pământ,
 Un poet, în loc de muză, primeşte spiritul sfânt,
 Las plăcerea simţuală; sunt de îngeri privitori:
 Işi las lira şi iau harpa, — sunt în cer locuitori.

Eliseii și Parnasul se prefac în Paradis ;
 Olimpul se pustiază, cerul tot rămâne vis,
 Unde rătăcesc poeți. — O ce mult a favorat
 Poezia creștinismul ! altă epocă n'a dat
 Orizon atât de mare spiritului poeticesc,
 Decât, când a aflat omul că e cetățean ceresc,
 Că ăst loc e de cercare ; nu e mare, nu e mic
 Înaintea-Eternității, că vieța e în cer ; nimic
 Din ce avem aicea nu putem lua cu noi,
 Cum că numai Caritatea va îndulci vieța de-apoi.

Cu cât geograful nostru poate fi mai învățat
 De acela al vechimii, cu cât a înaintat
 Între noi astronomia, cu atât și Dant și Tas,
 De-om privi mai de aproape, putem zice cum că-au tras
 Mult mai înalt și poezia decât Omer și Virgil ;
 Cum Racine decât Sofoclu, Corneliu de Eshil,
 Pe-atâți alți ce n'au protivnici nici într'un alt period :
 Dar ce-ar fi putut să facă de-ar fi fost creștin Omer ;
 Ce-ar fi fost un Raiu în mâna-i, când s'ar fi văzut în cer ;
 Ce-ar fi fost Ierusalimul, armia de cruciați
 Ce să varsă 'n alte clime, pe jos, prin cruce armați ;
 Oceanele de lume, ce deștept un continent,
 Beți de-un sfânt intusiasm, aprinși toți de-un simțiment.
 Trec pe mări, pe munți, nisipuri, ca și pe câmpii cu flori,
 Uit și foame și odihnă și se las, ca niște nori,
 Pe-un pământ de altă lege, — ăst sujet e gigantesc ;
 Ce-ar fi fost, tratat de-Omer, câți or spune să greșesc.

Acum însă când războiul e de interes silit
 Și când orice-ostaș într'insul este-un salaor plătit ;
 Când ori-ce intusiasm aștează tot la *bani* ;
 Când orice mister în lume nu mai are-ai săi profani ;
 Când *bani* sunt toată plăcerea ; *bani* credința ; *bani*-amor ;
 Când patriotismu-i *bani* ; când pe *bani* neamuri să-omor ;
 Când muzele își pierd cerul ; când Apolon s'a surpat ;
 Când nu se sfințesc poeți și profeții a încetat ;

Când poetul sau pictorul, arhitectul sau sculptor
 E silit a-și tocmî ziua, ca cel mai prost muncitor ;
 Când pictorul 'ntre îngeri a 'necat a se numi, —
 În timpii cei reci de astăzi anevoie a găsi
 Un Omir sau un Apolon ; un Tasso sau un Bramand,
 Un Dante sau un Tibardi ; un Milton sau un Dorland.

Trista soartă-a poeziei, ce Gilbert a preludat
 Pe când începea epoca 'n care Voltaire ne-a băgat :

Malheureux qui se voue aux nymphes du Parnasse,
 S'il ne possède pour richesse
 Qu'un grand coeur et son Apollon !

Prea lungii astă scrisoare. Vrând să-ți spui ce am pățit
 Din cauza ciocoimii ; vrând să-ți spun că-s surghiunit
 În Camtceatka Rumâniei, într'o hordă de-Hotentoți,
 Într'o capiște druidă, unde cer să vezi nu poți,
 Și-unde Teutates s'aude prin copaci bătrâni sbierând,
 Primind ritul cel de groază dela ierimiți turbând ;
 Unde oameni pitagorici zac pe tabernacluri beți ;
 Unde șoimul și vulturul să scald vara în nemeți,
 M'apucaî să-ți fac pomelnic de poeți ce-au răposat,
 Și să-ți spui atâtea lucruri ce 'n beție am visat. —
 Vezi ! mă scapă de satirici ; căci Alexandrescu, crez,
 Mi-o scornî ca lui *Apolon* : că 'nchiz ochii și visez.

Dar de vei să-ți spui și-avea aci 'n eczil ce gândesc,
 Gândesc la epoha-acea care n'o s'o mai gălesc :
 La-amicia cea francă când erai neînsurat ;
 La acele lungi libații din frumosul celibat,
 În care intusiasmul mai pe toți ne ilectră¹
 Și urările-avea farmec în acei ce le-ascultă.

¹ electriză.

M U N C I T O R U L

«Când mă născui în lume, murise al meu tată;

«Căci mult el se luptase cu iasma încruntată

«Ce-i zice sărăcia!

«El locuia cu dânsa din frageda-i junie;

«Și s'a luptat, drăguțul, cu multă bărbăție;

«Dar, vai! l-a 'nvins, pustia!

«Bătrân de june încă, iertatul meu părinte,

«Cătă la cer și zise: Oh! Fie-ți milă, sfinte,

«De bietul muncitor! —

«Atunci veni la dânsul trimisul ce desface

«Și-i zise: ia-ți iertarea; ești liber; du-te 'n pace

«La bunu-ți creator!

«Și biata maică-atuncea, în lacrimi și sudoare,

«Cu mine 'nsărcinată, privia la el cum moare.

«Apoi groapa-i săpă...

«Fără nimic de hrană remase 'n văduvie,

«Și nu putea să lupte cu iasma sărăcie,

«Ce și mai rău turbă...

«Puțin după aceasta, în ziua sorocită,

«Prin munci m'aduse 'n lume, flămândă, părăsită,

«Săraca măiculiță!

«Plângea pe două paie pe care mă născuse;

«Căci n'avea fașe, mica; acum întâi făcuse;

«N'avea nici cârpuliță!

«Apoi vărsă ea lacrimi cu mult și mai amare,

«Văzând că-i seacă pieptul, că n'are de mâncare;

«Văzând că n'ajungea

«Căldura resuflării și-a sânelui de mumă

«Să ție, să 'ncălzească un șubred prunc de spumă

«Un prunc ce tot plângea.

«Amorul mamei însă hrănește și 'ncălzește,

Și biata măicuțiță, cu doru-i, izbutește

«Din vieța-i să-mi dea vieță.

«Lucrând și zi și noapte, și vara pe greu soare,

«Și fără foc pe iarnă, când firea toată moare,

«Când toată firea 'nghiață,

«Ea n'avea altă grije decât să mă ferească

«De tot ce doare 'n vieță, să poată să mă crească ;

«Să poată a-mi zâmbi.

«Creșteam și-mi mergea bine sub dulcea-i îngrijire,

«Râdea când ziceam «mamă» la 'ntâia mea vorbire,

«Văzându-m'a păși.

«Cum a putut, săraca, m'a dat apoi la carte.

«O! câtă bucurie avea când, de departe,

«Vedeà că viu acasă

«Cu cămășuța albă, cu căciulița neagră,

«Cu cartea 'n subțioară!... avea ea lumea 'ntreagă,

«Când mă vedeà la masă.

«Apoi mai trecu vreme și mă făcui mai mare.

«O! câtă bucurie, și cât lucram de tare,

«Ca să produc ceva!

«Gândiam adesea 'n sinemi : eu sunt voinic acuma

«Și, o ce fericire! oiu să-mi hrănesc eu mama!...

«Ea nu va mai lucra!

«Dar vieța-i se scursese în vreme prea puțină...
 «Acel care privește din cer pe-ăl de suspină,
 «Chemă pe a mea maică.
 «Zâmbind, pe-a mele brațe s'opri a ei suflare,
 «Și, dându-mi, prin cântare-i, o bună cuvântare,
 «Se duse la-al meu taică.

«Când am băgat-o 'n groapă, de brațul meu săpată,
 «Și-am dat pe ea pământul... oh, maică prea-curată!
 «Tu știi cât am jelit!!..
 «Acum, în lume singur, trăiam fără simțire,
 «Nutrindu-mă cu lacrimi, cu trista suvenire
 «A maicii ce-am iubit.

«Prin negura vieții zării eu o lumină:
 «In drumu-mi singuratic, o fiică orfelină
 «Trimise provedința.
 «O! Roa primăverii, ninsoarea afânată
 «Nu poate fi ca dânsa, ca dânsa de curată!...
 «Mi-am pus în ea credința.

«După-o țintire, ochii în jos ni se lăsară,
 «Și sufletele noastre de loc se 'mbrățișară;
 «De-atuncia ne-am unit.
 «Nu, cerul niciodată, în sânta-i veselie,
 «Nu are strămutare¹, mai mare bucurie
 «De ceace-am simțit!

«Eu îi ziceam adesea, sorbind a ei suflare:
 «Vezi lumea asta, scumpo? — oricât e ea de mare,
 «De noi este streină;
 «Pe nimeni nu îl doare, și nimănui nu-i pasă
 «De ne-a fi rău sau bine... vin, vin, să facem casă
 «Serman și orfelină.

¹ transportare.

«Stinghiară turturică, prin crânguri rătăcită !

«Îți voiui clădi eu cuibul în care-i fi ferită

«De frig și vijelii.

«Voiu alerga eu, scumpă, ca să-ți aduc de hrană,

«Îți voiui aduce toate ; îți voiui aduce mană

Îți voiui face de mâncare, vom fi în veselii.

«Voiu fi la-a ta plăcere»

«Și-mi răspundeà copila : și eu cu sârguință

«In lipsa ta voiui face ce-o sta'n a mea puțință

«Ce trebuința cere

«Și când te vei întoarce-ți voiui da îmbrățișare

«Voiu fi cu îngrijire.

«Munciam eu cât și patru, și fără-a face gură :

«Și când veniam din muncă, găsiam în bătătură

Pe îngerășul meu !

«Oh ! ce plăcere, Doamne, când într'o zi mi-arată

«Că am plecat pe drumul de a mă face tată !

«Mărite Dumnezeu !

«Eu mă topiam cu ziua de multa nerăbdare.

«Gândiam ca ce dulceturi să-i dau eu de mâncare ;

«Ce poate să poftască !

«Dar ea mai înțeleaptă, venià pe lângă mine

«Și îmi ziceà să strângem pentru acel ce vine, —

«Spuneà cum a să-l crească.

«Erà aproape ora ce-atâta așteptasem,

«Când o schimbare 'n țeară, ce noi nu o visasem,

«Incepe-a se vesti :

«S'adaogă iobagiul ! s'adaogă la clacă,

«S'adaogă cât omul nu poate să mai facă,

«Nu poate dăinui :

«Noi n'avem decât brațul ; dau brațul este-al nostru!
 «Noi nu putem să-l spargem în veci în lucrul vostru,
 «Să mai scădeți ceva !...»
 «Strigară muncitorii din satele vecine !
 «Dar iată o armată a stăpânirii vine
 «Și 'ncepe a legă !...

«O ! cum ai să mai tremuri, dreptate omenească,
 «Când va veni odată dreptatea cea cerească,
 «Puternica dreptate !. —
 «Este un vis de-acelea pe care nu-l ții minte ;
 «Știi că m'au dus la ocnă și nu mi-au dat cuvinte...¹
 «Ce crudă răutate !

«Și ce înverșunare ! — Peste puține zile
 «Văzui acel scump înger că se 'nălță prin grile —
 «Țipă când mă văzù !
 «Ea mai veni o dată, veni și altă dată ;
 «Da-i tremură genuchii, eră însărcinată...
 «Săraca ! o bătù...

«De-atunci n'am mai văzut-o !... Părinte, dulce taică !
 «Soție mult iubită ! O scumpă a mea maică !
 «Fiiu încă fără nume !
 «Ce ! voi, voi sunteți colo, șus colo 'n a lumină ?
 «Voi sunteți cea grămadă cu fața-atât de lină ?
 «Voi sunteți pe a lume ?

«Nu mă lăsați, o drage ! nu, nu fugiți de mine !
 «Se sparg'a mele lanțuri ; s'ajung'... ajung la bine,
 «La-al nostru creator !...
 «O clipă, și nu-mi pasă de loc de a lor silă !
 «Oh !... iată-o vine !! vine !! — O doamne fie-ți milă
 «De bietul muncitor»

¹ motive.

O DIMINEAȚĂ DE CARAIMAN

I.

Și iacă-mă pe vârfuri ararea străbătute,
 Și unde achilonii locașul lor își pun !
 Dar nici o vegetare ! A iernelor trecute
 Ninsori.e, prin râpe, grămezi, grămezi s'adun.

Nici muschiul nu se ține pe cremenea lucioasă
 Ce-o svântă vijelia în drumul său trecând.
 O ! nici un semn de vieață ! nimica nu trăește,
 Decât pe-un colț un vultur lumina ațintind.

Și corbi, afund în vale, de carnivore doruri
 Impunși, se 'ntrec și plană — vreun hoit și-au însemnat,
 Sau paseri de-alte paseri mai tari ucise în sboruri,
 Sau fiare ce-alte fiare mai tari au sfâșiat.

Pe a căruntă stâncă și-adesea porfirie
 Se sparg, se plimbă norii, troienii mișcători,
 Și raza dimineței, de-un soare¹ ce-o să vie,
 Aduce salutarea la vârfuri peste nori.

Depart pe o creastă de culme lung întinsă
 Se 'nșiră, fără număr, molifți ieșiți din nor,
 Și 'n pompă militară, cu-o frunte neînvinsă
 Imi trec pe dinainte cu uniforma lor.

¹ unui soare.

În văile afunde, a nopții locuință,
 Coboară 'n șiruri brazii spre râul sgomotos
 Ce spumegă, se luptă în repedea-i silință
 Și cade, se sfăramă pe-adânc prăpăstios.

Pe poalele de munte, coline înverzite
 Pe care îmbrățișează pâraie șerpuind.
 Albesc mulțimi de turme ici colo risipite,
 Și buciume din stâne se-aud pe vânt venind.

Și herghelii, cireade, păduri, livezi, corneturi
 Pe coaste, prin vâlcele, când jos, când mai înalt,
 Ca frunze, umbrulițe pe niște largi bucheturii,
 Și drumuri, potecuțe, — cordele 'n câmp de smalt.

Câmpia e adâncă, și sate semănate,
 Orașe ici și colo pe râuri se întind,
 Și muncitori și hólde pe brazdele arate
 Abiã le prinde ochiul pe peisagiu umbrind.

Depart, mult departe, Danubiul lat albește,
 Și dincolo de dânsul stă Emul¹ încruntat;
 Cu el par'că Carpatul din când în când vorbește;
 De Tisa par'că-i spune, de Nistru depărtat.

Intinsă panoramă ce 'ncet, 'ncet se pierde
 În care se înmoaie, se sting și se 'nfrățesc
 Colorile dearândul din cel mai închis verde
 Până 'n roșoșii aburi ce razele-auresc.

¹ Munții Hemus din Balcani.

În urmă-mi catedrale de talii uriașe
Ce din tărâmurii fierte potoape au zidit,
Se 'ntrec și își înalță cărunte și golașe
Mulțimi de turnuri gotici în cerul azurit.

Aeriane stavili ce taie Firmamentul,
Pe care bat în frunte furtunile trecând ;
Domenuri largi de iarnă pe care Orientul
Imbracă în tunice de purpuri luminând.

Sub strate de zăpadă, ce timpul înoește,
O strată se întinde de colți adânci shistoși,
Coloanele ce timpul smerit le ocolește,
Din care ies gigantici butingii monștruoși.

Ca monștruri legioane ce se târăsc, se 'nviță
În aer să resufle de unde sunt striviți,
Și 'n forme mari, schiloade ce arta nu imită
Se 'nșir pe sub prăpăstii, când negri, când plăviți.

Palaturi milioane din vârstele Titane,
Pârlite, ruinate, stau negre încruntând,
Rămasuri tari, semețe, antideluviane,
Ce-mi rîd de timp, de secolii, vecia străbătând.

Pe-aicea uriașii ai Daciei cei crude
Săgeata otrăvită svârliă din mal în mal,
Pe-aicea umblă umbra lui Zamolx ce s'aude,
Pe-aici încură calul viteazul Decebal.

Dar unde e poetul ce poate da o seamă
De toată majestatea clădirii în eter?
Cine-ar putea să spună această panoramă?
Prin vorbe cine poate s'arate-acest mister?

Eshil le-ar zice iaduri, adâncuri sfărâmate,
În care el privește pe Jupiter trăsând
Giganți și Ecatonhiri, Titani care îl bate
Svârlind în ceruri munții, și pe-Adis greu rânind.

Pe Leuta noroasă ce ochiul n'o pătrunde,
Lungit, ca un alt munte, ar da pe Prometeu;
Pe Crivăț ne-ar aduce, și gemete afunde,
Și sgomotul ce face vulturul din Orteu.

În largi domenii de brumă ce soarele-aurește,
Un Osian ne-ar spune ce-eroi aci conjur;
În tronuri de porfiruri o fiică că iubește
Un june erou mândru cu ochii de azur.

Dar însă acum nu e nici bardul Tesaliei,
Ce vede sbârlind munții acel imens Titan,
Ce-aude umblând Scila pe vântul Siciliei;
Nici al Scoției bardul, bătrânul Osian;

Profeți de ai Iudeii ce pot să compareze
Troienii de calcair, graniții ascuțiți
Cu capete aprinse mergând să adoreze,
Cu trâmbete înzeite de preoți și leviți.

Căci nu ai vrut, Stăpâne, la dreapta-ți împărțire
Ș'atingi și a mea frunte cu sfânta mâna ta ;
Tu nu ai vrut în pieptu-mi să sufli înzeire,
Tu n'ai vrut să-ți fiu preot, la lume-a te-arătă.

Insă-ai plantat în mine credința, contâmplarea,
Tăcuta admirare a dreptilor de sus ;
Ai pus în mine-amorul, speranța, adorarea,
Și-ai încuiat eternul în slabul tău supus.

O cât de mult slăbește cu spusul o credință !
Cât e de trist și veșted amorul cel trezit,
Și cât de mult își pierde obiectul de dorință
Când omul ce-l adoaptă de-aproape l-a privit :

De-aș fi putut a spune întreaga mea simțire,
De-aș arăta vederii orice aș contâmplă,
Când mă cobor în sine-mi, în ore de mâhnire,
Ca ce fel de senzații aș mai putea afla ?

De nu pot fi poetul ce lumea cununează,
Vreun alt erald pe urmă-mi va spune ce-am simțit ;
Acum, o al meu suflet ! iubește, contemplează ; —
Tot asta e vieța și-aceea de elit ! ¹

O ! când s'ajung odată la câmpii de lumină,
La ăst hotar al vieții, al vieții de cuvânt !.. —
Mă simț, mă simț un suflet ce vine, se înclină
Pe rozele și lacrimi ce cad pe-al meu mormânt.

¹ elită

Îl simț cum plană-ăst suflet să ia o sărutare,
 O sărutare dulce pe buze ce-a iubit:
 Și-apoi îl simț, se înalță pe-o sfântă aripare
 Se 'nalță spre vieța acea fără sfârșit ;

Unde în râul vieții, la-a vieții obârșie
 Se oglindesc aceia ce 'n lume s'or iubi ;
 Unde pe cei ce sufer l-așteaptă bucurie,
 Uude iubirea toată va merge a se 'ntâlni.

Ca o dumbravă noaptea de lună mângâiată
 Și ca zâmbindul soare aproape de sfințit
 Răpit pe fantazie spre vieța cea visată,
 Te-aștept, te-aștept eu pacinic, te-aștept, al meu sfârșit ;

Căci patimile vieții sunt lanțuri grele-arzânde,
 Din care numai moartea liberă-al lor supus,
 Și-a lor speranțe-s fragezi, cununi de flori râzânde
 Sdrobite, desfrunzate la orice vânt de-apus.

Se schimbă decorarea. — Cortine aburoase
 Se 'ntind, se trag, și-un munte ascund cu al lui cer ;
 Il lasă apoi pe-acela, il perd, și neguroase
 Se 'ntorc și se 'ndesează ca munți 'n vag eter.

Se leagănă, se-oprește, se lasă, se destinde :
 Vederea se închide și totul e blocat :
 Nu vezi ceace pipăi, și fulgerul se-aprinde,
 Alunecă, și cerul apare despocat.

Și sgomotul pe urmă-i cutremură 'n tărie;
 Ecoul il prelungeste departe revibrând,
 L-amestică, confundă... e noapte de magie?
 E vreun cor de demoni sabatul lor serbând?... —

E haos universul, și ceața umezește;
 Mici părțile umezi dau resuflarea greu;
 Dar negura cu 'ncetul se trage, se rărește,
 Și raza, într'o clipă, arcează curcubeu.

Pe vârfuri e lumină și razele curate;
 Dar norii greu se scutur pe văile adânci;
 Mai trec vreo cinci minute, și râuri turburate,
 Și roaie rupând fagii i-asvârlă peste stânci!...

O! cât e de mic omul, când se-află pe un munte!
 Ce slabă-i e ființa în urlet de-element!
 Se vede cum se pierde la norul ce-o să 'ncrunte;
 De-o linie greșeală, și pierе 'ntr'un moment...

Din astă nimicie în care el se crede,
 Pierdut în elemente, un punct microscopic,
 Suflare de insectă ce nici chiar el se vede,
 O particulă-a brumei pe val oceanic,

Se simte totdeodată că nu mai e nemernic;
 E mare cât și lumea, nu 'ncepe 'n firmament;
 Dă mâna cu principiul al totului puternic;
 E univers gândirea-i; amoru-i, element.

In el e și registrul epocelor trecute,
 In el e și puțința natura-a scormoli;
 L-ascultă elemente, se 'njug, sunt prefăcute
 La semnul mâinii sale, la ce va chibzui.

El are facultate tăria ¹ a străbate.
 A măsură eterul, a-l strânge, compactă,
 A descompune corpuri; și globuri depărtate
 S'așinte, și-a lor lege s'aplice la a sa.

Ființă mult schidoală! insectă gânditoare!
 Piticule gigantic! furnică creator!
 O rază-ți numai poate cu 'ntregul să măsoare
 Și tu întreg, — nimica!... — un vierme târîtor.

De ce oare puterea acea nemărginită,
 Puterea creatoare, a totului princip,
 Sdrobită 'n mici scânteie pe-atomuri risipită,
 Se 'nchină și ea soartei slăbită 'n acest chip?

Și cum ea poate toate până a nu se 'mparte,
 Și-odată împărțită, puterile-i se stric?
 De ce e nimicită, de-al său întreg departe,
 Și-atunci își ia puterea când intră în nimic?

Fatalitate! — Basta! — Blestem îți e dorința!
 Așteaptă, trufaș vierme, când viermii te-or mânca;
 Așteaptă-ți neființa, de vrei să-ți știi ființa!
 Sau intră în nimica, de vei să fii ceva! —

¹ cerul.

Pegasu-ți nu e 'n stare acolo a străbate,
 Ia-ți cal Apocaliptic, și-atunci vei izbuti:
 El singur știe drumul ce nu se mai abate;
 Și-atunci vei află taina, — nimic când nu vei ști.

.....

Eu las pe ăst calcair cu formă omenescă,
 Pe-ăst uriaș ce 'nfruntă restimpii pământești,
 Martur eternității în bolta cea cerească,
 O literă străină științii omenești!

Acel ce va străbate pe astă înălțime
 Unde un geniu vine, vedenie de vis,
 Și smulge muritorul pe aripi de lucime, —
 Pătrunză el arcanul — citească ce n'am scris.

THE SPLEEN

De mult se stinse ziua! răresc și se 'ndesează
 Troenii grei de aburi! de mult pe-albastrul cer
 Resăr și apun stele, și-asupra-mi ațipează
 Al nopții trist și searbăd, întunecos mister.

Ce lungă-mi fuse noaptea și tristă privegherea!
 Ce gânduri mă frământă! Viperi ce-a 'nfuriat
 Se svârcolă și rumpe în toată-le puterea
 Ast vas ce le coprinde- și 'ntreg m'au veninat.

Mi-alunecă prin creeri, precum prin vijelie
 Alunecă, lucește un fulger trecător,
 Și șerpuint izbește o cremene pustie,
 Așa și ele 'n pieptu-mi izbesc cu un fior.

Plutește, plană luna, pe lumea adormită
 Ca barcă de lumină în ocean senin ;
 Și 'n brațe de fantasme simțirea amorțită
 Sloboade la plăcere un amoros suspin.

Dar eu, ca sentinelă 'n perpetua durere,
 Ațint, încrunt vederea pe-al timpului compas,
 Ce 'ncet, încet pășește și trece în tăcere
 Pe smaltul fără margini, ce număr al său pas.

De ce de mine somnul nu va să se lipească ?
 De ce, când tot coprinde, eu singur sunt deștept
 De unde aste groaze ce stau să năvălească ?
 Ce crime se revoltă ? Ce crime mă aștept ?

Nimic din toată lumea în ast minut nu-mi place !
 Muștrare e de cuget !... — Dar iară, ce-am făcut
 E doară vreo pedeapsă la fapte ce voi face ?
 Se muștră viitorul ca și un timp trecut ?...

Ca o ruină vie ce ar simți mugirea
 A mării furiate, a cerului turbat,
 În lutu-mi ce se surpă se turbură gândirea
 Și inima-mi vestește restimp înfricoșat.

Simț globul că se mișcă și cerul se clătește...
 Torentele-i de flăcări asupra-mi vor cădea ?...
 E iadul înainte-mi ; e mort orice trăește : —
 Sunt cobe eu a lumii ? sau lumea cobeă mea ?

CUGETARE — I-a

Un păr alb ! Iată semnul că iarna mă ajunge.
 Așă și bruma cade pe verdele ce fuge,
 Așă albește anul, când este spre sfârșit.
 Tot astfel, trecând vara, pe Crivăț se ivește
 Al iernii fulg de brumă, ce fluturând se-oprește
 Pe-un arbor' fără frunze, — el iarna îi vestește
 Și 'ndată, după dânsul, troieni l-au învălit.

De vreme încă 'n mine simț focul cum se singe ;
 Vieața-mi curge iute, spre moarte 'n grab mă'mpinge,
 Un an întreg mi-e ziua, un chin e 'n mine-afund !
 Și sângele-mi în vine înghiață de durere,
 Precum înghiață unda la-a vântului putere,
 Când Zeul ce 'ncălzește e 'n alte emisfere,
 Și razele-i slăbite de loc n'o mai pătrund.

Când firea a să moară, întâi îngălbinește ;
 Copaciu-și lasă frunza, cătina veștejește
 Și pasărea văroasă ¹ își cată alte climi.
 Pe lutu-și gălbineala o văz cum se lățește,
 Puterea mea mă lasă, din zi în zi slăbește,
 Simțirea îmi adoarme, iluzia se-oprește,
 Și chiar speranța-mi fuge să-și cate alte lumi.

Așă și moartea toate cu 'ncetul putrezește ;
 Așă sub coasa vremii ființa 'ngălbinește,
 Așă un corp se pierde, când altul s'a format ;

¹ văratică.

Și econoama mână, prin care se dă vieață,
 Prin legea nemuririi, din zi în zi ne 'nvață
 Nimic că nu se pierde prin astă-a iernii ghiață, —
 Un lut ce stă de-a bate de loc¹ a și 'nviat.

Din magazia firii, la-a soarelui capriții,
 Mașina fără margini, își ia, fără condiții,
 Materia, și-o toarnă pe forma care vrea.
 Contractul este unul, și-etern ea e datoare
 Să miște fără preget, să 'nbie tot ce moare, —
 Nimic să nu se piarză, și totul în sudoare,
 Materia să fiarbă cu vieața ce-are 'n ea.

Prin lanțul cel de forme prin care se unește
 Metalul către plantă, și planta se rudește
 De-acî în animale treptat până la om,
 Puterea cea vitală din toată 'n toată-aleargă,
 Măsoară-a lor organe pe timpul ce-or să meargă,
 Se 'mparte 'n toate focul, și 'n centru apoi, întregă,
 Se 'ntoarce, priveghează spre ori și ce atom.

În locul unei forme ce timpul o slăbește
 Se toarnă altă formă, și 'n ea se învârtește
 Vieața hotărîtă la toarta ce ținu.
 Inteligența și ea în vieață locuește,
 Impinsă de ea însăși atomu-și cârmuește,
 Și 'ntreaga armonie nimica nu-o oprește,
 Se ține ea de sine sub legea ce-și făcù.

¹ îndată.

Așà dar singur omul, ființă gânditoare
 Ce are voie 'n sine, ce are mai mult soare,
 Mai nobil decât toate, e mult nedreptățit ; —
 Căci toată creatura printr'un instinct trăește,
 Cu el se naște 'n sine, cu el îmbătrânește ;
 Dar omul, de-a sa voie, dorește, se muncește
 Și meritul său este că e etern trudit.

Fatal izvor de lupte ! Ce oare-mi folosește
 Și chiar inteligența, când sfera-mi mă oprește
 Să-mi prinz a mea himeră și-un bun ce am dorit ?
 Ce-mi trebuie și astă voință absolută,
 Când ea la alt nu-mi servă, decât să-mi facă-o luptă
 Cu însumi eu în sine-mi ? și râvna mea căzută
 Să o privesc cu fală, să srig : m'am *biruit*.

CUGETARE — II-a

Un tigru pe alt tigru de loc nu pizmuește,
 Și leul alte fiare a stăpâni voește ;
 Dar om, mai crud tu încă, omori pe frații tăi ! —
 Puterea minții tale te-a dus către trufie ;
 Iubirea ta de sine a rupt orice frăție ; —
 Corupția fu gata fatalu-ți tron să ție,
 Și toate-ți ajutară să-ți râzi tu chiar de-ai tăi !.

Imbrăcămintea-ți, hrana și toată-a ta mișcare,
 Tot pasu-ți, tot caprițul, o simplă-a ta plimbare
 Omoară mii ființe, și nici că te gândești.
 Un monstru în natură, numești precum îți place
 Și fapte, și-elemente ; și-apoi conspiri, în pace,

Pierzarea rasei ¹ tale, pierzarea 'n dobitoace ; —
Cult, lege, însăși pacea cu moartea însoțești.

O! daca se mai ține ființă 'n omenire
Ce prețuește firea și-a Domnului mărire, —
A omului icoană abiă mai stă 'n poet:
De-a sclavului durere el singur se atinge ;
A scepstrului trufie prin el se mai învinge ;
Pe om la libertate el numai îl împinge ;
El singur e-avocatul a orice drept călcat —

Nu credeți că poeții trăesc în lumea voastră ;
Nu credeți că-aste vorbe ce'nsemn gândirea noastră,
Arat cu demnitate ce simt în fundul lor :
Inima lor e harpă cu mii de coarde'tinse,
Plăpânde, simțitoare, de orice clipă-atinse,
Și-acăror sfinte-acorduri, ca'n bronz în voi învinse,
S'amestică 'n orchestra de lângă creator.

Ființă ne 'nțeleasă! Pentru dureri străine
Tu gemi și plângi mai tare decât și pentru tine,
Când ei spre răsplătire, te blestem, te gonesc. —
Tot astfel e gonită și paserea miloasă
Ce vine să jelească în noaptea 'ntunecoasă
Cu cel ce e 'n durere, și'n plângerea-i duioasă,
In loc să-i dea scăpare, o bat și n'o primesc.

Și eu am plâns ca dânsa ruina 'n omenire ;
Și eu am fost ca dânsa, în loc de mulțumire,
Urit în multe rânduri de cei ce am iubit.
In primăvara vârstei văz părul că-mi albește,
Și fără-a trăi încă, vieța-mi se sfârșește ;
Ingieț în miezul verii, și steaua-mi se-eclipsește,

¹ In original *raței*.

Și fără-a putea prinde nimic din ce-am dorit.
 Intocmai ca și pomul ce fructu-abiă își leagă,
 Și piatra'n Mai îi bate și fruct, și frunza-ntreagă,
 Și-i lasă numai trunchiul mănânat și ofilit,
 Mă văz în primavară-mi izbit și eu de soartă, —
 De soarta ne'mpăcată ce'n scurta-mi vieată moartă
 Inchise tot în față-mi a fericirii poartă,
 Și-etern a mea speranță din buză-mi a răpit !..

EPISTOLA LA ALEXANDRU SUTZU

Cerul, care-n veci trimite câte-un geniu ca al tău,
 Ca să cânte câmp de glorie, să illustre-eroul său,
 Se trepase'n nemurire pe acei ce se jertfesc,
 Să deștepte-n libertate nații ce se chinuesc,
 Ție mai cu osebire a voit a-ți dărui
 Și epocă și materii, ca să poți a te mări.
 Să-ți surâză aurora ce surâse lui Omer,
 Să vezi marea înainte-ți, să trăești sub acel cer,
 Să calci urmele acelor Semi-zei Olimpiani,
 Să privești, să pipăi locul celor mai antici Titani ;
 Toată piatra, tot colnicul, unde-i duce nasul tău
 Să-ți arate urmă, nume, un erou sau chipul său ;
 Să te razimi de-o coloană de-unde știi că s'au vărsat
 Cele unde de lumină ce pe om au deșteptat ;
 Să vezi încă rămășița artelor ce-a cunoscut
 Acum și treizeci de secolii neamu'n care te-ai născut,
 Și să treci prin cea strimtoare sacră prin acei bărbați,
 Boceari și Leonida, unde stau îmbrățișați ;
 Și în sborul minții tale, să-ți faci trâmbe de eroi
 Ce'n tot timpul de primejdii se născură între voi ;
 Să vezi încă fustanele, să vezi pala lui Tombaz,
 Miauli, Caraiscul, Turcomanului viteaz ;

Să vezi încă în viață pe acei nemuritori
 Plini de rane și izbânde, țării lor apărători :
 Canari, Giavela, Griva și pe-acel Nikitara
 Care și-a mâncat tiranii și pe carnea lor jură ;
 Pe Ahili să-i vezi oriunde, în tot omul să-i găsești ;
 Aspasia, Penelope în femeia ce 'ntâlnești ; —
 Egoismul la o parte : trăind tu în neamul tău,
 Puteai oare să te aperi ¹ de-a fi poet sau erou ? —
 Cântă, Sutze : ai materii în pământul unde ești !
 Fă să treacă 'n *Panoramă-ți* toate câte întâlnești,
 Fă să umble *Călătoru-ți*, fă-l a nu se amăgi
 De priimiri lingușitoare care pot a-l înnegri.
 Du-l în lume fără mască, nedreptatea arătând,
 Negrului să zică negru, fățăria înfruntând.
 De'nchisori și de exiluri fă-l a nu se spăimântă ;
 Zeul care îl inspiră și-aci-l poate apăra :
 Nimic n'are el de-amestec între holde de profani ;
 El e-emblema libertății, razim, angel la orfani. —

.
 Limba-ți e universală

Dar tu nu-ți cunoști norocul, văz că nu ești mulțumit,
 Când poți chiar muri în temnițe să zici : mor, însă-am vorbit
 A vorbi, mă crede, Sutze, că e tot ce eu doresc ;
 Inimi calde și auzuri în tot locul se gălesc... —
 Mă 'ntreba-i dacă-a ta carte e citită'n... ²
 Când Românii-ntregi, de obște, mai toți o știă de rost.
 Să nu crezi, iubite Sutze, ce-ți băsnesc câțivă ingrați,
 Surzi la vocea omenirii, ce, primiți aci ca frați,
 În pământul cesta liber, a voit a defăimă
 Insuși ospitalitatea-i, chiar virtutea ce-ar aveă.
 Tu ești însă dintre-aceia ce vii a ne arătă
 Că unirea numai poate de tirani a ne scăpă ;
 Sună lira ta departe ; a ei coarde sunt de foc ;
 Unde-or merge-a lor acorduri străbat inimi și-și fac loc ;

¹ eviți ² Probabil în T. Românească.

Toată lumea simțitoare cununi vecinici ți-a'mpletit ;
 În Parnas te-așteaptă muza-ți ; te-aștept Riga și Biron ;
 Lângă Pindar îți e jețul, ești numit în Panteon...

Amândouă aste nații, acum două mii de ani,
 Au fost oarecum unite spre a nu răbdă tirani.
 Dela voi strămoșii noștri exemplele-atunci luă.

În veci aste două neamuri paralele au ținut ;
 Voi ați mers mai înainte, însă nu ne-ați întrecut.
 În atâtea catastrofe care asupra-ne-au plouat,
 Noi, a noastră amicie, în veci nu ne-o am stricat :
 Aste țări, azil al vostru, știi prea bine c'a'nlesnit
 Și cu brațul, și cu mintea la-acel plan ce v'ați croit !

INCĂ O SALUTARE

C'est que l'amour est comme un arbre : il
 pousse de lui-même, jette profondément ses
 racines dans tout notre être, et continue sou-
 vent de verdoyer sur un cœur en ruines.

Încă o salutare, și fie cea din urmă !
 Încă o salutare, și-apoi, apoi precurmă,
 Precurmă-ăst întâlmit,
 Fantasmă ce mă înconjuri, fantasmă mult iubită,
 În care a mea vieață în veci fu absorbită,
 În care am trăit !

Ești tu astă fantasmă ! te simț ! te salutează
 ăst suflet, al tău frate ! — Vezi tu ? mă 'nfiorează
 O cătătură-a ta !...

Frumoasă ca în ziua d'întâia întîlnire :
 Frumoasă ca speranța ce 'ntâia mea iubire
 În fața ta cătă, —

Te văz pe rînd, când tristă, ridentă, când glumindă.
 Te văz în aromire ; te văz apoi dormindă ;
 Te văz oricum voesc !
 Putere a te-aduce îmi dete mie-amorul,
 Ca să-mi nutrească mintea, ca să-mi aline dorul ;
 Căci, crede : te iubesc !

Și ce îmi pasă dacă vederea-ți mi-e oprită !
 Oh ! astă frumusețe de care-ești ocolită,
 Trăsurile cerești,
 Sunt slabă închipuire a inimii din tine !
 Și ce ? Fantasma asta ce-etern a fost cu mine,
 În ea tu nu trăești ?

Nu este al tău suflet ce-acum mă ocolește ?
 Nu este al tău suflet pe care-al meu iubește ?
 Tu nu mă vezi de loc ?
 Și ce amestec este între amor și luturi ?
 Amorul este spirit, și în cerești ținuturi,
 Un spirit are loc.

Când luna este plină și 'n unde se descrie,
 Când zefirii prin frunze alin, alin adie,
 Când zorile zăresc ;
 Când soarele se 'nalță, când soarele apune,
 Când pasărea de vară durerea sa își spune,
 Când pomii înfloresc

Și câmpii se însmălțează, când fructul lor se coace,
 Când vine secerișul, când mustu 'n lin se stoarce,
 Când pomii gălbiniți
 Iși leapădă podoaba ce vântul risipește,
 Când fulgerul de ninsoare pământul învelește,
 Troieni-s grămădți ; —

Pe când natura-e vie, pe când natura-e moartă,
 A ta, a ta fantasmă, a ta fantasmă poartă
 Tot lucru 'n ochiul meu.
 Pe tine văz în somnu-mi, pe tine 'n deșteptare,
 Pe tine în tot gândul, în orice cugetare ;
 Când chem pe Dumnezeu.

Tu ! tu îmi ești natura ! tu mi-ești divinitatea !
 Și dacă-mi place vieța, de voiu eternitatea,
 E numai fapta ta !...
 Mai iartă-mă odată să-ți spui a mea căință !
 Dă drumul unei lacrimi la cruda-mi suferință,
 Căci poate mă-a iertă.

O ! lacrăma înmoaie oricare îndurare !
 Dă-i drumul, și în somnu-ți, în toată-a ta visare,
 Ei să mă vezi plândând.
 Dă ! dă audiință la-ăst suflet ce-l sdrobește
 Căirea și muștrarea ! îl iartă și-l priimește
 In fața ta rugând !

Și cine știe dacă o astfel de 'ntâlnire
 Nu poate să aducă și-o altfel de unire,
 Un alt fel de iertat !
 Căci sufletul, o angel, are în el ideia
 Care concepe fapta ; ideia fu scânteia
 Ce totul a creat...

Ce cugete mă fură, ce cer mi se deschide !
 Visarea mă răpește ! un paradis surâde
 Și angeli mă coprind !
 Sunt oare în ajunul acelu ceresc bine ?
 Să mai auz eu glasu-ți ! să mai trăesc în tine ,
 Să te mai văz zâmbind !

Tu știi, tu știi prea bine de plânger, se bocește
 O frunte-atât de lată ? tu știi de s'umilește
 Un caracter ca-al meu ; —
 Dar însă înainte-ți am fost lichidă ceară
 Din care a ta ochiadă a scos ce-avrut să ceară ! —
 Căci tu fuși al meu zeu.

Adânc fu împlântată în mine-a ta putere !
 Din ziua 'n care chipu-ți ținți a mea vedere,
 Eu fui făptura ta.
 Mi-eră întinsă fruntea, acum e încrețită :
 Și palida mea față, și tâmpla mea albită
 Ți-o poate arătă.

Tu numai vei să afli de-mi este rău sau bine !
 O singură greșală a șters cu totu 'n tine
 O vieață de amor.
 Lovirea ce ți-am dat-o, o crez că doare tare :
 E greu un braț de frate ! Dă rană-afundă, mare
 Un frate-ucigător !

Dar însă o căire atâta de amară ;
 Dar însă-a conștiinți-mi cumplită, grea povară
 Destul te-a răsbunat.
 De-ai ști tu ce durere de-atuncea mă muncește ;
 Ce iad îmi este vieața ; ce gând mă tot gonește,
 De mult m'ai fi iertat.

Căci tu ești tip, o angel! ești tipul de femeie ;
 Și o femeie iartă, căci are 'n ea scântee
 Deadrept din Dumnezeu ;
 Din Dumnezeu ce iartă pe cel ce se căește ;
 Din Dumnezeu ce știe martirul ce-l iubește,
 Și dorul său cel greu.

Dar daca a mea vină a fost atât de mare,
 Incât cu săvârșire te-a dus în îndurare,
 Cu totul te-a împietrit ;
 De vezi că nu sunt lacrimi să-ți poată da simțire ;
 De vezi că nu te înmoaie de loc a mea căire,
 Și cât am suferit ; —

De nu e sacrificiu ce 'n ajutor să-mi vie ;
 De nu e încercare ce poate să învie
 Compătimirea ta ;
 Daca ăst nume nu-l vei mai mult la auzirea-ți
 Și daca el nu are mai mult în suvenire-ți
 Un drum a mai intră, —

Atunci, priimește, scumpo, să treacă lângă tine
 Tămâia ce s'exală din cel ce-ți va tot bine,
 Ce 'n veci te-a adorat !
 Priimește-mi adorarea ca o tămâie sfântă !
 Ascultă împăcată ăst suflet ce te cântă
 De când te-a contâmpat !

Când, către moaște sacre, în templul providinței,
 Depe altar se 'nalță profumele credinței,
 Credem că s'au priimit ; —
 Mă lasă în părerea că ruga mea din urmă
 Ajunge pân'la tine, căci vieața mea se curmă,
 E-aproape de sfârșit.

Iar dacă-adânc în tine tot încă mai trăește
 O tânără scânteie ; de simți că se'mblânzește
 Auzu-ți la dureri, —
 Atunci, atunci, o angel, măcar și de departe,
 Trimite-mi raza vieți-mi ! — Atunci, ah ! fă-mi o parte
 Din vechile-mi averi !

ȘI CE-AR FI OARE OMUL

Și ce-ar fi oare omul, când n'ar simți amor ?
 — Ce-ar fi și lumea asta de soare ne'ncălzită ;
 Ce-ar fi făptura 'ntreagă de oameni neprivită ; —
 O noapte fără stele, sau cerul într'un nor :

Deserturi nisipoase ce 'ngroapă-al nostru pas ;
 Copaciu ce n'are frunză ; câmpie fără floare ;
 Livede fără fluturi și flori fără odoare ;
 Păduri ce nu resună de-al paserilor glas ;

Femeie fără lacrimi, o mumă fără dor ;
 O primăvară tristă de tot fără verdeață :
 Natura amorțită, natura fără vieață :
 Asemene-ar fi omul, când n'ar simți amor !

IMPROMTU

PE ALBUMUL D. C. K.

Acel ce lângă tine vreodată a trăit,
 Acela numai poate mai drept să 'nchipuească
 Și fețele de angeli și vieața cea cerească,
 Și însuși Creatorul de cine-i ocolit.

Ideia num' aceea că 'n ceruri locuesc
 Tot astfel de ființe precum te văz pe tine,
 Și că în ceruri merge acel ce face bine,
 Eu văz că mă silește virtutea să iubesc.

IMPROMTU

PE ALBUMUL D. C. I.

Precum, la o numire, o umbră trecătoare
 În ochiul fanteziei s'arată, licurează,
 Și gândul depe dânsa aleargă un minut,
 Eu crez că aste rânduri, ce scriu în strămutare¹,
 Rostite de-al tău timbru, ce morții înviază,
 Or să mă chime 'n minte-ți, de unde-oiu fi pierdut.
 Căci, crede că poetul, când sufletu-i dictează,
 Imagina îi lasă pe fața ce-a înegrit:
 Lectorul când o vede, atunci ea înviază
 Și vine, ca fantasmă, de loc ce² l-a numit.

¹ transportare.

² îndată ce.

LA D. P. POIENARU

(Cântată de pensionarii¹ colegiului St.-Sava).

Înainte te privește,
Bunule învățător,
Pârgha care o rodește
Spiritu-ți combinător.

Este fapta minții tale
Generația ce vezi ;
Cresc într'ale ei anale
Dafinii ce meritezi.

La a ei recunoștință
Tu zimbește un minut :
E tribut l-a ta silință ;
E resplată la trecut.

Istoria se întinde
Al tău nume a priimi,
Și-aureola ce-l coprinde,
Peste secol va luci.

¹ elevii.

L A ***

De unde vii, Sirenă, aproape d'aste locuri?
 Ești fiică tu a mării? din spumă te-ai născut?
 Ești fee? nereidă? cereștile oari focuri,
 Eterul sau plămânul pe tine te-au crescut?

Aproape de-aste țărmuri, a Dunării umflare
 Te-aduse din vreun munte? te-a tras din ocean?
 Ți-e misia să fermeci? prin dulcea ta cântare
 Tu vii să revolți inimi? lucrezi tu pe vreun plan?

În ăst palat de aur, pe vârful astui munte,
 Priimești din cer relații? Zefirii te servesc?
 Tu vii, cum văz, cu vara, satan când cade 'n lupte,
 Din ceruri heruvimii pe demoni când gonesc.

Ești Flora? ești Pomona? sau Ceres? Tu n'ai nume?
 Eu viu pân'la altaruri s'aduc vreun prinos;
 Eu voiu să aflu bine de când ești tu în lume;
 Vei imnuri? vei vreun templu? sau toate-ți sunt prisos.

Stăpână 'n aste prejme, tu vii să lași tradiții!
 Să faci locuitorii a povesti la foc
 Că este-o zeităte, și alte superstiții, —
 Ce cântă, umblă noaptea, s'arată în acest loc!

«Pe cal, ei or să zică, o vezi undând vreo vale;
 «La câmp iar se arată să 'ndemne-un muncitor;
 «De multe ori, pe seară, o vezi că-ți iese în cale,
 «Te întreabă de-a ta stare, de ești vreun călător,

«Din ochi îi sar scânteie și nu poți s'o vezi bine ;
 «Ea are haine altfel, iar nu ca la oraș ;
 «De dânsa când te-apropii tu n'ai mințile'n tine ! —
 «De spumă-i este gâtul și mâinile de caș !

«Ea are multe semne cu care se arată,
 «Și 'n față-i rar Românul să poată a cătă ;
 «Femeie naltă este, de mână duce-o fată,
 «Și-o vezi mai mult sub coastă la umbră a cântă.

«Atuncea stă și vântul, să bată nu mai poate ; —
 «Ca cremenea stau toate, și ești silit să taci ;
 «Nici pasere s'aude, și glasul ce ea scoate
 «Lți dă fiori prin oase, și nu știi ce mai faci !...»

Ei bine ! astea toate eu știu că-or să se facă,
 Și multe generații, acel ce-o fi mișcat
 De patimi sau restriște, în visu-i o să-i placă
 Să afle dela tine ce soartă l-a călcat.

Fetița o să roage să-i dai în vis pe mire ;
 Plugari or să te chieame spre brasde-a le cătă ;
 Bătrâna, în descântec, la lucruri peste fire,
 Pe tine-o să te strige minuni a arătă ;

Dar mie, ce îndoiala mi-a fost singura moarte,
 Și cărui adevărul îi place atât de mult, —
 Imi place a ta natură să aflu, să-esplic foarte,
 Și-apoi să crez în tine, să mor în al tău cult !...

SDROBITĂ GEME INIMA IN MINE

Sdrobită geme inima în mine ;
 În flacări, chipuri arz neîncetat ;
 Vieața-mi toată o am în tine ;
 Dar tu de mine te-ai depărtat.

Ești tu o fee ? ești zeitate ?
 Sau ca iubirea, vii a încălzi
 Un suflet rece ce nu mai bate,
 În noaptea urii din zi în zi ?

De ești aproape, pieptu-mi palpită ;
 De ești de față, eu mă uimesc ;
 La glasu-ți, mintea îmi e răpită ;
 Dar mi-ești străină, și mă îngrozesc...

Deștept, în somnu-mi chipu-ți e 'n mine ;
 Mă uit la lume, și ca străin,
 Reviu în sine-mi, trăesc în tine,
 Le las pe toate, de tine plin.

Ființa-mi toată ție-ți urmează,
 Căci eu sunt umbra corpului tău ;
 A ta, ca spirit, mă înviază,
 Căci tu ești suflet corpului meu.

L A * * *

PE UN ALBUM

Pentru că vrei copilă să mă înscriu aci,
 Îți spui că ești frumoasă fără cochetărie,
 Că îți ascunzi simțirea cu multă modestie,
 Și că-ți faci amici fără a îngriji

Știu bine, până acuma, vergina-ți auzire
 Nu este veninată de nici o lingușire ;
 Dar eu, tributar vecinic al nevinovăției,
 Admirator, prieten blândeții, modestiei,
 Intinz hârtia asta în loc de tabernacol
 Și-ador căutătura-ți în care, ca 'n oracol,
 Explic, văz fericirea a celui ce-o veni
 Cu tine-a se uni. —

S T A N Ț E

I.

De câte ori în brațe te văz cu al tău fiu, —
 De-aș ști că parabola-mi o iartă cu ința ;
 Sau, dacă adevărul nu vatămă credința. —
 Puterea-ți mă silește un eretic să fiu.

Când stai cu toată mila spre pruncu-ți a cătă,
 Imi pare pe Madona c'o văz d'al doilea 'n lume ;
 Și-ți spui, în conștiință, că nu-ți pot da alt nume,
 Decât că ești aceea ce Gabriel cântă.

Iar, dacă a mea dogmă va fi o rătăcire,
 Artistul e de vină, că-a lui Dumnezeuire
 Ca tine de frumoasă a vrut imagină.

Eu simț de datorie și de creștinătate ;
 Eu simț că dau exemplul de-adâncă pietate,
 A mă închină la tine și a te adoră.

II.

Onoarea cea adâncă ce inspiră-a ta persoană
 Mai are încă-o taină ce 'nspiră și amor :
 De câte ori m'apropiui, sau văz a ta icoană,
 Din unghii până 'n creștet mă trece un fior.

Amorul mă îndeamnă durerea mea a-ți spune,
 Respectul mă oprește și-mi zice ca să tac ;
 Puternici deopotrivă, nici unul se supune,
 Se lupt etern în mine și nu știu ce să fac.

Putința stă la tine, o anele de pace !
 Să intri între dânșii, s'ajungi pe cel ce-ți place,
 Să curmi această luptă ce-atâta m'a slăbit.

Imi spui că unul însă e crunt cu mintea 'n sine ;
 Iar altul este tânăr, frumos, leit ca tine ;
 Acuma dar alege-ți, căci el a biruit.

III.

Intocmai ca o rouă ce 'n nasturi dimineța
 Se lasă pe un mugur ce-acum a înverzit,
 Văz lacrăma ce cade din pleoapa-ți ce-mi dă vieța
 Și-o sfântă lege-amorul în ea a zugrăvit.

Când ochii tăi de flacări, frumoși ca primăvara,
 Asvârl a lor scânteie de-un verde de smarant,
 Pe buza ta cea vie și veselă ca vara,
 Etern în floare-i este un mândru amarant. —

De ce o plăsmuire nu vrea să mă supuie!
 De ce a mea speranță nu poate să se sue
 La dulcea amăgire că poate mă-i iubi!

Când te rechiamă mintea-mi, eu simț o strămutare¹
 Ce-mi dă dureri cumplite; dar crez c'o vindecare,
 În loc să-mi facă bine, mormântu-mi ar grăbi.

IV.

Ce este fericirea? Care să fie raiul?
 Care să fie pomul oprit la muritori,
 Dacă nu este sânu-ți care oprește graiul
 Și face ca rebelii să ți fie-adoratori?

Ce floare e aceea ce-amorul protectează,
 De nu sunt trandafirii ce 'n față-ți înfloresc,
 Și care, pe îndrăznețul ce a-i privi cutează
 Impung atât de ager de loc ce-i întâlnesc?

Ce oare e săgeata ce fabula ne spune,
 De nu e cea scânteie ce ochiul tău depune
 Cu astă fierbințeleală în sângele din mine?

Ce este fermecarea? Ce poate fi răpirea?
 Ori încântarea ce e! De nu e chiar uimirea
 Ce simț că 'ncet mă fură, când mă-aflu lângă tine?

¹ transportare.

PE MALUL DUNĂRII

E limpede eterul și seara 'naintează,
Când eu, setos de pace, viu singur să privesc
La câte muritorii nici pot, nici nu cutează
Să-explice sau să 'mpute, ci numai le iubesc.

Pe-un colț ce mai rămâne dintr'o cetate 'ntreagă,
Și unde cârjaliul tabanul și-ascuțîă,
Aci, creștinul unde, modest, în haină neagră,
Să iasă-i eră frică, când Turcul se iuțîă.

Eu viu fără sfială în murg de înserare,
Imi plimb a mele gânduri, și-alene răsturnat,
Ațint pompoasa fire, și-a cerului serbare,
Când poarta-i cea senină cu torți a luminat.

Prin munții cei plumbateci, cu-un soare care-apune,
Păstrează aurita-i lucire de rubin
Se-arată zeia Cipris, prinoasele-și s'adune,
Și'n grațiile sale pășăște în senin.

Deadreapta-mi sentinela în postu-i priveghează,
Și zidul ia dealungul cu pasu-i măsurat;
Din când în când sloboade un glas ce 'naintează
La cel de mai la vale, ce-ecò a reparat.

Pe lucia-i baionetă văz luna se răsfrânge
 Și'n Dunărea întinsă o văz a se 'ncreți ;
 Pe insule 'nverzite văz umbrele-a se strânge,
 Și malul de-altă lege îl văz a se lăți.

.

LA D-la***

Nu gândi că-mi place să te necăjesc ;
 Astfel mi-este firea ; eu tot ce gândesc
 Spui fără sfială, și-atunci mai vârtos
 Când un angel vesel și-atât de frumos,
 Cu aști ochi de pace și-organ cântător,
 Vine să m'aleagă de sfătuitor...
 Nu sunt de părerea a lui Juvenal
 Nu hulesc imenul¹ ; nu, acest scandal
 Fie pe-a lui seamă, fie pe-acolò
 Unde-or fi acuma el și Boileau.
 Tu 'nțelegi prea bine pentru ce îți zic
 Că nu-s de părerea astu-i satiric :
 Pentru căci da vina numai pe femei
 Și-arată bărbații că sunt buni tot ei.
 Așa dar acuma, despre-acest mister,
 Iată că-mi iau tonul care-și ia Voltaire :
 Știu că este dulce pe-un om ce iubești,
 Să-l iubești de față, să nu te sfiești

¹ căsătoria.

Să-i surâzi în public, să iei brațul său,
Lumea, toți să știe că-i reazămul tău,
S'aveți tot un nume, și oamenii săi
Să-ți servească ție, să știi că-s ai tăi.
În oricare lucru vei întâmpină,
Orice bagadelă vezi în casa ta,
Tot să 'nfățișeze pe un soț iubit,
Tot să îți rechieme un minut dorit.
Ideia ce-ți vine, planul ce-ți croești,
Să-l pui în lucrare cu cel ce iubești ;
Niciodată ceartă să fie-între voi,
Mulțumirea unui să fie la doi.
Apoi copilașii să 'nceapă-a veni,
Și cu fiecare-un nod a vă unii.
Câtă mulțumire ai să aibi atunci
Când, primind la sânu-ți pe-ăl dintâiu din prunci,
Vei afla trăsura de-a tatălui său,
Și'n miniatură pe iubitul tău,
Dulce-ți va fi ziua când el va păși,
I-a ieși un dinte, sau când va roști
Numele de Tată ! Astfel de-imeneu
E plăcut și nouă și lui Dumnezeu.
Cu tocmeală însă, prin contract silit,
Să-ți dai toată vieața, nume și venit ;
Să ieși dintr'o casă în care-ai născut,
Să lași părinți, rude și orice-ai avut
Ca să fii o servă unui crunt bărbat
Unui gelos Jidov ce ți-ai cumpărat ;
La oricare zâmbet să-l vezi tot rânjind ;
În orice plăcere să-l vezi socotind ;
Să-ți stea înpotrivă la orice dorești ;
Să-i simți bănuiala la orice vorbești ;
Să te vezi silită a îl ascultă
Și să-l simți tot gata a se dispută, —
De mă'ntrebi pe mine, eu îți spui curat
Că sunt înpotriva astui măritat.

Pe-o demoazelă eu o fericesc
 Mult mai mult în casa celor ce-o iubesc,
 Plină de sfiială, cu-un supus umor,
 Ocupată numai de un gând ușor :
 A-și iubi părinții ce-o vor adoră,
 Decât, măritată, s'o văz a cătă
 Cum să placă-acelui ce n'o va iubi,
 Cum să-i aflu gândul și a-l mulțumi ;
 Și el, tot de ghiață, abiă un pupat
 Să-i dea ca o plată, căci l-a 'ndatorat. —
 Astă fericire eu nu ți-o doresc ;
 N'o voiu nici acelor pe care urăsc.
 De 'ntrebi cum îmi pare? — Auz că-i avut,
 Este om de vieață, prea bine făcut,
 Mustăți priponite, cu imperial,
 Se îmbracă bine, stă frumos pe cal ;
 În oricare timpuri îl văz elegant ;
 Auz multe dame că e prea galant...
 Mi-a vorbit odată, și mi-a povestit
 Cum are în casă, cât are venit ;
 Cum că are 'n grajdu-i șase armăsari,
 Și pune pe-o carte cincizeci de-icosari ;
 Că e 'n slujbă bună, este favorit,
 Și-al lui merit este bine prețuit.
 Mi-a spus cum că poate citi de tipar
 Și cum că așteaptă și un *iftihar*.
 Altecvă de are nu mi-a tăinuit ;
 Căci numai odată cu dânsu-am vorbit.

LA UN COPIL

Un copil, odată, mic ca domnia-ta,
 Ce-și iubiă părinții și îi ascultă,
 Când îi zise tată-său să meargă la școală,
 El plecă îndată, dar cu mâna goală.
 — Unde-ți este cartea? Ce te nebunești?
 Dascălu-o să 'ntrebe: pe ce-ai să citești?
 Băiețelul, leneș, se tot scărpină,
 Se'nvârtiă prin casă, nu-șt' ce tot cătă;
 Dar în sfârșit pleacă cu inima rea, —
 Plângea, sărăcuțul: — cartea-i pareă grea!

Mergând el alene, cu capu 'ntr'o parte,
 Căscând pe sus gura, îi cade-a sa carte;
 Un cioban o vede, și'n dată-o și ia. —
 El îi zice: «Ia-o, să mă scap de ea!
 «Nu voiu să 'nvăț carte: voiu să fiu cioban,
 «Orice ar fi mai lesne, măcar și Țigan!...»
 — Dar, de ce, copile? ce vorbești așa?
 Îi zice ciobanul, dându-i cartea sa.
 «Căci nu știi eu carte! ce bine ar fi!
 «Acum aș fi altfel! altor n'aș servi!...
 «Silește, copile, carte a 'nvățã;
 «Căci când vei fi mare, tu te-i bucurã.
 «Om, cal, chiar furnica, câte ființe sunt,
 «Toate fac o treabă aici pe pământ;
 «Cine stă din lucru numai decât pierë;
 «Câinii păzesc turme; oile ne 'mbracă;
 «Omul dar se cade și mai mult să facã;
 «Și fără-a ști carte, omu-i dobitoc;
 «Toate 'naintează, și el stă pe loc. —
 «Pe Țigani, văzuta-i, cum altu-i muncește?
 «Pe țărani, săracii, cum îi biciuește?

«Știi cauza ce e, de au astă parte? —
 «Căci sunt orbi, sărmanii și căci nu știu carte!...»
 Ce făcù copilul, ce se socoti,
 Strânse cartea bine, la școală porni;
 Nu mai fuse leneș, dascălul iubiă;
 Și'ntr'un an de zile scriă și citiă.

PLÂNGEĂ SENTINELA COMANDIRUL SĂU ¹

I.

«Erà voinic, tânăr căpitanul meu!
 «Erà blând și dulce cu noi cu soldații: —
 «Daca treceà slujba, trăià ca cu frații... —
 «L-am băgat în groapă, ierte-l Dumnezeu! —
 «El erà tot vesel, — trist, nu l-am văzut...
 «Erà viu și ager, erà 'nalt și tare,
 «I-erà dragă slujba cât un lucru mare: —
 «Cu el, în rușine noi nu am căzut!...»

Plângeà sentinela comandirul său;
 Eu plângeam cu dânsul pe amicul meu!

II.

«Noi eram afară la post, la Dudești;
 «Dar trimiți din parte-i spun cum că ne chiamă...
 «Ne gătirăm iute, le-am dat postu 'n seamă,
 «Intrarăm cu grabă toți în București, —
 «Ne silim, ne ștergem ca să-i dăm raport, —

¹ La moartea căpitanului Dumitrescu.

«Veseli, ca să-i placem, intrarăm în casă... —
 «Il citiă un preot ; — eră 'ntins pe-o masă, —
 «Să trăești, strigarăm ; dar, el eră mort ! !...»

Plângea sentinela comandirul său ;
 Eu plângeam cu dânsul pe amicul meu !

III.

«Sta să ne vorbească, dar cu ochii 'nchiși !
 «Eră 'n toată forma, cu sabia 'ncinșă ;
 «Așteptam comanda din gura-i închisă !...
 «Rumenii în față-i acum eră stinși... —
 «Duserăm la groapă comandirul meu !...
 «Ce voinic pierdurăm ! cum ni-l luă sfântul !...
 «Ce curând se duse ! ce mână pământul !... —
 «Fără el acuma, par'că-mi pare greu ! !»

Plângea sentinela comandirul său ;
 Eu plângeam cu dânsul pe amicul meu !

IV.

«Cum îl plângea mă-sa ! și el, nu simțiă...
 «Plângea comandirii ! plângea și soldații !...
 «Și noi, toată roata, îl plângeam ca frații ;
 «Căci îl iubiam tare, — și el ne iubiă ! —
 «Il sărută lumea ; dar eu n'am putut ;
 «Căci eram la postu-mi — n'avui astă parte !
 «Suspınam fierbinte ; priviam de departe ! —
 «Așa ne e slujba !... — Mijloc n'am avut ! !...»

Plângea sentinela comandirul său ;
 Eu plângeam cu dânsul pe amicul meu ! —

COCHETA BĂTRÂNĂ LA OGLINDĂ

Tu văzuși, văzuși, oglindă,
Frumusețea-mi răsărind
Și cu 'ncetul eclipsindă,
O vezi iarăși apuind.

În zadar colori silite,
Frumuseți de 'mprumutat;
În zadar sunt îngrijite
Niște flori ce s'au uscat.

Plângi oglindă, plângi cu mine;
Nu găsim ce mai cătăm!
Când mă văz acum în tine
Amândouă ne 'ntristăm.

Aceà buclă aurie
Ce cu grații resfiram,
O vezi tristă, argintie,
N'o 'ngrijesc cum o 'ngrijiam!

Aceà frunte îngerească,
Care-atâți o adorà,
A 'nceput să se 'ncrețească;
Nu mai este ce erà.

Aceà pielețã ca crinul;
Acei ochi ce scânteia;
Cele buze ca rubinul;
Cea dintură ce sticliã,

Ca nălucul se trecură :
 Sunt ca flori ce-au veștejit !
 N'au lăsat nici o trăsură,
 Moartea par'că le-a pălit :

Plângi oglindă, plângi cu mine ;
 Nu găsim ce mai cătăm !
 Când mă văz acum în tine,
 Amândouă ne 'ntristăm.

Prin povața ta, odată,
 Iscusița mea făcă
 Mii de inimi ca să bată,
 Mii de capete 'ntorcea.

S'a dus timpul fericirii
 Când în fața ta săltam
 Să-mi cerc armele zâmbirii : —
 O ! ce lume subjugam !

Dimineața când, sglobie,
 Când 'n patu-mi te priviam,
 Ce ascunsă bucurie !
 În ce farmec mă răpiam !

O ! ce dar e tinerețea !
 Și noi cum o ne 'ngrijim !¹
 Ce frumoasă-e frumusețea,
 Dar, puțin ne folosim !

¹ o negliăm.

Să mai vie înc'odată,
Cu cercarea care am ;
Să mă văz iar adorată...
Și-atunci... vieața, Doamne, ia-mi!

Inima-mi și-acuma cere,
Și-acum încă aș iubi...;
Mă gândesc... o! ce plăcere
In amor a birui!

Dar sunt armele sdrobite
De ast timp afurisit,
De ast timp ce ne trimite
Brazdele¹ de îngrozit ;

De ast timp care pălește
Orice 'n drumuri va călcă,
Și-urmele ce tipărește,
Nu-i puțință-a-se spală!

Toți aceia care-odată
Imi da lacrimi de-amor,
Abià mila lor mi-arată ;
Im surâd drept un favor.

Mă-ocolesc ; îi văz departe ;
Se anunț de confidanți ;
A lor glume sunt deșarte :
Sunt amici, nu sunt amanți!

¹ sbârciturile depe față.

In deșert sunt mușcătoare ;
 In deșert sarcasmul meu ;
 Căci acum nu dă fioare
 Aeru-mi picant, sau greu !

Plângi, oglindă, plângi cu mine !
 Nu găsim ce mai cătăm !
 Când mă văz acum în tine,
 Amândouă ne 'ntristăm.

SUSANA

I.

Inaltă și măreață, Susana 'naintează
 Urmată de-a ei sclave, când luna argintează
 Pe cedri, sicomori.

Cântă rugând pre Domnul, cu sclavele 'mpreună,
 Pe loachim să-l ție, să-i fie calea bună,
 Căci vine cu comori.

Sub alba ei mantelă, pe un tunic de lână.
 Albastru ca seninul, s'arată-o albă mână
 Intr'un bogat colan,
 Din care se atârnă și două pozunare
 Lucrate numa'n aur. Mărgăritar prea mare
 Formează-un greu giordan.

Plin d'amuleți simbolici ce-opresc, înfrunt deochiul ;
 Și lungi cercei de pietre, ce nu-i ațintă ochiul,

Dau flacări prin voal.
 De sus cămașa lungă și puțințel sumeasă
 Ar fi pândit profanul secunda când să iasă,
 Strâns mult într'un sandal,

Greu, plin de catareme în chip de semilună,
 Pășind cu gravitate, piciorul care sună
 De zale 'nconjurat ;
 De zale tot de aur, de cătărămi lucrate
 În onix și rubinuri, de funde mari, lăsate
 Pe-o pulpă de 'ncântat.

În preajma ei, în cale, sbor spirite de pace :
 Mărgăritarul curge cu vocea ce întoarce
 Cânticul cel frumos.
 Zefirii joc pe sânu-i o vieață rătăcită,
 Și luna își răsfrânge o rază aurită
 Pe stema de mados.

Ochiu-i cel viu și negru în ceruri s'așintează ;
 Și fața-i plină, albă, s'aprinde, o 'nviează .
 Un sacru spirt de foc.
 Ea cere în cânticu-i pe soț să i-l aducă,
 Să i-l aducă 'n grabă, sau ca pe ea s'o ducă
 Cu dânsul la un loc.

II.

Pe o terață 'naltă, treptată și întinsă
 Ce răcorește noaptea în astă climă-aprinsă,
 Mii vase de un stat
 Lucrate de-alabastru, de marmură, aramă,
 Prin plante felurite, bazinuri fără seamă
 A muntelui lucrat,

Scotea în reliefuri a lui Baal izbânde,
 Minunile lui Iosif, a neamului osânde,
 Sau grele vânători,
 Sau întâmplări prin care frumoasa și smerita
 Babiloneancă fiică, în templul, zis Milita,
 Se dă la călători.

Sub șase stâlpi granitici și-un roșu vâl de lână
 Pe el cu animale cusute tot de mână,
 Măreț eră drapat
 Un pat de abanosuri, ascuns în bumbac moale,
 Pe-un jeț de dinți de fildeș cu draperii pe poale,
 Și-o baie de agat.

S'exală chiparosul; curmalul și finicul
 Se 'ntinde în alee; colo undează spicul,
 Susamii ce suspin;
 Și mai departe, pacinic, Eufratul, plin de vase,
 Se varsă printre grâne înalte și frumoase
 Din valea fără spin.

De-adreapta se înalță un turn trufaș, gigantic,
 Zidit de toată Asia după un plan fantastic,
 De Iehova damnat¹;
 Pe-alătura cu dânsul a lui Nembrod clădire,
 Semeață ca și turnul își dă a ei privire.
 În raiul suspendat.

De-astânga stau palaturi de Haldeeni zidite,
 Întinse și mărețe, cu naftă tencuite
 De Nabopalazar.
 Încă se țin în contra acelui Isaia;
 Mai stau ca să privească pe-âl de-a supus Asia
 Că-și pune un hotar.

¹ condamnat, blestemat.

III.

«Ardică vâlul ăsta ! îmi place luna plină !

«Zefirii dulci s'adie suflarea lor cea lină !

«Să văz un cer senin !

«Cântarea mea să meargă deadreptul către Domnul !

«Eu voiu să-l rog fierbinte ca să-mi trimeată somnul,

«Eu voiu să mă închin ;

«Căci noaptea cea trecută ¹, — O iesme 'ngrozitoare,

«Și spirite maline, și vise-omoritoare,

In preajmă-mi au sburat.

«O ! Ioachim se vede că pătimește 'n cale !

«Eră măhnit și searbăd... Venise 'ntr'ale sale

«Și nu m'a sărutat !...

«Doi demoni din tartaruri păreă că-mi stau la ușă,

«Poporul strângeă pietre, taica-și puneă cenușă ;

«Și eu mă tot smulgeam...

«Pe mine vrea să-omore : ziceă că-s vinovată ;

«Dar inger de foc iute din ceruri se arată,

Când eu mă sfâșiam ;

«Străbate ca un fulger ! se 'ntoarce prin mulțime ;

«Și intră, trece, piere. — Iubite Ioachime !

«O ! noi plângeam mereu !...

«Când iată-un june tânăr se'nalță dintre lume,

«Vorbește... — Toți întrebă : — cum este al său nume ?

Trimis este de Zeu ?...

«Căci spiritul se puse pe fruntea sa cea lată ;

«Vorbiă și-opriă poporul ! și-o lacrămă curată

¹ urite.

«Din ochi i-a scânteiat ... —
 «Erà bălaiu și dulce, — mișcările-i, cătare: —
 «Părea că-ar fi fost David! ca el vorbià de tare!
 «Profetul, — m'a scăpat...»

IV.

Așa vorbià Susana, aproape de-a sa baie,
 Plângeà și-erà frumoasă!... — In ochi aveà văpaie,
 In apă se uità,
 Când sclavele din preajmă-i voalu-i aridicase,
 Și una dintre ele de ea se-apropiase
 Și 'ncet o desbracă.

Îi scoaseră podoaba, tunica-i deschiară,
 De vâl se descinsese; sovonu-i desprinseră,
 Păru-i căzù pe sân:
 Un păr subțire, negru îi ajungia la glesne,
 Se despărția în două și se zăria prea lesne
 Un piept rotund și plin.

Alene gânditoare, culcată pe covoru-i,
 Lăsà în mâna slavei a descultă picioru-i
 De-onix, mărgăritar.
 O pulpă de zăpadă, ieșită și rotundă,
 Și-un mic călcâiu rozatic sub o gropiță-afundă
 Da tortură'n Sefar;

Căci el și-al său complice, pitiți aci 'n grădină,
 Turbând de poftă multă, se roagă, se închină,
 Chiem ceru 'ntr'ajutor...
 Erà schidoli bătrânii: prunelele turbate.
 Svârlià scânteii de poftă, și palpitate 'nfocate
 Fierbeà în pieptul lor.

Prelung, cu barba rară, cu fruntea încrețită,
 Cu ochii roși în hârca pleșuvă și albită
 Sefar, în sicomori,
 Iși întindea grumazii, fiind în urmă tare
 Pe gârbovul complice, sgâit, în nerăbdare,
 In spasmuri și sudori.

V.

Când fuse desbrăcată, înaintă spre baie,
 Fricoasă, tremurândă ; — bătrânii stau să saie,
 Impunși de pofta lor.
 «Acum vă duceți toate, lăsați-mă în pace ;
 «Voiu singură, la ceruri, cântările-mi a face,
 «Ca imn la creator... —

«Mirobolam s'aprindeți subt patu-mi de culcare,
 «S'aprindeți smirnă multă în casa cea mai mare,
 «Și-atunci când voiu strigă,
 «Vedeți să fiți pe-aproape și să-alergați în dată. —
 «Cu mirt și cu-un burete, să viie vreo fată
 «Pe corp a mă spălă».

VI.

Susana eră 'n baia senină aromată ;
 Luna jucă pe unda cea creață colorată
 Cu apă din Euftrat. —
 Sânu-i împunge apa, și părul său plutește ;
 O mână parc'ascunde Edenul ce domnește
 Pe bustu-i minunat.

Ea se priviă în apă, pe gânduri, dar voioasă ;
 Uitase să se 'nchine, — căci prea eră frumoasă... —

Se bucură de ea.
 Se gădelă de apă... Bătrânii în turbare
 Se-asvârl uimiți la dansa : ea țipă și tresare !...
 Cu ochi-i sprijiniă...

«— Frumoasă ești, Susano !» Strigară în uimire
 Invierșunați bătrânii. «Ieșim, ieșim, din fire !

«Dă ! dă un sărutat,

«O fiica lui Halsia !... — nici iadul n'a să știe !...»
 Susana, în ideia de crimă, preacurvie,
 Da țipăt disperat.

«— Să nu vorbești, Susano, căci altfel ești pierdută ;
 «In noi poprul crede, și tu vei sta ca mută,
 Când noi te-om osândi !»

«— Spuneți-mi care vină ?... fugiți să ies din baie !...»
 Sărmana nu 'nțelege ce va a lor văpaie,
 Nu poate a-i opri...

«— O ! Lasă-te, Susano ! Te-om face fericită !
 «Ți s'a 'nchină poporul ! Săraca, zăpăcită,
 Cu ochii speriați,
 Se svârcolia în apă ; strângea 'ntre brațe sânul ;
 Se da afund ; — dar apa-i curată ca seninul... —
 Bătrânii înfocați !...»

VII.

«Ca-pe-ăi de-au zidit turnul, Doamne, îi zăpăcește !
 «Ca pe-a lui Lot soție, Doamne, mă împietrește !...
 «Cum voiu putea scăpa ?...»
 «— Susana-i vinovată ! strigară-atunci bătrânii :
 «Țineă pe braț un june ! A, vino, loachime !
 Căci ea îl sărută !

«Să vie tot poporul! — Vedeți ce pângărire!...
 «Vedeți!... o! ce rușine și ce nelegiuire!
 «Ce lucru neiertat!
 «Vin! unde ești, Halsie? Vin! Vezi-ți bătrânețea!...
 «A lui Ioachim, sărmanul, vai! vezi-i tinerețea!
 «O! ce grozav păcat!!

«Vedeți colo portița ce a deschis spurcatul!
 «Vai! n'am putut să-l prindem: nu am privit păcatul;
 Căci el, curând s'a tras!...»
 — Aci pictorul meșter brodească pe Susana!
 Aci să zugrăvească, de poate, pe sărmana
 În îndoit extaz!...

S O N E T

LA ANUL 1839

Din zi în mai tristă, sermană Românie!
 De două veacuri jalea îți crește ne 'ncetat!
 Traian, să miră, plânge, privește-a ta câmpie
 Ce-o știe câmp, odată, de acvilă-apărat.

O! Tristă-i suvenirea la cei în agonie!
 Amar e când te doare, să vezi că-ești împilat
 Să 'neci a tale lacrimi: să vii, cu bucurie,
 A sărută și mâna ce știi că te-a trădat!

Pe cine aștepti oare să-aline a ta durere?
 Pe-acela ce te sugere? te calcă în picioare?¹
 Pe cei carii te-ar vinde de mii de ori pe un tron?

¹ În original, *picere*.

Te amăgești!... Dar află și crede în tăcere: —
 Oricare slăbiciune în chinuri ia putere...
 În fiare crește iute vârtutea lui Samson!

S I L A

Erà o iarnă aspră și-o noapte ce 'ngrozește,
 Și crivățul, cu viscol, mugeà precum mugește
 Un taur ce-i rănit.

Intr'un cătun de laturi a unui sat mai mare
 O rază îngânată da slabă luminare
 Subt un troian albit.

Troianul erà casă, căscioară locuită
 Ce-i astupà nemeții intrarea umilită, —
 Bordeiu de muncitor;

Și raza îngânată venià dintr'o lumină
 De-o flacăra 'n cenușă ce vâlvâià în tină
 Pe un uscat cotor.

Cu furcile în brâne, cu fețele voioase
 Intind cât pot cu fusul din caiere stufoase
 Două femei cântând.

Bătrână este una, ca iarna de albită;
 Iar alta este jună, bălaie și iubită
 De câți o văd râzând.

Pe-un pat de paie numai un biet bătrân bolește.
 Femeile, cu rândul, când el se desvelește,

Se duc de-l învelesc.

Și rîd cînd vîd că fierbe în oală o găină
Ce-au căpătat pe lucru dela lor vecină;
Căci tortu-i omenesc.

Oftă bătrîna însă și zise către fiică :

«— Cînd am luat pe tată-tău, pe cînd erai tu mică
«Eram mai fericiți ;
«Aveam căsuța noastră, aveam coprinsuri bune,
«Aveam frumoase holde și turme la pășune,
Aveam argați plătiți,

«Și vite 'n bătătură și plugul lângă casă,
«Și-un călător, oricare, află ceva pe masă
«Cînd se-abăteà la noi.

Erà fruntaș bătrînul, ca el pușini cu stare,
Abià 'nvîrtià prin curte cu carul său cel mare, —
«Un car cu șase boi.

Pe orice puneam mîna ieșîa în toate bine.
Tu semănai cu tată-tău și frate-tău cu mine...»
Aicea a 'ncetat.

Și-un ochiu de desperare ținti pe o icoană
A Sîntei Născătoare, zicînd : «In orice goană
«A soartei te-am chemat».

«— Tata spunea odată că-aveam și noi moșie,
«De ce-ați vîndut-o, mamă ? că-i rău în iobăgie ;
«Muncești pentru străin».

Și-o lacrămă din pleopă-i luci, precum lucește
Pe geana aurorei o roă ce pistește
Dintr'un azur senin.

«— Noi n'am vândut-o mamă; vecinii ne-au luat-o.
 «— Și cum, așa cu sila?» — «Ba tot ne-au tot scurtat-o
 «Cu cărți de judecăți,
 «Până-au luat-o toată...» — «Ce viscol e afară,
 «Unde-o fi nenea, mamă?» — «Aleșii îl luară
 «Și-acum ca și-alte dăți».

Pe masă lângă tată-sau fetița 'n nerăbdare
 Intinse o maramă și-i puse de mâncare
 Fiertura dela foc.

«— O! să-mi trăești, fetițo, că foamea mă doboară!»
 «— Și-ți am și vin, tăicuță; și-ți am și pâinișoară,
 Uite-o colea, o coc».

«— Să am de tine parte, fetiță cu durere,
 «Atât imi mai rămase din toată-a mea avere
 «La bătrânețea mea;
 «Căci frate-tău, să vede că mi-l tot mână satul:
 «Sărăcii duc povara, iar rodu-l ia bogatul
 «In lumea asta rea».

In ora asta dulce ce veselă-e copila
 Că-a bucurat pe tasă-său. Fica Satanii, *Sila*,
 La ușa ei grință.
 Doi dorobanți ce calea părea că rătăciră
 Zărind lumină noaptea să stea aci veniră,
 Ca doar va senină.

Imping și intră 'n casă cu iarna în spinare:
 «— Aci avem de toate și cald și de mâncare
 «Și'n cupă vinișor.
 «Mai faceți foc pe vatră și dați-ne-ți și patul.
 «Mai dă-te jos, bătrâne, sau culcă-te dealatul;
 «Că dau de vă omor».

Oftă adânc bătrânul, căci *Sila* e cumplită!

Lăsa bătrâna furca: eră obicinuită

Cu astfel de nevoi.

Iar biată copiliță, în marea ei durere,

Rosti plângând: «— Jupâne, n'avem nici o putere;

N'avem nici car, nici boi».

Și suspinând din suflet, ștergând cu zavelcuța

Șiroaiele de lacrimi, se dete sărăcuța

Pe șubredul bătrân,

Și îi șopti acestea: «Îți fac eu demâncare

«Numai decât, tăicuță. Jupâne, aibi răbdare

Că doar n'ei fi păgân.

«Mâncarea-i pentru tata, căci vezi-l cum bolește

«E an acu 'n păresimi, de când se chinuește;

«Să nu-l dați jos din pat.

«Și mama e bătrână și n'avem nici găteajă,

«Pe nenea de trei zile, de când l-au luat de streajă...

Aleșii l-au luat».

Dar dorobanții țepeni tot sparg și tot injură,

Și svântă și a pâine și vinul și fiertură

Că-s oameni stăpânești.

El nu mai stă la vorbă, când are biciu în mână;

Când leapădă opinca și calul își înfrână,

Cu el să nu glumești.

Se 'nbrobodiă copila și-o înecau suspine.

Eră să 'noate 'n viscol să meargă la vecine

Să ceară-un oușor,

O mână de făină, să facă-o pâinișoară.

Sta din afara ușii să vază-o pârțioară

Să vază vreun focșor,

Când un argat din curte, din curtea boierească,
 O prinde și o 'ntinde s'o ducă să muncească,
 Căci știe a lucra ;
 Și e la curte clacă, și s'a făcut de veste
 La câți au fost pe-a casă, la fete și neveste
 Să meargă-a ajută.

Căci este nuntă mare, e nuntă boierească
 Duminecă ce vine, și trebui să gătească
 Miresei așternut.
 Și rugile și lacrimi zadarnice îi fură ;
 Argatul nu glumește, o bate și-o injură
 Sau cere de băut.

Dar nu aveă fetița decât o zeghe veche
 Și vreo trei parale cercei la o ureche
 Care voi a-i da.

Și nu vru să primească cumplitul fără milă !
 Bătând-o, suduind-o, o tot brânciă în silă
 La lână-a scărmană.

Trei zile biata fată nimica nu aflate
 De tată-său cel bolnav pe care îl lăsase
 Flămând și chinuit.

Și când scăpă micuța veni în nerăbare...
 Nemeți-i cotropise și casă și intrare.
 Abiă a 'nemerit.

Luptându-se cu iarna, să intre izbutise,
 Dar tată-său, ca ghiața, de mult înțepenise
 Și mumă-sa muriă ;
 Pe frate-său îl dase aleși la oștire,
 Și singură orfana plângea în zăpăcire
 Și părul își smulgea.

Suflă în pieptul măsei, ca doară s'o încălzească ;
 Li căută cojocul... dar unde să-l găsească,
 Căci e la arendaș
 Deodată cu căldarea, luat zălog în silă
 Pe-o oarbă datorie. — O Doamne ! fi-ți milă
 De rob și de clăcaș !

1840, Ianuarie 4.

PEDEAPSA CU MOARTE

I.

Gemeà poporu 'n curtea palatului Dreptății.
 Erà o zi de August și gura răutății
 Scrâșnià, se schidolià
 Voind să fete moartea. Sclipià 'ntre dinți mânia ;
 Plângeà, rânjià schidoalà, dar nu ieșià, pustia
 Căci legea o oprià.

O sală larg întinsă și 'n roșu îmbrăcată
 Iși resfrângeà culoarea prin raza sângerată,
 Culoarea de Tartar,
 Pe searbedele fețe, bătrâne și sbârcite,
 Plecate către piepturi, cu frunțile 'ncrețite
 Țintând un act barbar.

Se afundă în gânduri, sărià strigând : « Maria !
 « Maria nu e moartă ! » țintià un păzitor,
 Se veselià pe clipă, uità atunciurgia,
 Se asvârlià spre dânsul, și 'n ochii bucuria
 Râdeà, cum râde raza, când scapă printre nor.

Ce bun ai fost tu, Doamne, când ai sădit iubirea!
 Ce crud ai fost tu, Doamne, când moarte ai rostit!
 Sau a plăcerii numai să fi avut simțirea,
 Sau de dureri trecute să pierdem suvenirea,
 Sau omul să nu știe de loc când a greșit!

O voi ce-aveți puterea să osândiți o vină!
 Gândiți că la-astă vină, al lumii creator
 Nu a prescris osânda? — Când sufletul suspină
 Subt lovituri de cuget, a voastre munci alină
 Durerea din năuntru — sunt balsam, sunt favor.

Din ghisdurile ocnei, pe funia sărată,
 Pe funia ce duce pe oameni în Tartar,
 Legară osânditul în manta-i cea marcată
 Și-l slobozică 'n gura cea neagră, fiorată
 Spre moartea inventată în timpul cel barbar.

Se învârtește roata și scripetele sboară
 În vaitări sinistre, avânt fiorător, —
 Ca cucuvaia nopții, ce fâlfâie ușoară
 Și țipă peste capul acelu ce-a să moară —
 Se vaită pe capu-i cu glas îngrozitor.

Pe gâtul lung al ocnei s'exală infectate
 Durerea, agonia, suspinuri și fiori.
 Și oaspele s'afundă pe căi întunecate,
 În râsetele-acelor făpturi desnaturate
 Ce s'au deprins la crime a fi esecutori.

Se mărginește gâtul și caosul se 'ntinde,
 Și oameni ca insecte, ca licurici lucesc
 Cu focuri în spinare, cu fețele murinde,
 Pe bolovani în trâmbe, pe stâncile sclipinde,
 Pe munții cei de sare pe care se muncesc.

Se leagănă căluşul şi liliacul sboară,
 Alunică ca umbra prin norii cei săraţi
 Prin care osânditul, ce spaima îl doboară,
 Se lasă în răstimpuri, se strânge, se 'nfioară
 Incovoiat pe coardă cu perii ardicaţi!

Are să meargă încă, căci fundul e departe!
 Şi cer şi zioa lumii se văd albind ca stea
 Ce palidă şi fixă, în negure deşarte
 Albeşte câte-odată, ca steaua ce-şi împarte
 Şi-ascunde 'n cer scânteia, când soare e subt ea.

Locuitorii nopţii cu feţele pălite
 Işi lasă bolovanii şi vin de-l înconjur;
 Cu lumânări în creştet, cu barbele sbârcite,
 Păroşi pe braţe, piepturi, cu haine sdrenţuite,
 Buhavi de umezeală, dau roată împrejur.

Clipind la lumânare şi mestecând tutunul.
 Cu glasuri îngroşate urlară răguşit
 Blestem şi anateme, căci le furară bunul,
 Căci le hrăpiră zioa, căci nu putea nici unul
 Să vază la lumină pe cel ce-a mai venit.

Apoi târîră 'n noapte şi pe căluş legară
 Un mort ce se împlase, un trup de vinovat.
 « — Te du, bădiţă-i zise, în lume este vară,
 «E soare, e lumină» câţivă îl sărutară
 Şi începù să ţipe maşina fiorat.

Optzeci erà la număr făpturile uitate,
 Pe care omenirea la iad a osândit;
 Optzeci pe care legea, creştina caritate,
 Regenerarea ţării şi stricta echitate
 A smuls de vii din lume şi 'n ocnă a pornit.

Optzeci mai rămăsese ; optzeci eră 'n picioare
 Ceilalți gemea în lacuri și fără ajutor.
 Chemă la dânșii moartea, scorbutul să-i doboare,
 Căci revmatismul junghie, căci agonia doare,
 Căci sunt aci pe vieață, moartea-i vieața lor.

« — Vai mie ! » strigă 'n limba-i, bătându-se în sare
 Și mai gonind năduful, un orb Israelit.
 «Vai mie ! dați-mi apă, că-mi este sete tare !»
 Și un creștin de-alături ce-și da a sa suflare
 Li spuse, dându-i mâna, că apa s'a sfârșit.

Se adunară 'n noapte confrății în durere
 Și smulseră cu grija din cuiburile lor
 Câte vreo două paie, ca singura avere
 Ce ei posed în ocnă, și 'n larga încăpere
 Adăogară cuibul de-un nou¹ locuitor.

Eră bălaiu și june martirul ce venise
 Și trase simpatia acelor ce-l zări.
 « — Cum seamănă cu-un frate ce am acasă ! » zise
 Un flăcăiandru ager ce umezeala-albise,
 «Să fim noi frați de cruce cât ne-om mai chinui !

«Dar spune-ne, măi vere ; ce vină așa mare
 «Făcut-ai tu în lume ? Nu tăinui nimic,
 «Că-aci e obiceiul să spuie fiecare
 «Păcatele-i din lume ; și mie, cum îmi pare,
 «Tu nu ești hoț de codru ; ai vreun păcat mai mic».

¹ al unui nou.

Infricoșata cale ce junele făcuse,
 Îi dase iar simțirea, și 'n suvenirea lui
 Părea că se strecoară procesul ce trecuse,
 Durerea, fericirea și câte petrecuse:
 « — Eu n'am hrăpit, măi frate, averea nimului.

«Am fost crescut acasă în larg, în destulare ;
 «Părinții mei cu cinste trăiau în satul lor.
 «Eram flăcău în horă, frunțaș cu stare mare,
 «Cu cal de călărie și alții de 'nhămare ;
 «Moștean la părinți unul, trăiam eu trai ușor.

«Părinții biet, sărmanii, voiau să mă însoare ;
 «Imi tot spuneà de fete, dar nu-mi găsiam pe plac.
 «Mă tot plimbam prin sate, mergeam la șezătoare,
 «Când văz odată-o fată, ce 'n ochii ei, ca 'n soare,
 «Să cat, nu fu puțință. O văz aci și tac.

«Mă tot codiam prin casă, spuneam la fete glume ;
 «Mă dam pe lângă dânsa, dar nu-i puteam vorbi.
 «Roșià de-i prindeam ochii, sau mă strigà pe nume
 «Fetițele sburdalnice ! ca ea frumoasă 'n lume
 «Și mândră și gingașe gândesc că n'a mai fi.

«Cât vru să iasă-afară fetița rumeoară
 «Eu saiu și-o iau în brațe și par'că fu a mea.
 «O strâng și ea-mi răspunde. O iau la subțioară
 «Și fug, căci erà mică, ca pana de ușoară ;
 «Băteà subt țâță-i pieptul și gura îi ardeà.

«Ajung cu ea acasă s'o bag la alde tata ;
 «Aci o văzui bine, și tare îmi plăcù.
 «Eu mi-am găsit nevastă. Vă place vouă fata ?
 «Trimiteți la moș popa, că nunta este gata ;
 «Să nu 'ntrebați ce are și cine o făcù.

«Mă sărutară 'ndată părinții în urare
 «Și eu și cu Maria puparăm mâna lor.
 «De-acî apoi plecarăm, făcurăm nuntă mare
 «Și strânseram o plasă să vie 'n desfătare ;
 «Căci mândră le-eră nora și june-al lor fecior.

«Vreo două luni trecusem cu ea în căsnicie ;
 «Când pe o lună plină, ce peste noi plutiă,
 «Ne desfătam sub cergă ascunși pe deal în vie
 «Și ne glumiam atâta, cu-atâta veselie,
 «Incât și luna pare cu drag că ne priviă.

«Dar somnul câte-odată aduce grele vise !
 «Intr'însul necuratul își joacă coada sa !
 «Se vede că norase și nimini nu simțișe ;
 «Căci ploaia nu 'ncepuse, dar trăsnetul izbise
 «Un nuc bătrân în preajmă, și câinele lătră.

«Mie-mi părû deodată Maria spăriată
 «Că strigă, și la dânsa se dă un lup turbat,
 «Apuc în zăpăcire secura rezemată
 «De căpătâiul nostru, izbesc pe biată fată
 «Care dormiă în pace: Odată a țipat !...»

Aci s'opri voinicul și perii se sbârliră ;
 Și cearcăne de sânge rotiră ochii săi ;
 Și dinții îi grințară, și mușchii tresăriră,
 Și spume de balaur pe gura lui ieșiră,
 Și nările-i deschise svârliă în toți văpăi.

Telega, 1843 Septemvrie 6.

O C N A

Încongiurat de paznici, cu fiarele 'n picioare,
 Cu mâinile în cătușe, de gât cu lanțul greu,
 Un om frumos la față, în spasaturi, în fioare,
 Aci cruntând la paznici, aci zâmbind la soare
 Căzù la gura ocnei, chemând pe Dumnezeu.

Și o durere-ascunsă, durere sufletească,
 Muștrarea, desperarea jucă pe fața sa.
 Iși mai măriă în silă durerea cea trupească
 Voind să mai adoarmă, voind să liniștească,
 A sufletului rană ce nu se vindecă.

Pe-un jeț ascuns sta unul ce a'nsemnat păcatul
 Pe-a inimii icoană ; — buhav, cu-un ochiu spurcatul,
 Rânjiă, rânjit uscat.
 Cu cap de cucuvaie, cu ghiare mituite,
 Cu ochiul tras în sticle, în sticle îndoite.
 Chioriă pe vinovat.

După-amușirea lungă citiră, mai citiră,
 Iși mai cătară 'n barbă, gândiră, mai șoptiră, —
 Se scoală-ăl însemnat,
 Și'ncepe să vorbească : «Boieri! Eu zic să moară,
 «Să moară vinovatul ; căci moartea infioară
 «Și trebui pilde 'n stat.

«Gândiți că-avem și suflet ; să facem răsbunare :
 «O cere omoirul ; o cere'n gura mare ;

«O cere din mormânt,
 «Pedeapsa o dă legea ca să se corecteze
 «Acel ce face crima, — ca să se îndrepteze. —
 «Eu nu vorbesc în vânt. —

«Eu nu sunt de părerea aceluia Becaria;
 «Eu știu ce se cuvine; nu-mi place flecăria
 «Lui Domnul Monteschiu¹,
 «Lamartine, Hugo, șazeci dintr'o societate:
 «Deși scapă-omorătorul, eu voi, după dreptate,
 Să-l osândească 'n fiu».

II.

Pălit de o durere-adâncă, ne 'mpăcată,
 Pe care-o dă speranța când este înșălată,
 Greșită 'ntr'al său plan,
 Se doboră pe fiare, flămând, în baionete,
 Cu mădulări rănite, cu cotele 'ntre spete,
 Un biet uitat Țigan!

Se cletină de boală, de crudă desperare. —
 Când hotărîrea morții citiră 'n adunare
 Suflarea-i se curmă.
 Copii, soție, mumă de loc i se iviră. —
 Și iar se întremă.

III.

Gândiți voi la durere, gândiți voi vreodată
 Că și Țiganul ăsta e soț, e și el tată,

¹ Montesquieu.

Va fi iubind cevà !
 Se află și într'însul dorința 'naintării; —
 Căci firea nu a dat-o în veci numai puterii; —
 E 'n om, natura sa.

Cum vreți voi ca Țiganul, — ce'n hulă se târaște,
 Când vede libertatea a fiilor ce-a naște
 A neamului său tot,
 A lui și a soției; când știe c'o să fie
 De-acî înainte liber, asupra-i nu-i sclavie,
 Stăpânii nu mai pot;

Va fi stăpân pe timpu-i, va râde cu natura,
 S'a bucură de munca-i și va simți căldura
 Ce Domul a sădit
 În sânul de familii, în vorba asta «Tată»,
 Să fie surd la toate? Natura lui stricată
 Gândiți că s'a răcit?

E crudă, crudă legea ce-apasă și strivește
 Gândirea zeității, mister ce cârmuește
 Materie și spirit și face de suntem!
 Amor și Libertate sunt legea Providenței;
 Sunt osie naturii; și cin'le ia ființei, —
 Urgie! anatem!

Statistica de crime nu poate să v'arate —
 Pe când bântuiă răul pe om, societate,
 Opincă și boier,
 În zile de tortură, de țepe, sugrumare?
 Și când eră mai bine: în vremile barbare,
 Sau azi, când nu s'omoară, când n'avem nici hengher?

Gândiți la instituții, la școli, înobilare,
 La înlesnirea vieții, la-a țării destulare,
 Și-atuncia s'a stârpit
 Și crima și hoția. E vițiul în prăvili;
 De-acî se naște răul. Curmați aceste stavili
 Ce revoltează omul și cel mai liniștit.

Și-apoi Țiganul ăsta e lucru, e avere,
 Proprietatea voastră; el nu e în cădere
 Să judece ca omul; nu poate a gândi;
 E vită brută: n'are nici drept, nici datorie:
 Incult ca dobitocul ce naște în pustie;
 Și pravilile voastre nu pot a-l osândi.

Când face vita moarte, o osândiți să moară? —
 El a privit ciocoiul cum bate și doboară,
 Lăsând pe zile morții Țigani ce-i robește, —
 Și nu se face vorbă. I-au dat de băut bine,
 I-au dat o armă 'n mână, când nu eră în sine,
 I-a zis: omoară-ți gădea și eu te ocrotesc.

Tu mâine vei fi liber cu copilași în pace,
 Îți dau de cheltuială, îți dau orice-ți va place,
 Te-oiu face negustor,
 Te-oiu face om pe lume; iar altfel, — vai de tine! —
 Acuma dar alegeți, ca ce-ai voi mai bine:
 Să-omori sau să te-omor?

Voi osândiți Țiganul ce, beat de-a lui dorință,
 A săvârșit o crimă. — Gândiți în conștiință,
 Care-i mai criminal:

Țiganul ce omoară, omoară a da vieață
 Și lui și seminției, sau voi, carii de ghiață,
 Călcând și instituții, îl omoriți pe el?

Voi osândiți o crimă făcută în beție,
 În desperații crude, în patimi, în mânie,
 Când omul e nebun ;
 Și-apoi, cu sânge rece, în bine, fericire,
 Ne'mpinși de loc de patimi, strigați cu-o glăsuire
 Că morții își resbun ?

Strigați: să moară omul ! să moară 'n agonie !
 Vă duceți la biserici ? — Nu-i asta barbarie
 Să fiți neiertători ? —
 Cărmuitori ai țării și ai societății,
 Exemple-ai răsbunării și ai moralității ?
 Chiar voi omoritori ?

Și unde se sfârșește această răsbunare
 După principiul vostru ? gândiți voi o 'mpăcare
 În fiii ce trăesc ?
 Voi singuri dați exemplu și-i invitați la ură
 Deschideți rană nouă prin noua lovitură,
 Dați sânge de privesc.

Când ziceți vorba «moarte», simțiți oari cum vibrează
 În mumă, fii, prieteni, ce plâng și sângerează ;
 Vedeți-i stând la porți
 Cu gurile în aer, cu ochii fără vieață
 Cu brațele spre ceruri ; îi trec sudori de ghiață ;
 Vedeți ? ei sunt mai morți.

Voești să dai exemplu, și-omori un om ce plânge !
 Voiți să 'mblânziți tigrii, și îi hrăniți cu sânge !
 Voiți a-i corectă, —
 Și îndemnați la crime ! — O ! cu brutalitatea
 Nu se civilizează de loc societatea ;
 Căci crima naște crimă, și crima n'o 'nșetă.

Atâtea milioane ce dați pe la poliții,
 La temniți și la pasnici, la dorobanți, miliții,
 La-atâtea născociri,
 Nu pot ca să vă scape de astă barbarie.
 Nu pot să ție omul nebun, sau în mânia,
 De relele-i porniri.

IV.

Mulțimea se-adunase ca 'n zi de sărbătoare.
 Era o zi senină ; eră mărețul soare
 Ajuns în culmea sa.
 Jucă pe câmp copiii, mulțimea făcea glume ;
 Siliau și dregătorii Țiganul să sugrume ; —
 Dar gâde nu eră.

Puțin, și dorobanții un alt Țigan găsiră,
 L-aduseră în bice, și 'n bice îl siliră
 Să 'nvețe-a sugrumă.
 Când se 'nălță Țiganul să scape de robie,
 Răcniau și fii și rude, răcniă a lui soție,
 Și soțul își chemă.

Căzù de trei ori robul din ștreangul infamiei ;
 Văzù de trei ori moartea în munca agoniei :
 Sbieră fără puteri.
 Mugia 'necat în sânge, cu ochii scoși afară :
 Se svârcoliă ca șarpe, și se sburlia ca fiară
 Martirul în dureri.

Poporul, plin de scârbă, în groaza lui cea mare,
 Eră uimit de spaimă, și fără răsufare

Fugiã neconținut.

Priveliștea aceasta el nu o mai văzuse
 Încã de când cu Turcii. — De mult nu se produse
 Revista ¹ de 'ngrozit.

V.

Buzãul șoptiã nopții, spuneã de-o grozãvie.
 Plãngeã pe unde luna, și câinii pe câmpie
 Urlau neîncetat.

A dõua zi, în aer, pe liniște, răcoare,
 Sta, vãnãt ca porumba, cu ochii albi în soare,
 Țiganul spânzurat.

LA PRINCESA K. TRUBETZCOI

Castelul se gãtește, prințesã generoasã,
 Serbarea-ți nominalã ² în salve-a salutã,
 Și bardul ce se 'nspirã la fața-ți grațioasã,
 Intonã a sa harpã și cere-a preludã.

Dã-i voie, castelanã, vasalii sã-ți adune,
 Și coardele-i sonoare, ce nu și le-a 'ntinat,
 Cu ei aci sã imne și'n preajmã sã rãsune
 Recunoștința mare ce'n ei ți-ai meritat.

Orfanii vezi-i grupe, cãci cer ca la o mumã,
 Și gârbovii mai colo pe care ocrotești,
 Cu vãduve, sãracii ce relele consumã,
 Aduc în hor tributul și rog ca sã-l primești.

¹ reprezentația, ² ziua numelui.

Lubită 'n capitală și'n cercuri adorată,
 Prin spirit și știință în toate știi domni!
 Clăcașii ți se 'nchină cu inima curată
 Și bardul priveghează cununi a-ți împleti.

Căci e o norocire eroul și femeia
 Când află pe poetul veghind în giurul lor
 A ilustră o faptă, a le opri ideia,
 A o pară¹ cu dafini să meargă 'n viitor.

Veniți clăcași! dați roată la-a salvelor vâlvoare!
 Strigați cât strigă harpa-mi: ura la ast pahar!!
 Trăească Cleopatra, a României floare,
 Trăească adorată de voi și de Cezar!!

Băicoiu, Septemvrie 1844

PRUNCUL

Rânduneă frumoasă
 Pasăre văroasă²
 Sboară, îndrăznește,
 La noi te oprește, —
 Bine ai venit!
 Bună păsărică,
 Ești tu rândunică
 Care ne vestește
 Și ne pregătește
 Vreun timp dorit

Iu, ca mielușeaua,
 Vii cu vioreaua

¹ a o împodobi, ² văratică.

Să ne-aduci iubirea,
Să ne-aduci zâmbirea
Dulcelui Zefir.
Simbol de rodire,
Simbol de unire,
Amor, bucurie
Venirea-ți să fie
La câți te admir !

Sub alba cortină
Unde-o mână lină
Leagănu-ți umbrește
Gurița-ți zâmbește,
In somn liniștit ;
Gungunește, plânge,
Suge și se strânge,
Când visul se schimbă
Când visul te plimbă
Pe pom înflorit.

Astfel trandafirul
Ce-l crește zefirul
Incet bobocește,
Frunza-l învălește
Până va floară.
Astfel, prin ghisdeie,
Un puiu cu tuleie
Muma îl numește
Noaptea-l încălzește
Până va sbură

Gura ta de miere
Nu cunoaste fiere ;
Buza-ți ca veninul
N'a ajuns veninul

Ce noi bem turbați.
De suspini vreodată
Inima-ți curată
Fața-ți veselește,
Și buza-ți zâmbește
Cu ochi lacrimați.

Tu n'ai griji, nici frică.
Gura-ți mititică,
Mâna-ți, ca nălucă,
Par'că tot apucă
Orice poți să vezi.
De dureri străine,
De e rău sau bine,
Răi de varsă sânge,
Sclavul dacă plânge,
Tu nici știi, nici crezi.

Cât prefer eu plânsu-ți
Ce 'nterupe râsu-ți
Decât veselia,
Decât bucuria
Care cercăm noi!
Ochii tăi de lapte
Nu văd rele fapte!
Îți sugi degițelul,
Ca și mielușelul
Iarbă, spicuri noi.

Simți tu oari veghierea,
Simți tu mângâierea
La-a ta legănare,
La-a ta mișcare,

Când sugi buza ta ?
Simți câți te 'nconjoară ;
Simți câți te adoară ;
Simți tu câte fețe
Stau să te răsfețe
Când te-i deșteptă ?

Te deștepți, și-un tată
Mume-tei te-arată,
Brațele-ți întinde,
Te saltă, te prinde
Pe-un sân palpitând.
Mumă-ta 'n plăcere,
Te chiamă, te cere,
Ardoarea-i te strânge
Și'n plăcerea-i plânge
Privindu-te blând.

Ea la cer privește
Și îi mulțumește ;
La tine se uită
Și cu totul uită
Că-a cercat dureri.
Câtă mulțumire
După-o chinuire !
Tu faci armonia,
Tu faci bucuria
Și-ale lor averi.

Cât de mult îmi place
Să văz să se joace
Mâna ți rumeoară,
Ca aureoară,

Pe sânu-i de crin!
 Cât e de frumoasă
 Lacrima-amoroasă
 Din ochii focoși
 Verzi și scânteioși
 Pe sânu-i cel plin!

7 Aprilie 1839.

CUGETARE

« — e raiul pământesc
 «In inimile care neîncetat iubesc»,
 L'ABBÉ DE LAMENNAIS

De ne-ar fi fost deschisă a soartei noastre carte
 Mi-aș fi văzut într'insa prescrisă a mea parte;
 Dorințele-mi atuncia aș fi știut supune,
 Și-a amăgirii mele grozavă-amărăciune
 Deloc n'aș fi cercat.
 Amor și amicie, fericie n'chipuit —
 Străin în lumea noastră — eu n'aș fi mai gonit,
 Nici n'aș fi așteptat.

De ce te sfarmi atâta, ființă trecătoare?
 De ce gonești nălucuri, himere pieritoare?
 Dorințe neatînse, speranțe ne'mplinite,
 Din crepuscul în noapte, visări neconținute?
 Această-ți este vieța de care te mândrești!... —
 Am blestemat cu lacrim' și'n a mea mâhnire
 Un glas străin mă 'ntreabă: «De ce mă tot hulești?
 «Nu simți tu fericirea? În tine n'ai iubire?...

«Iubește! asta-i vieța ce-o ziceți voi cerească;
 «Amorul și speranța e vieța îngerească;
 «Iubiți și sunteți angeli — e raiul pământesc
 «În inimile care neîncetat iubesc!»

De-atunci eu simț căldură în sânu-mi palpitând
 Speranța văz de-atunci neîncetat răsând.

1842 Septemvrie.

VIEȚA-MI SE STRECOARĂ

Vieța-mi se strecoară, ca râul se grăbește
 Să-ajungă la izvorul de unde a plecat,
 De june încă veșted, nimic nu mă oprește,
 Ca să ating eu moartea ce tu mi-ai însemnat.

Mormântu-mi este-aproape, îmi grință, mă cuprinde,
 Pe calea morții însă eu stau, mă mai opresc,
 Mă uit la vreo scăpare, dar noaptea se destinde
 Și norii disperanții în față mă izbesc.

O! taina mea cea mare în veci tu nu vei ști-o;
 Greșala-ți fără știre eu nu te las să plângi;
 Și grabnica mea moarte tu nu vei auzi-o
 Decât ca o nuvelă de care nu te-atingi.

Iar dacă a mea umbră la tine se abate
 Să-ți spuie că mormântu-mi suspină de-al tău dor,
 Te du atunci pe pasu-i țărnăna-mi să-ți arate
 Și-atunci, călcând pe dânsa, precurmă al meu dor!

Cu salcia ce-a plânge să lași atunci să cază
 O lacrimă la crucea ce ție-am consfințit !
 Cu candela-mi cea tristă, străbată a ei rază
 Prin negura eternă ce voiu fi rătăcit.

Pe piatră-mi lasă-ți ochii, citește al meu nume,
 Gândește 'n care vârstă mă despărțesc de lume,
 Și scrie cu-a ta mână pe-ăst lesped de granit :
 Aci am pus pe-acela ce-atâta m'a iubit !

1837, Martie

AI VREA PRECUM SE VEDE SĂ-ȚI MAI ADUCI AMINTE

Ai vrea, precum se vede, să-ți mai aduci aminte
 De-aceă miniatură a sexului frumos,
 De-a ei vioiciune, spirituasele-i cuvinte,
 De-ochiada cea focoasă din ochiu-i amoros ;

De ochii ei cei negri ce-ar sparge o 'ntristare
 A lumii toată în doliu, de-acel surâs ceresc
 Ce veselește lumea ca ziua de serbare,
 De gesticile-i vioaie și timbrul îngeresc ;

De bucelele-ebenine, lucioase și flotânde
 Pe sânul de-alabastru, ca aripe de corbi
 Ce fâlfâie pe bruma ninsorilor căzânde
 Cu toată răsuflarea-i ce tu în drag absorbi ? —

Plecă, când am văzut-o, și tremuram de frică ;
 Căci inima-mi sta gata cu dânsa a sbură.
 Purtă pe piept o cruce, o cruce mititică,
 Pe care și Evreii pareă că-ar sărută.

1840, Mai 26.

PE PIATRA MORMÂNTALA A
 D-nei C. FILIPESCU, n. BALȘ

Oricât vei fi de grabnic, oprește, călător:
 A însuflat respectul cu duhul, cu știința ;
 Cu facerea de bine, a tras recunoștința,
 Căci ușa-i fu deschisă la câți cer ajutor.

O DIMINEAȚĂ PE MALUL LACULUI

Frumoasă dimineață ! Suflarea toată tace !
 Abiă privighetoarea, cu-un glas răsunător,
 Să turbure cutează o solemnă pace,
 Când somnu-e așa dulce la omul muncitor.

Gălbuia auroră de purpură urmată
 Albește înverzita dumbravă de anin,
 Și stele licurinde abiă se mai arată
 Prin umbrele ce noaptea păstrează în senin.

In lacul dinnainte-mi un cer se adâncează
 Și lasă pe oglindă-i abia a mai luci
 Făcliile murinde sub pânda ce albează
 Al nopții întuneric ce 'ncepe a fugi.

Deadreapta-mi stau Carpații ascunși afund în ceață,
 Din aburi cu încetul încep a se ivi ;
 Zăpada lor cea veche, ce vara n'o desghiață,
 Iși sue 'n cer troienii, sau stă a-i prăvăli !

Iar Prahova devale în mii de gârli se 'mparte,
 Și 'ntinsă arginteză ăst prunt al ei pietros ;
 In văile-i afunde se-aude îndeparte
 O eco îngânata pe malul cel râpos.

Frumoase ! sfinte locuri ! de ce și astădată
 N'aveți tot acel farmec !... Pe cine oari jeliți ?
 A timpilor vieață, nu vine ca-altădată
 Să 'nvie-a voastre plante ? De ce vă veștejiți ?

De ce suspină vântul ? Dumbrava ce oftează ?
 De ce mugește râul și locul s'a negrit ?
 De ce oricare preajmă sub nori se 'mpovărează ?
 De ce ăst doliu mare natura a 'nvălit ?

O ! unde este timpul când, plin de tinerețe,
 In brațele fecioarei, fecioarei ce iubiam,
 Sorbiam al vostru balsam, și-a voastră frumusețe
 Răpia a mea simțire pe sânul ce-adoram.

E-al șaptelea an ăsta de când, în aste locuri,
 Gustam o fericire ce nu voiu mai cercă ;
 Dar vârsta și simțirea, și-acele tineri focuri
 Ce pier, se sting cu timpul, — încep a mă lăsa,

Un lucru de nimica, o mică nălucire
 Priviam de lucru mare, de toate mă 'ncântam ;
 Acum sunt trist și rece, și nu am mulțumire
 Nici chiar la fericirea ce-atunci nu cunoșteam,

În vieța lui odată oricine și iubește,
 Și simte de iubire, și poate a iubi ; —
 Simțirea înainte se trece 'nbătrânește,
 Și corpul după dânsa începe-a se-ofili.

Obiectul ce atuncea putea să le 'ndulcească
 Acuma e departe, — s'a 'ntors de-unde-a venit !
 Așa e fericirea : ea vine să gonească
 Odihna num'a noastră, și îndată-a și pierit.

Frumoasă ca un angel ce cerul ne-arată,
 Eră abia în vârstă să-aștepte-un măritat,
 Și cine a văzut-o, a trebuit îndată
 Să-i dea acea cunună ce-atât a meritat.

Ca prima-aceă zăpadă ce cade afănată
 Pe locuri neumblate la-al soarelui ivit,
 Eră oricare parte-i, plăpândă și curată,
 Și sânu-i de-alabastru în veci eră învălit.

Nici cerul cel mai dulce în noaptea cea senină,
 Când norii dorm departe cu vânturile 'n ei,
 Și bolta-i luminată de luna cea mai plină,
 Nu are-un alabastru ca cel din ochii ei.

De-apuc acum mătasea, deloc nu mă 'nfioară,
 Nici este pipăitu-i atât de voluptos
 Ca-acele fire netezi din bucla-i cea ușoară
 Ce rătăciă pe sânu-i divin și grațios.

De 'nsinuiă cătarea-i, când vrea ca să-mi zâmbească,
 Sub rumena ei buză de foi de trandafir,
 Mărgăritar nu poate, gândesc, să se găsească
 A fi atât de luciu și neted într'un șir.

Deloc nu ne înșeală acel care ne spune
 Că fața ne arată ce-avem în noi ascuns;
 Natura nu ne minte: — aceea ce depune
 În inima oricărui, pe față-i stă expus.

Așa de simțitoare la o nenorocire,
 Că de-ar fi fost în mână-i¹, durerea-ar fi lipsit.
 Ea nu ură pe nimeni; întreaga-i fericire
 Era să poată face pe altul norocit.

Prin geana ei cea lungă o îngerească milă
 Păreă că se scoboară pe oameni a jeli;
 La tot nenorocitul, vedeă că-și face-o silă
 Să-ascunză a ei durere, pe alți a nu mâhni.

Nenorociri streine vedeam că o omoară
 Pe frunte sta durerea a oricărui strein —
 De n'am fi cunoscut-o de crimă că-i fecioară,
 Am fi gândit că-un cuget revoltă-al ei venin, —

¹ De i-ar fi stat în mână.

A! fugi ființă dragă! Departe de-astă lume!
 Aci nu erà locu-ți, tu 'n drum ai rătăcit,
 Aci sunt toate altfel, nimic n'are-al său nume —
 Virtutea este-o crimă, natura a pierit,

Dece și eu cu tine, în tânăra junie
 Când toate-mi păreau bune, când toate-erà amor,
 Dece n'a fost atuncia să scap din viclenie,
 Să las amara-mi vieață, cu tine 'n sferi să sbor?

Dece Dumnezeu oare a dat în om putința
 Să ție suvenirea de cele ce-au trecut?
 Dece să nu se piarză deodată cu ființa
 Și toată suvenirea acelor ce-au pierdut?

Orice viețuitoare iubește primăvara;
 Al meu amor e vecinic, și iarna nu l-a stins:
 Se naște dimineața, îl îndoește seara,
 Și 'n veci e făr' de moarte, în veci este aprins. —

1836.

DORMI IN RACOARE

I.

Dormi în răcoare,
Pe-amantul tău!
Dormi, dormi, visează
Pe-ăl de veghiază
Ca să adoare
Idolul său.

Dormi, dormi, frumoasă,
Eu te iubesc.
Dormi, dormi, divină,
Luna e plină
Și amoroasă,
Eu te privesc.

II.

Scoală iubită,
Nu mai dormi!
Lasă-ți suflarea,
Lasă-ți cătarea
Întremijită
A mă privi.

Scoală, frumoasă!
Dă-mi un zâmbit.
Scoală, iubită!
Luna-i pălită;
Steaua focoasă
A răsărit.

Pe mal vâlvoare
 Se prelungesc.
 Apa-e senină;
 Zefir suspină
 Prin stof fioare,
 Luntrea zăresc.

Raza aprinsă
 Pe lac cădeă,
 Și-a mea blondină
 O mână lină
 Țineă întinsă
 • In mâna mea.

AH! LASĂ SĂ-MI CURGĂ ĂST AER

Ah! las să-mi curgă-ăst aer, ce dă a ta suflare;
 Ca apa cea sfințită el poate curăți
 Din sufletu-mi și minte cuplita apăsare,
 Și relele de-asupra-mi, el poate împărți!

A! lasă-mă ca umbra să umblu după tine!
 Și coarda-mi fiorată, o lasă a cântă
 Pe pasurile tale! Tu fă-ți un joc din mine;
 Dar lasă-a mele imnuri la tine a 'ndreptă!

Tu calcă-mă 'n picioare-ți, strivește-mă ca ceara
 Ce curge, își ia forma oricare îi vei da;
 Dar, lasă-mă să sufer! Și visurile-mi seara
 Spre tine și în tine le lasă-a s'ațintă;

O! dacă pe-astă frunte, profana ta coroană
 Nu-ar înegri în ochi-mi aceste calități
 Prin care zeitatea întreaga ei icoană
 A transformat în tine ca mie s'o arăți,

Atunci fără rușine aş face să răsune
 Pământul la-al tău nume și chiar acel tartar;
 Și lira-mi la picioare-ți, la locul tău te-ar pune,
 Și pieptu-mi ți-ar fi templu, și inima-mi altar!

Eu gem! și în deliru-mi, te chem, Eleonoră! —
 Ca Tas de fiare 'n temniți eu voiu să mă încarc! —
 Și'n veci tu pentru mine să fii o altă Loră¹,
 Și'n veci eu pentru tine, să fiu un alt Petrarce.

Ca el, fără speranță, să plâng pe a ta urmă,
 Și'n tine eu fanatic să nu mai am alt zeu! —
 Voința-ți fie-mi lege; și vieața-mi o precurmă
 Când vei și când îți place, căci tu-mi ești Dumnezeu.

BUTADA

Nici ceara ta cea neagră, nici mușcătoru-ți dinte,
 Nici lacrimi mincinoase, nici toate-aste cuvinte
 Nu m'au îndurerat.

Ți-am spus că pentru tine eu mort sunt în vecie,
 Și cerului dau gloriei, ca robul din robie,
 De tine că-am scăpat.

1837, Martie 3.

¹ Laura.

IMPROVIZATE LA VEDEREA UNEI BERZE NEGRE

Să pociu oprî durerea-mi și focul ce mă arde
Lăsai adunări, jocuri, și viu ca să jelesc
Pe maluri, râpi tăcute, de-ai mei acum departe,
Ca barza cea străină, cu ea să mă unesc.

Tu plângi, cernită barză, soția-ți cea pierdută,
Și semnul întristării pe pene-ai zugrăvit.
Jeleşti a ta pereche, și-oricine să strămută
Văzându-te în doliu și 'n traiul singurit.

Dar eu, o credicioasă! Eu nu pociu fi ca tine;
In crude suferințe ce inima-mi o strâng,
Eu trebuie să sufer, să rabd durerea 'n mine,
Să mă prefac la lume, și 'n veci să nu mă plâng.

Ferice de acela ce poate 'ncai să geamă,
Să strige în durere-i, să-și spue al său dor,
Și-acela ce-l aude să-i poată da de seamă,
Să plângă 'ncai cu dânsul, de nu-i da ajutor.

1838, Iunie 5.

LA D-na ELISABETA ȘTIRBEI

Blândeța, modestia, creștina caritate
De s'au numit virtute în lumea de scandal,
De place poeziei o pură pietate.
De se onoară încă amorul conjugal; —

Ești belă atunci, Doamnă, în dulcea-ți căsnicie,
În junele odrasle în care te aflăm;
Și admirăm iubirea-ți de mumă, de soție
Și faptele-ți creștine le binecuvântăm.

Și poezia astăzi în sacra ei ardoare
Unește și-aste note la imnul înălțat
De două sute voce din inimi de fecioare,
Ce 'nvață legea 'n umbră-ți și pilda ce ai dat.

Ea vine să-ți ureze cu văduve orfane
Ce-și află mântuirea la pragu-ți creștinesc,
Să ție Domnul vieța-ți, și faptele-ți umane
Resplată să-ți aducă tezaurul ceresc.

1846, Aprilie 24.

LA ROMÂNIA

I.

Deșteaptă-ți Românie orgoliul străbun,
 Că iată sună ora, și geniul cel bun
 Să îmble început-a pe tot pământul tău.
 Danubu-și rupe vâlul și jugul său cel greu ;
 În Euxin resuflă ca un imens izvor ;
 Cu patru brațe luptă s'ajungă la Bosfor.
 Și pe Carpați s'ardică bătrânul uriaș
 Ce doarme, de sunt secolii, pe vechiul său lăcaș.
 E geniul Daciei, e zeul tutelar
 Ce, din ruine-afunde, al Daciei hotar
 Se scoală să măsoare «cu-un milion de pași¹ ; »
 Să vadă de curg fluvii pe-antindeluvi făgași,
 Eterne santinele, meniți a ocoli
 Titanii munți Bastarnici, Marț unde se ivi
 Pentru întâia oare. Acvila, tresărind,
 Vede pe Soare-Mitra că-i cată surizind...

II.

Oprește Soare-Mitra ! Aci fu templu tău
 Cel mare și teribil, și Cocheonul greu,
 Și Zarabii-terei, și Dacii Pileați
 Discipoli lui Zamolx, Pioșii săi jurați !...
 Privește aste fețe pârlite de dureri,
 Acoperind cu trențe slăbite mădulări,
 Ieșind de prin bordeie afunde în pământ
 Ca fiarele sălbateci ! Rostește un cuvânt ;

¹ *Eutropius, Breviarium Historiae Romanae, lib. VIII, § II. — Sextus-Rufus, Breviarium de victoriis et provinciis, VIII.*

Numește-le străbunii : pe Decebal, Traian,
 Ion Asan, Burilă, Corvin, Mihai, Ștefan ;
 Zi vorba : *libertate!* cătând în fața lor,
 Și vei vedea îndată pe Marele Popor!¹
 Vei recunoaște, Soare, dacă Românii vin
 Din fiicele lui Zamolx și fiii lui Cuirin ;
 De e poporu-acela ce pe Danub jură,
 Pornind la bătălie : «De nu va triumfă ;
 «Să nu-și mai vază țeara²!» «Vezi de poți semui
 Aste mărețe fețe, ce răul chinui,
 Cu-ăi de bătù pe Ciru, Darie, Lisimac,
 Pe Filip și-Alexandru ; privește-i de se trag
 Din Dromihet și Sarmis, din Decebal cel brav,
 Teribil Romei care, decât a cădea sclav,
 Bău cu cupa plină veninul pregătit.
 O! nu, nu zice, Soare, că Dacii au pierit!...
 Mai lungă veselie nu s'a sărbat în veci
 Ca la concuista³ dacă : «O sută douăzeci
 «Și trei de zile Roma, în jocuri, sărbători,
 «Zecimi de mii da morții, aleși gladiatori,
 «Și fiare diferite la unsprezece mii».
 Atât erau de groaznici ai lui Zamolxe fii!
 Ei se'nfrățiră numai cu ai lumii stăpâni ;
 Și Dacii și Romanii născură pe Români.

III.

Nepieritoare gintă ce și-a apropiat
 Ce-avù mai mare'n sine Poporul Împărat
 Și Dacul cel teribil care «nu se temeă
 «De-alt decât numai cerul pe el de va cădea».

¹ Români.

² *Junius-Philargyrius, Georg. II.*

³ cucerirea,

Neam care niciodată nu lăsa un moment
 Făr'a luptă să fie liber, independent.
 Bătù atâtea ginte, ce a le numărà
 S'ar osteni și mintea a mai le recită.
 Oricând, și ori cu cine Românul se bătù,
 Pe când erà el liber, rușine nu avù.
 De-ajunse, prin sistemul unei ușori robii,
 Să-și uite existența, tradițiile vii
 Ce cresc în generații, prin multe recitari,
 Și ne transmit torente a bunilor puteri,
 Făcând eroi părinții, străbunii uriași,
 Carii, plantați pe ceruri, privesc ai noștri pași
 Și țin în veci poporul, împins de-al său trecut,
 Să frunte viitorul; — de-ajunse ăst popor
 Prin lunga jefuire, prin lipsă, chinuri,
 Vicleana dezarmare, și-atâtea înjosiri
 Făcute chiar de-aceea ce-odată-l învită;
 De-ajunse 'n astă stare, Soare, nu te mirà:
 Adesea un nor numai în față-ți s'a ivit.
 Și toată-a ta splendoare se pare c'a pierit.
 Și-au fost și timpî de-aceia, când iarna greu grintă,
 În care-uitase lumea chiar existența ta,
 Tu însă ești acelaș, și acuilonii trec,
 Azurul te arată, și viețile se'ntrec,
 Din planta submarină și până la erou,
 Să vie să admire splendoarea ta din nou.

IV.

Fatală fuse ziua în care pronunță
 Mihai acest servagiu, și'n el își îngropă
 Și neamul și pământul, și'ntinse negrul val
 Pe toată România! De-atunci acest Babel
 De gințile barbare și umilința grea,
 Și nepăsarea crudă, și ciocoimea rea.

V.

Ca floarea neumbrită sub cerul arzător,
 Femeie ne'ncălzită de tânărul amor,
 Copil pe care muma de loc n'a mângâiat,
 Așa poporul care trecutul și-a uitat,
 Se uită înprejuru-i și vede tot străin,
 Își pierde conștiința și se îndură 'n chin;
 Că 'n lipsă de iubire, și'n veci în traiul rău,
 Omul devine fiară, uitând și Dumnezeu,
 Și țeară, și familii, uitând și chiar pe el.
 Uitarea-i neștiință; neștiind nu poți iubi,
 Și ne iubind, nu aperi; nu te-aperi, nu vei fi.

VI.

Dela Mihai încoace, în darn ai luminat
 Mărețe Soare, Țeara! In darn ai revărsat
 A ta căldură dulce pe-ăst roditor pământ!
 Se văetau părinții, clipiau câte-un moment,
 Dar demonul urgiei cerul de tot blocă;
 Și răul, în largi unde, pe patrie vărsă.
 Manaful fără frică să năpustiă turbat,
 Neamțul, vrăjmașul Romei, de foame leșinat,
 Grec, Țarul Anticristul, rupea, nepedepsiți,
 Și Țară și'ndivide, de libertăți lipsiți.
 Pe sclav în jefuire lesne îl poți mână
 Să prade și s'omoare, dar însă-a apăra
 Onoarea lui și țara, un sclav nu va putea;
 Și sclav eră Românul, când altul îl bătea.
 Bunul fugiă din țară; și fiii ei, rebeli,
 Îi speculau onoarea la pețitori vicleni.
 Sunt timpi când numai poate nici chiar Mihai cel Brav!
 Căci Patrie nu este unde poporu-i sclav!
 Dar vine o idee ce popoliu adopt,
 Un Lazăr și un Tudor, un patruzeci și opt

Lucește ca un fulger, în neamul adormit,
 Deșteaptă letargia, și iată-l mântuit.
 Idolul ce pierise, *Patria*, e pe cer;
 Și cultul ei, în inimi, printr'un divin mister,
 Revarsă în torente credință și amor.
 Zambila deodată o vezi a înboltă,
 Când raza ta cea dulce spre dânsa va căta.

VII.

O, cât ești de frumoasă și jună Țara mea!
 Brunetă părăsită ce răul chinuie!
 O, ranele de fiare îți sunt de tot adânci:
 Te-au chinuit cumpliții pe cât ai fost pe brânci!
 Dar Francia, Englitera, Sardinia s'au prins
 Să-ți dea răpita stemă. Un fulger din Paris
 A spart a tale temniți. Acum, că te-au găsit,
 Te recunosc de soră, uitând ce-ai suferit.
 Te scoală în picioare, vorbește'n glasul tău,
 Vorbește fără teamă că-ascultă Dumnezeu!
 Ațintă-i și-i îngheață dacă-ți mai vin lingăi,
 Mârșavi, fără onoare, ceva plătiți calăi
 Și-or vrea să-ți ceară mâna pe care au trădat.
 Fiica Romei ori ia popul, ori va sânge de 'mpărat.
 Zestrea ei acum e mare, stema i s'a legiuuit,
 Fiii ei acum sunt liberi, brațele s'au inmulțit.

VIII.

Puneți șapte zăcatoare de Cotnar și Drăgășani
 Și întinde-ți masa lungă pe pârâul din Focșani!
 Pune-ți Acvila și Uru lângă lancea lui Kuirin,
 Marț și Ceres ne protege! Umpleți cupele cu vin!
 Fie una România, și tot fiul ei Român!!!
 Prinți Latini! Regina jună va un soț, nu un stăpân!

Paris, 15 Aprilie 1856.

VACA VĂDUVEI

Când Murgilă'ncurcă calea
După-al soarelui sfințit,
De mugiri resună valea
Și Brândușa mi-a sosit.
E țâțoasă, e lăptoasă,
Clopotul îl înțeleg,
Ea e mai de vreme-acasă,
După dânsa nu alerg.
Curge laptele din uger
Ca un șipot, un izvor,
Și Florica i-a strâns lujer,
I-a pus sarea în obor,
Vițelușea Viorica
Saltă, saltă spre bordeiu,
Și fetița mea Florica
Luptă, luptă de curmeiu,
Amândouă-aleargă, aleargă;
Una'n blid la duminică;
Alta prinde, va să spargă
Ugerul ce i-am lăsat.
Iar Brândușa linge pe-una
Și la alta cată blând,
Coarnele îi sunt ca luna,
Le mângâie tot mugind.
Când Ziorilă se deșteaptă,
Bag vițeaua în celar,
Și Florica'n prispă-așteaptă
Cu Brândușa pe vâcar.
Am vândut an la Drăgaică
Doi juncuți, trași prin inel;
Linși ca rochia de chitaică,

Și-astă iarnă un vițel.
 Ea ne-i singurul venit
 La orice podvadă vine; —
 O, nu-i cereți ierbărit!

ACVILA STRABUNA

Buciumul lui Zamolx sună
 Scoală acvilă străbună,
 Scoate capul, te trezește,
 Du-te de te 'ntinerește :
 Du-te 'n Pareng de te scaldă,
 Că dă Mitra vremea caldă.

Fă-ți apoi o avântare
 Și te-oprește 'n Furu-Mare
 Și-mi ațintă fără frică
 Soarele ce se ardică!
 Tinde lung a ta umbrire,
 Chiamă-ți fiii la unire,

Dă din aripi și răcnește ;
 Îi adună, le grăește !
 Că Traian plin de ardoare,
 Stă pe *Omul* în picioare,
 Le trimite voie bună,
 Și porunca-i așa sună :

«Ce e astă împărțire
 «Și a numelui smintire !

«Că Vlăsceii, Moldovenii,
 «Transilvenii, Bănăţenii,
 «Nu-s în tablele de-aramă,
 «Nici că-i ştie vechea Famă.

«Pot să facă din Dacia,
 «Pe dreptate, *România*;
 «Dar Românii au un nume
 «Pe cât vor trăi în lume.
 «Deci să 'ncete poroclirea,
 «Dezertarea, dezunirea».

Du-te 'n Istru-apoi, cu fală,
 la pe-aripi apă lustrală,
 Şi te 'ntoarce de-i stropeşte,
 Şi pe toţi îi înfrăţeşte:
 În străvechea Românie,
 Decât fraţi să nu mai fie!

Paris, 25 Martie 1856.

ȚARA ROMÂNEASCĂ CATRE MOLDOVA

Vin, Moldova, vino lele,
 Vin la surioara ta;
 Ți-oiu da bunurile mele;
 Orice am eu tot ți-oiu da.

Eu am mânilor legate;
 Nu mă lasă să vorbesc;
 Însă inima îmi bate
 Cu tine să mă unesc!

Na Danubul ; tu dă-mi marea ;
Na Brăila pe Galați.
Îți dau toți munții de sare,
Toată trâmba de Carpați.

Vino de privește-Oltenii ;
Vin de vezi pandurii mei ;
Vin de vezi Mehedințenii
De sunt ca Vrâncenii tăi.

Vom umplea Euxin și Istru
De vapoare românești ;
Vom feră¹, cu-un bun ministru,
Căi din Iași la București.

Că-avem fier, cărbuni și aur
Și atâtea mari comori,
Ce n'aștept decât un faur
Să le ia din închisori.

Acvila acum ridentă
Să se 'nalțe pe Carpați
Și să plane'ndependentă
S'o privească ceilalți frați.
O ce mare bucurie
Muma noastră când a ști
Că astăzi suntem în Dacia
Cum am fost, când ne porni !

¹ Vom feră... căi, vom face căi ferate.

Ea sârmana-i necăjită ;
Mai de-atunci e în nevoi,
Şalde lelea amărită,
Cată şi ea tot spre noi.

Ast prilej n'o să mai vie,
Şi noi nu ne-om mai vedeà ;
Duşmanii au să se ţie
Pe grumazi a ne cădeà.

Adu-mi Doamne pe Moldova
S'o răsfăţ în sânul meu ;
S'o trec Oltul în Craiova ;
Să trec Prutu 'n Chişinău.

Să mă strâng cu ea voioasă,
Să beau vinul de Cotnari,
Să-i dau vin de tămâioasă
Şi arbuzii de Boşari.

Cinci să număr milioane
In Români fiii mei,
Să-mi aleg batalioane
Pe sprânceană, — tot de smei.

P A T R I A

Fie neam oricât de mare ;
 Fie Neamț, Francez, Englez ;
 Neam mai mândru și mai tare
 Ca Românul eu nu crez.
 Neamu 'n care naște-oricine
 Pe acela va iubi !
 Ești Român ? voiu fi cu tine ;
 Că-s Român, și 'n veci voiu fi.

Las' să-mi cânte muscălimea
 Mine, urșii, ghița lor ;
 Las să-și laude nemțimea
 Rinul și acel Tirol ;
 Spue-și Francia-avuția ;
 Grecii cerul zâmbitor ;
 Englitera industria ;
 Sunt Român, Român să mor.

Dulce cer ca al țării mele ;
 Veseli munți și vin hrănit ;
 Mai livezi, mai holde grele,
 Mai fetițe de iubit ;
 Zică cine orice-o zice,
 Pe-altă țară n'om găsi !
 Dați-mi, dați a ei colnice,
 Că-s Român pân'oiu muri !

Țara mea din baltă 'n munte
 Se resfață 'n avuții.
 Brazii verzi îi râd pe frunte,

Istru-i cară bogății.
 Râuri, gârle ca cosițe,
 Plete, plete se cobor
 Până 'n poale-i, în lungi vițe ;
 Lângă ele voiu să mor.

Țara mea vestită 'n lupte,
 Armele de loc n'o mint ;
 Pe gârli, malurile-i rupte,
 Curge aur și argint.
 Flota-i ar umplea Euxinul
 Spre Colhide, pe Bosfor !
 Bateți, bateți-i toxinul !
 Apărând-o voiu să mor !

Atena, 20 August 1850.

RASUNET LA HORA UNIREI

DE V. ALECSANDRI

Vin' să strângem mână 'n mână
 Toți cu-o inimă română,
 Și să 'ntindem danț preamare
 La-a uniri-ne serbare !

Piară cei ce ne 'nvenină !
 Trântori, viespe, din stupină ;
 Intre noi să nu mai fie
 Decât frați și veselie.

Măi bădiță Moldovene,
 Prinde-te cu mine, nene,

Ca să fim într'o unire
Și la vieață și 'n pieire !

În unire-avem putere ;
Altfel nu putem, măi vere !
Și dușmanul se sfiește
Văzând pe Român că crește !

Suntem gemeni, măi fârtate,
Din părinți într'o dreptate,
Ca doi ochi la semănare,
Ca doi brazi la înălțare.

Cum te chemi, așa mă chiamă ;
Ce te temi, de-aia mi-e teamă ;
Îmi ești frate și-ți sunt frate ;
În noi doi un suflet bate.

Ai la Milcov cu grăbire
Să-l secăm dintr'o sorbire,
Și să tragem danț preamare
Peste vechile hotare.

Și s'aducă sfântul soare
Și-aceà zi de sărbătoare :
Danțu 'n horă s'ocolească
Toată țara românească !

Ascultați ! răsună valea !...
Depe Prut și depe Jiu,
Vin Români, negresc calea ;
Vin în cete mii de mii.

Munții i-ar surpă, de-ar vrea-o;
Că-s ca holdele de grâu!
De-ar fi Dunărea, ar bea-o;
Dar o posnă de pârâu?

Nu clipiți în zi de Paște,
Liliecilor spurcați!
Soboli, Cristulețul naște!
În pământ vă adâncăți!

Câți sunteți cu frunți senine,
Inimi calzi, de neam Români,
Credeți că 'n unire-i bine;
N'avem teamă de păgâni.

Să ne facem țară mare
Și unită într'un stat!
Cine-i mare, e și tare;
Cine-i tare-i respectat.

Nu tot doine și jelire;
Nu tot plâns și suspinat;
Nu tot frică de pieire
La-orice vânt a adiat.

Uite 'n sus, și mergi deadreptul
Spre vrăjmașul ce-o cătă
Să-ți nesocotească dreptul
Și să calce țara ta.

Dreptu-ne de apărare
Europa l-a prescris.
N'avem nici o împiedicare:
E 'n tratatul din Paris.

Europa azi ne cere
Ce dorim să arătăm.
Frați sculați-vă 'n picioare
Și cu toții să strigăm :

Cerem toți și vrem *Unire!*
N'așteptăm nici un minut;
Mâine-om sta la chibzuire
Ce mai este de făcut.

Cel ce cere dezunirea,
Nu-i bun nici stăpânitor;
Ăla vrea în veci robirea;
E un mârșav trădător.

PRINCE STRAIN

I.

Mi-e urită tirania
Pe-orice cap încoronat;
Inșă astăzi România
E'n nevoie de 'mpărat.

De tirani de orice parte
Suntem strașnic ocoliți
Și stau gata a ne 'mparte,
Căci ne văd neocroțiți.

Vrem ca neamul să-și ia sborul.
Nu mai vrem boier tronat,
Când bat conții cu piciorul
Să-l vedem intrând supat.

Ce-au făcut în România
Pământenii patrioți,
Câți au cumpărat domnia
Dela pragul acestei Porți ?

Voi ce ați umblat prin lume !
Mai găsit-ați vreun popor
În mizerii fără nume,
Ca Românul muncitor ?

Fără legi, în umilință,
Fără școli — ca niște boi —
Zăcem într'o neștiință
Și de lume și de noi.

Și ciocoiul și străinul
Se întrec a ne prădă ;
Ne măresc pe zile chinul
Spre a nu ne deșteptă.

II.

Ințeleg să vei robia ;
Vei să fii un crud tiran ;
Dar încai să-ți văz mândria
De un liber suveran.

Nu, smerit, cu-urechi ploștite
Bătut de-alți stăpâni mai mari
Să cați brute umilite,
Imitând pe-acei tirani.

De-ești stăpân, mă ocrotește ;
Bate pe-ăl de mă bătù ;
Nu când el se ostenește,
Să mă bați apoi și tu.

Cerem dar întâi *Unirea*
Cu Moldova într'un stat ;
Și-i depunem cârmuirea
La un prince coronat.

Liberală monarhie
Cu drept nume-executiv ;
Și fără-aristrocație,
Guvern reprezentativ.

Și strigăm din orice parte :
Nu vrem un mățar plouat ;
Vrem din neamul Bonaparte ;
Sânge de Latin curat.

INVAZIILE

I.

Pulbera să-ardică'n soare
Despre, Prut în nor sinistru,
Cu holera pe picioare
Vin Muscalii dela Nistru.
Turcul Dunărea 'mpresoară,
Bălțile abià-l încap,
Nemțimea pe munți coboară
Cu lăcustele pe cap.

Sabie și foame 'n țeară !
Câinii urlă 'n hătătură.
Și-a pădurilor rea fiară
Țintă ochi la curmătură.
Namile nesăbuite
La răspântii se'ntâlnesc,
Și'n limbi aspre, ne-auzite,
Pe țară să gâlcevesc.

Rupe'n cale orice-apucă,
Sfâșie ce întâlnește ;
Un prânz tot unu-ți îmbucă
Vadra plină ți-o golește.
Corbii sbier fugari pe vârfuri
Câinii latră-urlând mereu,
Neamțu mîncă hoit de stârvuri,
Rusul lumânări de seu.

Țara toată o hordie
 De mulțimi de limbi și nații ;
 Bucureștii 'n veselie
 Dă ospățuri, luminații ;
 Și'n carâte aurite
 Popi, boierii împănați
 les în drum, le pun cuvinte,
 Până la pământ plecați :

«Voi sunteți mântuitorii
 «Astei țeri nenorocite,
 «De-unde ies răsvrăditorii
 «Și se scol să ne invite
 «La dreptate și frăție !
 «Bine ați venit ! Mâncați !
 «Tăiați tot, lăsați pustie ;
 «De frăție ne scăpați !

«Luați toată visteria
 «Țării ; plase și orașe,
 «Sate, oameni și-avuția
 «Lor, dea Domnul să vă 'ngrașe !
 «Noi, cei mari, supuși la toate,
 «Ne legăm să vă'nvățăm
 «Aur din opinci a scoate,
 «Numai partea-ne s'avem.

«Dumnezeu să ne ferească
 «De dreptate și frăție !
 «Și în țara boierească
 «Român viu să nu mai fie !
 «Excelenții și pașale,
 «Călcați, treceți peste noi
 «Și dați, puneți în casmale
 «Pe-ăi de nu vor pe ciocoi !»

II.

Numele de Românie.
Patrie și Libertate,
De Dreptate și Frăție
Le sdrobesc depe palate.
Lași ce-au stat ascunși prin poduri;
Rup, sfâșie'n dinții lor,
Sălbateci ca hoții de codri,
Steagul falnic tricolor.

Colo statua Dreptății
Sfărâmată cu mânie,
Ca idolii-antichității
De creștina păgânie,
Căzû cu balanța 'n mână,
Depe'naltu-i pedestal,
Intinzând, cu fața'n tină,
Un cadavru colosal.

Și în câmpul libertății
Unde țara se ivise
Cu vestmântul maiestății.
Albesc numai foi subscrise.
Nici un suflet pe câmpie,
Călătoru-i abătut;
O estradă stă pustie
Ca oltar de-un cult căzut.

III.

Când, prin fumul de diplome,
Subscriam aceleași biruri
Lângă-a dritelor fantome
Nu erau atâtea firuți;

Aste uniforme grele
 Pe atunci nu se vedeau ;
 Dar câte, sub haine rele,
 Inimi de Români băteau !

Cocardele tricolore
 Cât eră mai respectate
 Ca-ăști nișani de mari valoare
 Și-aste cruci pe piept plântate,
 Care strig : E de vânzare !
 Și de-atâtea ori vândut,
 Câte decorații are,
 Câte cruci i s'au bătut.

Aste case luminoase,
 Prefăcute azi trahtiruri,
 Oblonite, 'ntunecoase,
 Sloboziau atunci suspinuri
 Din feți searbede 'ntre grile.
 Inșă unde de popor,
 Intr'o sfântă veselie,
 Beți de-al pariei amor,

Strigau : țara mi-e avuția !
 Patria e muma mea !
 Să trăească România !
 Iertăm ciocoimea rea ?

IV.

(SALAHORUL).

Bicele îmi crapă pielea,
 Deger gol pe scuț de ghiță...
 E departe încă schelea,
 Și s flămând și fără vieață !...

Intre blane cu fuiorul
Intre muzici și făclii
Voi vă bateți cu piciorul,
Dăntuiți pe rane vii.

Trageți danț pe rana noastră.
Noi țipăm, voi hihotați!
Nu suntem de legea voastră!
De bani nu vă săturați!

O, soția-mi e stârpită
Sub o crosnie de lemne
In hordii, și vinețită
Carnea-mi de-a bicelor semne!
Copilașii-mi plâng acasă,
Bouleanii mi-au murit,
N'a rămas Român în plasă,
Munca pe câmp ne-a pierit.

Până când din astă pâine,
Ce sudoarea mea produce,
Nici un pic măcar pe mâine
Românașul să n'apuce!
Aste holde aurite
Imbuiba-vor tot străin,
Și-aste dealuri înverzite
Pentru dânsul varsă vin?

Lâna oițelor mele
Pentru el se stoarce 'n dârstă?
Și-oiu răbdă eu mult în piele
Sila fie-mi fără vârstă!

Sulețul mai am în oase —
 Pe dânsul, Sfinte, mă jur
 Că'n palatele frumoase
 Chiar la glasu-ți voi fi dur !

De cinci ani salahorie !
 Trag cu pieptu'n jug ca vită,
 Vatra mi-a rămas pustie,
 Si'ncă 'mi cer ciocoiții mită !
 O boieri, cu noi de-un sânge
 Voivozilor pământeni ;
 Voi râdeți și țara plânge
 Dela munte la bălteni !¹

Fiica voastră, cea *nevastă*
 Se golește la barbar,
 Și cu dânsul coastă'n coastă,
 Joacă beată de tovar.
 Chiar bărbatu pe soție
 Și-o trimite la străin
 Să-i aducă din hordie
 Un nișan, un post, un cin².

Juni posatnici — alivanta !
 Cu zulufii hălăciuc,
 Iși vând trupul și amanta
 La manaf bașibuzuc,
 Și părinți cu hârci cănite
 Și de boale schilodiți,
 Mumele sulemenite
 Și cu dinții inegriți,

¹ oameni de pe baltă ; ² rang.

Țin veriga, 'și rîd la ușă ;
 Și băloși, ascult suflînd
 Neamțu 'nalt, sbîrcit mătușă,
 Și-un sîn tinerel gemînd.

N'aveți țară, n'aveți lege,
 N'aveți inimă-omenească.
 Intre voi, n'avem ce-alege. —
 Piară brasla boierească !
 Și de e fatalitate
 Să avem stăpînitor,
 Vie din străină ate
 Să vă bage în popor !

Paris, 1854.

UNIREA

Vedeți oastea muscălească
 Țara noastră pustiind :
 Barbaria cea turcească,
 Nemții brațele-i țîind !
 Maica noastră, România,
 Sfîșiată, o vedeți !
 Crește 'n în gîzii ei mânia !
 S'o scăpăm cu toți haideteți !

Să gonim aceste cete
 De Catmuci, Tudești, Agari
 Ce-o târăsc, o trag de plete,
 O înjur în limbi barbari !—

Maică jună! maică belă!
 Maică fără-apărători!
 Fii, junimea ta, rebelă,
 Te-au dat la omoritori!

Nepăsare criminală!
 Adorare de călai!
 Còrupțiunea-și face fală
 Cu-un preț dat de găzii tăi!
 Preț pe sânge; preț pe viață,
 Preț pe-onoarea maicii lor.
 Inima le-e sliou de ghiață;
 Patrie, mai mult nu vor!

Trag baltacul! ardic cnutul!
 A 'nceput a o munci!...
 A venit, Români, minutul
 Buni cu răi a ne uni!
 Maica noastră e 'n durere;
 Țipetele-i a 'nceput!
 Se întinde în putere;
 Strigă fiii ce-a născut!

«Fiii mei, vedeți barbarii;
 Vedeți cum mă mai muncesc!
 N'am puteri și-s cruzi tiranii:
 Fără voi eu nu trăesc!
 Eu pe toți, cu o iubire,
 V'am născut și v'am crescut;
 Și v'am dat, spre fericire,
 Bunul tot ce am avut!...

«Neamț și Turc mă țin de brațe!
 Mă înec în sărutări!
 Rusul cată să să-agațe
 Gelos, în îmbrățișări;
 Și, în pofta lor turbată,
 Câte trei mă chinuesc;
 De surori mă văz lăsată,
 Fiii mei mă părăsesc.

«Carnea mea le place dulce;
 Sânul meu delicios!
 Toți pe dânsul vor să-și culce
 Capul ars de-amor gelos.
 Și căci nu se poate unul
 Toată 'ntreagă-a' mă aveà,
 Sân și corp îmi sparg, sug bunul:
 Turbat, sângele îmi bea.

«Moartea simț că mă străbate!
 Nu mai pociu a vă chemà...
 Mi-astup gura și mă bate:
 Nu-mi dau glas a mai strigà!...
 Restignită, în durere,
 Toate oasele mi-au spart.
 Cu sălbatică putere
 Intre dânsii mă împart...».

Maica noastră iată-o, moare!
 Alergați s'o ajutăm!
 Moartea ei pe toți ne doare;
 Toți într'una să-alergăm! —
 Să trăească România!
 Iată-i toți câți a chemat!
 Piară-i găzii, tirania
 Frații toți s'au sărutat!

România fie una ;
 Liberă de-orice barbari !
 Trei coroni îi fac cununa
 Azi de roze și stejari !
 Legea ei va fi dreptatea
 Ce'n frăție va cătă ;
 Și credință, libertate ;
 Progres, pacea, ținta sa !

Brusa, 1849 Octomvrie.

CLĂCAȘUL

I.

Oh ! legați pentru vecie
 De pământul unde stăm,
 Plătim vecinică chirie
 Și pe apa care bem.
 Nu avem nimic al nostru ;
 Tot în preajmă e străin !
 Venim rupți din lucrul nostru,
 Și dăm peste-al lipsei chin.

Ca un dobitoc de muncă,
 Ca copaciul roditor,
 Ca rodirea dintr'o luncă
 Voi priviți pe muncitor,
 El și fiii și soție,
 Boul, vaca și viței —
 Toți sunt zestre pe moșie ;
 Robi ai muncii, robi ai ei.

Sunteți veseli când ne vindeți
În arendă la cochini!
Camată pe muncă prindeți
Pruncilor dela părinți!
Bătrân, văduvă, copilul
Munca-le vă sunt datori;
Și sudoarea lor suspinul,
Vă-aprind setea de comori.

După ce, prin asuprire,
Stoarceți, ca proprietari,
Veniți iar, ca stăpânire,
Născociți la biruri mari,
Și-apoi, vă-așezați pe jețe
Jefuind ca dregători! —
Sgriptori cu 'ntreite fețe.
Jupuiți pe muncitori.

II.

Noi le suntem toată-averea,
Munca ne-o măsur cum vor.
Fii noștri le-e puterea,
Și-aste mâini comoara lor.
Ei trăesc în nelucrare.
Munca-ne de zece ani,
Pun pe-o haină de purtare,
Pe-un ospăț, cu șarlatani.

La a lor jicnițe grânare,
Ca pe-albine ne adun;
Când sunt pline de mâncare,
De tot ce-are țara bun,

Gonesc musca, 'n fund uleiul ;
Ne puni fum, ca să fugim ;
Ei iau mierea, noi bordeiul
Gol ca palma iar găsim.

III.

De-astăzi munca ne-e a noastră
Și-o schimbăm pentru pământ. —
Mâncăți voi țărâna voastră! —
Munca noi n'o dăm în vânt.
Și de vreți să-aveți cuvântul,
De vreți a vă domiri :
Este-al brațului pământul ;
A-l lucra, nu a-i robi.

Pâinea, fierul o rodește ;
Tot cu fierul ne-o păstrăm ;
Ea e-a celui ce-o muncește ;
Trântorilor n'o mai dăm.
V'am cerut, de milă, dreptul
Cu tocmeală între frați,
Nu vreți? Ni-l ținem cu pieptul,
Și veniți de ni-l luați !

Paris, 1851 Ianuarie.

S P A D A

Spada mea cea părintească,
 Spada mea de vitejie, —
 România să trăească!
 Varsă sânge cu mânie;
 Varsă sânge de tiran!
 Eu te am de moștenire;
 Tata-al tatei tot cu tine,
 Spre a țării fericire,
 Se băteă, cum se cuvine
 Mândrului moșnean roman,

Tu la¹ ești învățată,
 La² te cearcă-acum;
 Căci în teacă, rușinată,
 Nu te bag eu nicidecum.
 Auz toba, — bătălia!
 Saltă spada mea setoasă
 Să bei sânge de³
 România cea frumoasă
 Să scăpăm de subt barbari!
 Și⁴ și⁵
 A să între 'ntr'inșii dracul
 De-om răcni la pandurime,
 Pompieri și militari.

Tu la . . . ești învățată,
 La te cearcă-acum;
 Căci în teacă, rușinată,
 Nu te bag eu nicidecum.

1, 4 Poate Turci.

2, 3, 5 Poate Muscali.

De-oIU strigă în România,
 În Moldova ardicată ;
 Peste munți în Ardelia,
 Țară de voinici bogată,
 Și-or porni a mi-ți veni
 Ai husari, ale catane,
 Bănățenii grănițarii,
 Regimentele române ;
 Să vezi, spadă, atunci barbarii
 Ce mai fugă ți-or porni !

Tu la . . . ești învățată
 La te cearcă-acum :
 Căci în teacă, rușinată,
 Nu te bag eu nicidecum.

Am să-ți dau pentru gustare,
 Pe un general și-un pașă.
 La bătaie, mic și mare !
 Ieși la luptă, măi clăcașe ;
 Nu mai crede pe stăpân.
 Mândră spadă, la bătaie ;
 Chiamă fiii României
 Și le-arată cum se taie.
 Știu ei legea vitejiei ;
 Știu cum moare un Român.

Tu la . . . ești învățată
 La te cearcă-acum ;
 Căci în teacă, rușinată,
 Nu te bag eu nicidecum.

De-oiu muri la bătălie
 Și-i cădeă în mâini vrăjmașe,
 Când o fi în voinicie
 Fiul meu ce este 'n fașe,
 Te arată lui în vis,
 Că mi-a fost de moștenire, —
 Spune-i de te-am ținut bine
 Pentru-a patriei iubire;
 Spune-i numai cin' te ține;
 Spune-i cine m'a ucis.

Tu la . . . ești învățată
 La te cearcă-acum;
 Căci în teacă, rușinată,
 Nu te bag eu nicidecum.

Iar de-om face biruință
 Și-om întoarce acas' cu bine,
 Spada mea cea cu credință,
 Eu cu ranele pe mine,
 Tu cu sânge închegat, —
 Soru-mea nevasta, mama
 Ne-o 'mpleți de flori cunune. —
 Mie 'n răni or pune scamă,
 Ție moș de firuri bune,
 Brăcinar cu-argint legat.

Tu la . . . ești învățată,
 Cearcă la acum;
 Căci în teacă, rușinată,
 Nu te bag eu nicidecum.

Monastirea Romelia, 1849 August.

ROMÂNIA SOLIDARA

Zeul de artilerie
 Ne promite-o Românie, —
 Austria a
 Poloni, Unguri și Români
 Și-or zdrobi de tot...
 Jugul greu ce au avut.

Să bem, să bem, să bem
 Că-i cu noi bătrânul . . .

Cât ne-om face România,
 Mergem toți până în . . .
 Polonia să scăpăm.
 Ungurul ne însoțește ;
 Cruciada se mărește,
 Libertatea s'apărăm.

Să bem, să bem, să bem
 Că-i cu noi bătrânul . . .

Roma este 'nvingătoare ;
 . . . fug să se omoare ;
 Iezuiții s'au pălit.
 Lanțul greu al omenirii,
 Credinți vagi ale orbirii,
 Creștinismul, s'a sfârșit.

Să bem, să bem, să bem
 Că-i cu noi bătrânul . . .

Franța iar îmbărbătată
 Libertatea 'n lume-arată
 Prin curații democrați;
 Și Germanii, în unire,
 Spre a lumii fericire,
 Bat pe regi și-aristocrați.

Să bem, să bem, să bem
 Că-i cu noi bătrânul . . .

Acel spectru de 'ngrozire
 Ce plană pe omenire
 Fără corp, imaginat;
 Ce trăind în întunerec,
 Ducea lumea ca un fermec,
 A pierit, s'a 'mprăștiat.

Să bem, să bem, să bem
 Că-i cu noi bătrânul . . .

Spectru ce striviă Europa,
 Ce-l măria . . . și . . .
 Spectrul cel neadormit,
 Ce ținea gândirea 'n fiare,
 Numai ochi și numai ghiare,
 Libertatea l-a trăsniț.

Să bem, să bem, să bem
 Că-i cu noi bătrânul . . .

Inchiziția cerească
Și poliția lumească
Ce dau spectrul fioros,
Au pierit, și a lui ghiare
Glob sub spectru nu mai are
Să sugrume dureros.

Să bem, să bem, să bem
Că-i cu noi bătrânul . . .

Sgriptor namila 'n departe
Fuge, și-umbra i se 'mparte
Ici, colo, fără puteri.
Sgomotul căderii sale
Urlet lung detună 'n vale
Ca-al satanei prin eteri.

Să bem, să bem, să bem
Că-i cu noi bătrânul . . .

Saltă, belă Românie!
Nu mai e împărăție;
Nu e sceptru, nu-i topuz,
Vei fi una și'n unire
Cu vecine 'n fericire:
Nu mai e de azi abuz.

Să bem, să bem, să bem
Că-i cu noi bătrânul . . .

Nu mai e supremație,
Legi din vechia tiranie ;
Nu e mare, nu e mic,
Națiile deopotrivă
Ard robie și arhivă ;
Din trecut nu vrem nimic.

Să bem, să bem, să bem
Că-i cu noi bătrânul . . .

Vieța nouă, pe natură
Nu pe legi de impostură,
Nu pe legi de concherani !
Pe-o perfectă-egalitate,
Strânsă solidaritate,
Fără¹, fără².

Să bem, să bem, să bem
Că-i cu noi bătrânul . . .

Seghedin, 1849 Iulie.

¹ poate Turci ori regi.

² poate Muscali ori tirani.

O ȚIGANCA CU PRUNCUL SAU LA STATUA LIBERTAȚII ÎN BUCUREȘTI

Uite, maică, și surâde;
Uite, fiul meu iubit!
Râzi, că ziua ți-e senină;
Râzi, că viața îți e lină!
De stăpâni, cu biciu de gâde,
Nu, tu n'ei fi chinuit!

Du la gură și sărută
Ăst bilet, ăst sfânt odor
Ce-ți dă drepturi și dreptatea!
Fașa ta e libertatea;
Curcubeu de zi plăcută
E stindardul tricolor.

O Doamne! liber oare,
Liber este fiul meu?
N'o să simțã el robia;
N'o să simțã tirania;
Vieța tristă și amară;
Vieța care-am trăit eu?

Vezi tu, maică, ce icoană!
Așa este Dumnezeu.
Asta-i sfânta libertate
Stând și dând la toți dreptate!
Pe tirani i-a pus pe goană!
Ne-a spart lanț și jugul greu.

Jură-i maică-a ta guriță
 Pe-ăst stindard, pe sânul meu,
 C'o s'o aperi tu la mare ;
 C'o să-i fii un reazem tare
 Să-i dai vieață și credință ;
 C'o să-ți fie Dumnezeu !

Patria în libertate
 Ce te face cetățean,
 O să vază al tău sânge
 Că ți-l verși, când s'o atinge
 Legea ei ce-i dă dreptate,
 Ca un nobil pământean.

Jur eu astăzi pentru tine ;
 Jur eu maică 'n locul tău !
 Jurământu-mi fie-ți crezul !
 Asta fie-ți tot botezul
 Ce te duce 'n cer la bine,
 Ce te mântue de rău !

Jur, să aibi recunoștință
 Către frații tăi Români,
 Ce te scot azi din robie,
 Te primesc 'n a lor frăție ;
 Uită-a noastră umilință,
 Că-am fost vite la stăpâni.

Să trăească România
 Ce ne ia în sânul ei !

Noi, ce nu eram în lege,
 Din fii liberi nu ne-alege ;
 Că-a ucis de veci robia
 Și cumpliții farisei !

15 Iulie, 1848.

LA D-la X

De ce fugi, copiliță ?
 De ce lași țara ta ?
 În țară-ți n'ai, fetiță,
 Cu cin' te mărită ?
 Iți lași tu România,
 Pe frați, părinții tăi
 Și-alergi în . . . ¹
 La robi și la călăi ?

Câte, câte-am plâns copile
 În . . . ² exilate,
 Și invoaltele zambile
 În . . . ³ degerate !

Erai cu drag privită
 De-atâția juni în bal,
 De cine fuși silită
 Să-ți iei un soț . . . ? ⁴
 Tu plantă delicată,
 Crescută 'n București.
 În jețuri transportată,
 Gândești că-o să trăești ?

1, 2, 3 Rusia, Muscălia. 4 Muscal.

Câte, câte-am plâns copile
 În . . . ¹ exilate,
 Și învoaltele zambile
 În . . . ² degerate.

Ți-au spus că în . . . ³
 Sunt munții de argint
 Și curge avuția
 Pe drumul aurit?
 E foametea, copilă,
 E ciutul fioros :
 E iarna munca 'n silă ;
 E . . . ⁴ cel fieros.

Câte, câte-am plâns copile
 În . . . ⁵ exilate,
 Și învoaltele zambile
 În . . . ⁶ degerate ;

Voința acolo-i lege :
 Cruzimile, plăceri.
 Om, vită nu s'alege ;
 Căci oamenii-s averi.
 Calmuci, Tătari și ghiață,
 Atâta o să vezi ;
 Și 'n vegetânda-ți vieață,
 Amar o să oftezi

Câte, câte-am plâns copile
 În . . . ⁷ exilate,
 Și învoaltele zambile
 În . . . ⁸ degerate !

1, 2, 3, 5, 6, 7, 8 Rusia ; 4 Rusul.

Și sora-ta, vezi bine
 Că n'avù vreun folos,
 Jună plecă ca tine,
 Și veștedă s'a întors.
 Sau dânsa chiar te 'nvită
 La ceeace păți ;
 Ca vulpea cea sluită,
 Pe vulpi a le poci.

Câte, câte-am plâns copile
 În¹ exilate,
 Și învoaltele zambile
 În² degerate !

Vorbiai de libertate
 Acuma și doi ani.
 Doria-i egalitate.
 De³ te îngroziai.
 Gândiiu că pot să iasă,
 Din nepăsare dor ;
 Virtuți din ;
 Din desfrânări amor.

Câte, câte-am plâns copile
 În⁴ exilate,
 Și învoaltele zambile
 În⁵ degerate !

O, câte vorbe bune !
 Dar scurt fu ăst mister.
 Nu credeți, juni, ce spune

1, 2, 4, 5 Rusia ; 3 Rus.

O fată de¹ !
 Căci ele nu știu dorul
 De rudă, țara lor :
 Cum poate ști amorul
 Ce nu e din amor !

Câte, câte-am plâns copile
 În² exilate,
 Și învoaltele zambile
 În³ degerate !

Constantinopole, 6 Martie 1850

SE NAȘTE SAU SE FACE OMUL?

I.

Țiganul și clăcașul
 Au fost gândirea mea.
 Stăpânul, arendașul
 Și legea lor cea grea
 Muza mi-au pus în doliu.
 Am răs un răs amar
 Văzând acelaș doliu
 Ungând și pe tâlhar
 Și-a lui proprietate ;
 'ntărind
 O crudă 'mpietate
 Și ladu 'ncurajind ;
 Rob cu stăpânul frate,
 Stând în acelaș șir,
 Jurând la-altar dreptate,

¹ poate boier. ^{2, 3} Rusia.

Grijiți dintr'un potir !
 Nu e nedomirire
 Ci o credință rea,
 Am zis, și mântuire
 În veci nu vom avea,
 De-om așteptă să vie
 Prin sfinte predicări.
 Orice o fi, să fie !
 Ne trebuesc lucrări ;
 Căci... e complice
 Al vechii tiranii ;
 Și-oricâte va să-esplice
 Ne-afundă în robii.

II.

De pe-atuncea e credință ;
 Un cult mare, neclintit,
 În întreaga mea ființă -
 Rădăcina și-a 'ntărit,
 Și robia, iobăgia,
 Dijma, claca, birul greu,
 Draci câți fată tirania
 Cu voia lui Dumnezeu ;
 Moartea, ocna, și tortura,
 Și podvada de 'ngrozit ;
 Iesmele ce-mi cunosc ura ; —
 Iesme câte-am bicuit,
 Imi scrășnesc, se pun în pândă,
 Și-arăt pumnii ne 'ncetat,
 Mă ameninț cu osândă,
 Mă acuz de apostat.
 Și țiganul, și clăcașul,
 Ne 'ncetat în umbra mea,
 Mi-arăt spetile crăpate,

Fiarele ce îi dobor,
Spun pe fie-sa 'n curți că-o bate,
Și că-i omor.
De 'ntreb o privighetoare
Ce-o inspiră în cântări?
De nu doarme, ce o doare?
Plâns e glasul-i? Desmierdări?
De ce buha-mi spune rele
Și porumbii se iubesc?
Și atâtea păsărele,
Ce își spun, când ciripesc?
De întreb zefirii seara
De-unde vin și und' se duc?
Pentru ce e crudă fiara?
Fluturii cum se produc?
Depe unde-și ia căldura
Acest soare 'n veci aprins,
Cine-o fi fiind măsura
In acest deșert întins?
Cine 'mpinge astă boală
Noaptea 'n drum atât de lin?
Ce serbează astă pompă
De luceafări în senin?
Brândușaua, dimineața,
Cui surâde între zori?
Cine a vopsit verdeața?
Dupe unde vin aști nori?
Micșuneaua adorată
Pentru ce s'a voalat?
Și-astă roză parfumată
Inpotriva cui s'a-armat?
Cine 'nvață rândunica
Cum să-și facă un lăcaș?
Imi strig flori și păsărica:
«Vezi-ți de țigan, clăcaș!»
Și-atunci muza-mi, despletită,

La o uşă de bordeiu,
 Geme, chiamă, umilită,
 Prunci ce rod mălaiu de meu;
 Sau, pe lângă-o vatră, 'n feţe
 De Țigani ce n'au mâncat,
 Plânge lângă-o frumuseţe
 Ce biciul a sfâşiat.
 De văz jună bălăioară
 Cu ochi limpezi de azur
 Că se se mlădie uşoară
 In boava de samur,
 Văz îndată-o copiliţă
 Oltencuţă cu ochi vii, —
 Numai sdrenţe-a ei fotiţă, —
 Cum o bate un zapciu.
 Mă gândesc la-atâtea rele,
 La atâți cumpliți ,
 Ce-au văzut zilele mele
 Făcând prăvili pentru noi?
 Pe zefiri îmi vin suspine
 Dela 'nchişii chinuiți;
 Şi pe râuleț îmi vine
 Plânsul celor jefuiți.
 Tara 'ntreagă, umilită,
 N'are glas național;
 Tot Românul 'n jug ca vită,
 Sub sub
 De ești, Savaot, în toate,
 Dacă toate le 'mplinești;
 Dacă nimenea nu poate
 Să facă ce nu voești, —
 Amar lumii lui Spinoza!
 Ce amestec! Hum! Piron, —
 Dogmatici, înghite-ți doza! — •
 Ești în adevăr, Prudon!

CHEMAREA

Coloni liberi în Dacia,
 Cetățeni 'n Roma-nați¹!
 Romani puri din Panonia,
 Iliria și Mesia,
 De ce Pind, de ce Carpați,
 Lăsați plugul, păstoria,
 Și la arme vă sculați;
 Căci, să moară România
 Și să 'mplânte 'n ea...
 Toți tiranii sunt jurați.

Veniți toți într'o iubire
 Cei cu inimi de Români;
 Căci e ora de 'nfrățire,
 Și stindarul de Unire
 Chiamă 'n câmpul lui Traian!
 Să-alergăm cu mic cu mare
 Să sdrobim al nostru jug!
 Să ne facem țară tare;
 Tisa, Istrul pân' la mare;
 Dela mare 'n sus pe Bug.

Douăsprece milioane
 Amorțiți sub cruzi tirani!
 Fii de lei din legioane:
 Vă formați batalioane,
 Luați acvili de Romani
 Și ieșiți la bătălie,

¹ născuți.

Țara să ne curățim !
 Să luptăm cu vitejie !
 Să ne batem cu mânie
 Să trăim sau să pierim.

Români liberi în Dacia
 Impărțiți și subjugăți
 Vă uniți cu Ungaria,
 Cu Poloni și Italia
 Și dați moarte în... ¹ !
 Voi ați combătut odată
 Europa să scăpați :
 Ea e iar amenințată ;
 Ea spre noi și-acuma cată
 Și vă roagă să fiți frați.

În Europa.....
 Atunci jugul înlântă :
 Dar acuma, e..... ;
 este acum Vandalul
 Care vine-a o pradă.
 Chiar simbol de libertate
-ar fi la noi ;
 Căci și cruce, caritate
 Ce tot spun de libertate
 Ne înjugă la nevoi.

..... și
 Fără Biblii, Catehismuri ;
 Fără monarhie Cerul
 Jură-ne să răbdăm fierul
 Falsele patriotismuri ;

¹ Rusia.

Dea la . . . și ucazuri,
Că creștinii se . . . !
Ca să scape de necazuri,
Liturgia fac namiazuri; —
Cu minciuni nu mai trăesc.

Unde vă-este propaganda
Campioni ai lui Christos ?
Iezuiți ! să spargeți banda !
. v'a luat comanda,
Că-ați întors legea pe dos !
Europei ! Puteri Creștine !
Patru mii de Renegați
Ce la . . . vreați să se'nchine,
Iși vând sufletul mai bine,
Și vă dau ce meritați.

Să lăsăm confrăți speranța
Și credința ce aveam
Că-Englitora și cu Franța
O s'ajute circumstanța,
Dacă-a zis să ne sculăm.
Și speranța, și puterea
Numa'n noi să le avem ;
Că-astăzi noi simțim durerea
Și vom merge a da 'nvierea
Noi la nații care gem.

Vedeți Franța cum sfâșie
Chiar pe Roma, muma sa !
Și'n turbata ei mânie,
Se îngâmfă în mândrie
Că-a putut-o subjugă !

Roma 'n lanțuri subjugată
 Chiar de Franța ce-adorăm,
 În dureri și desperată,
 Spre noi țintă, spre noi cată :
 Ai cu toți s'o-ajutăm !

Franța cea republicană,
 Ce strigă prin Lamartine ?
 Franța egoistă, vană,
 Nu ne dete nici o pană,
 Ca s'aline-al nostru chin.
 Zice «că-orice libertate
 «E a ei proprietate ;
 «Nații mici, vor subjugate :
 «Ce-am cerut, nu merităm».

Federație vitează.
 Federație de bravi ;
 nu cutează
 Să te-auză să te crează,
 Căci de-atunci nu mai au sclavi.
 Tu ai fi o barieră
 Unde s'ar sdrobi.
 La întinsa-ți frontieră,
 Sub sublima-ți bandieră,
 Libertatea s'ar umbri.

Unitatea ! Unitatea,
 Să scăpăm de jugul greu.
 Lege fie-ne dreptatea
 Și tractat Fraternitatea :
 Unitatea-i Dumnezeu !
 În zadar va egoismul

Pe confrăți să cotropim !
E greșit patriotismul !
Lăsați Unguri maghiarismul.
Unitatea, că pierim !

Oceanul panslaviei
Varsă norii înghețați.
Intunericul robiei,
Din lăcașul Monarhiei,
Istru 'neacă și Carpații.
Până încă raza-i vine,
N'am intrată ră'n Ocean,
Noi, străini în pansclavie,
Suntem frați în vitejie,
Din Atila și Traian !

Nații patru osebite
Ar domni peste trei mari
Cu stindarde diferite,
Cu puteri întreunite,
Una-ar face patru țări.
Las' s'atindă atunci hotarul
..... cel barbar ;
Las' să vie atunci ;
Las' să vie atunci
Să-și bea fierea cu amar.

Români liberi în Dacia,
Cetățeni în Roma-nați !
Lăsați ura, vrăjmășia ;
Proclamați în voi frăția ;
România vă formați !
Bravi ! la lupte cu vigoare !

Polon, Ungur și Român!
Căci , în ardoare,
Cu stindarde tricolore,
Merge'n câmpul lui Traian!

Coloni liberi în Dacia,
Cetățeni în Roma-nați!
Romani puri din Panonia,
Iliria și Mesia,
De ce Pind, de ce Carpați.
Lăsați plugul, păstoria
Și la arme vă sculați;
Căci, să moară România
Și să 'nplânte 'n ea robia,
Toți tiranii sunt jurați!

AD A U S

I.

DESPRE POEZIE¹

I.

OMUL PRIMITIV.²

Origina poeziei atinge leagănul civilizației populilor. Omul — sălbatec la începutul său ca și stâncele ce locuiea, necunoscând alte trebuințe decât paza lui, nutrit cu ierburile ce semănase mâna naturii sub picioarele lui, sau cu cărnurile bătânde ce rupea depe fiarele sălbatice ca și dânsul; răta cit în veci, fără idei, crud mai mult sau mai puțin, după energia trebuințelor sale, după temperatura și rodnicia locurilor unde își târâ lungă sa copilărie, — încetă de a trăi mai 'nainte de a ști că a fost. Dar această stare a omului nu putea fi eternă, căci într'însul eră germinale armoniei; și germinale armoniei este instinctul sociabilității. Tata a trebuit să se ție pe lângă aceea ce purta rodul plăcerilor sale, și fiul pe lângă locul unde a văzut că au rămas oasele mumei. La glasul de bucurie sau de mâhnire au trebuit să concure pribegii cari s'au întâmplat în prejur, căci acel glas purta o melodie, și melodia atrage și îmblânzește fiarele. Acum oamenii trăia în cete, căci astfel se apăra mai bine de intem-

¹ A servit ca prefață la ediția poeziilor lui Boliac din 1847 și la cea din urmă (nedată) — a se vedea lămuririle din prefața edițiunii acestia.

² Subtitlurile marginale lipsesc în original.

perii și fiarele ce-i amenință, și își înlesniă mai bine trebuințele. Ca să se înțeleagă între dânșii, le trebuia sunete variate, și toată ideia ce ei dobândiau trebuia să fie însemnată printr'un un nou sunet, care sunet este o notă a armoniei. Toți se unesc că Gangul și Indul au văzut mai întâi pe om a se deosebi de fiare și porni spre sociabilitate pe glasul armoniei. Mai toate alegoriile, fabulele și maximile, în cari s'au depus primii grăunți de morală ce s'a insinuit în popoli prin spiritul religiilor, și-au avut izvoarele pe acești germi, sau mai bine s'au născut sub acest cer de pace, unde inteligența umană a prins rădăcină pentru întâiași dată.

VECHIMEA POEZIEI.

Cel întâiu om, sau oameni pe cari îi mai țin minte tradițiile — pe cari i-au numit rânduri, rânduri Brama, Moisi, Amon, Odin Apolon, Prometeu — au fost poeți; și glasul prin care și-au supus contimporanii, i-au strâns în societate și au lăsat aforisme de frăție și morală între dânșii, a fost poezia. Prin poezie s'au transmis generațiilor posterioare toate experiențele ce rația omenească și-a tras din întâmplări și din cercetarea naturii lucrurilor. Toți legiuitorii vechimii au fost poeți: se dovedește din legiuirile ce au consacrat prin poezie. Zoroastru a zis în poezie: «Să bată legea pe ingrat. — Să se disprețuească mincinosul». Indianul a zis în poezie: «Oameni, fiți deopotrivă. — Lubește virtutea pentru ea însăși. — Renunță la «la fructul osteneților tale». Egipteanul a zis în poezie: «Onoară pe părinții tăi. — Trăește cu puțin». Minos a zis în poezie: «Legea declară infam pe acela ce n'are nici un amic». Solon a zis în poezie: «Fiul ce nu apără pe tată-său să moară. — Magistratul care se va îmbătă, se bea otravă. Moarte soldatului laș. — Legea dă voie oricui să omoare pe cetățeanul «care stă neutru în mijlocul vrajbelor civile. — Omul fără bune obiceiuri să nu poată guvernă». Primul legiuitor al Romei a zis în versuri: «Onoară mica fortună. — Omul să fie muncitor și ostaș». Anticii legiuitori Druizi au zis în poezie: «Apărați «muma voastră, patria voastră. — Primește femeia în consiliul

tău. — Onoară pe bătrân». În Indii, în acele clime de pace, poezia este mai fantastică, mai ideală și în oarecare chip mai spirituală decât în oricare parte a lumii. Regiile¹ supranaturale s'au străbătut de Brahmini. Zeii cei roșii și albaștri, reflectați din fenomenele naturii acelei clime, cu sute de brațe plană pest lumi; bunul și răul se incarnează, își adun și își comandă trupele de elefanți și maimuțe, și dau bătălii pe pământ. «Vihnul, care trăește în cer, veșmântat în galben, «cu brățare de aur, călare pe acvila Vinuteia, precum încălică soarele pe un nor, — cu darda sa în mână, se coboară. «se încarnă — fără să părăsească cerul — în fiul lui Dazarata, «sub numele lui Rama și vine să se lupte în lume cu spiritele maline²». Dar cu toate acestea poezia fundează aci și toate instituțiile sociale și toate științele. Prima condică, condica lui Manu, este scrisă în distihuri; cel mai vechiu dicționar cunoscut este în versuri. Și mai mult încă: toate conjecturile în Indiile antice s'au făcut în versuri, și cea mai sublimă morală se află în poezia indiană în versuri, mai înainte de toate datele cunoscute: «Acela ce-și împlinește datoriile fără «a ținti la vreun interes, numai pentru amorul binelui și al «echității, este fără pată, întocmai ca și floarea de lotos, care «iese curată din mijlocul apelor». «Câtă stimă merită acela «care se poartă deopotrivă cu amicii săi ca și cu inamicii, «cu omul virtos ca și cu cel păcătos!» Moisi, Osiris, Confuțiu, Minos au fost poeți; și gimnosofistii insolei Meroe au dezvoltat prin poezie cele dintâi principuri de înțelegere. Dar vulgul nu putea să vadă în oamenii simpli ceea ce simțea că e mai presus de dânsul, și zeifică pe poeți, atribuindu-le toate, sau parte din acelea ce poeții atribuiau ființelor imaginate și create de dânsii, ca să poată conduce prin iluzii vulgul, — preparat a răbdă splendoarea luminilor, — la glasul verității și la amorul binelui. Ca un spirit al inteligenței, ca un conservatoriu al omenirii, ca un dezvoltător a rației, poezia a pășit totdeauna înaintea gradurilor civiliza-

¹ Regiunile; ² rele.

ției neamurilor, a concentrat hoardele în societăți și a înobilat credințele și traiul lor. Aci a aflat Europa civilizată poezia, când i s'a descoperit întinsele locuri ale sălbaticii Americi. Când au dat Europeanii peste locuitorii acestui conținut, i-au aflat formând și dezvoltând societățile lor sub liniile și puternicele aripi ale poeziei, în felurite adunări religioase și războinice, animate și celebrate prin cântece și jocuri; și acele scene surprinse pot fi o icoană vie a istoriei începutului civilizației populilor și o manifestație neatacabilă a influenței poeziei asupra formării societăților și asupra înaintării neamului omenesc. Profeții Iudeei, poezii Greciei, scalderei¹ Goților și bardii² celtici au fost civilizatorii populilor lor; și tradițiile, legendele și cosmogoniile au sacrat numele lor pe cerul fiecăruia popul. Astfel capetele aprinse de amorul omnirii s'au deificat pe pământ; astfel Vedas și Biblia au fost motivurile cele mai puternice ale civilizației neamului omenesc; astfel Tirteii au îmbărbătat popolii; astfel Arhilohii au biciuit vișturile societăților și au cerut reforme în legile și în obiceiurile cele inculte, barbare sau învechite; astfel truverii și trubadurii au deșteptat simțimintele cavalerești.

II.

DESPRE ARTE. Mai târziu, după ideia de superumanitate, după înlesnirea traiului, au trebuit să înceapă și artele, plătându-se și nesigure la începutul lor, ca și ideile la prima lor circulare în capetele omenești, ca și poezia la începutul ei; — și aceasta o putem dovedi foarte lesne urmând cosmogoniilor antice și mai vârtos cosmogoniilor scandinave, în cari se vede cum poezia clasificase toate dorințele naturii umane și personificase toate simțimintele binelui și răului, pe când acești populi belicoși n'avea nici o idee de plastică. Valhala, Hela și Srutur se statorniciseră; Gor, Odin și Freir erau creați de poezie; dar plastica nu era în stare încă să desemneze nici o tră-

¹, ² poezii.

sură a lor. Nu vom face o vină dacă vom dagereotipa¹ aci trăsurile slăbite prin deosebite traducții și parafrazuri a portretului marelui Odin, descris în Eda, spre a da gândire filozofului cât timp a trebuit să se cultive poezia în acei populi până să ajungă să purifice asemenea linii caracteristice și pronunțate într'un potret. «El știe să vindice boalele, să tâmpească paloșul inimicului, să facă a cădea lanțurile prizonierului. Căutătura lui oprește săgeata în aer : el face să cază anatema peste ceace se revoltă împotriva lui. Prin farmecul său, el stinge flacăra și amorțește ura în inima inamicilor săi, el comandă vântului mării, el liniștește valurile. Singura sa privire este un farmec care stăpânește spiritele maline. El știe să dea vieața unui om spânzurat ; să arunce numai câteva picături de apă pe un prunc de curând născut, și acela nu se va putea răni. În sfârșit dacă voește să poseadă singur inima unei fete cu mâinele albe, el știe să supuie mințile ei după voia lui». Acesta este portretul marelui Odin în epoea scandinavă, pe când cultul lui se celebră sub un stejar bătrân sau într'o peșteră apărată de intemperii prin grămădiri de bolovani gigantici rămași până în zilele noastre pe munții bătrânei Scandinavii, ca să spuie secolilor tradițiile belicoșilor ce nu cunoșteau nici arhitectura, nici pictura, dar cari își fondau societatea și legea pe cea mai măreață poezie. Când trebuințele neapărate se împlinesc, omul își cată plăceri ; și aceste plăceri, gustate odată, ajung și ele trebuințe neapărate. Aceste trebuințe ale omului civilizat sunt artele, sau mai bine arta.

Artele, fiind un efect al înobilării omului, au o influență mai directă decât acele trebuințe neapărate la conservarea corpului său ; și prin urmare direcția ce vor luă artele, ținta ce-și vor propune se va resimți în datine și în costume. Artele au trebuit să se nască în urma zeității, cu mult mai târziu de poezie, care a dat ideia despre zeități și a dat artelor de lucru. Arta este totdeauna imaginea ideilor poetice,

¹ reproduce

cari inspiră chiar ele pe artiști a le înfățișă : și o faptă perfecționată de artă este poezie, este însăși ideia ce a întrebunțat pe artist numai drept organ și i-a dictat ea să-i dea ei o formă în materie sau pe materie. Fapta prefăcută ce iese din mâna artistului este totdeodată și creatorul și creatura artistului ; și Fidia a avut tot dreptul cuvânt să ingenuchie înaintea statuei lui Joie, ieșită de subt scalpelul său și să adoare într'însa acea idee poetică ce a creiat pe Joie și a dictat scalpelului său întruparea lui. Artistul care ar imită mecanicește numai formațiile naturii, fără să împlante într'insele acea scânteie de poezie a lui Prometeu, acela nu e artist ; este un meseriaș de materie numai, într'însul nu a viat nici o idee poetică, și prin urmare în fapta lui nu viază nici o idee poetică ; este o copie moartă. Răpitoarea frumusețe a unui product de artă este o revelație a însăși ideii poetice sub forme externe și simțite.

LOCUL POEZIEI ÎN TRE ARTE.

În arte se pot vedea și chiar diversele idei ce a dat poezia despre zeitate : — prin arhitectură a întrupat și a stabilit oarecum ideia zeității în colosurile templurilor ; prin sculptură a expus zeitatea sub oarecare formă ; prin pictură a colorat-o și a spiritualizat-o ceva și mai mult, și prin muzică i-a dat maiestatea și sublimul ; iar pentru dânsa poezia, — care în toate vârstele filozofiei a fost pusă mai presus de plastică și de muzică și privită ca creator și al plastice și al muzicii — de câte ori a voit să exprime deadreptul printr'însa idea zeității, și-a conservat misterul a o reprezentă numai ideală, — mister ce nu-l a putut împrumutà artelor. Numai poezia poate să coprinză și să expuie toate ideile, toate simțiciunile și toate cunoștințele de cari poate fi primitoare natura omească ; numai ea poate să se mlădie, să se varieze pe toate mișcărilor inimii și să se întinză pe toate fugile sufletului. Un singur vers al lui Omer exprimă cât o faptă ¹ întregă a lui

¹ operă.

Fidia, și ceea ce exprimă o Iliadă întreagă, nu exprimă toată plastica și muzica împreună. Resorturile și mijloacele poeziei sunt multe și varii fără sfârșit; în ea poate să încapă spațiul, eternul și infinitul, căci toți aceștia sunt fii ai ei. Ea nu urmează cutare sau cutare stil, cutare sau cutare școală, cutare sau cutare metod. Geniul poetic, care este spiritul universului, când binevoește a se încarnă, n'are trebuință de învățător sau de exemple; — ideia și materia, nereprezentate încă, plană haos tremurând înainte-i, și el formează universuri; astfel s'au creat Olimpii, Paradisii și Tartarii; — Omirii, Danșii și Miltonii n'au avut exemple. Poeziei nu-i poți hotări un stil, o școală, căci geniul nu se supune; când se coboară, el crează de sine și prin sine însuși, și vulgul nu știe nimic despre dânsul: — el hulește sau îl adoară, — simțiminte ce se deșteaptă totdeauna în om despre ființa ce nu poate înțelege. Geniul nu stă la judecată. Schiller a înțeles pe poet mai bine decât Platon, când i-a dat cerul, adică totul cu toate lumile dintr'însul, drept domen.

Nu mai este îndoială că Fidias și Praxitele n'ar fi existat, dacă nu i-ar fi preces poeziei cari să le dea de lucru. Arhitect, sculptor, pictor, muzic sunt creaturi ale poeziei, care este cartea morală, ideală și spirituală a omului. Cât va trăi neamul omenesc, va trăi și această nobilă facultate a sa, împotriva celor ce zic că a trecut puterea ei: puterea ei este împlântată în inima omului, și când afecțiunile, trebuințele și dorințele lui vor schimba direcția lor, ea va fi totdeauna înaintemergător, spre a le înobilă, a le idealiză. Nu trebuie să le confundăm și să mărginim poezia ca artă — are și ea partea sa care se poate numi artă — însă aceasta este, ca să zic așa, numai partea ce are în plastică și în muzică, când își ia o formă și o specie oarecare, adică se pune sub cutare structor de vers, își ia o melodie și o cadență oarecare, își ia o fizionomie, sub care se arată simțurilor; însă și atunci poezia este arta cea mai completă, cea mai variegată și sublimă; ea își improvizează diversele calități și are a face tot deodată și cu simțurile și cu inima: dă auzului ceea ce dă

muzica, vederii ceceace dă plastica și inimii ceceace nu dă nici muzica, nici plastica: acel sublim, patetic, melancolic, grațios și buf, care o înalță, o strivește, o îmoaie și o alină, o învie și o înveselește.

III.

DEFINIȚIA POEZIEI.

Când omul a obiectivat, când a reflectat ființa conștiinței sale, ideile, simțimentele, dorințele și indigențele¹ inimii sale și le-a dat o existență independentă afară din sine; când aceste direcții ale conștiinței, sau mai bine ale imaginației omești au mers către o putere care afară din sine influențează asupra-i; când a obiectivat simțimentul său de bunăătate sau de iubire fundat în conștiința lui și a trebuit să închipuească existența unui obiect de adorat; când s'a manifestat — zic — ideia despre infinit, a fost lucrare numai a poeziei, a poeziei intime, gemenea imaginației, înăscute amândouă în ființa omului deodată cu omul, care îl disting de animal și așază în sufletul lui acel barometru al dorințelor și al cunoștințelor, acel termometru al iubirii, al urii și al tuturor patimilor, de cari e priimitoare natura Omului. Tot simțimentul în om este efect al imaginației, al poeziei intime, și acesta se mărginește, se umflă și scade după mărimea, puterea și agerimea prisme poetice, sau după doza de poezie ce posedă individul; și omul va ajunge în completă brutalitate.

Toți filozofii, toate capetele gânditoare, de când dată civilizația omului, s'au gândit și au voit să dea o definiție poeziei; dar nici Aristotele, nici Platon, cari i-au dat o direcție atât de mărginită și necompletă, cari și-au închipuit-o numai ca o ficție a inimii; nici Horație, nici Boileau, cari au voit să o restrângă în regule silnice, nu au înțeles-o. Ea a fost în toate vârstele civilizației omenirii un obiect de debateri, și către care omenirea n'a putut fi indiferentă, precum n'a putut fi indiferentă la ideia de societate. Societatea este

¹ trebuințele.

fiica armoniei, și armonia este fiica poeziei. Cum putea fi indiferentă lumea de cauză, când nu eră indiferentă de efect?— Unii au pretins că imitația ar fi toată puterea poeziei; dar aceștia n'au cunoscut nici chiar toată puterea plastică a poeziei, poezia descriptivă. Dante și Milton sunt destul, ca să șteargă această idee greșită. Intusiasmul și crearea sunt mai pre sus de imitație.

IV.

POEZIA MODERNĂ.

Până când omenirea eră jună, până când credulitatea vârstei ei trebuia să sboare pe intusiasm la alte lumi închipuite, spre a-și lua exemple la viața reală, până când trebuia să-și împartă viața în cer și pe pământ, până când fabula eră neapărată la istorie și miracolul la faptă, profeții și poezii trebuia să se servească cu organele credințelor create de dânșii, ca să conducă populi la glasul adevărului, al realității. Redobândirea drepturilor călcate trebuia prezisă de cer și întărirea brațurilor făgăduită prin miracole. Acum însă acolo unde societatea este matoră prin filozofie și experiența lucrurilor, unde rația s'a urcat pe tronul său, unde cerul s'a desfășurat și s'a ardicat ceața depe pământ, unde viața este reală și fericirea lămurită prin rație și hotărîtă în viață, unde fapta își cercetează prețul și mișcarea interesul, poezia, ca o tutelă eternă a omenirii, trebuie să-și reformeze cu totul mijloacele sale cele vechi, căci impuberul și-a venit în vârstă și raționează. Aci s'au despărțit acum interesurile cerului de ale pământului, condicele cerești de cele pământești, și ea trebuie să fie numai filozofică, socială, umană și politică. Când poezii moderni se vor pătrunde de acest adevăr, când vor lăsa fabula și vor da intusiasmului lor o direcție pozitivă și reală, atunci va pieri și ideea că a trecut timpul poeziei; atunci societatea, ce stă gata în marginea drumului și rătăcește din pricina lipsei conducătorilor, va ajunge cu înlesnire la ținta ei, atunci și ei, poezii, vor recâștiga influența și drepturile lor în societate și

vor simți mulțumirea ce simte creatorul după săvârșirea faptei sale, sau cel puțin acea mulțumire morală și simțuală tot deodată ce o are acționarul, când întreprinderea la care a contribuit prosperă și îi produce tot deodată. Atunci nu vor mai fi numai un obiect de lux spre petrecerea aristocrațiilor, vor fi mirarea¹ popuilor și vor avea conștiința că suvenirea lor se va conserva prin generații curată în viața ce vor da ei popuilor viitori, precum s'au păstrat culturile poezilor antichităților prin fabulele ce au lăsat aceia popuilor lor până în zilele noastre și se vor mai conserva încă până când lumea va mai ști ceva despre antichitate.

V.

POEZIA ANTICĂ. Nimic nu este mai demn de studiat, mai demn de luat în considerație pentru un adevărat filozof, decât acea influență reciprocă a poeziei antice asupra caracterurilor, religiilor, guvernurilor și chiar viitorului popuilor, și aceea iarăși a climelor și a caracterului omului asupra poeziei. În rasele cele mai afămeiate și izolate ale climelor celor dulci de răsărit a prins teocrația pură, cu acea sistemă funestă de izolație și neștiință — mumă a superstiției și a formării castelor inegale. În populațiile cele numeroase și unite ale acestor clime a prins autocrația. Aci autocratul — fiiu al divinității — este o ființă superumană și într'insul se concentrează puterea civilă și religioasă; în populi nomazi, patriarșii sunt capi și preoți totdeodată ai numeroaselor lor familii, și traiul, dorințele și poezia astor neamuri sunt mai mult simțuale. — În populi cei tari și belicoși ai climelor celor aspre de Nord, poezia joacă alt rol: ea a lucrat mai puțin asupra organizației autorităților, dar a domnit mai mult în imaginație și a fost mai spirituală. Aci poezia împinge pe ostaș în bătălie și îl face să-și joace viața cu un dispreț de necrezut. Nimic mai îngrozitor pentru un voinic decât moartea

¹ admirarea.

cea rușinată în moliciunea patului, nimic mai frumos, nimic mai ambiționat, decât moartea cea glorioasă a câmpului de bătălie. Nicăiri poezia n'a manifestat o mai perfectă egalitate între oameni, decât în populi Europei. Singur curagiul face capii câmpilor¹, el singur împarte onorile și considerațiile. — Valchirii vegiază asupra câmpului și primesc pe eroul murind, ca să-l transporte numai decât în delicele răpitoare de Valhala.

Recunoștință, recunoștință la acești anticari învățați, carii ardică cu încetul vâlul opac ce acopere poezia neamurilor primitive. Din toate părțile, antichitatea cea mai ascunsă ne arată tezaurii inteligenței sale, și a căror existență nici că o bănuia părinții noștri, sau îi socotia pierduți pentru totdeauna. — Indiile, Egiptul, Persia, America, China și lumea gigantică și poetică unde a domnit marele Odin, au început să exploateze bibliile lor. Poezia va avea de aici 'nainte izvoare de viață nouă și își va prepara prin topitorul său o mare parte a materialului trebuincios la clădirea edificiului societății cei noi din ruinele edificiurilor primitive. — Recunoștință, recunoștință ingenioșilor sfredelitori ai fântânilor spiritului anticei umanități, care vor răcori și vor fertiliza câmpiile poeziei cei noi, și unde va merge să se adape tot filozoful studios. Onoare și recunoștință societății dela Calcuta, expediției în Egipt, misionarilor în Asia și africa, și tutulor acelora carii se ostenesc spre descoperirea mundului² antic.

VI.

INFLUENȚA POETILOR ÎN ANTICHITATE ȘI ASTĂZI.

Pentru ce poeții n'au astăzi în statură influența ce aveau în antichitate? — Pentru căci atunci poeții erau ai populilor, iar nu ai castelor, pe cari putem zice că le-au creat ei chiar în momente de intusiasm pentru o virtute oarecare și carii au ajuns apoi să-i facă chiar pe dânsii — creatorii lor — să creadă că ei nu sunt pentru altceva, decât numai ca să surâză

¹ taberelor ; ² lumii.

și să celebreze plăcerile și crimele lor, și că treaba lor ar fi să se ocupe numai cu cerul și cu acele afecții domestice și amoroase, cu acele boale sau infirmități ale inimii omenești; pentru cari s'au lăsat să creadă că sunt numai un fel de muzici, pictori sau baletști și proprii a se întrebuița numai spre petrecerea castelor aristocrate, împuternicite de dânsii; — pentru cari corupția și slăbiciunea lor i-a adus în stare să ambiționeze mai mult un loc pentru dânsii în aceste caste, decât a le împrăștiă pe dânsele în corpul cel mare al populilor, unde natura lor îi face să fie adorați. — O, poeți, veți putea dobandi prea lesne cu poeziile voastre un loc în aste caste, în cercurile lor cele private, spre a le mobilă saloanele, pentru ca să spuneți basme copiilor și versuri fameilor; — iar în adunările lor politice, acolo unde se vorbește despre voi și despre viitorul fiilor voștri, nu veți intra niciodată, dacă o întâmplare norocită nu va fi pregătit acel loc încă până să nu se încarneze geniul în voi, sau dacă întâmplări deosebite nu vă va fi meritat aceasta cu de tot altfel de titluri. O! poetul s'a ocupat prea mult cu cerul și a ajuns să-și piarză cu totul proprietatea pe pământ! Dară, domnilor, poetul a fost un mediator al pământului către cer numai până când pământul s'a aflat sub tutela cerului, unde l-a pus intusiasmul poeziei primitive; — pământul s'a scăpat acum de cer, și poetul trebuie să se considere numai ca un conducător al omului pe pământ, și pentruca aceasta să ajungă odată simțită de obște, trebuie să se deștepte mai întâi într'insul. — Dea artelor să copieze creațiile sale, precum dă și natura pe ale ei. Lase-se să fie organ al veselilor generale la solemnități și sărbători; dar să se gândească că el este altceva mai mult decât muzicul și pictorul; este creatorul lor, mergătorul lor înainte. Muzica și dânuitorul îl urmează de aproape, și arhitectul, sculptorul, pictorul se țin după dânsul la o distanță oarecare: poetul este geniul și artiștii sunt talentul. Ideia ce va deșteptă el, aceea a să sboare peste vulg, aceea a să invite și a să dirige acel flux și reflux al patimilor și al dorințelor. Dacă artele în vechime au fost religioase, cauza a fost fiindcă

poezia eră religioasă și belicoasă; dacă acestea au decăzut și au devenit târtoare și coruptive, cauza este că poezia a decăzut, s'a făcut târtoare și coruptivă. Când poezia se va înălța la demnitatea ei, când își va lua iarăși în dreapta facla luminilor și în stânga biciul slăbiciunilor și al vițiuului și va vorbi în limba cea pozitivă și înțeleasă de astăzi, atunci solemnitățile și sărbătorile populilor se vor face de către populi pentru populi, atunci și artele frumoase vor recâștigă și ele demnitatea lor, ca niște credincioși sateliți ai poeziei. — Precum economistul utilizează lucrul, așa și poetul trebuie să utilizeze poezia. Toată ideea ce naște imaginația trebuie să fie utilă: Fabricantul caută machine spre a o intrupa, a-i da forme și cualități plăcute simțurilor, a o reproduce, multiplică, spre o înlesnire și spre o îmbunătățire oarecare a vieții animale. Poetul trebuie să caute — și el în rândul său — mijloace a o face simțită inimii și fantaziei, vie și pronunțată, să caute și el un spațiu a o reprezenta plăcută și simțurilor, acestor comiși ai inimii și ai rației. Dacă luxul materiei contribuește a înobilă pe om și societatea lui, cu cât mai mult luxul rației! Poezia este luxul rației și misia ei este să înobileze rația, precum luxul materiei nobilează materia.

VII.

ROLUL POEZIEI MODERNE.

Este timpul ca poezia să se ocupe, să puie în mișcare toate resorturile sale la o prefacere întregă, la o reformă totală de conștiință: — Schimbare a tuturilor ideilor ce a avut până acum și are astăzi omul despre lume. Să cerceteze cu de amănuntul izvoarele inegalității în societate și să nimicească toate formele și reformele sociale, politice și religioase, prefăcând acea iubire numai teoretică de libertate și egalitate în libertate și egalitate practică și actuală. Să întemeieze o singură credință religioasă în locul tuturilor credințelor învechite și prefăcute până astăzi: aceea a rației și a libertății. Să desvolteze, să analizeze și să popularizeze științele abstracte în

practică vie. — Unde stă cea dintâi inegalitate socială? — În sclavia fămeiei. Emancipația ei dară este cel întâi element contribuitor la viața cea nouă. O emancipație întreagă, completă a fămeiei preparată dela nașterea ei, printr'o creștere omenească, proprie a formă un cetățean legiuitor, judecător, și executor; — iar nu acea emancipație mijlocită, necompletă, dată de cristianism și cavalerism, și mănținută cu dreptul de slăbiciune dela generozitatea omului. Nimic nu izolează mai mult pe om în societatea actuală și nu îl face mai egoist decât familia și interesurile de familie rău înțelese. Cel mai prețios tezaur ce posedă umanitatea este inima de femeie. În inima femeiei se oglindesc cu grații cele mai dulci, cele mai nobile simțimente și patini ale umanității. Femeile sunt, fără contestație, de o mie de ori mai simțibile, mai tolerante, mai spirituale și mai poetice decât noi; sufletul lor posedă o mai mare porție din acea reflecție poetică ce a căzut peste omenire la originea sa, și grațiile formelor materiale ale femeiei, mișcărilor-i vioaie, căutătura-i însinuitoare, organul și elocuința ei convingătoare sunt cu mult mai energice și mai puternice decât a le noastre. Ce înobilare n'ar aduce femeia și în legi și în obiceiuri, când ar avea parte în societate! Cea mai frumoasă, cea mai bogată mină a omenirii stă neexploatată! Să emancipeze dar poezia pe femeie, să dea libertate amorului; să desființeze toate iluziile pe cari se mai reazimă viața cea religioasă și politică a omului, să desființeze cu totul lumea spirituală cea de dincolo, să desființeze orânduielile poliției cerești întinse peste viață și toată justiția secretă; să prefacă tot militarismul în cetățean și să stăvilească spiritul de conquiste; să schimbe biserica în școală și să organizeze dintr'însa o educație populară, care să se întinză deopotrivă peste tot populus, și clerul să-l prefacă în simpli învățători ai populilor în casele și în câmpurile lor, în industria lor și în morala practică; să facă ca populus, prin cultivare, să se organizeze și să se cârmuească de sine, să-și administreze justiția de sine în viața publică și în dregătoria publică; să facă staturile libere și proprietate comună a po-

pulilor ca un product al tuturor membrilor statului și care prduct va crește neîncetat prin activitatea, prin organismul viu al societății; să facă ca nici o parte a societății să nu stea în inactivitate la republică; să facă ca proletarul cel necultivat, cel lipsit astăzi de cultură spirituală și de îndestularea materială să se aridice prin educația generală la cetățeanul actual, la demnitatea de om; să facă ca totalitatea acestor cetățeni, în adevăr liberi, să se împărtășească de cele mai înalte interese ale statului lor, — de legislație, judecătorie și administrație, fără să-i poată depărtă altceva decât minoritatea vârstei sau infirmități netăgăduite; să facă a încetă această despărțire a populilor în două părți inegale, antagoniste una altei; să înceteze, zic, împărțirea populilor în cârmuitori și cârmuiți; să facă a încetă interesul cel privat al unei dinastii regale, domnitoare; să înceteze privilegiurile castelor de trântori, paraziți și privilegiați, și tot populus și desvoltarea lui în toate părțile statului să alcătuească un stat și o nație, să facă ca cultura pământului, industria și științele să fie comune, întinse și desvoltate pe cultul rației fără preeminență și fără misticism; și în sfârșit să facă vorbirea și scrisul — cari sunt expresia cugetării, expresia omului născut a fi liber — să sboare fără stavili; și totdeodată să nu uite a pregăti fiecă popul la idea frației generale, la idea de cosmopolitism, ca utimul ferice al locuitorilor globului. Aceste principuri sunt misia poeziei moderne, căci pe aceste principuri se va clădi edificiul societății cei noi.

Dar poezia nu va mai fi atunci, — vor zice cei ce s'au obicinuit să vază figurând în poezie monstruri de îngeri, herovimi și serafimi acoperiți de ochi și stârșiți între ăripi; — însă poezia care atinge, poezia cea adevărată nu este aceea în care mișuesc spiritele necurate de pe aia lume. Poezia cea adevărată este aceea care vorbește inimii, iar nu fantaziei numai. Natura va fi totdeauna aceeași, și fenomenele-i aceleași: — aceiași meteori, aceleași câmpii florante, acelaș cer stelat, aceeaș lună, acelaș soare, aceeași munți, și pe mări aceleași valuri — Trecutul și viitorul vor aveà totdeauna cartea lor deschisă

poeziei. — Femeile vor fi tot astfel de frumoase, bătrânii albi și venerabili, pruncii bălai și drăgălași, și afecțiunile omului, amorul mai cu seamă, va dobândi o nouă agerime; și amorul patriei va fi pronunțat și simțit, căci omul va putea zice în conștiință că are patrie. Poezia ar avea atunci o scenă expusă fără control societății, și un forum în fiecare sat... — Am auzi adesea într'însa :

. la tombe et non l'affront !
 Pas de tête plutot qu'une souillure au front !

 Je n'ai rien a reprendre où la honte a passé !

Indigențele inimii ominești și-ar lua cu totul o altă direcție și armoniile firești și-ar reflecta armoniile morale în imaginația omului pe o natură mai pură, mai nobilă și mai rațională. Fugile imaginației omului civilizat al societății n'ar vagă¹ pe acele vapoare ale ignoranței omului încult, dar n'ar putea pierde nimic din poezia lor. Ruinile ar pierde fantasmele îngrozitoare ce planau peste ele, dar s'ar poetiza prin suvenirii și prin acea vagare meditativă a omului și liberă de superstiții; formulile rugilor și a fermecilor omului barbar s'ar desființa și presimțirea, speranța și simpatia n'ar avea atâtea scăpări înaintea tribunalului ei, și crimele ar fi numai rezulturi ale unei infirmități morale.

¹ rătăci.

II.

POEȚII ȘI FEMEILE¹

*La doamna L. Văcăreasca*²

Doamna mea,

Am șezut prea puțin în București, și n'am putut să viu să te văz.

Trebuie să plătesc prea scump mulțumirea a te vedeă, căci eră să văz și alți douăzeci, pe cari nu vream să văz nicidecum. Când să fie, doamna mea, o cetate numai de femei, poeții n'ar mai dorì singurătatea; este o așa mare analogie în chipul de a simți între aste două ființe — poet și femeie — încât îmi vine să crez că poetul n'ar fi, când n'ar fi femeia; pentrucă n'ar puteă fi înțeles, și poetul nu mai este, când nu e înțeles.

Unde răsufală femeia, doamna mea, acolo este atmosfera în care se scald ideile poeților, ce mai totdeauna sunt simțiminte, și cari simțiminte sunt simptomele unei patimi, din cari prismul poetic va răsfrânge trăsurile unei Beatrice.

Nici vederea unui ocean înfuriat, care și-ar asvârli titanii în potruva cerurilor; nici vederea munților, ce adun toate timpurile pe sprâncenele și văile lor; nici trăsnetile fulgerilor, ce seceră prin rândurile oștirilor cotropite în nori de pucioasă, nici

¹ Titlul lipsește în original.

² A slujit ca prefață la ediția poeziilor lui Boliac din 1843.

grindina vulcanilor, fenomene așa mult lăudate de profanii poeziei, și cari sunt atât de zadarnice, când nu se însoțesc măcar de suvenirea unei femei, nici comorile, nici mâna cea înghețată a tiranilor strângând pe a poetului, nu pot să încălzească inimile poeților; căci ele nu se făurez decât în focul patimii ce vine din căutătura femeii; nimic nu este mai priincios poeziei decât parfumul rochilor, gazul cel ușor care se exală depe sânul ce a făcut poetul să bată, în contact cu răsufierea poetului, explodează din inima lui un amestec de dureri și plăceri ce încântă, fermecă, dar n'are nici un nume: îl recunoaștem numai sub deosebite numiri: Le Lac¹, Un premier soupir², Fare-thee wel³, Primăvara amorului⁴.

Lui Orfeu îi trebuie, doamna mea, o Euridice, ca să poată opri cursul apelor; îi trebuie o Euridice pe care să o piarză, ca să poată împlânzi iadul cu lira lui; lui Orfeu trebuie negreșit o Euridice, precum trebuie lui Adam o Evă.

Răsufierea femeii este un izvor viu, de unde își ia viață ideia poetului; și căutătura ei este soarele ce o crapă, o încolțește, o desvoltă, o coace, ca să poată lăsa dintr'însa o mie de idei urmașului poetului; și cari vor sta închise până când alte răsufieri, alți sori de aceeaș natură, le vor aduce și lor primăvara lor.

Dacă definiția ce fac poetului și femeii are trebuință și de reazeme istorice, atunci dă-mi voie, doamna mea, să-ți aduc aminte că la Greci au început Sofoclii și Euripizii, când au început Aspasiile să guste poezia; când au început femeile Greciei să nu mai fie geloase de frumusețele lor, în cercul poeților, atunci au început și Teocriții

Când damele romane au început să-și împodobească odăile cu portreturile poeților; când au început să sape figurile lor în obiecturile de toaletă, atunci au început și Ovizii.

Când frumoasele veacurilor de mijloc au început să guste

¹ Lamartine (Boliac).

² Victor Hugo (idem).

³ Byron (idem).

⁴ Văcărescu (idem).

plăcerea a gădelă coarda poeților și să ambiționeze a se înscrie în deviza lor, au început și trubadurii.

La picioarele femeilor a reînviat fenixul poeziei, — amorțit câtăva vreme în asprimea obiceiurilor, — și, sub focul ochilor lor, s'a întremat, până în veacul al XIV-lea, când și-a luat sborul prin Petrarca și Boccaccio.

D'aci poezia s'a făcut hrană trebuincioasă în cercul femeilor și cercul femeilor elementul poeziei.

Sonetul se coceă din zi în zi sub ochiul de foc al Italiencii și comunică Europei legile ce-i dase patria lui și a armoniei. Romanța sbură pe aer cu acordurile chitarii, sub balconul Espanioalei, și fură pe vise aromirca iubeaței Andaluze. Madrigalul își luă intorsura lui cea galantă în preajma sburdalnicei Franceze, și balada licură prin ceața patriei fantomelor și a tradițiilor.

Nici aplausele parterului, nici mirarea academiilor, n'au fiorat inima marelui Ciorneille cât au fiorat-o zâmbetul cel grațios al doamnei Du Pont, prețul căruia eră totdeauna un nou monument în literatură.

Cea dintâi carte, ce a tipărit La Fontaine, a fost ca să împlinească porunca ducesii de Bouillon. O! poruncă scăpată din gura unei femei! Poruncă ce cade deadreptul în inimă, pe care rezonul nu o mai cercetează și inima o pune deloc¹ în lucrare!

Pe când Spencer rătăciă pe jos, străbătând Irlanda cu capul plin de Rena²-feelor, în inima lui domniă Rozalinda, și-l făcea să uite că nu o să aibă pâine acolo unde va poposi să se odihnească.

Chatterton moare înțeles numai de o singură femeie, și-i e destul.

Pe când Andrei Chénier, jertfa turbării lui Robespierre, se trage de sbiri, ca să se înscrie în registrul celui mai strașnic eșafod, el oftează după o femeie pe care a lăsat-o în închisoarea Saint-Lazare. Rousseau se insuflă de Iulia, Schiller de

¹ îndată; ² regina.

Emilia și Goethe de Margherita. Nu e poet, doamna mea, care să nu-și fi făcut idolul într'o femeie. Poezia este clădirea femeilor, și vai de acel poet care n'a avut prilej să fie între femei! Intre femei ca dumneată, doamna mea, care să-l înțeleagă. Destul pentru astăzi.

Muza mea a întâmpinat în dumneată, doamna mea, o prietenă, și a recunoscut o Văcărească — veche cunoștință, către care socotește de prisos orice regulă de etichetă profană.

La doamna C. Ghica.

*Doamna mea,*¹

DESPRE POETI. Acolo unde nu este cunoscută publicitatea, unde ideia tiparului este o himeră ce sboară prin creierii bieților scriitori — întocmai ca acele făgăduieli ale părinților cu cari se împac copilașii după suspinuri — mai nenorocit decât fiecare se poate socoti poetul.

Această ciudată ființă, cea mai ciudată din toate ființele, ăst născut poet, ca să zic așa, al cerului sau al iadului, osândit a fi într'o veșnică neodihnă, ce neîncetat blestemă sau tămâie, hulește sau se închină, și nu este în elementul său decât numai când plăsmuește, — pentru toate muncile sale, necunoscute profanilor poeziei, pentru toate lipsele lui în lumea cea aevă, se despăgubește numai cu câteva visuri ce vede în sfera luminată de steaua sa, și în care nu intră nimeni alt, decât el. Când însă poetul se coboară din astă sferă; când steaua ce i-a luminat-o apune un minut, ca să răsară cu o lumină și mai vie; când poetul rămâne om, — toată fericirea și-o mărginește în a comunica oamenilor vedeniile ce i s'au arătat, când călătoria cu imaginația sa prin alte lumi. Pe acest fel de oameni, vechimea îi recunoște sub nume de proroci.

¹ Această epistolă s'a scris doamnei C. Ghica, pe când se vorbea de întemeierea unui teatru național (Boliac). — S'a publicat ca prefață la ediția poeziilor lui Boliac din 1843.

Dar este înțeles, dar o să placă, dar o să dea vreun folos lava sau ghiața ce a vărsat delirul sau extazul său în perioadele când nu eră om? Nici va să cerceteze. El voește ca negreșit aste visuri, ce a putut să-și oprească pe hârtie, sau pe orice alt, în niște rânduri hotărîte sau nehotărîte, cadențate sau în voia lor; aste note de câteva preluduri a unei armonii ce lui i se pare că aude a se deșteptă din când în când într'insul, sau aste frazuri, prin cari își închipuește că spune adevăruri de mare preț; astă rimă sau idee, pe care el a prins-o cu primejdia de a-și sfărâma capul de toți păreții odăii sale; astă proză sau versuri ce a fătat el, — voește negreșit să le știe și alții.

Această dorință, doamna mea, suiă pe David prin vârfulile munților Gelboe și-l făcă să uite sceptrul pentru hrană; această dorință rătăciă pe Omir din țărâm în țărâm cu lira-i spinare; această dorință asvârliă pe Osian din stâncă în stâncă.

Ce mari nume și ce slabe ființe! — Ființa cea mai slabă din toate ființele ce au scăpat din mâna creatorului este omul; și omul cel mai slab este poetul.

Cu toate acestea, doamna mea, Davizii și Daniilii — Omirii și Pindarii, — Virgilii și Horații, — Danții și Petrarci, — Calderonii și Lopezii, — Racinii și Volterii, Shakespeare-i și Byronii, — Schillerii și Gœții au făcut cea mai mare parte a slavei neamurilor lor.

Literatura Ovreilor a făcut și a împodobit cea mai frumoasă religie, literatura Grecilor face pe Greci nemuritori din veac în veac, și nu-i lasă a mucezi într'un colț al istoriei; literatura Latinilor transportează Roma din generație în generație, de o mie de ori mai frumoasă poate decât a fost, și o face teatru contimporan a douăzeci de veacuri; — o magazie, ca să zic așa, de idei și de pilde pentru toată lumea cititoare; literatura Italienilor trage simpatia tutulor națiilor civilizate asupra aștii nații nenorocite; literatura Ispaniolilor dă un lustru neșters romantismului veacurilor cavaleriei; literatura franceză a făcut limba franțozească universală și pe Francezi atâta

de dragi lumii; literatura englezească, literatura nemțească fac pe oameni să-și spargă capetele, ca să învețe aste două limbi, atât de extravagante.

Literatura unei nații, doamna mea, este sufletul unei nații. Numai literatura trece națiile la nemurire; literatura unei nații este icoana cea mai sinceră a năravurilor, a gustului, a simțității și a meritelor ei.

POEȚII ȘI FEMEILE.

Ajută ceva îndemnul celor cu putere la înflorirea unei literaturi. Incurajează ceva mai mult pe un poet aclamațiile și aplausele convulsive ale unei adunări? — Intreabă epoca lui August și veacul lui Ludvic al XIV-lea.

Indemnurile lui August, indemnurile lui Ludovic; aplausele mâinilor celor delicate ale damelor curții lui August, aplausele damelor curții lui Ludovic au făcut cea mai strălucită epocă a literaturii latinești și franțuzești; și literatura franțuzească și-a plătit recunoștința, despărțind un veac întreg din analele vechi, ca să-l dăruască protectorului ei, — dar, ce n'au primit nici Alexandrii, nici Cezarii, nici Napoleonii.

Dorința a răspunde unei voințe ăstor doi bărbați, ambiția de a atinge inimile damelor ce-i înconjuă și a scoate o lacrămă din ochii lor cei scânteiători, au făcut pe elegiacii Ovid și Racine, și numai câte o alunecare a lor, care le-a dat frica că nu o să mai aibă acest prilej, i-a omorât. — I-a omorât oare disgrația monarhilor, sau neputința a se mai afla sub acele priviri ce-i încântă? — Nu se știe — Știm numai că Meșteșugul de a iubi, Elegiile amoroase și Eroidele fermecătorului Ovid le suntem datori damelor romane, și cele mai frumoase bucăți ale dulcelui și pateticului Racine, damelor franceze; și mai multe pilde ne fac să credem că stăpânitorii n'au dat nimic poezilor, afară de mijloacele vieții materiale și câteva subiecturi în faptele lor de o poezie rece și fără altă țintă decât târătorul interes pecunar; — aruncă o căutătură de ochi asupra scrierilor lui Malherbe, Boileau și chiar liricului Baptiste Rouseau și gândește dacă am dreptate; femeile însă au făcut de multe ori pe poet să-și părăsească

materia, și în cele mai crude apăsări, să nu se gândească, decât cum să desăvârșească acea limbă a inimii, prin care să se poată înălța până la dânsese.

Pe când Ovid, exilat în Tomi, încântă sălbatecii pe malurile Dunării, Iulia, sub nume de Corină, trimitea din Roma umbra ei, ca să acordeze lira ce vărsa Tristele și Ponticele, și nici sălbătăcia locului, nici asprimea vieții nu putea să o descordeze.

Pe când Dante, proscris, pribegia pe sub strașinile Francezilor, Beatrice sbură împrejurul lui, — în acel haos politic și religios, — și îi formă orizonurile prin cari au trecut la nemurire și el și Beatrice.

Pe când Petrarca, părăsit molului poeziei, gonia neincetat o fantomă ce nu voia nicidecum să o prinză, Lora îl întâmpină din când în când cu un zâmbet, ce scotea din inima lui câte unul din acele sunete, împotriva cărora vremea și imitatorii n'au avut altă putere, decât să-și înscrie semnele mirării lor, precum veacurile și clădirile cele mai nouă dau lustru și valură¹ trufașilor monumente ale împăraților Egiptului.

Pe când Torquato Tasso gemea în întunericul temnițelor tiranului său, Eleonora flutura poalele diafane ale unui veșmânt de aer, țesut pe fruntea lui cea fără somn, și îi ștergea cu dânsese câte una din acele lacrimi, cărora comentatorii se silesc în zadar a le hotări un preț.

Așa, doamna mea, — damele romane și Iulia au făcut pe Ovid; — Beatrice, Lora și Eleonora sunt idoli literaturii italienești, — luceferii ce au povățuit pana lui Dante, Petrarca și Tasso; — soțietăților, gustului și isprăvilor damelor suntem datori cea mai mare parte a literaturii, și mai toată poezia.

Femeile, — aste ființe ce nu au nici un loc în societatea oamenilor, — umplu tot deșertul din inima omului. — Și poetul, astă ființă ideală ce nu ține mai mult loc în societatea oamenilor decât femeia, ce nu se rudește cu oamenii, fără numa întru ceea ce se atinge de inimă, — este un fel de clavir cu o

¹ valoarea.

mie de octave, dar pe care se întâmplă prea rar să joace ¹ oamenii, — femeile însă totdeauna.

DESPRE LITERATURA
NOASTRĂ PE LA 1840
ÎN ȚARA ROMÂNEASCĂ.

Umplui câteva fețe, doamna mea, fără să-ți dau cea mai mică bănuială de ținta astei scrisori, și socotesc că e vremea să-ți spui că, prin scrisoarea mea, voesc să te îndemn a hotări pe fiecare lună două seri literare în salonul dumitale, — seri în care salonul dumitale să fie o bursă literară, unde puținii scriitori ai noștri să-și poată schimba ideile și unde să poată lua o față slaba literatură a Românilor, — prescrisă și sugrumată în toate părțile dela căderea teatrului național și până acum.

Numai dumneată, doamna mea, poți să ardici depe capul scriitorilor noștri acest sloiu de ghiață ce le amorțește creerii; să ardici lepedele de plumb ce par'că le strivesc inimile și să sfărâmi acest pumn de fier ce le astupă gurile; să dai puțină răsuflare astei literaturi, năbușite tocmai când începe să zâmbească în fașele ei.

Nu te înșelă să crezi, doamna mea, că literatura românească va să zică câteva traducții schiloade ² și câteva imitații stângace, prin cari s'au parodiat în limba noastră câte vreo părțică din vreun cap d'operă, ce împodobește colosul literaturii neamurilor; cum și câteva libeluri și panigirice târtoare și mincinoase, de cari nu sunt la îndoială că te-ai ostenit, dar le ascuți precum le ascultam și eu, doamna mea, pe când eram silit să le ascult.

Nu te sili a crede că limba românească se poate face și grecească și nemțească și italienească; vai de acea limbă ce n'ar avea caracterul său, — dacă poate să fie oare limbă care să n'aibă un caracter.

Nu te grăbi a crede că noi nu putem să avem o literatură națională, pentru că nu avem autori învățați, — cele mai

¹ cânte.

² În original *schidoale*. — Sub această formă se prezintă cuvântul în toate poeziile lui Boliac.

mari geniuri, de cari ne mirăm împreună cu lumea, au fost pâriți¹ de neînvățătură ; și eu îți păstrez, doamna mea, două talenturi necunoscute încă de nimeni, dar cari sunt cu toate astea învălitate în umbra mahalalelor noastre, și cărora nu voiu ardică vâlul fără numai când voiu putea să-i înfățișez dumitale, — dacă voiu fi atât de nenorocit să izbutesc în întreprinderea mea.

Aruncă-ți, doamna mea, într'o dimineață privirea asupra coliviei ce închide păsărica din cabinetul dumitale ; închipsește-ți cât ar fi de veselă astă păsărică, dacă ai voi să-i deschizi ușa coliviei și să-i dăruiești măcar spațiul astei bucăți, fă-ți o idee despre sărmanul scriitor ce n'are tipar, — adică n'are înlesnirea a se bucura de ast aer al cerului ; cât s'ar socoti norocit să aibă un spațiu ceva mai întins decât acela ce îl năbușește în cămăruța sa. El ar câștiga acest spațiu în salonul dumitale.

Numai aci poate să se adune trei oameni dintre cei ce se gândesc, — fără să fie bănuită adunarea lor ; — aci poate să mai auză cineva biata limbă românească ; aci poate să întâmpine cineva câteva persoane ce înțeleg armonia și făgăduesc gustul, — și pe dumneată, doamna mea, în capul astui cerc de tot ce avem mai ales în țara noastră.

Acestea fac spațiul trebuincios poetului, — și nădăjduesc că poezia românească, așa rău biciuită, o să găsească un azil în salonul dumitale. Sunt vreo câțivă ani, doamna mea, de când Bucureștii eră rezidența literaturii Românești :

— Moldoveanul, Basarabeanul, Transilvăneanul, Banateanul, Bucovineanul, făcând călătorii literare în București, și trimetea tineri ca să învețe în școalele noastre ; n'am mai văzut pe nimeni, — și nici că au la ce veni. Bucureștii literari au încetat, cum și orice mișcare intelectuală, — ca și când am vedeă umbra lui Cambis sburând pe de-asupra capetelor noastre. Scriitorii noștri își îngrop scrierile prin găuri de șarpe, și cel mai bun fabulist al nostru² aleargă la Moldoveni ca să-și poată scăpa

¹ învinuiți ; ² Gr. Alexandrescu.

scrierile... ar trebui să isprăvesc; pentrucă stilul meu văz că și-a schimbat drumul, și de il voi lăsa în voia lui, nu știu unde m'o duce.

Cu toate astea, doamna mea, încă o întrebare; — încă o întrebare și de mare importanță: voiți să zidiți un teatru pentru cine mă rog?

— Numai cei ce înțeleg un teatru străin, sau pentru Români de obște? Voiți să formați un teatru străin sau național? — Dacă voiți un teatru străin, acesta care este, este destul, ca să încapă pe toți aceia ce înțeleg un teatru străin; dacă voiți un teatru național, unde sunt poeții cari or să sprijinească scena? Cari sunt bucățile românești? Unde sunt actorii cari or să le reprezenteze? — Acestea și altele o mie ca astea, sunt toate niște întrebări foarte importante într'această pricină, și tot simțul bun trebuie să se gândească mult până să răspundă.

Un sujet din istoria Românilor, tratat în limba românească de un poet român și reprezentat de o trupă românească, binișor întocmită, s'ar cuveni să fie o sfeștanie care să sfințească astă clădire, și chibzuirea despre aceasta va ocupa o mare parte a serilor literare ce propui.

Cu toate celelalte, doamna mea, a trebuit și literatura să se supue modei, și moda a surpat, — cu o mulțime de alte rămurele mai mici ale copacului literaturii — epopea și idilul — alfa și omega a literaturii. S'a stins neamul Omirilor și Virgililor, și aste două arcade ale literaturii au rămas numai ca să ne aducă aminte slava ei, întocmai ca niște coloane năprasnice pe cari respectează cutremurile și vijeliile, spre a povesti vremurilor ruinarea unei clădiri colosale.

Poezia dramatică, deși a mai alunecat din treapta în care ajunsese în vâcagul trecut, deși a luat altă formă, dar interesul nu și l-a pierdut, și dacă această însemnată ramură a poeziei — ce încă este în floarea ei în Europa, — ar putea face ceva înaintări în limba noastră, nu este îndoială că Românii ori să fie recunoscători întemeietorilor Teatrului Național; și dacă dumneată vei primi ca salonul dumitale să

fie gimnazul celor ce se cerc în această ramură, și gustul dumitale censorul lor, vei avea mulțumirea ca după orice izbutire într'aceasta să zici că este lucrul dumitale.

Foile se înmulțesc, doamna mea, și ocupațiile dumitate îmi aduc aminte că trebuie să isprăveasc. Isprăvesc dar, ș. c. l.

1841, Sept. 19.

ERATĂ

<u>Pag.</u>	<u>In loc de</u>	<u>Să se citească</u>
145	pios	jos ¹
159	îmi lăsă sceptrul	își lăsă sceptrul

¹ În original e în adevăr *pios*, dar trebuie să fie greșală pentru *gios*.

CUPRINSUL

	Pag.
PREFAȚA. — <i>Cezar Boliac poet</i>	V
Reaua atmosferă dimprejurul lui Boliac	V
Reabilitarea	VII
Poeziile lui Boliac.	VIII
» sociale	XIII
Meditațiile	XIV
MUZA	XVII

MEDITAȚII

PREFEȚELE LUI BOLIAC: I. — <i>Către Colonelul I. Câmpineanul</i>	3
II. — <i>Către tinerime</i>	4
Epoca în care au apărut «Meditațiile».	5
Eliade Rădulescu	6
Iancu Văcărescu.	7
MEDITAȚIA I-a. — <i>Inșelăciunea nădejzii</i>	9
» II-a. — <i>Ceasul al treilea după miezul nopții</i>	11
» III-a. — <i>Neîncrederea în prietenie</i>	12
» IV-a. — <i>Suicidul</i>	14
» V-a. — <i>Nălucul sau peste un an</i>	18
» VI-a. — <i>Inserarea</i>	19
» VII-a. — <i>Amorul</i>	21
» VIII-a. — <i>O seară de primăvară la Colintina</i>	22
» IX-a. — <i>Despărțirea</i>	28
» X-a. — <i>Moartea</i>	30
» XI-a. — <i>Schimbarea soartei</i>	31
» XII-a. — <i>Declarația</i>	32

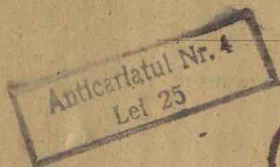
POEZII

Carnavalul	37
Ermitul.	42

La C ***	46
Sonet la ***	47
Eram răpit atunci	48
La cea întâi corabie românească	51
Idealul și pozitivul	53
La d-l Ioan Văcărescu	58
Cugetare	60
Speranța în ziua de mâine	62
Alaiul unui cerșător	62
Pe un album, la M. G.	63
La ***	64
Fata de boier și fata de țigan	66
Adevărul	75
Un suvenir	77
O călătorie	78
Autopsie	81
Țiganul vândut	83
Trădătorul	87
Lepădatul	89
La România	93
Odă la baia lui Hercule (Mehadia).	98
Deșertul mi-e o lume	100
Rugăciunea	100
Schitul	107
Cugetare	111
Epistola	112
Reflecție	120
Și ce-ar fi poezia	124
O lacrimă	125
Epistola la colonelul I. Câmpineanu	128
Vara	131
Cele trebuincioase	136
La Z. F.	137
Rechemarea	139
Ți tu minte oare	141
S'a dus! Eu ori ce-oiu face	143
Un vis în Carpați	144
La Maior Ion Voinescu al II-lea	148
Muncitorul	162
O dimineață pe Caraiman	167
The Spleen	175
Cugetarea I-a	177

	Pag.
Cugetarea II-a.	179
Epistolă la Alexandru Sutzu	181
Încă o salutare	183
Și ce-ar fi oare omul	188
Impromtu, pe albumul D. C. K.	189
Impromtu, pe albumul D. C. I.	189
La D. P. Poienaru	190
La ***	191
Sdrobită geme inima în mine	193
La *** pe un album	194
Stanțe	194
Pe malul Dunării	197
La D-la ***	198
La un copil	201
Plângea sentinela comandirul său.	202
Cocheta bătrână la oglindă	204
Susana.	207
Sonet la anul 1839	214
Sila	215
Pedeapsa cu moarte.	220
Ocna	226
La principesa K. Trubetzcoi	232
Pruncul	233
Cugetare	237
Vieța-mi se strecoară	238
Ai vrea precum se vede	239
Pe piatra mormântală a d-nei C. Filipescu n. Balș.	240
O dimineață pe malulul lacului.	240
Dormi în răcoare	245
Ah! lasă să-mi curgă ăst aer.	246
Butada	247
Improvizate la vederea unei berze negre.	248
La d-na Elisabeta Știrbei	249
La România	250
Vaca văduvei	255
Acvila Străbună.	256
Țara Românească către Moldova	257
Patria	260
Răsunetul la Hora Unirii.	261
Prince strein	264
Invaziile	267
Unirea	273

	Pag.
Clăcașul	276
Spada	279
România solidară	282
O țigancă cu pruncul său	286
La d-la X.	288
Se naște sau se face omul.	291
Chemarea	295
ADAUS. — I. <i>Despre poezie.</i>	303
Omul primitiv.	303
Vechimea poeziei	304
Despre arte.	306
Locul poeziei între arte	308
Definiția poeziei.	310
Poezia modernă	311
Poezia antică	312
Influența poezilor în antichitate și astăzi	313
Rolul poeziei moderne	315
II. — <i>Poeții și femeile</i>	319
La doamna L. Văcăreasca	319
Despre poeți	322
Poeții și femeile.	324
Despre literatura noastră pe la 1840 în țara românească	326
<i>Erată</i>	331

322 157-90